

JENTA INGEN KAN HJELPE

Metoderapport til Skup 2020

Av: Siri Gulliksen Tømmerbakke, Alexander Kjønso Karlsen,
Anders Bergundhaugen og Tom Melby

INNHold

1. Innledning	3
2. Metode	4
2.1: Opphevelse av referatforbud og taushetsplikt	4
2.2: Hypotese.....	5
2.3 Tillit som metode.....	6
2.4: Innsynsarbeidet	7
2.5: Tidslinje	8
2.6 Konkretisering/fengslenes logger.....	8
2.7: Hypoteseutvikling 2	9
2.8: Stipend og samarbeid med SUJO	9
2.9: Uavhengig eksperthjelp.....	10
2.10: Hypoteseutvikling 3	10
2.11: Arbeidsplan	10
2.12: Utvidet teamet	10
2.13: Undersøkelsen.....	10
2.14: Historiefortelling	11
2.15: Bilder og illustrasjoner	13
2.16: Engasjere politikere.....	13
2.17: Presentasjon	14
3. Etikk	14
3.1: Å håndtere en alvorlig psykisk syk.....	14
3.2: Anonymisering.....	15
3.3: Selvmordsbeskrivelser.....	16
3.4: Ekstern etikkeksperter.....	16
3.5: Vitne i retten	16
4. Konsekvenser	16
5. Avslutning:.....	18
Vedlegg.....	20

Innsendere

Siri Gulliksen Tømmerbakke,
Alexander Kjønso Karlsen,
Anders Bergundhaugen og
Tom Melby

Redaksjon:

Avisa Nordland
Dronningens gate 18
8003 Bodø

Kontakt:

Siri Gulliksen Tømmerbakke:
siri.g.tommerbakke@gmail.com
tlf. 916 48 786

Alexander Kjønso Karlsen,
alexander.k.karlsen@gmail.com
tlf. 416 56 124

Anders Bergundhaugen,
ab@an.no
tlf. 959 19 193

Takk til: Kristine Holmelid, Per Christian Magnus, Fredrik Bjerknes, Vibeke Madsen, Jonny Pedersen og Thor Woje som alle har hatt viktige bidrag underveis. Takk også til våre kolleger i redaksjonen som sprang ekstra fort for at vi skulle få jobbe med saken.

Faksimiler fra Avis Nordland 23. februar 2019

1. INNLEDNING

Vårt første møte med Mia var 13. november 2017. Den 22 år gamle kvinnen ble ført inn i rettssalen av tre politibetjenter. Hun hadde på seg rosa blinkesko og bar på kosekaninen Josefine og en smokk. Hun var siktet for grove voldsforbrytelser fordi hun hadde truet og gått til angrep på ansatte på en bemannet bolig med kniv. Hun hadde allerede sittet varetektsfengslet i fire uker og påtalemyndigheten ba om åtte nye. Det skulle bli mange flere.

Dette ble starten på en periode der Mia ble kasteball mellom psykiatrien og kriminalomsorgen. I løpet av 16 måneder gikk hun i skytteltrafikk mellom fengsel, institusjon og sykehus:

Hun var innom tre ulike fengsler, én privat psykiatrisk behandlingstilstand, to sikkerhetsavdelinger og flere sykehus. I løpet av 200 dager i fengsel forsøkte hun å ta sitt eget liv eller skade seg selv alvorlig 41 ganger. Antall straffbare forhold økte fra to til 14 i samme periode.

Mia er for syk for fengsel, for frisk for psykiatrien og for dyr for hjemkommunen.

Hvordan kunne ei jente, som bare få år tidligere var klassens revystjerne og skarp nok til å vinne en nasjonal quiz-konkurranse, ende opp som kriminell i løpet av så kort tid?

For å finne svarene måtte vi kartlegge livet hennes fra begynnelsen av.

Mia ble adoptert til Norge fra Romania som toåring og vokste opp med adoptivforeldre og -bror i ei lita bygd på Helgeland i Nordland.

Historien hennes ble presentert over et 44 siders bilag til Avisa Nordland 23. februar 2019. I ettertid har vi publisert rundt 35 nyhetssaker om Mia.

Mia-saken har i tillegg nådd ut til lesere i en lang rekke Amedia-aviser, og det ble registrert høye tall for lesetid:

Til sammen er det registrert 116.954 Amedia-abonnenter på de ti kapitlene som har vært tilgjengelig hos flere av konsernets aviser, men vi vil anta at mange har startet med første kapittel og så falt av etter hvert.

41.503 abonnenter har lest første kapittel. Snittlesetiden er 5:54 minutter. Kapittel to har den lengste registrerte lesetiden med 9:57 minutter.

Til sammen er det også registrert i underkant av 120.000 nettllesere hos Nettavisen, hvor reportasjen ble publisert i åpen versjon høsten 2019.

73.824 nettllesere har vært innom første kapittel, hvor snittlesetiden er 6:28 minutter. Snittlesetiden for nettllesere som har vært innom andre kapittel, er 12:13 minutter.

Først 10. januar 2020, to år og tre måneder etter at Mia første gang ble varetektsfengslet, er rettssaken mot henne berammet. Tiltalebeslutningen som er tatt ut av Nordland statsadvokatembeter rommer åtte punkter og 17 forhold.

Dette arbeidet hadde vært umulig uten ledelsen i Avisa Nordlands vilje til å legge til rette og frigjøre tid. Avisa Nordland er en liten redaksjon. Et så stort undersøkende prosjekt er krevende både for de involverte og for kolleger som må stå på ekstra hardt i den daglige nyhetsjobbingen. Tre journalister har nesten utelukkende arbeidet med én sak i tre måneder, som var helt nødvendig, men ikke selvsagt. Med dette har AN vist vilje til å prioritere gravende og undersøkende journalistikk i en liten redaksjon i en hektisk hverdag og med knappe ressurser.

2. METODE

2.1: OPPHEVELSE AV REFERATFORBUD OG TAUSHETSPLIKT

En mandag morgen i 2017 fikk redaksjonen inn et tips. Tipset gikk ut på at det skulle være et fengslingsmøte i Salten tingrett om en halvtime hvor vi burde være til stede. Alexander Kjønnsø Karlsen kontaktet forsvarer for å finne ut hva dette egentlig var snakk om. Han forsto umiddelbart at dette var noe vi burde se nærmere på, og ut fra samtalen med forsvareren konkluderte han med at referatforbudet burde bli opphevet. Han visste at det automatisk er referatforbud fra fengslingsmøter, så fremt ikke retten beslutter noe annet. Dermed skrev han en kort begjæring om opphevelse av forbudet, en begjæring som ble overlevert rettens administrator et minutt før forhandlingene skulle starte. Det var ikke tid til å skrive en

omfattende begrunnelse, og planen var at det eventuelt skulle tas muntlig i retten, noe det skulle vise seg at ikke ble nødvending. Verken forsvarer eller påtalemyndigheten hadde innsigelser mot begjæringen, og retten konkluderte med at referatforbudet skulle oppheves.

Det at man ikke hadde begrensninger i selve refereringen fra fengslingsmøtet, gjorde at vi fikk mulighet til å lage de første nyhets sakene. Saken var såpass spesiell, at det meste som ble sagt i fengslingsmøtet ble skrevet ned. I ettertid skulle det vise seg å være viktig. Det gjorde at vi ett år etterpå kunne gå tilbake å se nesten ordrett hva som var sagt i fengslingsmøtet, og ikke bare forholde oss til hukommelse og gamle arkivsaker.

Etter at forhandlingene i retten var over, fikk Alexander mulighet til å snakke nærmere med Mia og vergen i rettssalen. Her fikk han høre mer om historien, og fikk forklart begge at det ville være viktig å få opphevet taushetsplikten, i første omgang til hjemkommunen, som hadde fått sterk kritikk i retten. Samme kveld møttes Mia, vergen og Alexander i inngangspartiet til akuttposten på Nordlandssykehuset avdeling psykiatri for at samtykkeerklæringen skulle underskrives. Det ble nok en gang forklart hva samtykket skulle brukes til, og Mia ønsket at vi skulle kunne følge opp saken videre. Kort tid etter ble hun flyttet fra byen.

2.2: HYPOTESE

I fengslingsmøtet ble det tegnet et bilde av ei ung kvinne som var for syk for fengsel, men for frisk for psykiatrien. En sykepleier fra Bodø fengsel vitnet. Hun fortalte om en kvinne som var desperat etter kontakt og trygghet, og at fengselet ikke kunne gi henne nok oppfølging.

– Dette er ikke en person som burde være i fengsel. De fleste førstebetjentene som jeg har snakka med er rystet over at hun er i fengsel i det hele tatt, sa hun, og fortsatte med at det var dårlig behandling å ha henne i fengsel.

Psykologspesialisten ved akuttposten på Nordlandssykehuset psykiatri var helt bestemt på at hun ikke hadde noe der å gjøre. Hun mente at det optimale var at kvinnen kom til en institusjon med døgnbemanning, og som klarte å stå i atferden hennes. Hun var også klar på at hvis hun fikk samme tilbud som tidligere, var det ikke usannsynlig at lignende ting kunne skje igjen.

Forsvareren ønsket sterkt at man skulle finne et såkalt varetektssurrogat, i en slik institusjon som psykologspesialisten beskrev, men at hun hadde vært i kontakt med jentas hjemkommune. Ifølge forsvareren hadde hjemkommunen undersøkt hva et slikt opphold ville koste, og det var snakk om mellom 5000 og 8000 kroner per døgn. Det hadde vært uaktuelt for hjemkommunen å betale.

Hvor mange kunne være i samme situasjon som Mia? Vi begynte å lete etter flere caser som kunne illustrere problemet.

På dette tidspunktet var tre lovendringer iverksatt som påvirker mennesker som Mia, som faller mellom alle stoler i møte med kriminalomsorgen og psykiatrien.

Helseminister Bent Høie fikk gjennom lovendringer i **Lov om psykisk helsevern** som blant annet gir alvorlig psykisk syke pasienter rett til å avslutte eller nekte å ta imot behandling. I ettertid har det blitt svært vanskelig for helsevesenet å gi behandling mot pasientenes vilje. Kort forklart: Pasientenes rett til selvbestemmelse har forrang foran pasientenes helse. Det er blitt en menneskerett å få gå til grunne.

Samtidig ble det gjort lovendringer i **Straffeprosessloven**, som har gjort at retten kan treffe avgjørelse om innleggelse i institusjon av en siktet som er psykotisk og antas å være strafferettslig utilregnelig, *uten* at institusjonen samtykker - uavhengig om det finnes plass og uten å ta hensyn til kapasiteten.

Straffeloven ble utvidet til også å gjelde personer som er strafferettslige utilregnelige og som begår gjentatte lovbrudd av samfunnsskadelig eller særlig plagsom art. Utvidelsen gjelder både dom til tvungent psykisk helsevern og tvungen omsorg. Formålet med utvidelsen er å beskytte samfunnet mot lovbrudd som har omfattende konsekvenser for andre borgere, dersom de begås gjentatte ganger.

Til sammen gjør disse tre lovendringene at helsevesenet står overfor et kjempeproblem, både når det gjelder bygningsmasse og ansatte. Sikkerhetspostene har innlagte som gjerne er dømt til lange dommer og kapasiteten er sprengt. Noen har måttet flytte pasienter fra sikkerhetsposten til andre avdelinger for å frigjøre plass.

Når vi samtidig vet at den sittende regjeringen har overført stadig flere helseoppgaver til kommunene, og at svært mange kommuner, særlig de små, sliter med dårlig økonomi, er det nærliggende å tro at personer som Mia lett kan falle mellom alle samfunnets stoler:

For syk for kriminalomsorgen, for frisk for psykiatrien og for dyr for kommunen.

Vi hentet inn tall og statistikk, snakket med kilder innenfor både helsevesenet og kriminalomsorg og rettsvesen og identifiserte sju ulike caser hvor alle var personer som på hver sin måte havnet mellom alle stoler.

2.3 TILLIT SOM METODE

Mia kom tilbake til Sikkerhetsposten i Bodø høsten 2018 og først da fikk vi mulighet til å besøke henne. Da var det gått ni måneder siden fengslingsmøtet. Siri Gulliksen Tømmerbakke traff Mia for første gang i august 2018. Det ble et av veldig mange besøk i løpet av høsten.

Siri hadde lest artiklene Alexander hadde skrevet i forbindelse med fengslingsmøtet året før, og snakket med både verge og advokat, men var likevel ikke forberedt på det som møtte henne. Mia framsto som et lite barn, med smokk og bamse og snakket babyspråk. Det tok flere timer før hun begynte å snakke.

I første møte var det viktigst å bygge tillit og få en ide om hvem Mia var og hvilken oppfatning hun hadde av sin egen situasjon. Ikke minst om hun ville tåle å bli eksponert i media og hva hennes forventninger var.

Ved neste besøk ville hun helst sitte på fanget og bli vugget. Men i løpet av de kommende ukene, etter flere besøk og gjennom mange timer med samtaler, ble vi også kjent med ei jente som er både intelligent og reflektert og som har mange tanker om sin egen situasjon.

Stykkevis og delt, og hoppende i tid og sted, fikk Mia i løpet av disse høst- og vintermånedene formidlet sin historie. En historie om overgrep i barndommen. Om å ikke bli trodd. Om å føle seg forlatt av sin rumenske mamma. Og måtte ringe sextelefoner for å få trøst. Og om Maja og Charlie, de to stemmene i hodet som ber henne skade seg selv og de hun er glad i. Hun ville at noen skulle høre henne og tro på henne. Men mest av alt: Hun ville ha hjelp.

Noen uker etter første møte, signerte Mia på en erklæring som fritok flere instanser fra taushetsplikten enn den erklæringen vi allerede hadde. Vi brukte lang tid på å forklare henne hva hun signerte på og hvorfor dette var nødvendig. Verge og forsvarer støttet at Mia fortalte sin historie til Avisa Nordland. Vi snakket også om Vær varsom-plakaten og hvordan journalister går fram når vi jobber med en sak. Om at det ville være nødvendig å hente inn samtidig imøtegåelse og tilsvar dersom vi skulle kunne fortelle historien hennes.

Mia knyttet seg etter hvert sterkt til Siri, og det var krevende å skulle holde den nødvendige avstanden til henne. Hun var så alene, og hadde ingen å støtte seg til, bortsett fra en verge som bodde langt unna. Hun var utsultet på nærhet og kjærlighet. Dette var noe vi snakket veldig mye med henne om, og hun formidlet at hun var svært redd for at vi skulle «forsvinne» etter at saken var kommet på trykk. Siri sluttet i Avisa Nordland 1. mars 2019, men har holdt kontakten med Mia også i etterkant.

Det var også vanskelig å holde kontakten med Mia ettersom hun stadig ble flyttet mellom fengsel og sykehus - også i andre deler av landet.

2.4: INNSYNSARBEIDET

Parallelt med besøkene til Mia, begynte vi å skrive innsynsbegjæringer til kommunene hun hadde oppholdt seg i, sykehusene hun hadde vært i kontakt med, poliklinikker, legevakt fengsler, krisesenter, overgrepsmottak og skoler.

Vi ville ha så mye informasjon som mulig for å få et så helhetlig bilde av Mias liv som mulig. Fordi hun hadde vært innom så mange ulike instanser, var det nødvendig å gå bredt ut.

Det ble en krevende øvelse. Noen av instansene var imøtekommende, mens andre gjorde det de kunne for å hindre oss i å gjøre jobben vår.

Bodø kommune krevde for eksempel at vi skulle ha med Mia sitt pass for å utlevere journaler fra helsetjenesten i fengselet. Mia hadde ikke pass. Vi fikk til slutt hjelp fra forsvarsadvokaten til Mia til å få dem utlevert.

Institusjonen Ribo i Saltdal hevdet at de måtte ha bevis på at Mia var samtykkekompetent fra Fylkesmannen i Nordland før de ville utlevere journaler fra oppholdet hennes der til oss. Vi prøvde å argumentere for vår sak, og klagde på vedtaket. I mellomtiden sendte Ribo journalene direkte til Mia slik at hun selv kunne gi oss dokumentene. Da befant hun seg i

Bredtveit fengsel. Der «forsvant» dokumentene og igjen måtte forsvarsadvokaten involveres for å få lokalisert og utlevert dem til oss.

Vi tok også turen til Saltdal for å snakke med dem personlig, men de ønsket overhodet ikke å bidra. De ansatte fikk munnkurv av ledelsen.

Hjemkommunen til Mia nektet også, av personvern hensyn og med mye av den samme argumentasjonen som Ribo. Dette klaget vi inn til Fylkesmannen og fikk medhold, men de sendte oss ikke dokumentene før fire måneder etter at saken hadde stått på trykk.

Vefsn kommune brukte fire uker på å konkludere med at de ikke ville gi oss dokumentene de satt på. Kommuneoverlegen overprøvde ønsket til Mia med begrunnelsen om at medieomtale ikke var bra for henne. Her fikk vi hjelp fra Kristine Foss i Norsk Presseforbund til å formulere en klage.

2.5: TIDSLINJE

Først på senhøsten i 2018, et år etter første møte med Mia og to måneder etter at arbeidet kom ordentlig i gang, begynte vi å få inn såpass med materiale at vi kunne begynne arbeidet med å lese, systematisere og analysere funnene. Vi systematiserte epikrisene i en tidslinje i Excel - med korte utdrag som vi anså som viktige. Det viste seg i ettertid å være et riktig og svært viktig grep. På den måten kunne vi enkelt gå tilbake i journalene for å dobbeltsjekke hendelser fremfor å måtte lete oss fram gjennom tusenvis av sider.

Tidslinjen hjalp oss også med å se hvordan ulike episoder med utagering, selvmordsforsøk og tvangstiltak ble beskrevet av de ulike instansene. Med en slik tidslinje ble også omfanget av opphold på ulike institusjoner svært tydelig, og også den hyppige flyttingen mellom institusjonene.

Fengslingskjennelser ble også hentet inn fra domstolene og ført kronologisk i et regneark med lenker til hvert enkelt dokument, så vi alle enkelt kunne gå inn og sjekke faktaopplysninger opp mot andre kilder.

2.6 KONKRETISERING/FENGSELENES LOGGER

Vi satt etter hvert på et omfattende materiale, som dokumenterte en rekke dramatiske hendelser for Mia. For å kunne illustrere omfang og alvorlighetsgrad effektivt, ønsket vi å kvantifisere. Men ulike instanser dokumenterer på forskjellig vis. De mest konkrete viste seg å være hendelsesloggene fra fengslene, der vedtak om utelukkelse fra fellesskap og bruk av tvangsmidler som sikkerhetscelle baserer seg på loggførte avviksmeldinger fra betjentene.

Vi valgte av den grunn å avgrense en del av våre tellinger til fengslenes logger. I kombinasjon med fengslingskjennelsene ga gjennomgangen av fengselsloggene oversikt over omfanget av flyttinger, antall dager i varetekt, bruk av tvangsmidler samt selvmordsforsøk og tilfeller av selvskading. Opplysningene ble organisert i et regneark.

2.7: HYPOTESEUTVIKLING 2

Mias historie var så flersidig og sterk at vi fant ut at den fortjente å bli fortalt i sin helhet – fra start til slutt. Mia historie handlet på dette tidspunktet om ei jente som var blitt utsatt for overgrep gjennom oppveksten, hadde varslet om disse overgrepene, med aldri ble trodd. Vi gikk dermed bort fra den opprinnelige planen med sju caser og valgte å konsentrere oss om Mias historie. Men den kunnskapen vi hadde fått gjennom research-arbeidet, kom godt med i det videre arbeidet.

2.8: STIPEND OG SAMARBEID MED SUJO

Per Christian Magnus, initiativtaker til det da helt nyopprettede Senter for undersøkende journalistikk (SUJO) kom på besøk til Avis Nordland 1. november for å presentere senteret. Siri benyttet sjansen for å pitche Mia-saken til ham, og han tente umiddelbart på ideen og oppfordret oss til å søke om stipend.

Vi sendte inn søknad et par uker senere. En søknad som ble innvilget med et månedsstipend på om lag 45.000 kroner, og - enda viktigere - tilbud om hospiteringsopphold ved senteret og coaching underveis. Stipendet gjorde det mulig for Avis Nordland å frikjøpe Siri og Alexander fra andre oppgaver i januar og februar 2019.

Samarbeidet med SUJO kan deles inn i tre faser: oppstart, midtveis og til slutt i prosjektet. Vi hadde en oppstarts-workshop med SUJO i Bergen, der vi blant annet diskuterte hypoteser, etiske og metodiske utfordringer, hvordan fortelle, mulig konsekvens av sakene og tidsplan. Vi hadde også et midtveismøte på Skype der vi tok hypotesene opp til ny vurdering: Holdt disse, eller måtte de justeres? Også arbeidet med kilder, metode, etikk og historiefortellingen ble diskutert og kursen justert.

I et avsluttende verksted i Bodø hadde vi en såkalt «line by line»-gjennomgang av de første sakene. Der ble manus gjennomgått, setning for setning, med vekt på faktakontroll, anonymisering/identifisering, tilsvar og samtidig imøtegåelse og kildegrunnlag. En publiseringsplan for oppfølgere ble også lagt. I tillegg hadde vi kontakt med SUJO på telefon og Messenger underveis i arbeidet.

Vårt mål med saken var at flest mulig skulle få innblikk i situasjonen til Mia og andre som blir lignende kasteballer i systemet. Vi er klar over våre begrensninger som lokalavis med betalingsløsning som forretningsmodell. For å nå opp i nyhetskampen og sikre størst mulig spredning av en sak vi hadde lagt betydelige ressurser i, var det nødvendig å samarbeide med større redaksjoner.

Vi tok derfor kontakt med TV2 og fikk fortelle om Mia-saken på Nyhetskanalen dagen etter publisering på nett og samme dag som papirutgaven var ute.

Vi fikk også omtale av NTB, Nettavisen, Medier24 og Journalisten, i tillegg til at saken ble hentet av mange Amedia-aviser.

2.9: UAVHENGIG EKSPERTHJELP

I forbindelse med workshopen i Bergen hadde vi et møte med den anerkjente psykologspesialisten Dag Øystein Nordanger, som er ekspert på traumer. Målet med møtet var å få så mye kunnskap som mulig om mennesker med traumer. Han pekte på at det kan være flere årsaker til Mias vansker enn overgrep, særlig med tanke på at hun hadde sine første to leveår på et barnehjem i Romania på midten av 90-tallet.

Dag Øystein Nordanger fungerte, i tillegg til eksperthjelp i en tidlig fase, som ekspertkilde i saken om Mia. Og møtet med ham endret hypotesen vår.

2.10: HYPOTESEUTVIKLING 3

Med oss i bagasjen til workshop i Bergen hadde vi nemlig en enorm dokumentbunke og en klar hypotese om at Mia var et overgrepsoffer som helsevesenet ikke trodde på. Etter to dager hadde vi kastet den opprinnelige hypotesen på båten og saken hadde tatt en helt ny vending. Mia hadde anmeldt adoptivfar for overgrep, men saken var henlagt. Og uten verken dom eller vitner, ville det bli umulig å sette slike anklager på trykk. Adoptivfar hadde også nektet for disse anklagene. Men nettopp dette med overgrep i oppveksten var jo så utrolig viktig for Mia selv og helt sentralt i hennes historie, så vi kunne jo heller ikke utelukke det. Vi var derfor nødt til å snakke med foreldrene, som Mia altså anklager for seksuelle overgrep.

Da vi kom hjem fra Bergen tok vi kontakt med adoptivforeldrene til Mia. Vi hadde ikke noe håp om at de ville bidra, men der tok vi feil. Siri og fotograf Tom Melby og kjørte til bygda der Mia vokste opp. Vi ble tatt imot av adoptivforeldre som støttet vårt arbeid med å belyse Mias historie, selv om de kategorisk nektet for å ha utsatt henne for overgrep. Vi forklarte dem også at vi ikke kunne unngå å nevne beskyldningene mot dem i saken, noe de ikke likte, men til slutt aksepterte. Takket være fotograf Tom Melby fikk vi også tatt anonyme bilder av dem. Mia var allerede tidlig i prosessen gjort oppmerksom på at vi var nødt til å snakke med adoptivforeldrene for å kunne fortelle historien hennes. Hun likte det ikke, men aksepterte og forsto at det var nødvendig. Hun fikk også lese alt vi siterte dem på.

2.11: ARBEIDSPLAN

Vi laget en framdriftsplan for det videre arbeidet der vi listet opp konkrete oppgaver og frist for når disse skulle være gjort. Dette gjorde det enklere å fordele oppgaver og holde oversikt over fremdriften i arbeidet.

2.12: UTVIDET TEAMET

I midten av januar 2019 koblet vi journalist Anders Bergundhaugen på teamet. Hans oppgave skulle primært være å ha falkeblikk på «tilfellet Mia» og finne ut om problemet var større enn vi til nå hadde sett. Han skulle også begynne å tenke på mulige oppfølgere til hovedsaken.

2.13: UNDERSØKELSEN

Vi visste nå mye om en enkeltperson, men vurderte det som viktig at vi samtidig kunne si noe om omfanget av de problemstillingene Mia-saken illustrerer. Dersom historien om en

enkeltskjebne kunne være med på å belyse uløste utfordringer og systematiske feil i samfunnet, ville det det gjøre historien enda viktigere å fortelle. Vår hypotese var at det var mange flere som Mia, som var for syke for fengselsopphold men som likevel var fengslet.

Vi valgte å gjøre en egen undersøkelse, i form av en ringerunde til samtlige av landets 28 høysikkerhetsfengsler. Før vi begynte vurderte vi hvordan spørsmålet skulle stilles for å få mest mulig dekkende svar, og kom fram til følgende: «*Hvis du/dere skal anslå, hvor mange hadde dere i fengsel på en «normal dag» i fjor, som dere anser å være for syk for fengsel, men som blir regnet som for frisk for psykiatrien?»*»

Vi kontaktet fengselslederne. Gjennom samtalene ble vi tidlig kjent med at kriminalomsorgsdirektoratet (KDI) nylig hadde tallfestet omfanget av mennesker med psykiske lidelser i fengslene. Innsynsbegjæring ble sendt, og resulterte blant annet i tilgang til et brev fra KDI til Justis- og beredskapsdepartementet, datert september 2018, hvor det ble redegjort for situasjonen i fengslene.

Noe av det som fremgikk var at 848 innsatte vurderes å ha behov for oppfølging i forbindelse med psykiske lidelser ut over hva kriminalomsorgen selv makter å håndtere. Det tilsvarer omtrent en av fire innsatte.

Etter en prosess som gikk over flere uker, endte vår egen undersøkelse opp med tall fra 25 av 28 fengsler. Noen ledere ønsket ikke å svare, da de mente at det er helsepersonell, ikke fengselsansatte, som skal stille diagnoser. De fleste ga likevel et intervall, som «én til to», «to til fire» – og så videre. Til slutt summerte vi høyeste og laveste anslag, og kom til at det på en normal dag i fjor kunne sitte mellom 64 og 103 innsatte i norske fengsler, som oppleves for syke for fengsel.

Underveis i samtalene ble et utvalg av fengselslederne bedt om kommentarer til bruk i forbindelse med nyhetsoppslaget hvor undersøkelsen ble presentert. Vi fikk også tips og synspunkter som dannet grunnlag for andre nyhetsoppfølgere. Vi gjorde også et mer omfattende intervju med fengselsleder på Bredtveit, hvor Mia hadde sittet lengst.

2.14: HISTORIEFORTELLING

Vi ble tidlig klar over at Mias historie ville bli en omfattende reportasje. Det viste seg å bli tidenes lengste i Avisa Nordlands historie, på 44 avissider, publisert som et eget bilag lørdag 23. februar 2019. Digitalt ble historien presentert over ti kapitler, alle publisert samtidig.

Langt er ikke nødvendigvis godt, men det var svært viktig for oss å vise hvordan Mia hadde blitt en kasteball i et system der ingen ønsket å ta ansvar for henne. Vi bestemte oss derfor for å vise alle møtepunktene med fengsel og psykiatri, der hun fikk eller kunne fått hjelp, istedenfor å beskrive dette som «en rekke møter» eller «tallrike møter». Vi var klar over at omfanget på teksten ville stille store krav til historiefortellingen.

Vi valgte å begynne teksten i nær nåtid, i fengslingsmøtet. Dette var også første gangen vi møtte henne. Der fortalte vi at hun da hadde sittet fengslet i 200 dager og hadde hatt en rekke selvmordsforsøk og flyttinger bak seg. Teksten skulle gi svar på spørsmålet: Hvordan havnet hun her?

Vi ble underveis i arbeidet vårt mer og mer klar over at fødested og tidlig oppvekst i Romania var viktig i Mias historie. Opplevelser fra barnehjemmet hun bodde på hadde preget henne, og også letingen etter biologisk familie og følelsen av å være avvist av dem.

Vi valgte derfor kronologi som fortellerform, og begynte historien på barnehjemmet i Romania. På grunn av omfanget på reportasjen var det særdeles viktig at historien ble skrevet slik at leserne ikke falt av. Inndeling i kapitler ble her en løsning. Kapitlene ble bygget opp med titler, innledninger og avsluttet med såkalte «cliffhangers» for å peke leserne videre i teksten. Vi lot oss inspirere av blant annet Stavanger Aftenblads «Glassjenta» og Bergens Tidens «Jannes historie»

Mias historie, slik den er fortalt i reportasjen, er i all hovedsak basert på de mange besøkene vi hadde på Sikkerhetsposten i Bodø høsten 2018. Alle besøkene ble tatt opp på lydopptak, og senere transkribert. Dette ble viktig for historiefortellingen, da det ga oss mulighet til å formidle de mange svært gode og sterke sitatene og formuleringene hennes ordrett.

Mia er en kasteball i et system og på mange måter et offer. Men hun er også en reflektert, veltalende ung kvinne med mange tanker om egen situasjon og håp for fremtiden. Det var viktig å få frem kontrastene i hennes historie, og at Mia var mer enn denne kasteballen i systemet. Derfor var også lyspunktene i livet hennes viktig å få inn i historien.

Vi ville vise at Mia også var en begavet jente som spilte teater og vant en quizkonkurranse som tok henne til Los Angeles. Hun hadde venninner og et tett forhold til vergen og advokaten sin.

Det var en utfordring at hun i lange perioder i arbeidets mest intensive periode, var utilgjengelig for oss fordi hun satt i varetekt og hadde begrenset med telefontid. Det var derfor nødvendig å reise både til Oslo og til Tromsø for å besøke henne.

Mia er en kunstnerisk person og hun lot oss få lese og kopiere både dikt og tegninger hun laget mens hun var i varetekt. Mange av tekstene var for eksplisitte, blant annet i detaljer om selvmord.

Det var viktig for oss å være varsomme og ikke risikere en smitte-effekt ved bruk av mye informasjon og detaljer, slik beskrevet i Vær Varsom-plakatens 4.9: «Vær varsom ved omtale av selvmord og selvmordsforsøk. Unngå omtale som ikke er nødvendig for å oppfylle allmenne informasjonsbehov. Unngå beskrivelse av metode eller andre forhold som kan bidra til å utløse flere selvmordshandlinger».

Flere av tegningene var også for groteske til at vi kunne sette dem på trykk, for eksempel viste de både overgrep og selvmordsmetoder, men en del av dem fortalte - mer enn vi klarte med ord og bilder - hvordan hun hadde det inni seg og hvordan hun opplevde sin egen situasjon. «Maja» og «Charlie» var to av stemmene i hodet til Mia, og vi valgte å bruke tegningene i reportasjen.

Mia brukte mobiltelefonen sin hyppig. Hun var aktiv i sosiale medier og hadde også tatt lyd- og video-opptak av sentrale begivenheter i livet sitt. Her hentet vi situasjons- steds- og miljøbeskrivelser. Vi besøkte også fysisk flere av de ulike instansene hun hadde oppholdt seg, for å kunne beskrive dem korrekt og best mulig.

Vi hadde, som nevnt i avsnittet om innsyn, samlet inn tusenvis av dokumenter, fra skolehelsetjenesten, sykehus, barnevern, BUP, fengsler og institusjoner. I første versjon av saken var utdrag fra epikriser brukt hyppig gjennom teksten. Vi hadde bestemt oss for å holde språket nøkternt. Vår vurdering var at sakens fakta var sterke nok i seg selv. Mange av utdragene fra epikrisene handlet om forsøk på selvskading og selvmordsforsøk. Etter et redaksjonsmøte med SUJO bare få dager før deadline, forkastet vi utkastet og begynte på nytt. Vi kuttet ut svært mye av den medisinske terminologien. Tanken var at disse utdragene fra fagpersoner skulle gjøre teksten nøktern, men vi så at de både ble for oppramsende og for brutale. Mange beskrev selvmordsforsøk og andre detaljerte beskrivelser av en person i en svært sårbar situasjon. Vi fjernet de aller fleste som beskrev selvskading og selvmordsforsøk, og valgte heller å ha flere stopp-punkter gjennom teksten der vi oppsummerte viktige hendelser så langt i historien. Vi brukte en scenisk inngang til hver del av historien, basert på det materialet vi satt på fra Mia selv, samt besøkene vi hadde gjort til de ulike stedene. Vi brukte også meteorologiske historiske data for å finne ut vær- og føreforhold på datoer for ulike viktige hendelser.

2.15: BILDER OG ILLUSTRASJONER

En 44-siders reportasje setter store krav til bilder og illustrasjoner. Det var først få dager før publisering vi tok den endelige avgjørelsen om hvorvidt Mia skulle identifiseres med fornavn og bilde (se mer om dette under avsnittet om etikk). Vi diskuterte tidlig at dette kunne bli en utfordring, og helgarderte fra dag én ved å sørge for å ta både anonyme bilder og bilder med ansikt.

Fotograf Tom Melby var med på flere av turene, deriblant til adoptivforeldrene, til institusjonen Mia hadde vært på og til sikkerhetsposten i Tromsø. Hans gode bilder fra disse turene ble bærende gjennom reportasjen. Vi brukte også en del av Mias egne tegninger og bilder fra barnehjemmet i Romania, samt et par av diktene hennes som illustrasjoner. De er sterke og vonde og gir et godt bilde av hvordan hun selv føler hun har hatt det gjennom oppveksten og gir et unikt innblikk i hodet og sjela til et ungt menneske som er alvorlig psykisk syk.

2.16: ENGASJERE POLITIKERE

Uka før publisering ringte vi til flere av politikerne i Helse- og omsorgskomiteen og Justiskomiteen på Stortinget og inviterte oss selv på besøk. Så snart teksten var ferdig og et par dager før publisering, reiste Siri og Anders til Oslo med utskrift av Mia-saken for å la Kjersti toppe (Sp), Ingvild Kjerkol (Ap), Petter Eide (SV) og Maria Åsen Svendsrud (Ap) lese og få anledning til å reagere og kommentere, allerede før saken var publisert. Slik var vi sikret gode oppfølgere og kunne stille spørsmål til de ansvarlige.

Vi ønsket at Mias historie skulle bli gjenstand for debatt blant politikerne som jo er ansvarlige for å formulere og vedta lovverk som sørger for at vi alle blir ivaretatt når vi blir syke, uansett om det gjelder et brukket ben eller brudd i sjela.

Det benyttet alle fire seg av, og takket være det, hadde vi reaksjoner klare allerede før hovedsaken kom på trykk. Dette, i tillegg til de mange oppfølgerne som Anders hadde jobbet

med, hjelp oss å holde trøkket oppe i dagene etter første publisering. I etterkant fikk vi også et intervju med helseminister Bent Høie (H). Se mer om konkrete utfall under kapittel 4. «Konsekvenser».

2.17: PRESENTASJON

Med tekst og bilder, var det et massivt materiale som skulle presenteres. Både på nett og papir. Digitalt benyttet vi oss av Amedias egen utgaveløsning. Denne var primært tenkt å samle mange forskjellige saker i en digital utgave som man kunne bla i. Løsningen hadde også en annen layout og vi sto friere til å tilpasse både titler og bilder, enn hva vi gjorde i Avisa Nordlands vanlige nyhetsmal. Vi fant ut at den beste måten å presentere stoffet på, var å dele det inn i kapitler.

I samarbeid med Amedia Utvikling og Bjørn Tore Øren, satte vi opp et skjema hvor alle samarbeidsaviser i Amedia kunne melde sin interesse. Da saken var publisert hos oss, sørget Øren for at samtlige av avisene som hadde meldt interesse fikk saken inn i sitt system uten at de behøvde å gjøre noe. Amedia laget også en løsning med en såkalt «forsideteaser» som oppdaterte seg automatisk etterhvert som vi la inn nye kapitler i utgaven.

Oppdelingen av teksten i kapitler ble også konvertert til papirarbeidet. Både papirutgaven og nettutgaven ble laget parallelt av Jonny Pedersen, som er grafiker i Avisa Nordland, og Alexander. Vi hentet inspirasjon til presentasjon fra tilsvarende saker som er gjort tidligere.

3. ETIKK

Hele Mia-saken er et etisk minefelt. Her redegjør vi for noen av de etiske utfordringene vi har møtt på:

3.1: Å HÅNDTERE EN ALVORLIG PSYKISK SYK

At Mia er syk, trengte vi ingen diagnoser for å forstå. Hun var 22 år da vi traff henne, men snakket som, oppførte seg som og kledde seg som et barn.

Men å være syk er ikke det samme som å ikke ha yringsfrihet. Å gi stemme til de aller svakeste i samfunnet er en viktig del av samfunnsoppdraget.

Samtidig var vi klar over at det ville stille store krav til oss om å sørge for at hun visste hva hun gikk til, så detaljert som mulig, forsto hvordan eksponeringen ville bli og mulige konsekvenser i etterkant. Det var også viktig å være ærlig med henne om at det at å stille til intervju ikke automatisk ville løse problemene hennes.

Vi har hele tiden hatt full støtte til arbeidet fra både vergen til Mia og advokatene hun har hatt, samt adoptivforeldrene. Adoptivforeldrene støttet at Mias historie skulle bli kjent, men ønsket ikke at hun skulle bli identifisert. De godtok likevel at det var vår og Mias avgjørelse å ta, ikke deres. Det har vært viktig, selv om Mia - etter loven - er både myndig og samtykkekompetent og i sin fulle rett til å ta avgjørelser selv.

Når det gjelder Mia, ble Siri etterhvert godt kjent med henne, og tilliten dem imellom har vært avgjørende.

Det var likevel nødvendig med en rolleavklaring tidlig i prosessen. Mia ville gjerne sitte på fanget og så på Siri som en morsfigur. Hun ringte mye og hadde en enorm trang til nærhet. Vi måtte bruke en del tid på å forklare henne hvorfor det var nødvendig å komme tett på, men fremdeles holde nødvendig avstand. Dette forsto Mia, og aksepterte.

I perioden fra Siri møtte henne første gang og fram til publisering, var det et par ganger at Mia begynte å tvile på om hun ønsket å stille opp. Vi var veldig tydelige overfor henne at det var hennes valg, og hennes valg alene, men hun landet alltid på at fordelene var større enn eventuelle ulemper. Det er ikke utenkelig at tvilen har kommet som følge av samtaler med ansatte der hun oppholdt seg. I journalene vi har fått ut, omtales det flere ganger at personalet har snakket med henne og «advart» henne mot å stille opp i media.

Søndag 17. februar, fem dager før saken skulle publiseres, fikk Siri plutselig en melding på Messenger om at hun hadde ombestemt seg. Siri hadde planlagt å reise på besøk til henne dagen etter, hun var da på en institusjon i en annen by. Siri fikk da overtalt Mia til å ta imot besøk og lese gjennom saken, som da var helt ferdigskrevet, før hun tok den endelige avgjørelsen. Det aksepterte hun.

Siri forsikret henne på nytt da de møttes dagen etter at det var lov å trekke seg, men at hun var nødt til å bestemme seg. Hun fikk lese hele saken, rettet et par faktafeil hun fant, og sa seg veldig fornøyd med resultatet.

Hadde vi ikke kjent henne såpass godt som vi da gjorde, hadde det antakelig aldri blitt noen sak - i alle fall ikke til den deadline vi hadde satt oss. Men på grunn av den gode relasjonen vi hadde bygget opp over flere måneder, løste det seg til det beste for alle:

En historie om ei jente som har ropt om hjelp i mange år, men som ingen riktig vet hvordan kan hjelpes. Ei jente med flere ulike diagnoser og der fagfolk er uenige om hva som er årsak til plagene og hvordan hun best bør håndteres. Og, ikke minst, at det er flere der ute i samme situasjon.

3.2: ANONYMISERING

Vi jobbet ut fra at vi skulle vise bilde og skrive Mias egentlige fornavn. Vi fryktet at å «gjemme henne bort» bak anonyme bilder og bruk av alias ville gi et feilaktig bilde av Mia der hun framsto som farlig og kriminell, ikke syk og hjelpetrengende.

Da Mia fikk kalde føtter bare få dager før publisering, ble avgjørelsen om å likevel anonymisere mye enklere. Det har vi også i ettertid tenkt at var den riktige beslutningen, både for å beskytte henne mot seg selv, men også med tanke på framtiden. Vi håper jo at hun får den hjelpen hun trenger slik at hun en dag kan leve et tilnærmet normalt liv.

Et annet argument for anonymisering var for å ikke kaste mistanke på foreldrene. Men Mia kommer fra et lite sted, hvor alle kjenner alle. Mange i bygda hun er oppvokst i kom til å skjønne hvem vi skrev om, uansett hvor mye vi anonymiserte.

Vi er klar over at man vil klare å finne ut hvem Mia er hvis man går inn for det. Særlig er det en setning i saken som kan bidra til å identifisere Mia. Vi mener imidlertid at denne setningen er viktig å ha med, fordi den er med på å vise at Mia er mer enn sykdommen og

handlingene sine. Hun var ei jente med drømmer og ambisjoner. Som hadde store planer for sin egen fremtid.

3.3: SELVMORDSBESKRIVELSER

Journalnotatene og fengselsloggene er fulle av svært detaljerte selvmords- og selvskadingsbeskrivelser. Både selvmordsforsøkene og hennes selvskading var en viktig del av historien, og hyppigheten kunne også være med på å si noe om henne som person, behandlingen hun fikk - og behandlingen hun ikke fikk - samt hvordan dette påvirket psyken hennes.

Men vi måtte være varsomme og *«unngå omtale som ikke er nødvendig for å oppfylle allmenne informasjonsbehov. Unngå beskrivelse av metode eller andre forhold som kan bidra til å utløse flere selvmordshandlinger»*, som det står i VVP 4.9.

Vi gikk flere runder med oss selv, SUJO og en ekstern etikkeksperter for å finne ut hva som var nødvendig å ta med for å få historien fortalt og hva som måtte og/eller kunne tas bort.

Vi landet på å omtale et utvalg av forsøkene på en måte som ikke gikk detaljert inn på metoder. Hyppigheten var i så måte viktigere enn beskrivelsene. En god del ble fjernet.

3.4: EKSTERN ETIKKEKSPERT

Thor Woje, som har lang erfaring både som redaktør og PFU-leder, ble leid inn for å gå gjennom all tekst for å unngå etiske fallgruver. Dette førte til at vi kunne føle oss sikre på at det publiserte innholdet sto seg presseetisk.

3.5: VITNE I RETTEN

Reportasjen om Mia blir lagt fram som bevis av forsvaret under straffesaken mot henne. Siri er også innkalt som vitne. Dette gjør jo at Mia selv, gjennom sin forsvarer, i praksis setter likhetstegn mellom «Mia» i saken og jenta som sitter på tiltalebenken, i alle fall overfor dommerne i tingretten og dem som overværer rettsbehandlingen.

Siri har søkt råd hos både sjefredaktør Jan-Eirik Hanssen i Avisa Nordland, etikkeksperter Thor Woje og Arne Jensen i Norsk Redaktørforening om hvordan hun skal ivareta vitneplikten uten å komme i konflikt med kildevernet og når det gjelder identifiseringen.

4. KONSEKVENSER

Vi har i forbindelse med Mia-saken avdekket at det i 2018 var 848 innsatte i norske fengsler som fengselsansatte mener de ikke kan hjelpe (se kap 2.13). Avisa Nordlands egen undersøkelse blant fengselslederne viser at opp mot hundre av disse framstår for syke for fengsel.

Mia har fått en stemme, og blitt hørt. Kort tid etter at vi hadde publisert saken ble den lange rekken av fengslingskjennelser brutt. Mia slapp ut av varetekt, og ble overført til psykiatrien. Straffesaken mot henne starter 10. januar 2020, og skal vare i seks dager.

I tiltalebeslutningen heter det at hun i psykotisk tilstand skal ha gjort en rekke ellers straffbare handlinger. Statsadvokaten vil be om overføring til tvungent psykisk helsevern.

Bør det være en menneskerett å gå til grunne? Det var et av spørsmålene som ble reist på Stortinget i kjølvannet av Mia-saken.

Flere stortingspolitikere kommenterte Mia-saken overfor AN:

- Det virker jo klart at Mia trenger et spesialopplegg, ikke et kaldt rom på en høysikkerhetsavdeling, sa Ingvild Kjerkol, helsepolitisk talsperson for Ap.
- Alvorlig syke mennesker skal ikke sitte innelåst, fastslo partikollega Maria Aasen-Svensrud i justiskomiteen.
- Hun har ingenting i et fengsel å gjøre. Hun skal ha helsehjelp, og er sannsynligvis ikke soningsdyktig. Hun blir bare dårligere av å sitte i fengsel, mente Petter Eide (SV).
- Dette er oppskriften på å ødelegge et menneske, sa nestleder i helse- og omsorgskomiteen, Kjersti Toppe (Sp).
- Det er viktig at disse historiene kommer fram. Og det virker klart at Mia ikke har fått god nok koordinert hjelp og oppfølging, uttalte helseminister Bent Høie (H).
- Innsatte i norske fengsler har samme rett til helsehjelp som andre borgere, fastslo justisminister Tor Mikkelt Wara (Frp).
- Det er også nedfelt i Granavolden-plattformen at regjeringen vil styrke behandlingstilbudet innen psykisk helsevern i kriminalomsorgen, la statsråden til.

Reportasjen vår ble publisert 23. februar. 5. april ble det gjennomført en lenge planlagt stortingsdebatt om psykisk syke i fengslene, på initiativ fra blant annet Petter Eide. Den endte med at det ble stemt over åtte forslag, uten at man greide å enes om noen av dem. <https://www.an.no/mia-saken/kriminalitet-og-omsorg/nyheter/stortinget-stemte-over-atte-forslag-men-ingen-fikk-flertall-vi-taper-voteringen-men-vinner-saken/s/5-4-970001>

Ingvild Kjerkol sendte også et skriftlig spørsmål til Stortinget, basert på ANs reportasje, rettet til helseministeren. – Saken om Mia viser dessverre behov for å arbeide videre med å styrke kvaliteten og kapasiteten innen psykisk helsevern, innledet Bent Høie i sitt svar. <https://stortinget.no/no/Saker-og-publikasjoner/Sporsmal/Skriftlige-sporsmal-og-svar/Skriftlig-sporsmal/?qid=75203>

Kjersti Toppe leverte en interpellasjon, som førte til ny debatt i Stortinget.

Denne var basert på ANs reportasje om Mia, og Stavanger Aftenblads dokumentar om Siw. Spørsmålet til helseminister Bent Høie var hva statsråden vil gjøre for å sikre at de mest sårbare menneskene får hjelp og koordinerte tjenester fra både sykehus og kommune, og for å hindre at menneskeliv går til grunne.

<https://stortinget.no/no/Saker-og-publikasjoner/Publikasjoner/Referater/Stortinget/2018-2019/refs-201819-04-09?m=9>

Fra talerstolen sa Toppe blant annet dette:

«Mia er alvorleg psykisk skada, så kvifor skal ho behandlast i fengsel, der isolasjon gjer ho enda sjukare? Kvifor vert ho send som pakkepost rundt omkring? Og korleis går det an å ha 24 akuttinnleggingar i løpet av eitt år i psykisk helsevern utan at nokon reagerer, set seg ned og ser kva som må til for at denne kvinna skal få eit verdig liv og eit behandlingsopplegg som ho ikkje vert sjuk av? Korleis er det mogleg å sitja i fengsel i 200 dagar og forsøkja å ta livet sitt over 40 gonger utan at nokon seier stopp og gir ho eit anna tilbod? Ho er ei ung kvinne i starten av 20-åra. I artikkelen står det at ho ser ut som eit barn. Er det slik at vi i rike Noreg ikkje har eit tilbod til slike som ho?»

– Enkelthistorier om pasienter som faller mellom ulike stoler, og som ikke får god nok hjelp, gjør dypt inntrykk. Det er viktig at vi bruker disse hendelsene til å lære hvordan vi kan lage enda bedre tjenester, slik at vi unngår at flere opplever det samme som Siw og Mia, fastslo Høie i sitt svar.

Helseministeren uttalte at spesialisthelsetjenesten og kommunehelsetjenesten må samarbeide bedre, og at flere tiltak for å legge til rette for dette allerede er satt i gang. Høie nevnte seks pakkeforløp innen psykisk helse og rus, gjort tilgjengelig fra første januar 2019, og lovet ytterligere tre i løpet av 2019.

– Med pakkeforløpene får pasienten vite hva som skal skje, når det skal skje, og hvem som har ansvaret. Hver pasient får sin egen koordinator, som skal være pasientens og de pårørendes kontaktperson. Alle disse elementene er helt avgjørende for at vi skal unngå den typen opplevelser som Siw og Mia har hatt, sa Høie.

Helseminister Bent Høie lovet langt på vei å stimulere til flere såkalte ACT- og FACT-team, der spesialisthelsetjenesten og kommunen gir koordinert hjelp og behandling på pasientens hjemmebane, tilpasset pasientens behov.

Rettsaken mot Mia er berammet til 10. januar 2020. Det er satt at seks dager. Tiltalebeslutningen er åtte punkter lang, og omfatter 17 forhold. Statsadvokaten har varslet påstand om overføring til tvungent psykisk helsevern. Det betyr at Mia kan bli dømt til ivaretagelse hos psykiatrien, samtidig som helsevesenet tvinges til å ta imot henne.

5. AVSLUTNING:

Først og fremst handler dette prosjektet om at Mias historie skal bli hørt. Samfunnet fortjener å bli kjent med livet, tankene og hverdagene til Mia og de andre som er i en lignende situasjon:

For frisk for psykiatrien, for syk for fengsel, for dyr for kommunen.

Vi har avdekket at så mange som en av fire innsatte i norske fengsler har psykiske utfordringer som kriminalomsorgen ikke opplever at de klarer å håndtere - ifølge deres egen tilbakemelding til justisdepartementet høsten 2018.

Opp mot hundre framsto på en normal dag i 2018 for syke for fengsel, ifølge vår undersøkelse blant fengselslederne.

Det er altså mange som befinner seg i en beslektet situasjon som Mia, og dette er en gruppe som våre saker viser at samfunnet ikke klarer å ta hånd om.

Denne historien handler ikke om tjenesteforsømmelse fra en eller flere instanser. Tvert imot har alle gjort det de må. Problemet for Mia er at få har gjort mer enn akkurat det. Det gjør at personer som Mia blir fanget i systemet, fordi de ulike instansene ikke snakker godt sammen eller har noe system for samhandling.

Mediene har et særskilt ansvar for å informere om hva som skjer i samfunnet og avdekke kritikkverdige forhold. Vær Varsom-plakaten slår også fast at det er pressens oppgave å beskytte enkeltmennesker og grupper mot overgrep eller forsømmelser fra offentlige myndigheter og institusjoner.

Sannheten er at det er alt for få av oss som på grundig måte går dypt inn i et område hvor taushetsplikt, motvilje, mangel på åpne kilder og hensynet til enkeltmennesker i ubalanse gjør det komplisert å formidle virkeligheten. Dermed blir situasjonen for de mange det angår underkommunisert. **De får ikke den politiske oppmerksomheten som fortjenes. De er ikke i stand til selv å gå i fakkeltog. Ingen andre gjør det for dem.**

Mia-saken har fått tre priser:

Amedias pris for beste journalistikk i 2019

Journalistprisen i Helgeland og Salten journalistlag 2019

Svarte Natta-prisen 2018-2019

Bodø, 12.01.2020

Siri Gulliksen Tømmerbakke, Alexander Kjønnsø Karlsen,
Anders Bergundhaugen og Tom Melby

Nr. 1: Publiseringsoversikt – nett	21
Nr. 2: Kilder	28
Nr. 3: Begjæring om opphevelse av referatforbud i fengslingsmøte	29
Nr. 4: Begjæring om identifisering	30
Nr. 5: Eksempel på tidslinjen	33
Nr. 6: Vefsn kommunes behandling av innsynsbegjæring	34
Nr. 7: PDF av Saker i papiravisen	37

VEDLEGG NR 1: PUBLISERINGSOVERSIKT – NETT

Hovedsaken er uthevet.

Dato	Tittel	Ingress	Journalist	URL
14.11.2017	For frisk for psykiatrien - for syk for fengsel	- Denne historien er så makaber. Det er så sykt. Jeg trodde ikke det var mulig å oppføre seg på denne måten mot ei jente	Alexander Kjønso Karlsen	https://www.an.no/5-4-635674
27.11.2017	Situasjonen er kraftig forverret: Har gjort flere selvmordsforsøk	Kvinnen i 20-åra sitter i varetekt, og har forsøkt å ta sitt liv en rekke ganger. Hun er overført til sikkerhetscelle, og advokaten frykter hun skal lykkes neste gang.	Alexander Kjønso Karlsen	https://www.an.no/5-4-644152
04.12.2017	Hun er tvangsinnlagt 12 ganger på et år - først nå får hun den hjelpen hun trenger	Avisa Nordland har gjentatte ganger skrevet om jenta i begynnelsen av 20-årene som har vært en kasteball mellom spesialisthelsetjenesten og fengslet.	Alexander Kjønso Karlsen	https://www.an.no/5-4-648652
21.02.2019	Tortursjekket Bodø for første gang: - Vi setter pris på den typen kontroll	Europarådets komite for torturforebygging var innom en håndfull norske fengsler i 2018. Nå er rapporten klar	Anders Bergundhaugen, Siri Gulliksen, Alexander Kjønso Karlsen	https://www.an.no/5-4-963646
21.02.2019	Tidenes lengste AN-reportasje publiseres fredag	«Mia» har sittet snart 500 dager i varetekt, mer enn 200 av dem i fengsel.		https://www.an.no/5-4-963653

22.02.2019	Jenta ingen kan hjelpe (HOVEDSAKEN)	Mia var klassens revystjerne og skarp nok til å vinne en nasjonal quiz-konkurranse. Få år senere har 23-åringen sittet 16 måneder i varetekt og prøv å ta livet sitt en rekke ganger. Hva skjedde?	Siri Gulliksen, Alexander Kjønso, Karlsen, Anders Bergundhaugen, Tom Melby (foto)	https://www.an.no/utgave/jenta-ingen-kan-hjelpe/
24.02.2019	- Dette er oppskriften på å ødelegge et menneske	Kjersti Toppe (Sp) mener det mangler et overgangstilbud mellom sykehus og kommune.	Siri Gulliksen, Anders Bergundhaugen, Alexander Kjønso, Karlsen	https://www.an.no/5-4-964126
25.02.2019	Merkes i Bodø	Oppfatningen av hva som er alvorlig sykdom, varierer med hvem man spør. Helsevesenet avgjør.		https://www.an.no/5-4-965797
25.02.2019	Identifiserte 16 tiltak i 2016	Innen første mars skal departementet ha de ferskeste innspillene på sitt bord.	Anders Bergundhaugen, Alexander Kjønso, Karlsen, Siri Gulliksen	https://www.an.no/5-4-964712
25.02.2019	Sivilombudsmannen: - Bør møtes med tid og kompetanse	Innsatte som er selvmordsnære eller skader seg selv bør møtes av folk som har tid og kompetanse.	Anders Bergundhaugen, Alexander Kjønso, Karlsen, Siri Gulliksen	https://www.an.no/5-4-964708
25.02.2019	«Mer uro og utfordringer»	Endringer i innsattpopulasjonen i fengslene har bidratt til økt bruk av isolasjon, ifølge kriminalomsorgen.	Anders Bergundhaugen, Alexander Kjønso, Karlsen, Siri Gulliksen	https://www.an.no/5-4-964690
25.02.2019	Helsedirektoratet: - Må være tilpasset arenaen	Det er viktig at helsehjelpen som gis til innsatte er tilpasset fengsel.	Anders Bergundhaugen, Alexander Kjønso, Karlsen, Siri Gulliksen	https://www.an.no/5-4-964718

25.02.2019	Kjerkol leste saken om Mia. Nå stiller hun spørsmål til helseministeren	- Det virker jo klart at Mia trenger et spesialopplegg, ikke et kaldt rom på en høysikkerhetsavdeling.	Siri Gulliksen, Anders Bergundhaugen, Alexander Kjønso Karlsen	https://www.an.no/5-4-964396
25.02.2019	Foreslår endringer for Stortinget: - Det kommer til å bli verre	Om en uke skal Stortinget ta stilling til et konkret forslag om psykisk syke straffedømte.	Anders Bergundhaugen, Siri Gulliksen, Alexander Kjønso Karlsen	https://www.an.no/5-4-965641
26.02.2019	Opp mot 103 innsatte vurderes for syke for fengsel: - Dette er noe vi sliter med	AN har bedt ledere ved samtlige av landets høysikkerhetsfengsler anslå, og fått til svar at et sted mellom 64 og 103 innsatte framstår for syke for fengsel.	Anders Bergundhaugen, Alexander Kjønso Karlsen, Siri Gulliksen	https://www.an.no/5-4-966211
26.02.2019	Ila får bygge forsterket avdeling	Det er blitt satt i verk tiltak for noen av de sykeste og farligste straffedømte i landet.	Anders Bergundhaugen, Alexander Kjønso Karlsen, Siri Gulliksen	https://www.an.no/5-4-966214
26.02.2019	Vil utfordre Wara om Mia	- Alvorlig syke mennesker skal ikke sitte innelåst. De skal ha helsehjelp	Anders Bergundhaugen, Siri Gulliksen, Alexander Kjønso Karlsen	https://www.an.no/5-4-966208
27.02.2019	«Alle» er enige om at Mia er syk og trenger hjelp. Men «ingen» vet hvem som har ansvaret	Mias hjelpere savner en langsiktig plan for hvordan hun skal ivaretas videre.	Siri Gulliksen, Alexander Kjønso Karlsen, Anders Bergundhaugen	https://www.an.no/5-4-965710
27.02.2019	Helse Nord: Mener man er bundet av loven	- Lowerket er tilpasset det store volumet, mens Mia og andre som henne faller mellom alle stolene	Siri Gulliksen, Alexander Kjønso Karlsen, Anders Bergundhaugen	https://www.an.no/5-4-966991

28.02.2019	Helseministeren om Mia-saken: Virker klart at Mia ikke har fått god nok hjelp	Men helseminister Bent Høie (H) mener det er et bomskudd å kritisere lovverket.	Siri Gulliksen, Alexander Kjønso, Karlsen, Anders Bergundhaugen	https://www.an.no/5-4-966958
28.02.2019	Nå har Ingvild Kjerkol stilt spørsmål til helseministeren	– Hvordan vil statsråden sørge for at mennesker med alvorlige psykiske lidelser og stor selvmordsfare får et tilstrekkelig tilbud i helsetjenesten?	Siri Gulliksen, Alexander Kjønso, Karlsen, Anders Bergundhaugen	https://www.an.no/5-4-967558
28.02.2019	Kan ha blitt psykotisk av tiden i varetekt	Det er en reell mulighet for at «Mia» har blitt mye sykere av å være bak fengselsmurene.	Anders Bergundhaugen, Siri Gulliksen, Alexander Kjønso, Karlsen	https://www.an.no/5-4-967219
01.03.2019	I verste fall kan Mia allerede ha sonet for lenge: - Kan føre til grunnlovsbrudd	Mia er tiltalt for flere alvorlige forhold. Men skulle hun bli dømt til vanlig fengselsstraff, vil hun slippe ut igjen nærmest umiddelbart. I verste fall har hun sonet for lenge.	Alexander Kjønso, Karlsen, Anders Bergundhaugen, Siri Gulliksen	https://www.an.no/5-4-968563
02.03.2019	Vi spurte Wara om Mia-saken	Her er svaret justisministeren ga	Anders Bergundhaugen, Siri Gulliksen, Alexander Kjønso, Karlsen	https://www.an.no/5-4-968412
04.03.2019	Fagforeningsleder: Vil ha eget fengsel for «gråsonneinnsatte»	– Det er både fortvilende og frustrerende å måtte låse inne personer som ikke burde vært der, sier kollega Asle Aase.	Anders Bergundhaugen, Alexander Kjønso, Karlsen, Siri Gulliksen	https://www.an.no/5-4-967615

04.03.2019	– Den store tabben var at ingen så alvorlig i utfordringene hennes tidlig nok	Adoptivforeldrene til «Mia» mener de mange avbrutte behandlingstilfelle skadet mer enn de hjalp.	Siri Gulliksen, Alexander Kjønnsø Karlsen, Anders Bergundhaugen	https://www.an.no/5-4-965815
05.03.2019	Stortinget stemte over åtte forslag, men ingen fikk flertall	- Vi taper voteringen, men vinner saken	Anders Bergundhaugen	https://www.an.no/5-4-970001
14.03.2019	Sørger for ny stortingsdebatt etter Mia-saken	- Dette er oppskriften på å ødelegge et menneske, sa Kjersti Toppe etter å ha lest Mia-saken. Nå tar hun den inn på Stortingets dagsorden.	Anders Bergundhaugen	https://www.an.no/5-4-974049
15.03.2019	Opplever alle foreldres mareritt: – Hadde det vært en film, ville jeg ikke trodd at historien var sann	Datteren deres var syk nok til at fremmede reagerte, men legevakten slapp henne rett ut på gata. Nå frykter familien at hun skal dø.	Anders Bergundhaugen og Tom Melby (foto)	https://www.an.no/5-4-975051
07.04.2019	Mia-saken på Stortingets dagsorden	Interpellasjonen som Kjersti Toppe (Sp) har rettet til helseminister Bent Høie (H) basert på Mia-saken, skal debatteres i Stortinget tirsdag 9. april.	Anders Bergundhaugen	https://www.an.no/5-4-985401
08.04.2019	Fortviler over avlyst rettssak: – Det verste som kunne skje for «Mia» nå	Mia ble løslatt fra politiets varetekt, men innlagt på tvang. Den planlagte rettssaken i mai, blir det ikke noe av. Når ny beramning er klar, er uvisst.	Anders Bergundhaugen	https://www.an.no/5-4-988108

09.04.2019	Se hele Mia-debatten fra Stortinget her	Høie om «Mia» og Siw: – De er ikke håpløse. Det er hjelpetilbudet som har skapt håpløsheten	Anders Bergundhaugen	https://www.an.no/5-4-988735
12.04.2019	Ble hørt av kontrollkommissjonen - nå oppheves tvangsinnleggelsen av «Mia»	Etter mange måneder i politiets varetekt og en periode som tvangsinnlagt – er «Mia» sin tilknytning til psykiatrien nå frivillig.	Anders Bergundhaugen	https://www.an.no/5-4-991044
27.05.2019	Tre mulige veier videre for Mia	Politiadvokaten opplyser at saken mot den 24 år gamle kvinnen, som i 2017 ble siktet for angrep med kniv på to sykepleiere, nå er oversendt Nordland statsadvokatembet er.	Anders Bergundhaugen	https://www.an.no/5-4-1016450
28.09.2020	Nå er Mias nye tiltale klar. Den er oppsiktsvekkende	På listen over fornærmede står kvinnens forsvarer. Det betyr trolig at psykisk syke «Mia», som i de senere år har vært kasteball mellom kriminalomsorg og hjelpeapparat, må ha ny forsvarer til rettssaken.	Anders Bergundhaugen	https://www.an.no/mia-saken/overgrep/lov-og-rett/na-er-mias-nye-tiltale-klar-den-er-oppsiktsvekkende/s/5-4-1091586
08.01.2020	Ba om lukkede dører i Mia-saken. Fikk nei.	- Det er stor risiko for at hun ikke klarer å forklare seg hvis det er media og offentlighet tilstede, mener forsvarer. Nå er det klart at saken likevel vil gå for åpne dører.	Anders Bergundhaugen	https://www.an.no/mia-saken/nyheter/lov-og-rett/ber-om-lukkede-dorer-i-mia-saken/s/5-4-1145386

09.01.2020	Har innkalt 36 vitner til Mias rettssak.	Det er satt av seks dager til hovedforhandlingen , som starter fredag.	Anders Bergundhaugen	
------------	--	--	----------------------	--

Meningsstoff:

29.11.2017	<i>Konsekvensene av å ikke ta hennes rop om hjelp på alvor kan bli katastrofale</i>	Siri Gulliksen	https://www.an.no/5-4-645319
22.02.2019	<i>Mia er blitt en ping pong-ball i et system der alle spiller henne fra seg</i>	Jan-Eirik Hanssen	https://www.an.no/5-4-964651
24.02.2019	<i>Mas historie er dypt tragisk i seg selv. Verre for samfunnet er det at norske fengsler har mange innsatte som henne</i>	Stein Sneve	https://www.an.no/5-4-964259
26.02.2019	<i>Statsråden må på banen</i>	Leder	https://www.an.no/5-4-966637

VEDLEGG 2: KILDER

Åpne kilder:

Kjersti Kvalvik; økonomisk verger, Gunhild Vehusheia; forsvars- og bistandsadvokat, Sara Pavall; behandler ved NLSH i Bodø, Wanja Sæther; leder Krisesenteret i Salten, Ragnhild Forså; leder Krisesenteret på Helgeland, Knut Kjerpeseth; avdelingsoverlege for spesialpsykiatrisk avdeling ved Nordlandssykehuset, Lill-Inger Reinfjell; enhetsleder helse, Vefsn kommune, Tove Nilsen; sykepleier i Bodø fengsel, Hege Sivertsen Andreassen; lege i Bodø fengsel, Marte Helness; fengselsleder i Bodø fengsel, Doris Bakken; fengselsleder Bredtveit fengsels- og forvaringsanstalt, Dag Øystein Nordanger; psykologspesialist, Kjersti Togstad; psykolog på Ribo, Jon Petter Rui; jusprofessor ved Universitetet i Tromsø, Norges arktiske universitet, Thor Erik Høiskar; statsadvokat i Nordland, Ingrid Johanne Lillevik; sorenskriver i Salten og Lofoten, Randi Rosenqvist; psykiater Ila fengsel og forvaringsanstalt, Knut Are Svenkerud; leder Kriminalomsorgens Yrkesforbund, Asle Aase; leder Norsk Fengsels- og Friomsorgsforbund, Helga Fastrup Ervik; kontorsjef hos Sivilombudsmannen, Torunn Janbu; avdelingsdirektør i Helsedirektoratet, Petter Eide; stortingsrepresentant (SV), Ingvild Kjerkol; stortingsrepresentant (Ap), Kjersti Toppe; stortingsrepresentant (Sp), Maria Aasen-Svensrud; stortingsrepresentant (Ap), Tor Mikkel Wara; justisminister (Frp), Bent Høie; helseminister (H), fengselsledere i 25 andre norske fengsler med høysikkerhetsavdeling, Lise Finsås Einrem; politiadvokat, Stian Pedersen Mojlanen; konstituert statsadvokat i Nordland, Anja Støback Bjørsvik; forsvarsadvokat.

Anonyme kilder:

Mia, adoptivfamilien, Mias barndomsvenninne, helsesøster i hjemkommunen. I tillegg til muntlig informasjon som vi har fått under forutsetning av at det brukes uten å kunne spores tilbake til vedkommende.

Skriftlige kilder:

Journaler og epikriser, uttalelser, kjennelser fra Alstahaug tingrett, Salten tingrett, Hålogaland lagmannsrett, Bup Helgeland, Nordland politidistrikt, Mias hjemkommune, Nordlandssykehuset psykiatri, Bredtveit fengsels- og forvaringsanstalt, Trondheim fengsel, Bodø fengsel, Barneverntjenesten på Helgeland, blogginnlegg, tegninger og dikt skrevet av Mia, Tillegg til tildelingsbrev for KDI - oppfølging av kritikk vedrørende psykisk syke og isolasjon i fengsel, SIFER-rapporten Områdefunksjon for spesialisthelsetjenester til innsatte med psykiske lidelser og/eller rusmiddelproblemer, Report to the Norwegian Government on the visit to Norway carried out by the European Committee for the Prevention of Torture, and Inhuman or Degrading Treatment or Punishment (CPT), Tiltalebeslutning fra Statsadvokaten i Nordland, berammingsliste fra domstol.no.

Andre kilder:

Videoer, bilder og lydopptak som Mia har tatt.

VEDLEGG 3: BEGJÆRING OM OPPHEVELSE AV REFERATFORBUD I
FENGLINGSMØTE

Salten Tingrett
Sjøgata 1
8006 BODØ

Avisa Nordland
an

Postadresse: Boks 1425, 8002 Bodø
Organisasjonsnr: 9840 32 984
Sentralbord: 755 00000
Besøksadresse: Dronningensgate 18
Kontonummer: 7535 05 22034
Nettside: www.an.no

13. november 2017

Begjæring om opphevelse av referatforbud – sak [REDAKERT]

Avisa Nordland er kjent med at retten mandag 13.11, klokka 10.00 i rettsmøte skal behandle spørsmålet om fortsatt varetektsfengsling.

Det er som kjent referatforbud fra fengslingsmøter, jf. Domstollovens § 129, første ledd.

I forbindelse med dette rettsmøtet anmodes det om at referatforbudet blir opphevet.

Vennlig hilsen

Alexander Kjøsø Karlsen
Nyhetsleder

Avisa Nordland
an

an.no

Alstahaug Tingrett
Torolv Kveldulvsons gata 61
8800 Sandnessjøen

Avisa Nordland
an

Postadresse: Boks 1425, 8002 Bodø
Organisasjonsnr: 9840 32 994
Sentralbord: 755 00000
Besøksadresse: Dronningensgate 18
Kontonummer: 7535 05 22034
Nettside: www.an.no

5. februar 2019

Begjæring om opphevelse av forbud mot offentlig gjengivelse – sak [REDACTED]

Alstahaug tingrett har i sin avgjørelse av 24. januar 2019 avgjort at kjennelsen i [REDACTED] bare kan gjengis i anonymisert form, jf domstolloven §130 første ledd.

Slik Avisa Nordland forstår tingretten er det bestemmelsens punkt a om hensynet til privatlivets fred som er lovhjemmelen for beslutningen.

Avisa Nordland ønsker med dette å begjære at avgjørelsen oppheves, og at retten med dette kommer til at det ikke legges begrensninger i adgangen til offentlig gjengivelse.

Spørsmålet om varetektsfengsling i saken har vært behandlet en rekke ganger. Første gang ble varetektsfengsling besluttet av Salten tingrett 17.10.2017. Fram til Alstahaug tingretts kjennelse av 24. januar 2019, har det aldri vært lagt begrensninger i å gjengi innholdet.

Nevnte kjennelse ble anket til Hålogaland lagmannsrett som heller ikke i sin kjennelse konkluderte med at det var nødvendig med å legge ned begrensninger i offentlig gjengivelse av sine vurderinger og konklusjoner.

Kjennelsen som Alstahaug tingrett anser vi som en viktig kjennelse for å kunne rette søkelyset på hvordan domstolen vurderer spørsmål knyttet til varetektsfengsling. Avgjørelsen om anonymisering gjør det tilnærmet umulig å knytte kjennelsene i samme sakskompleks opp mot hverandre uten at man komme i fare for å bryte begrensningen som er satt i sak [REDACTED]

Domstolloven § 124 første ledd bestemmer at rettsavgjørelser som utgangspunkt og hovedregel kan gjengis offentlig. Det samme følger av EMK artikkel 6 nr. 1 og SP (FN-konvensjonen om sivile og politiske rettigheter) artikkel 14 nr. 1. Formålet er å sikre offentlig kontroll med, og mulighet for kritikk av, rettergangen og rettslige avgjørelser, jf. Rt-2011-824 avsnitt 13 og Rt-2011-570 avsnitt 16 med videre henvisninger. Begrensninger i adgangen til publisering må veies opp mott dette formålet.

Vi viser til sak LA-2012-105882 – RG-2012-987, der Norsk Redaktørforening fikk medhold i anke over publiseringsforbud av sedeligsak. I avsnitt 16 i avgjørelsen uttales blant annet:

«Et forbud mot offentlig gjengivelse av en rettsavgjørelse på grunnlag av hensynet til privatlivets fred må være begrunnet i behovet for å beskytte siktede, fornærmede eller andre involverte mot at opplysninger om personlige eller andre private forhold blir gjort offentlig kjent. Hvorvidt en slik beslutning skal treffes, og hvor omfattende den i tilfelle skal gjøres, beror på en avveining av allmennhetens – herunder pressens – behov for innsyn, og de berørtes interesser i at slike opplysninger ikke blir spredt.»

Vi mener det samme må gjelde for avgjørelser hvor retten beslutter at avgjørelse bare kan gjengis i anonymisert form.

Vi har forståelse for at spørsmålet om anonymisering er noe som vurderes av retten. Vi mener imidlertid at et slikt pålegg som her foreligger griper inn i den enkelte redaktørs selvstendige og personlige ansvar for publisering. Vi gjør gjeldende at det her er snakk om et sakskompleks vi har fulgt over et års tid, og at vi hele veien har hatt god dialog med siktede og hennes advokat om hva hun føler seg komfortabel med at kommer ut i offentligheten.

Pressens egne etiske regler i Vær Varsomplakaten, gir de nødvendige anvisninger for den form publisering skal skje fra denne type saker. Vi trekker spesielt fram punkt 4.7 som omhandler identifisering.

4.7. Vær varsom med bruk av navn og bilde og andre klare identifikasjonstegn på personer som omtales i forbindelse med klanderverdige eller straffbare forhold. Vis særlig varsomhet ved omtale av saker på tidlig stadium av etterforskning, i saker som gjelder unge lovovertredere, og der identifiserende omtale kan føre til urimelig belastning for tredjeperson. Identifisering må begrunnes i et berettiget informasjonsbehov. Det kan eksempelvis være berettiget å identifisere ved overhengende fare for overgrep mot forsvarsløse personer, ved alvorlige og gjentatte kriminelle handlinger, når omtaltes identitet eller samfunnsrolle har klar relevans for de forhold som omtales, eller der identifisering hindrer at uskyldige blir utsatt for uberettiget mistanke.

Vi mener at disse begrensingene, inkludert straffelovens paragraf 267 om krenkelse av privatlivets fred, er tilstrekkelig for å hindre rettstridige meddelelser fra pressen i omtalen av denne kjennelsen.

Vi er kjent med at forsvarer ikke vil motsette seg vår begjæring.

Det at det foreligger en begjæring om rettspsykiatrisk observasjon i institusjon, samt at retten finner det nødvendig for å bedømme tiltaltes «sinnstilstand» etter straffeprosesslovens §167 hjemler etter det vi ser heller ikke bruk av §130, første ledd i domstolloven.

Oppsummert:

Avisa Nordland kan ikke se at det foreligger forhold som hjemler bruken av domstollovens §130 for den aktuelle kjennelsen. Det foreligger ingen klausulerte dokumenter. Siktetes helsetilstand har vært vurdert og referert i en rekke kjennelser tidligere uten at det har ført til at det er nødvendig å begrense pressens adgang til å gjengi innholdet. Det samme har altså lagmannsretten kommet til da de ankebehandlet den avsagte kjennelsen fra tingretten.

Vi ber derfor for at rettens avgjørelse om at saken kun kan gjengis offentlig i anonymisert form, jf. Domstolloven § 130 første ledd oppheves.

Skulle retten komme til at forbudet opprettholdes er dette å anse som vår anke til lagmannsretten.

Vennlig hilsen

Alexander Kjønsø Karlsen
Nyhetsleder

VEDLEGG 5: EKSEMPEL PÅ TIDSLINJEN

Mellom to stoler - komplett tidslinje

File Edit View Insert Format Data Tools Add-ons Help Last edit was on June 17

100% kr % 00 123 Arial 10 B I U A

fx

	A	B	C	D	E	F	G	H	I	J	K	L
1	akuttpsykiatrik avdeling NLSH											
2												
3												
4												
5	Begjert tvangsinlagt, ble gjort om til frivillig motak etter vurdering av overlege											
6												
7	27.08 oppsøkte hun sykepleier og fortalte om inntak av ukjent mengde tabletter. Hadde sneket seg inn på avdelingens medisnrom og stjålet mange ulike medikamenter.											
8												
9	Behandler stiller spørsmål om intensjonen ved å dø. Pasienten er apellerende, dramatisk og noe kryptisk i sine uttalelser. Også om temaet selvmord.											
10												
11												
12												
13												
14												
15												
16												
17												
18												
19	Sier hun vil til krisesenteret for å fortelle om noe osn har hendt. Bli utsatt for noe fra 1. til 7. Klasse har blitt fortalt om hun sa noe ville vedkommende si hun var galt. Fortalte at det var en hemmelighet hun har holdt på helt til nå.											
20												
21	Ogjentar dagen etter at hun har reagert på at hun ikke blir tatt på alvor og trodd på når hun har fortalt sin hemmelighet. Har dermed ringt krisesenteret og fortatt at hun har lyst til å ta livet av seg.											
22												
23	29.08.16 - Sara Pavall ringer mor - igjen											
24												
25												
26												
27												
28												
29												
30												
31												
32												
33												
34												
35												

21.06.2010 BUP helgelandssykehuset 04.05.2012 21.11.2014 - 4.12.2014 13.01.2015-22.01.2015 24.03.15 - 25.03.15 26.08.2016-29.08.2016 AHUS - 12.10.2016 11.0

Siri Gulliksen Tømmerbakke
Finnshaugen 6 A

8012 BODØ

Dato: 28.12.2018

Saksb: Asle Tveiti

Tlf: 75 10 11 25

Saknr: 18/4198-9

Deres ref.:

Administrativt vedtak - Avslag innsyn i journal fra Vefsn legevakt

Administrativt vedtak nr: **82/18**.

Vefsn kommune viser til din innsynsbegjæring. Saken har vært forelagt kommuneoverlegen og kommuneadvokaten.

Rådmannen v/Leder Service/kommunearkivar har gjort slikt vedtak:

Begjæring om innsyn i pasientjournal avslås.

Begrunnelse:

Pasientjournalen inneholder strengt personlige opplysninger og er derfor underlagt taushetsplikt, jf. forvaltningsloven § 13.

Ved begjæringen var fremlagt fritak fra taushetsplikten.

Kommuneoverlegen har av hensyn til pasienten funnet å måtte gi henne råd når det gjelder medvirkning til å utlevere strengt personlige opplysninger i pasientjournalen til media og de skadevirkninger dette måtte kunne få for henne.

Fritaket fra taushetsplikten tar ikke høyde for dette.

Vefsn kommune finner således å måtte gi avslag på Deres innsynsbegjæring.

Du kan klage på vedtaket. Klagen sendes da til Vefsn kommune innen 3 uker etter at du har mottatt brevet.

Med hilsen

Asle Tveiti
Leder Service/kommunearkivar

Dokumentet er godkjent elektronisk og derfor ikke signert

Vår klage på avslaget:

Klage på avslag om innsyn i pasientjournal

Innsynskravet gjelder en pasientjournal der Avis Nordland har innhentet samtykke fra pasienten, jf. vedlegg. Det fremgår klart av samtykkeerklæringen at pasienten opphever taushetsplikten for all informasjon som står i pasientjournalen. Pasienten er ikke under verge.

Pasienten råder selv over de opplysningene vi har bedt om, jf. pasientrettighetsloven og forvaltningsloven. Det betyr at det er også hun som bestemmer om hun ønsker at andre skal få tilgang til dem. Kommuneoverlegen og andre helsepersonell kan gjerne gi råd til pasienten, men å frata pasienten grunnleggende rettigheter som å råde over egne opplysninger, er en form for umyndiggjøring som krever lovhjemmel. Vi viser her til vergemålsloven § 20 som stiller strenge krav for å frata noen rettslig handleevne. Vedtaket fra Vefsn kommune mangler derfor rettslig grunnlag, og utgjør etter vårt syn et alvorlig inngrep i pasienters selvråderett. Ettersom vår informasjonsinnhenting er den del av at hun ønsker å snakke med media om sin situasjon, utgjør det også et inngrep i hennes ytringsfrihet.

Vi ber derfor på om at pasientjournalen utleveres. Dersom kommunen fastholder sitt syn, ber vi om at vår klage sendes til Fylkesmannen uten ugrunnet opphold.

For ordens skyld viser vi til at vi har forpliktet oss etter Vær Varsom- plakaten, og at denne stiller strenge krav til publisering av opplysninger fra sårbare personer, barn og personer som ikke kan forventes å være klar over virkningen av sine uttalelser. Hva vi eventuelt publiserer om pasienten vil selvsagt underlegges grundige etiske vurderinger, der vi også tar høyde for hennes sykdomssituasjon. Samtidig er det viktig at også denne gruppen i samfunnet har reell ytringsfrihet på lik linje med andre samfunnsborgere. Tilgang til opplysninger er en forutsetning for at vi kan omtale saken, og for at vi kan gjøre gode etiske vurderinger om hva vi evt. skal publisere.

Med vennlig hilsen

Siri Gulliksen Tømmerbakke

Siri Gulliksen Tømmerbakke

Dato: 20.02.2019
Saksb: Asle Tveiti
Tlf: 75 10 11 25
Saknr: 18/4198-23
Deres ref.:

Svar - Innsyn i journal fra Vefsn legevakt

Vefsn kommune viser til tidligere korrespondanse i saken. Sist din e-post 18. februar.

Vefsn kommune opprettholder sitt vedtak av 28.12.18 med avslag på innsyn.

I samråd med kommuneoverlegen er dokumentene i dag oversendt Vive Advokater v/Gunhild Vehusheia.

Om advokaten i samråd med sin klient utleverer noe til deg er dette et forhold mellom advokaten/klienten og deg. Det er kommunen uvedkommende.

Med hilsen

Asle Tveiti
Leder Service/kommunearkivar

Dokumentet er godkjent elektronisk og derfor ikke signert

VEDLEGG 7: PDF AV SAKER I PAPIRAVISEN

På de neste sidene følger PDF av sakene i papiravisen. **De første 44 sidene er bilaget med hele Mias historie.**

Etter dette følger PDF av sakene som har vært i papiravisen både i forkant og i etterkant av Mias historie. Disse sakene kommer i kronologisk rekkefølge.

Endelig
HELG

LØRDAG 23. FEBRUAR 2019

Mia er for «frisk» for psykiatrien, men for syk for fengsel.
Dette er hennes historie.

Jenta ingen kan hjelpe

Mia var klassens revystjerne og skarp nok til å vinne en nasjonal quiz-konkurransen. Få år senere har 23-åringen sittet 16 måneder i varetekt og har prøvd å ta livet sitt en rekke ganger. Hva skjedde?

Mia føres inn i rettssalen, eskortert av tre store polititjenestemenn. Hun måler 146 centimeter på strøpelesten og har på seg lyserosa blinkesko i størrelse 36. I den ene hånda knuger hun en kosebamse, i den andre en knall rosa smokk.

- Det var så skummelt. Så skummelt å se dama på den store skjermen og vite at hun var imot meg. Jeg var kjemperedd, sier Mia.

«Dama på den store skjermen» er politiadvokaten, som ble koblet opp på videolink fra Mosjøen i rettssalen.

I Salten tingrett i Bodø skal dommeren denne novemberdagen i 2017 ta stilling til forlenget fengsling for 22 år gamle Mia. Hun er siktet for «grov kroppsskade» og «kroppskrenkelse» etter at hun gikk til angrep på sykepleiere i sin egen bolig. Og forsøkte å ta med seg en kniv inn på et

legekontor.

Mia har allerede sittet varetektsfengslet i fire uker i Bodø fengsel, men påtalemyndigheten ber om åtte nye.

Det skal bli mange, mange flere.

Mia er ikke kvinnens egentlige navn. Av hensyn til hennes situasjon har vi valgt å anonymisere henne.

16 måneder senere sitter Mia fortsatt i varetekt.

Tom Melby
Fotograf
tm@an.no

Siri Gulliksen
Journalist
sg@an.no

Alexander Kjensø Karlsen
Journalist
akk@an.no

Anders Bergundhaugen
Journalist
ab@an.no

Saken er laget i samarbeid med Senter for undersøkende journalistikk (SUJO)

BARNEHJEM: Mia er adoptert fra et barnehjem i Romania.

FOTO: PRIVAT

Antall straffbare forhold er oppe i 14. Antall varetektskjennelser i 15.

Hun har vært innom tre ulike fengsler, én privat institusjon, to sikkerhetsavdelinger og flere sykehus.

I løpet av drøye 200 dager i fengsel har hun forsøkt å skade seg selv alvorlig eller ta sitt eget liv 41 ganger. I tillegg kommer hendelser på helseinstitusjon og i psykiatrien.

Avisa Nordland har fulgt Mia i perioden etter at det ble besluttet forlenget varetektsfengsling den 13. november 2017. Intervjuene er gjort på Sikkerhetsposten ved Nordlandssykehuset psykiatri i Bodø og i Bredtveit kvinnefengsel i Oslo. Vi har også gjennomgått et omfattende kildemateriale og snakket med dem som har vært tettest på jenta som en gang var klassens revystjerne, lett å bli kjent med og skarp nok til å vinne en nasjonal quiz-konkurranse.

Litt voksen og litt barn

Mia sitter med beina godt trukket opp under seg i den svarte sofaen på Sikkerhetsposten ved Nordlandssykehuset i Bodø. Døra inn til besøksrommet står på gløtt. Utenfor sitter det en ansatt som passer på. Mias blikk flakker rundt i rommet og hun har et godt grep om øret på kosebamsen Josefine. Den mørke panneluggen holdes tilbake av ei Hello Kitty-hårspenne. Hun er en voksen kvinne, men

framstår som et barn.

Mia ønsker å fortelle historien sin, noe som blir støttet av både advokaten hennes, Gunhild Vehusheia og verge, Kjersti Kvalvik.

Avisa Nordland ber Mia om å oppheve taushetsplikten overfor alle instanser som kan være med på å kaste lys over den situasjonen hun nå befinner seg i.

- Jeg er litt redd for at du vil synes jeg er et monster når du leser i papirene. Men jeg skjønner at du ikke kan skrive historien ut ifra bruddstykker. Jeg er jo som et puslespill; hvis du skal pusle et puslespill, må du jo ha alle brikkene. Det syns jeg er veldig viktig, at du har alle versjonene og ikke bare min, sier hun, og setter navnet sitt på dokumentet.

Mia risikerer forvaring på ubestemt tid for grov vold med kniv og drapstrusler. For under to år siden var hun ustraffet.

Hvordan blir ei ung jente kriminell på så kort tid?

Stilheten

I en by nordvest i Romania står to år gamle Mia og holder seg fast i en sprinkelseng med den ene hånda. I den andre har hun en gul bamse. På bildet hun har fått med seg fra barnehjemmet, vises sprinkelsenga som en av mange på barnehjemmet. Barnehjemmet er et av tre hun har bodd på siden moren ga henne fra seg rett etter fødselen, to måneder før termin.

- Jeg husker ikke så mye, men et minne som er

veldig sterkt er stilheten. Jeg husker barnehjemmet som et veldig stille sted, merkelig nok, siden det var massevis av unger der, forteller Mia.

I ei lita bygd på Helgeland pakker et ektepar kofferten full av barneklær og setter kursen sørover. De har vært gjennom en lang prosess for å bli godkjent som adoptivforeldre, og de skal endelig få møte sin nye datter - som de har blitt fortalt at adopteres bort fordi moren er alene og for ung til å kunne ta vare på henne.

- Vi var tre dager på besøk på barnehjemmet før vi fikk henne med oss. Det var rundt tjue unger på avdelinga og to-tre pleiere. For oss så det ut som om ungene hadde det bra. De hadde i alle fall mange leker. Men jeg husker at vi reagerte på at det var to bevegelseshemmede barn som lå alene på gulvet og slet med å ake seg fram, sier adoptivmor.

Mia overleveres adoptivforeldrene uten klær.

De tre små fiskene

Tre år gammel kommer Mia til sitt nye hjem i Norge, et gårdsbruk med masse dyr og en ny storebror.

- Det første året gikk egentlig veldig bra. Mia var ikke redd for noe og ble raskt «en av gutta». Hun hadde spisse albuer og var raskest å springe, minnes adoptivfar.

Selv husker hun svært lite fra det første året i Norge.

FØRSTE MØTE: Avisa Nordland møter Mia første gang i Salten tingrett i 2017. Her avgjør retten at varetektsperioden skal forlenges. **FOTO: ALEXANDER KJØNSØ KARLSEN**

Et av de første minnene hun har er at hun får kjøft fordi hun ikke kan navnet på alle fargene.

Og det blir slått alarm da hun ikke klarer å tegne tre små fisker i barnehagen.

- Det var barnehagen som rådet oss til å søke hjelp da de hadde observert at Mia hadde dårlig begrepsforståelse og sosiale ferdigheter. Dette ble tydelig da hun skulle tegne tre små fisker og hadde problemer med å forstå hva dette betydde, forteller adoptivforeldrene.

I den første samtalen med behandler i barne- og ungdomspsykiatrien (Bup) får hun i oppgave å tegne familien sin. Hun tegner adoptivforeldrene og broren og mange av dyrene på småbruket. Og helt nederst i ene hjørnet - en liten skikkelse.

- Da vi spurte hvem det der var for slags kar, svarte hun at det var «Utsi», som hadde vært med henne ei god stund, forteller adoptivforeldrene om fantasisykkelsen.

Da Mia begynner på skolen, tar det ikke lang tid før skolen melder bekymring for hennes sosiale fungering. De mistenker også at Mia lider av angst og depresjoner og henviser henne på nytt til Bup. Ett år senere avsluttes oppfølgingen.

Så blir hun henvist på nytt.

Bup gjennomfører samtaler med adoptivforeldrene og har interne behandlingsmøter, men innkaller ikke Mia selv til behandling eller utredning før de vurderer at hun ikke har behov for mer utredning. Henvisningen blir dermed avvist.

Diagnose

Mia får etter hvert diagnosen «reaktiv tilknytnings-

forstyrrelse i barndommen». Diagnosen forklares med omsorgssvikt i tidlig barndom, og symptomene kan vise seg gjennom ønske om å være alene, vanskeligheter med å føle seg trygg og unnnvikende oppførsel overfor omsorgspersonene sine.

Lidelsen kan få alvorlige konsekvenser for barn hvis den ikke behandles.

Adoptivforeldrene til Mia deltar i denne perioden på et kurs med psykologspesialist Joachim Harklou. Harklou har spesialisert seg på tilknytningsforstyrrelser og fokuserer sine kurstilbud mot adoptiv- og fosterfamilier.

- Han fortalte for eksempel at barn med tilknytningsforstyrrelser ofte tester ut sine nye foreldre for å se hvor mye de tåler. At de reagerer på kjærlighet med avvisning. Flere ganger satt vi i salen og tenkte «Det er jo Mia han snakker om», forteller de.

Mia selv husker skolestarten som vanskelig. Hun forteller at hun hadde problemer med å konsentrere seg.

- Jeg sprang og hyla rundt om i gangene og ble oppfatta som «helt gæren». Jeg klenget også mye, særlig på voksne damer. Så mye at det ble for mye for dem og de skjøv meg unna. De trodde jeg hadde ADHD og jeg gikk på Ritalin ei stund.

Selvskader

Armene til nå 23 år gamle Mia er fulle av arr. Arr etter kutt, noen ferske og ennå blodige. Noen så vidt grodd. Noen på tvers, andre på langs. Et av dem er sydd igjen med 12 sting - rett over tatoveringen på håndledet med ordene «Stay strong».

Men mange av dem er gamle og skimtes kun som

hvite striper i huden. Mia begynte å kutte seg opp allerede på barneskolen.

- Det tok lang tid før vi skjønnte det, for hun var flink til å holde det skjult, sier adoptivfar.

- Jeg husker en gang jeg ble så redd og sint på henne og sa: «Hvis du først skal gjøre det, hvorfor gjør du det ikke ordentlig?» «Er du gæren, mamma, det gjør jo så fryktelig vondt», sa hun da, ifølge adoptivmor.

Ifølge henne, forklarte Mia aldri hvorfor hun skadet seg selv.

- Hun har ikke sagt noe om hvorfor hun gjorde det. Men hun var jo veldig opptatt av hvorfor den biologiske moren hadde forlatt henne rett etter fødselen Etter hvert ble hun også klar over at hun slet med ting som andre ikke gjorde.

Da Mia er 12 år gammel, mottar barnevernstjenesten en bekymringsmelding som går på mistanke om at hun kan være utsatt for seksuelle overgrep. Det er helsesøster på skolen som slår alarm.

- Jeg har visse kriterier å forholde meg til og er pliktig til å melde fra om jeg blir bekymret for et barn. Når det gjaldt Mia, var jeg såpass bekymra at jeg fulgte denne plikten og meldte fra til barnevernet, sier helsesøsteren i dag, men ønsker ikke å gå i detalj om innholdet i bekymringsmeldingen hun sendte.

Mia forteller, ifølge en uttalelse fra barnevernet, at dette har skjedd flere ganger og at hun har vært utsatt for dette i 1., 4. og 6. klasse. Videre gikk bekymringen på hvilken omsorg hun fikk i hjemmet.

Adoptivforeldrene husker godt bekymringsmeldingen, men sier overgrepssanklagen ikke var rettet

PASSER PÅ: Tre politibetjenter er på plass da Mia møter i Salten tingrett.

FOTO: ALEXANDER KJØNSØ KARLSEN

mot dem, men en person i nærmiljøet og utenfor familien. De kjenner seg ikke igjen i at det var bekymring for omsorg i hjemmet.

Barnevernet underretter politiet og starter i tillegg sin egen undersøkelse. Mia blir plassert i et beredskapshjem noen få dager mens saken er under etterforskning.

- Vi ble innkalt til barnevernet. Lensmannen var også der, og det ble bestemt at hun ikke fikk komme hjem, men skulle i et beredskapshjem i nabokommunen. Vi støttet dette for å få henne bort fra denne personen som kunne ha utsatt henne for noe, sier adoptivforeldrene.

«I barnevernstjenestens undersøkelse kom det fram at Mia har vært henvist til Bup ved flere anledninger på grunn av tristhet, depresjon og atferdsvansker. Henvisningene sammenfaller med skoleårene hun påsto at hun hadde vært utsatt for overgrep», skriver barnevernet videre.

Mia er i dommeravhør, men der kommer det lite fram. Saken blir henlagt. Og Mia henvises tilbake til Bup. I løpet av en tiårsperiode blir hun henvist til Bup fem ganger.

Rop om hjelp

Utad er likevel Mia ei jente med flere gode venner. Sosial og omgjengelig. Og omsorgsfull overfor andre. En av Mias nærmeste venninner forteller:

- Jeg kom helt ny, til en liten plass der alle kjente alle og jeg ikke kjente noen. Jeg gikk i 9. klasse og Mia i 8. Men Mia var det lett å bli kjent med. Hun prata konstant og var alltid i bevegelse, høyt og lavt. Venninna opplever at Mia blir misoppfattet og

stemplet som ei urokråke:

- Men det er hun ikke. Ikke egentlig. Jeg skjønnte vel lenge at det var et eller annet som skurra, at hun slet med noe, selv om det skulle ta litt tid før jeg fikk vite hva det var, sier hun videre.

15 år gammel ringer Mia Barnevaktens nødtelefon og forteller at hun har planer om å ta livet sitt.

- De ba meg gi telefonen til noen andre, men jeg hadde jo ingen andre, forteller Mia.

Adoptivforeldrene er på vei til sommerhuset sitt da de blir oppringt fra Barnevaktens nødtelefon. Mia er igjen hjemme.

- De lurte på om vi visste at datteren vår drev på og skadet seg selv. Vi snudde og kjørte tilbake, men hjemme var alt normalt. Etter kort tid ringte de på nytt. Og plutselig sto både politi og ambulanse på døra hjemme hos oss og vi ble kjørt med politieskorte til Nordlandssykehuset i Bodø, forteller adoptivfar.

«Foreldrene er ikke bekymret for at datteren skal skade seg. Reell selvmordsfare vurderes som liten», skriver legen som tar imot henne på Akuttenhet for ungdom.

- Vi var så klart bekymra men ble litt beroliget etter samtalen med behandleren på Nordlandssykehuset. Hun sa til oss at Mia ikke var en typisk selvmordskandidat, men at selvskadingen var et rop om hjelp. Så vi lærte oss å leve med bekymringa, sier adoptivforeldrene.

På Nordlandssykehuset blir Mia spurt om det er noe vanskelig hun behøver å formidle på tomannshånd. Adoptivfar er med. Mia bare gjentar «jeg skal dø i kveld». Ifølge journalen tar hun legen hardt i

hånda, ser henne inn i øynene og hvisker «hjelp». På spørsmål om hva hun vil ha hjelp til, svarer hun ikke. Viser bare tegninger med triste jenteansikter, med skarp gjenstand og bloddråper.

Hun blir skrevet ut dagen etter.

Revystjerna

På ungdomsskolen er Mia klassens revystjerne. Og hun får hun strålende kritikker i rollen som heksas datter i Reisen til julestjernen.

- Jeg hadde bare én replikk: «Det er jeg som er prinsesse Sonja!», men jeg husker at det kom ei jente bort til meg etterpå som sa at moren hennes hadde sagt at jeg stjal hele showet, minnes Mia.

Lokalavisa vier henne stor plass da de omtaler teatergruppas seier i en nordnorsk teaterkonkurranse. En seier som premieres med en tur til Oslo for å spille på Det norske teateret. «Drømmen er å bli skuespiller», sier Mia til journalisten. Men først skal hun avslutte utdanningen som barne- og ungdomsarbeider.

Mia smiler av minnet:

- Det har vært gode perioder også, ikke bare vonde.

En del av pensum på barne- og ungdomsarbeiderlinja på videregående skole er utviklingsteorier. Ifølge adoptivforeldrene er det nå Mia for alvor begynner å forstå hvorfor hun skiller seg ut.

- Men fortvilelsen var nok større enn vi forsto, erkjenner adoptivfar.

- Samtidig strakk hun jo til på mange andre områder, supplerer adoptivmor.

KASTEBALL: Mia faller mellom alle stoler i møtet med kriminalomsorgen og helsevesenet.

Som 17-åring vinner Mia en nasjonal quizkonkurranse. Premien er en tur til Los Angeles.

- Jeg hadde bestemte meg for at «denne skal jeg vinne», sier hun.

Det er om å gjøre å svare rett. Men også raskest.

- Først vant jeg den som alle kunne delta på, den innledende runden. Så vant jeg den som de seks beste ble plukket ut til.

Mia og adoptivmoren drar til LA. Med lysgrå kåpe og spenne i håret, blir Mia avbildet på stjerna til Sandra Bullock på Walk of fame.

- Hun var i sitt ess. Hadde pakket finkjolen, var på filmpremiere og fikk gå på rød løper med kjente skuespillere, minnes adoptivmoren.

- Det var en bra tur. Jeg fikk se Demi Lovato, sier Mia.

Samme år forsøker hun å ta en overdose med Ritalin.

«Det siste halve året har hun blitt mer aggressiv og kommet med utsagn om overgrep i familien og selvmordstanker», skriver Bup i et journalnotat da Mia er 17 år gammel.

Disse overgrepssanklagene er etterforsket og henlagt.

I henvisningsgrunnlaget skriver kommunelegen at hun mistenker depresjon og psykose, samt beskriver at Mia har snakket med rådgiver på skolen om selvmord.

«Foreldrene har en teori om hvorfor Mia har kommet med utsagn om selvmordstanker og de ser ikke behov for tilbud fra Bup», står det i epikrisen som avsluttes:

«Bup har ikke foretatt noen kartlegging i forhold til depresjon og/eller psykose, da familien ikke ser behov for en slik vurdering».

Adoptivforeldrene kjenner seg ikke igjen i det som står i epikrisen.

Uønsket

Noe av det første Mia gjør når hun blir myndig, er å spore opp sine biologiske foreldre.

Det viser seg at den historien som adoptivforeldrene har blitt fortalt, ikke er sann. Gjennom adopsjonsbyrået finner nemlig Mia ut at de biologiske foreldrene hennes bor sammen. De har også flyttet fra Romania til Frankrike, sammen med Mias tre søsken. To yngre. En eldre.

- Det tok hun veldig hardt. Mia funderte mye på hvorfor hennes biologiske mor hadde gitt bort nettopp henne. Og hadde nok et håp om å få en slags forklaring. Men det ble ikke sånn, forteller adoptivforeldrene.

Mia tar kontakt med sine biologiske foreldre på

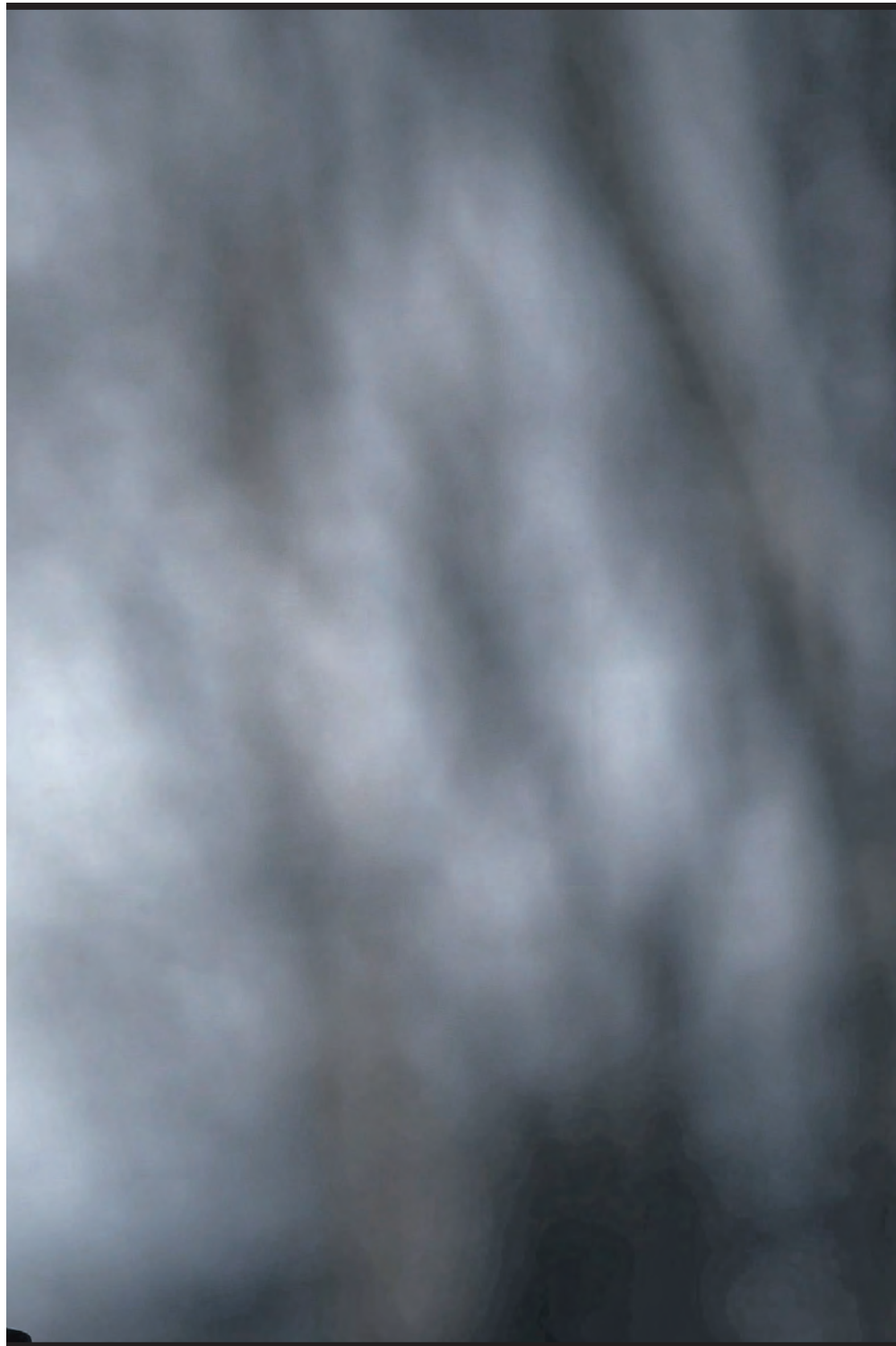

FOTO: TOM MELBY

Facebook, men fordi de bare snakker rumensk og litt fransk, blir det vanskelig å kommunisere.

- Jeg husker godt den første bursdagen hennes etter det. Hun gikk og ventet på en hilsen som aldri kom, sier adoptivfar videre.

Ifølge Mia selv, var hovedmålet hennes med å spore opp foreldrene å forsikre seg om at de hadde det bra.

- Så var jeg jo veldig nysgjerrig på hvordan de så ut og hvem jeg ligner på. Men ut over det, hadde jeg ikke så store forventninger. Men jeg lurte så klart på hvorfor det var akkurat meg de ga bort, sier hun. 19 år gammel blir hun lagt inn på Nordlandssykehuset i Bodø - for første gang som voksen. Hun ber om hjelp og forteller om depresjoner, lite matlyst, søvnproblemer og at hun hører stemmer. Hun har kuttet seg og har selvmordstanker.

Bare et par dager etterpå har psykologspesialist

Sara Pavall sin første samtale med Mia. Det skal bli mange flere.

Pavall husker godt det første møtet. At hun ikke vet helt hva Mia sliter med. At bildet er komplekst og at hun forsøker å nøste i hva problemene hennes skyldes. Hun konkluderer med at Mia har en personlighetsforstyrrelse og etter andre innleggelse at hun har en emosjonelt ustabil personlighetsforstyrrelse. Men hun utelukker ikke at det ligger enda flere diagnoser bak.

- Det er vanskelig å forklare nøyaktig hvordan en personlighetsforstyrrelse som er emosjonell utarter seg. Møter du en med denne diagnosen, har du bare møtt én, for symptomene varierer voldsomt, sier Pavall.

Hun sier det helt kort kan forklares med mange personlighetstrekk som til sammen danner et mønster eller en personlighetsstruktur som er

uhensiktsmessig.

- Det aller sterkeste kjennetegnet er imidlertid de emosjonelle svingningene, at man er impulsiv og reagerer uten å tenke på konsekvensene. Ofte har man også store problemer i relasjoner med å være nær noen.

Før Mia fyller 20, har altså diagnosene reaktiv tilknytningsforstyrrelse i barndommen og ADHD blitt supplert med en emosjonelt ustabil personlighetsforstyrrelse. I journalene stilles det også spørsmål om hvorvidt hun har en lettere psykisk utviklingshemming.

- Jeg opplevde - og opplever ennå - at diagnosene blir brukt mot meg. Men man trenger vel ikke være dum i hodet bare fordi man har opplevd mye vondt? Det er det jeg føler, at folk tror jeg er dum fordi jeg er syk, sier Mia selv.

IKKE HØRT: Mia føler at psykiatrien ikke tar henne på alvor.

Inn og ut av psykiatrien

Fra hun var 19 til i dag,
altså over knappe fire år,
har **Mia** vært lagt inn på ulike
akuttpsykiatriske avdelinger 24 ganger.

Det første Mia sier til sin behandler er at hun er redd, men at hun ikke kan fortelle alt, og at hun føler seg utrygg på menn. Hun kommer også med kommentarer om seksuelle overgrep, ifølge journalen.

Mia forteller om detaljerte planer for å ta livet sitt. Dato og metode er klar. Hun tar spør også om hva som kan gjøres dersom hun har vært utsatt for noe i barndommen.

«Undertegnede understreker at dette best ivaretas av hjelpeapparatet lokalt», skriver Pavall.

Overfor AN forklarer psykologspesialist Sara Pavall at det ofte er et bevisst valg å ikke gå inn i noe traumerelatert når pasienter blir innlagt på akuttposten.

- Det å gå inn i traumer er forferdelig tungt og spesielt for dem som sliter med strukturene allerede. Opphold på akuttposten er korte opphold hvor man skal

videre, og man skal slippe å begynne å åpne seg for noen man kanskje ikke kommer til å se igjen. Slike ting må tas tak i på en plass hvor man har trygge folk rundt seg.

Dagen før utskrivelse, som også er datoen hun har planlagt et selvmord, blir hun funnet i et fullt badekar med ansiktet ned. Hun blir tatt med inn til et annet rom, der hun tar fram en kniv og truer med å skade seg selv og personalet.

- Jeg sikta ikke kniven mot dem, men mot med selv, korrigerer Mia.

«Situasjonen ble oppfattet som dramatisk, men også som iscenesatt av pasienten», skriver Nordlandssykehuset i journalen.

Deretter går hun til angrep på inventar. Så blir hun beltelagt.

Mia skrives ut som planlagt dagen etter. Behandlerne oppfattet det som et forsøk

om å få bli på avdelingen, og ikke som et suicidalforsøk. Det vurderes at hennes suicidalatferd i hovedsak er kommunikativ, og ikke et reelt ønske om å gjennomføre et suicid. Foreldrene skal hente henne på flyplassen, framkommer det videre i journalen.

Mia skrives ut til hjemkommunen, hvor hun forteller at det skjer overgrep.

- I starten knyttet hun ikke det til hjemmet. Hun snakket om ting som hadde skjedd som var vondt, uten å knytte det til en person eller et sted. Dette var en av veldig mange ting hun fortalte, og man kan man ikke gå inn i alt, sier Pavall.

Men hun tar forbehold om at hun kanskje tok feil.

- Avgjørelsene blir tatt ut fra det man ser der og da og etterpåkløskap hjelper lite. Ved utskrivelse hadde jeg vært i kontakt

FOTO: ALEXANDER KJØNSØ KARLSEN

med det lokale apparatet, hvor hun var fulgt opp over tid. Det ble ikke formidlet til meg at det var bekymring om hjemmesituasjonen og de hadde ikke mistanke om mishandling i hjemmet.

En måned senere gjentar historien seg. Mia blir henvist på grunn av akutt psykose. Men skrives ut igjen etter et par dager. Samme prosedyre gjentar seg et par måneder senere.

Bryter med alt

Mia ringer hjelpetelefoner i nærmere ett år, før hun klarer å ta steget bort fra hjemkommunen.

- Ingen trodde på meg, og jeg føler at hvis først én psykolog mener det, så tør ikke andre å si imot. Det er i alle fall sånn jeg opplever det, sier Mia.

Hun reiser til Oslo og blir der i 14 dager.

- Jeg var hos ei venninne i en eller to netter. Så dro jeg for å treffe dem jeg hadde snakka så mye med i hjelpetelefonene. Men det viste seg at de trodde at jeg var yngre enn jeg var. Hun ene sa: «Hvis du er 20, så er jeg dronninga av Saga», sier Mia, som føler seg avvist fordi hun ikke lenger er et barn.

Mia drar hjem igjen, men bare for å pakke om.

- Det var en av de siste gangene jeg så henne, forteller adoptivmoren.

Mia oppsøker ei venninne, som åpner hjemmet sitt for henne da hun skjønner at hun er i ei krise.

- Hun sa at hun følte at ting ikke gikk så bra. Hun fortalte mange ting - ting som ikke hører hjemme noe sted, forteller venninna og fortsetter:

- Jeg hadde skjönt at noe var galt, men ikke at det var så alvorlig, hun var jo blid hele tida. Så da hun fortalte hvor ille det var, var det et sjokk for meg.

Men jeg har ingen grunn til å ikke tro på henne.

Mia oppsøker Krisesenteret i Mosjøen. Der møter hun Ragnhild Forså, som er leder, og åpner seg om opplevelsene sine. For første gang er hun blant folk som tror på henne.

- Ut i fra mine erfaringer med overgrepssatte, hadde jeg ikke noen grunn til å ikke tro på henne. Hennes oppførsel og væremåte bar også preg av at hun har vært utsatt for overgrep, sier Forså.

Mia var usikker på om det var riktig å anmelde. - Jeg var mest opptatt av hennes psykiske tilstand, som jeg vurderte at burde bli bedre før hun utsatte seg for den påkjeningen det er å anmelde et overgrep og stå i det også.

Mia blir på krisesenteret i tre måneder. Helt til hun overhører en samtale mellom to andre beboere, der en av dem uttaler at hun syns det er ekkelt at Mia «både er en voksen og et barn». For Mia er lav av vekst og bruker ennå barneklær, selv om hun har fylt 20 år. Bamsen og smokken er heller aldri langt unna.

- Jeg hoppa på første tog. Det gikk til Mo i Rana, forteller Mia.

Redd jente

Det er romjul i 2016 og to av politibetjentene som er på vakt ved operativ avdeling i Mo i Rana får en melding fra operasjonssentralen.

Meyergården hotell er bekymret fordi ei ung jente har kommet inn og bedt om rom. Jenta vil ikke si hva hun heter, men de anslår henne til å være 13-14 år. Patruljen kjører rundt i byen på leting etter den unge jenta og får til slutt kontakt med en drosjesjåfør som har kjørt henne til et annet hotell. De oppsøker

hotellet, banker på døra til hotellrommet og blir sluppet inn. Mia rygger bakover i rommet med frykt i blikket.

Politibetjentene presenterer seg og spør om det går bra med henne. De oppfatter henne som redd og usikker.

Mia forteller om Krisesenteret og politiet begynner å spørre litt om hvorfor hun trenger å bo der. Mia forteller om en tøff oppvekst etter å ha blitt adoptert fra Romania. Hun forteller om barnehjemmet. Om adoptivforeldrene. Om at hun stakk av til Oslo.

Ved søk i politiets register, finner de en logg fra Oslo datert et par måneder tidligere merket med «psykiatri - redd jente».

«Ifølge denne loggen skal Mia da ha oppsøkt et jernbanespor og opplyst for vektere der at hun var redd for menn. Da politibetjenten spør om noen f.eks. har forgrepet seg på henne seksuelt, svarer hun med «hvordan vet dere det?»»

Mia forteller ikke politibetjentene nøyaktig hva som har skjedd, men sier at den som har gjort det med henne, har gjort det «i alle år». Når de spør hvem denne personen er, svarer hun ikke. Når de spør om det er far, virker Mia mest opptatt av å finne ut om politiet kommer til å gjøre noe.

Hun sier at hun er glad i sine foreldre og ikke vet om hun er klar for å blande dem inn.

«Undertegnede oppfattet opplysningene som reelle og alvorlige», skriver politiet.

I løpet av natta blir rapporten registrert der adoptivfar anmeldes for overgrep mot Mia.

Overgrepssanklagene er etterforsket og henlagt. Adoptivfar avviser på det sterkeste anklagene rettet mot ham.

BEHANDLER: Psykologspesialist Sara Pavall har fulgt Mia gjennom flere opphold på akuttposten ved Nordlandssykehuset i Bodø.

FOTO: ALEXANDER KJØNSØ KARLSEN

På nyttårsaften 2016 oppsummerer Mia selv året slik:

*Et av mine tøffeste år
Et år med mye glede og sorg
Mest sorg*

*Har prøvd å ta mitt eget liv flere ganger
Vært så redd at jeg har tisset meg ut
Men jeg har også fått hjelp til å ikke tisse på meg
Jeg har fått trøst «live» - ikke bare på telefon
Jeg har lært at ingen skal få ta på kroppen min
Jeg har hatt mange fine damer rundt meg hver dag
Jeg har følt meg trygg og elsket
Jeg skal gi slipp på alt som var
og holde fast på det som er.*

Endelig trodd

Kjersti Kvalvik jobber som tilkallingsvikar på Kriresenteret i Mosjøen, men er på sin vanlige jobb da hun får telefon fra skjult nummer. I andre enden er Mia.

- Jeg forsto med en gang at noe var galt. Jeg spurte hvor hun var, hun sa at hun holdt på å skulle henge seg. Jeg sa: «Sånn tuller du ikke med. Fortell hvor du er», erindrer Kvalvik, som i dag også fungerer som verge for Mia.

Hun styrter ut av kontoret, men mister telefonforbindelsen fordi det er dårlig dekning i betongbygget. Hun oppnår til slutt kontakt, og får overtalt Mia til å komme henne i møte. Mia tar henne med til stedet hun har vært. Der henger det et rep og under er det plassert en stol.

Mia føler hun ikke blir ikke trodd av noen i hjelpeapparatet. Hun bytter både fornavn og

etternavn, fordi hun forbinder det gamle med vold.

På Kriresenteret i Mosjøen er hun for første gang på lang tid blant folk som tror på henne og gir henne omsorg. Deriblant Kjersti Kvalvik.

- Jeg ville henge meg i nærheten av Kjersti. I nærheten av en person som bryr seg, forklarer Mia.

Kjersti Kvalvik tar med seg Mia til legevakta for en vurdering etter episoden. Der begynner Mia å lete etter ting hun kan skade seg med. Legen på vakt henviser henne til akuttinnleggelse i Bodø og rekvirerer ambulans.

- Da tenkte jeg at det var bra, for jeg hadde ikke vært borti noe sånn før, sier Kvalvik.

Men dette blir tvert imot starten på en reise som går inn og ut av akuttpsykiatrisk avdeling i Bodø nærmere 20 ganger.

Behandler i Bodø, Sara Pavall, får vedlagt flere notater fra legevakten i Vefsn som beskriver Mias fortellinger: «Under oppholdet valgte man ikke å gå inn på de påståtte overgrepene fra oppveksten, da man var usikker på sannhetsgehalten i disse», heter det i journalen fra Nordlandssykehuset.

Mia blir skrevet ut dagen etter og drar tilbake til Mosjøen. Så får hun en telefon fra Kjersti Kvalvik, som vil høre hvordan det går i Bodø:

- Hun ble sint da hun hørte at jeg var blitt sendt ut igjen og ville bli med meg tilbake til legevakta. Jeg husker at jeg synes det var så rart at hun trodde på meg, sier Mia.

Kastet ut av Kriresenteret

Hun bor fortsatt på Kriresenteret da hun får SMS fra sin adoptivmor. Adoptivforeldrene ønsker å treffe

henne for å levere noen julegaver. Mia kommer og adoptivforeldrene beskriver møtet som helt normalt.

Men da Mia kommer «hjem» til Kriresenteret, løper hun rundt omkring og er helt desperat - forteller at foreldrene har fått vite hvor hun bor. Hun framstår ute av kontroll.

Ragnhild Forså, leder for Kriresenteret, beslutter etter hvert at Mia ikke lenger kan være der.

- Det var mange episoder og mye utfordringer med henne. Og jeg forsøkte lenge å få det kommunale hjelpeapparatet til å ta ansvar, fordi hun rett og slett var for syk til å kunne ivaretas av oss, sier Forså.

Etter flere selvmordsforsøk, der Mia blant annet har lagt seg på jernbanesporet, må Forså ta grep:

- Vi kunne ikke lenger ta ansvar for henne, men ingen ville ta imot henne og vi fikk ingen hjelp.

Hun ringer Voksenpsykiatrisk poliklinikk og sier hun har pakket bagen til Mia og satt den på trappa:

- De fikk frist til klokka 12 med å finne en løsning, sier hun.

Lagt inn på hotell

Et akutteam rykker ut for å vurdere Mia for innleggelse. De vurderer at hun ikke er til fare for seg selv eller andre og innlosjerer henne på et hotell.

- Det var jo ikke akkurat det jeg hadde sett for meg, sier Forså.

Hun vurderer at Mia bør legges inn og ikke er i stand til å ta vare på seg selv på et hotellrom.

- Men jeg fikk ikke støtte for det. Kommunen mente at det ville hun klare helt fint. Det skulle jo vise seg å ikke stemme, sier hun.

Mia tar en taxi inn til byen fra kriresenteret og

BLE ANMELDT: – Vi mener anmeldelsen var en del av hennes sykdomsbilde, at hun reagerer på kjærlighet med avvisning, sier adoptivforeldrene.

FOTO: TOM MELBY

finner en butikk som selger en spesiell type kniver.

- Jeg elsker de knivene, for de er så skarpe.

Hun sjekker inn på hotellet, tar med seg bagen sin og de nye knivene og går opp.

- Så begynte jeg å skjære og kutte.

Samtidig sitter Kjersti Kvalvik ved krisesenteret med en ekkel følelse i magen.

- Det var noe som sa meg at jeg burde ta en telefon til henne.

I telefonen hører hun med en gang at noe er galt.

- Jeg spurte hvor hun var, men hun svarte ikke.

Jeg sa jeg ville treffe henne, hun sa hun var på et hotell fordi hun ikke lenger fikk være på krisesenteret. Jeg sa jeg ville komme innom, hun mente det ikke var nødvendig.

Kvalvik drar likevel og finner ut hvilket rom Mia er på.

Når hun åpnet var både hun og rommet tilgriset av blod.

Jeg begynte bare å gråte. Men Kjersti var rolig, forteller Mia.

Inne på badet er det skrevet med blod på veggene.

«Sliten»

«Klarer ikke mer»

«Æ e så redd»

«Hvorfor ikke hjelpe meg»

Kvalvik tar med seg knivene da hun går. Mia blir på nytt sendt til akuttposten i Bodø.

Anmeldelsen

Adoptivforeldrene sitter på en kafé og spiser middag da telefonen ringer. Det er politiet.

- De fortalte oss at vi hadde besøksforbud mot

Mia. Jeg kunne ikke drømt om hva det gjaldt, forteller adoptivfar.

Da de møter på politistasjonen, får de vite at de er anmeldt for vold og overgrep og at politiet er i gang med etterforskning av disse anklagene.

- Min første tanke var «jaja, er det det her som skjer nå», sier adoptivfar, men understreker:

- Jeg ble selvfølgelig både sjokka og fortvila, for det er så langt unna sannheten som det går an å komme, sier han.

De forteller politiet hele historien om Mia, helt fra de startet adopsjonsprosessen og fram til i dag.

- Vi har alltid gjort det vi har ment var best for Mia ut fra de forutsetningene hun hadde. Det har også ført til at det av og til har vært tøft å stå i alt det krevende som dette har medført, forteller adoptivmor.

Mia får oppnevnt bistandsadvokat. Gunhild Vehusheia skryter av hvordan politiet har bistått Mia i den innledende fasen:

- De har lagt til rette for at hun har klart å fortelle sin historie i langt større grad enn noen i det offentlige har gjort tidligere, sier hun.

Mia får avgi forklaring om de anmeldte overgrepene som et tilrettelagt avhør på barnehuset. Der sitter hun fra halv ni til halv fire.

- Det gikk greit, men det var veldig slitsomt. Jeg måtte gjenta ting hele tiden. Hvem som satt hvor for eksempel. De sa til meg at de ikke var i tvil om at jeg snakka sant, men at det ikke var sikkert at det var nok bevis, forteller Mia.

Verge Kjersti Kvalvik er med Mia til barnehuset og begge opplever at hun blir trodd.

- De sa til meg at det ikke er mulig å finne på alt,

fordi det var så detaljert. De har spurt henne ut to ganger og konkludert med at det ikke går an å inne på dette, sier Kvalvik.

- Politietterforskeren sa til meg i etterkant av det første avhøret at hun hadde tillit til det Mia forklarte, og var opptatt av at Mia skulle få fortalt sin historie, legger Vehusheia til.

Etterforskeren som avhørte Mia kan ikke kommentere straffesaker.

Etterforskningen

Det er ennå ni måneder til Mia skal bli fengslet for grov vold.

Mia er fremdeles i Mosjøen, men har fått egen kommunal bolig og en ansvarsgruppe rundt seg. I et av referatene fra ansvarsgruppen informerer fastlegen om at Mia ønsker å avslutte behandlingen i voksenpsykiatrien fordi hun ikke får prate om overgrepene. Fastlegen beskriver henne som dårlig. I samme møte blir det understreket at Mia har ressurssterke foreldre og at ingen i behandlingsapparatet vet noe om de påståtte overgrepene.

Mia har opphevet Vefsn kommune fra taushetsplikten overfor Avisa Nordland, men Vefsn kommune har ikke besvart ANs anmodninger om dokumentinnsyn, tross gjentatte purringer over to måneder. Via omveier har vi likevel fått innsyn i hvilke vurderinger og tiltak kommunen iverksatte i den følgende perioden.

Mia får innvilget fem timer med helsetilbud i uka. Men selvskadingen fortsetter og det samme gjør stadige akuttinnleggelsler i Bodø.

NÆRHET: Noe av det Mia ønsker seg aller mest er at noen tror på henne og bryr seg.

«Ble funnet på togsporet og ble hentet av politi og kjørt til verge. Forteller om stemmen Charlie som sier hun skal ta sitt liv», framkommer det av journalen.

Hun blir i tillegg innlagt på sykehus etter en overdose. Fem måneder etter at overgrepene blir anmeldt, går besøksforbudet mot adoptivforeldrene ut. Politiet rykker ut og finner Mia oppkuttet på senga i leiligheten sin.

«Besøksforbudet blir besluttet videreført og Mia roer seg», ifølge journalen.

Antall timer helsetilbud økes fra fem til ti og Mia får i tillegg støttekontakt. Men det tar ikke lang tid før hun er tilbake på akuttposten i Bodø.

Skarp kritikk av kommunen

Bistandsadvokat Gunhild Vehusheia er rystet over det Vefsn kommune har å tilby Mia, som er under stort press i perioden overgrepssaken er under etterforskning.

«Mia har hatt mange selvmordsforsøk bak seg, sist forrige uke. Slik saken framstår for undertegnede har kommunen ikke tilbudt henne verken egnet bosted eller egnet behandlingsopplegg», skriver Gunhild Vehusheia i en bekymringsmelding til Vefsn kommune.

Og videre:

«Det bør være unødvendig å si at Mia er syk og presset, og at kommunen skal bidra for å sikre hennes liv og helse. Ansvarer kan ikke plasseres på min klient alene. Hun vil ha hjelp.»

Vefsn kommune innser at en kommunal bolig ikke er nok og starter arbeidet med å skaffe Mia en bemannet omsorgsbolig.

Men selvmordsforsøkene fortsetter.

Etter to forsøk på samme dag, ber legevaktlegen politiet ta henne med til glattcella over natta, men politiet vil ikke det. De sender Mia til hennes 10. akuttinnleggelse i Bodø.

Lill Inger Reinfejl, som er helsesjef i Vefsn kommune, mener de har gjort det de kan, innenfor de rammene de har, for å ivareta Mia. Du kan lese hele kommunens tilsvaret i egen sak.

Selv om psykologspesialist Sara Pavall med stadig større skrift og med stadig flere understrekninger fraråder legevakten å henvise Mia til akuttposten, har hun forståelse for at de ikke føler de har noe valg.

- Det er jo derfor vi tar imot pasientene, selv om vi tenker at det ikke er hensiktsmessig. Og jeg forstår godt at det kan føles utrygt når noen har en veldig traumatisk måte å uttrykke seg på - og da særlig ute i små kommuner eller i kommuner der man ikke har

døgnberedskap. Da er det ikke så rart at man blir usikker og engstelig, utdypet hun.

Jenta på dissa

«Krisesenteret får telefon fra en ansatt i en butikk i Bodø sentrum som har møtt en kvinne i et kjøpesenter i byen. Kvinnen spurte den ansatte om hjelp til å kontakte krisesenteret», heter det i et notat fra Krisesenteret i Salten.

- En av våre ansatte kjørte ned og plukket henne opp og tok henne med hit, forteller Wanja Sæther, som er krisesenterleder i Salten.

- Det første hun gjorde var å sette seg på huskestativet i hagen, minnes hun videre.

Mia har nettopp blitt utskrevet fra Nordlandssykehuset og ber om å få være på krisesenteret i noen dager, inntil hun skal få hybel i Mosjøen. Det får hun.

- Hun sa at hun trengte en pause fra livet. Hun fortalte også om hva hun hadde opplevd hjemme og om anmeldelsene som var under etterforskning, forteller Sæther og beskriver henne som urolig og redd. Som et barn.

- Jeg tenkte ikke et sekund at hun spilte, selv om jeg har forstått at det er mange som ikke tror henne.

Åtte måneder etter at politiet fant Mia på hotellrommet i Mo i Rana, henlegger Nordland politidis-

FOTO: TOM MELBY

trikt straffesaken mot adoptivfar på bevisets stilling.

Gunhild Vehusheia påklager henleggelsen umiddelbart, fordi hun mener politiet ikke har gjort nok i etterforskningen, fordi de ikke har avhørt vitner som kan bekrefte historien til Mia.

AN har snakket med en av dem som var oppført som vitne for Mia:

- Jeg var innstilt på å fortelle det jeg vet. Det er jeg fortsatt. Men jeg har aldri blitt kontakta. Jeg synes jo det er litt rart, sier hun.

Vehusheia understreker at hun ikke er overrasket over henleggelsen i seg selv.

- Jeg advarte Mia hele tiden om at det var sterke grunner til å tro at saken ble henlagt på bevisets stilling. Det er vanlig i saker som har blitt så gamle som dette. Derfor er det ikke henleggelsen i seg selv som nødvendigvis er feil. Men det som er feil er at politiet ikke avhørte de vitnene som kunne opplyst saken bedre.

Statsadvokaten i Nordland opprettholder henleggelsen fordi han mener beviskravet ikke er oppfylt:

«Jeg har vurdert om videre etterforskning vil kunne lede til en eventuell tiltale, og har kommet til at dette ikke er tilfelle. Jeg har blant annet lagt vekt på fornærmedes tidligere anmeldelser, at det ikke er noen vitner som bekrefter hennes historie og fornærmedes

sykehistorie og diagnoser», skriver statsadvokat Thor Erik Høiskar et par måneder senere.

Vehusheia reagerer på begrunnelsen. Hun mener det verste er at det ikke framkommer noe om verken sykehistorie og diagnoser i sakens dokumenter som hun fikk tilsendt.

- Det statsadvokaten skriver er ikke korrekt. Min klient hadde ikke anmeldt noe tidligere, og hvorfor skulle det være relevant å legge vekt på Mias sykehistorie og diagnoser?

Statsadvokat Høiskar ønsker ikke å kommentere tidligere straffesaker på grunn av taushetsplikt.

- Saken er henlagt av politiet, og henleggelsen ble påklaget og forble henlagt etter behandling hos statsadvokaten. Dette innebærer at de tidligere mistenkte har krav på og skal behandles som uskyldige, sier han.

Adoptivfar er ikke overrasket over utfallet.

- Vi mener anmeldelsen var en del av hennes sykdomsbilde, at hun reagerer på kjærlighet med avvising. Utfordrer dem som er glad i henne gjennom å teste ut hvor hun langt hun kan gå før vi ikke vil ha noe mer med henne å gjøre, sier han.

Kriminell

To sykepleiere kommer innom Mia i hennes om-

FAKTA

Varetektssurrogat

I stedet for fengsling kan retten treffe beslutning om plassering i institusjon eller kommunal boenhet. Slik plassering kan bare skje dersom institusjonen eller kommunen samtykker.

Kilde: Straffeprosesslovens paragraf 188

sorgsbolig i Mosjøen en oktoberdag i 2017. Uten foranledning kommer Mia løpende mot den ene med hevet kniv. Den andre klarer å få kontroll på Mia ved å holde henne fast, men da hun løsner grepet går Mia til angrep på nytt og stikker mot underarmen til sykepleieren. Begge tror Mia skal ta livet av sykepleieren, ifølge siktelsen som får Mia varetektssurrogat for aller første gang.

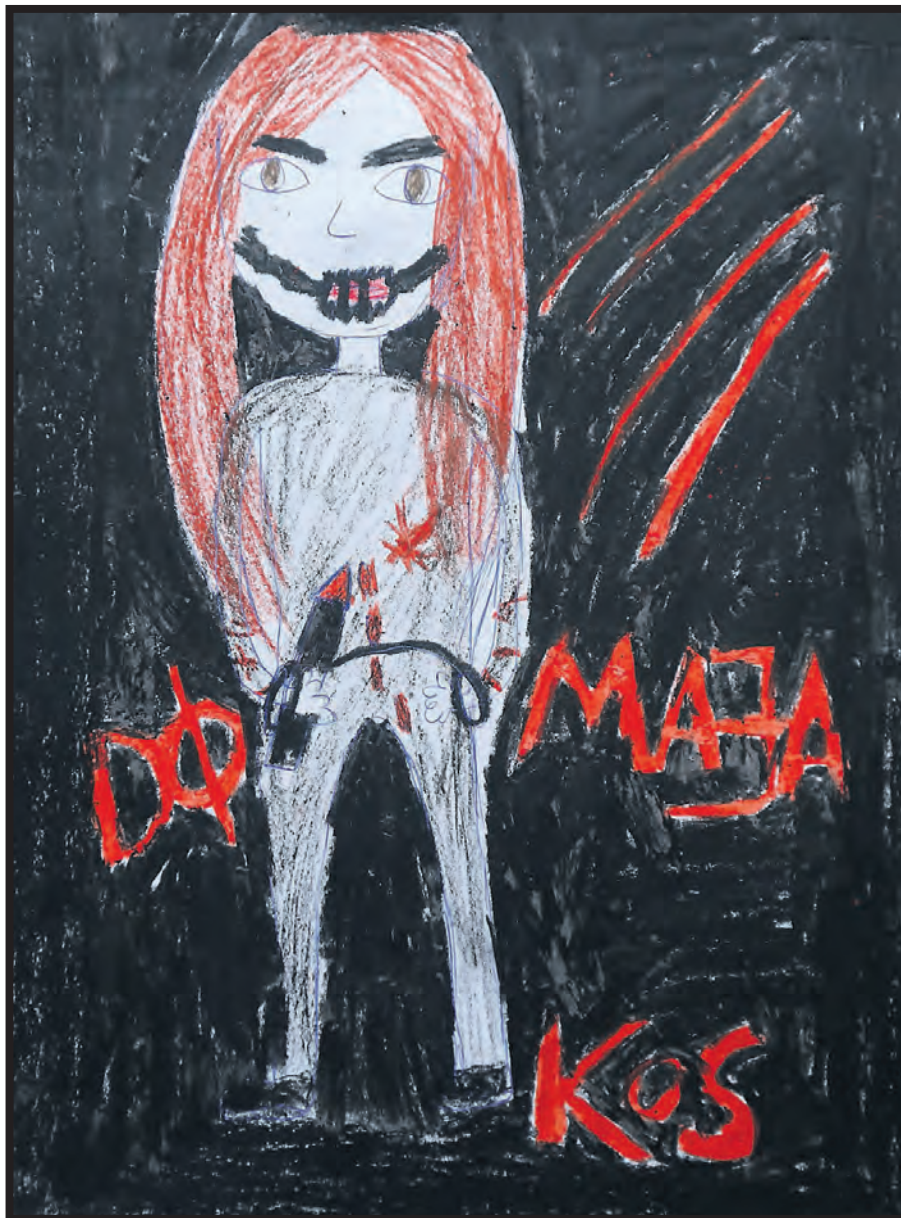
- Jeg hadde nettopp fått høre at adoptivforeldrene ikke ville bli tatt og var sengeliggende i flere uker. Så er alt svart, sier Mia og fortsetter:

- Jeg vet at mange tror at jeg gjør det med vilje. Men hvis det er sånn at jeg gjør det med vilje, hvorfor husker jeg ikke noe? Ingenting? Det er helt svart!

Fire uker senere inntar Sara Pavall vitneboksen i forbindelse med fengslingsforlengelsen og sier:

- Det er ikke grunnlag for akuttpsykiatri. Hun trenger klare og tydelige rammer, og det er et kommunalt ansvarsområde.

Men i retten blir det klart at Vefsn kommune ikke ønsker å betale for et såkalt varetektssurrogat, hvor hun ville ha fått et opphold på institusjon og dermed fått oppfølging døgnet rundt.

STEMMER: Mia forteller at hun hører stemmer: Maja og Charlie. Her har hun tegnet dem.

- For kommunen er det uaktuelt å betale 5000-8000 kroner per døgn for en institusjonsplass for henne, sier Mias daværende forsvarer Hilde Guldbakke i retten.

Aktor bekrefter at kommunen tydelig har signalisert at de ikke har noen intensjon om å betale for et behandlingsopplegg for Mia. Skulle hun bli løslatt, ville hun bli plassert i leiligheten sin - uten noe mer oppfølging enn tidligere.

Mia blir satt i varetekt. Og der sitter hun ennå, 16 måneder senere.

Maja og Charlie

I retten forklarer Mia at det kjentes ut som om det kom en person halvveis inn i henne, som hadde delvis kontroll over henne. At hun hadde stemmer i hodet før alt ble svart.

I intervju med Avisen Nordland på Sikkerhetsposten i Bodø et år senere utdyper hun:

- Jeg har ei som heter Maja ...

«Maja» er stemmen Mia har i hodet. En av dem i hvert fall.

- Maja er både slem og snill, hun er tynn og har langt brunt hår. Jeg hadde langt hår før, men klippet det for å ikke ligne på henne, forteller Mia og viser fram tegninger av ei jente med et stort, men nifst smil som strekker seg til langt opp over kinnene.

- Men det er «Charlie» som er verst. Charlie er navnet på den andre stemmen. Den stemmen som

ber henne skade seg selv.

- Charlie er en mann, men kan av og til komme som gutt. Jeg møtte ham i en drøm, der jeg og mange jeg var glad i også var. Han torturerte oss. Men han er ikke bare slem han heller. Når han er snill, så får han føtter, men når han er slem så har han ikke føtter, forklarer Mia og fortsetter:

- Han har bedt meg om å drukne meg og sier jeg ikke tilhører her. At jeg tilhører han. Jeg syns det er veldig kjipt å leve med Charlie og Maja.

Kasteball i 16 måneder

I tingretten vitner også sykepleier i Bodø fengsel, Tove Nilsen, og advarer på det sterkeste mot å fengsle Mia, som hun vurderer som feilplassert og for syk til å være bak murene.

Også tilsynslege i fengselet advarer mot konsekvensene hvis Mia tilbakeføres dit.

Salten tingrett gir likevel påtalemyndigheten medhold i ytterligere fengslingsforlengelse, men dommeren synes åtte uker er for lenge og setter grensa ved fire.

I løpet av de neste 16 månedene, skal Mia gå i skytte trafikk mellom fengsel, institusjon og sykehus:

Fra Nordlandssykehuset psykiatri til Bodø fengsel. Fra Bodø fengsel, via Nordlandssykehuset psykiatri, til Bredtveit fengsel. Fra Bredtveit fengsel, via Ahus psykiatri, tilbake til Bredtveit. Fra Bredtveit fengsel

til institusjonen Ribo i Saltdal. Fra Ribo via Nordlandssykehuset psykiatri og tilbake til Ribo. Via Kristiansand sykehus og Nordlandssykehuset psykiatri og videre til Trondheim fengsel. Fra Trondheim fengsel, via Østmarka psykiatriske sykehus og tilbake til Trondheim fengsel. Til Nordlandssykehuset, denne gangen til Sikkerhetsposten, og deretter tilbake til Bredtveit.

Runddansen starter rett etter at hun har gått til angrep på sykepleieren. Hun blir fraktet til akuttposten ved Nordlandssykehuset psykiatri, som vurderer henne som ikke behandlingstrengende og skriver henne ut.

Sykehuset erkjenner at selvmordsatferden trolig vil øke i fengsel, men vurderer ikke Mia som akutt suicidal og henviser henne til Bodø fengsel.

Der er de overhodet ikke forberedt på hva som skal komme. Mia kommer uanmeldt til fengselet og blir satt på ventecelle. Etter bare en halv time har hun gjort det første selvmordsforsøket. Hun blir overført til celle der hun gjør det neste.

«Fengselet ringer akuttposten, men får opplyst at hun gjør det for å få oppmerksomhet. Hun trenger åpent mer hjelp enn hva kriminalomsorgen kan gi», skriver fengselet i sine notater.

Måtte stenge ned fengselet

Dagen etter første innsettelse i Bodø fengsel blir **Mia** utelukket fra fellesskapet. Det innebærer at hun ikke får ha kontakt med andre innsatte - og i praksis stort sett sitter innelåst på egen celle.

14 dager senere viser fengselet til 14 episoder som til sammen gjør at hun fortsatt vil bli utelukket.

KAPITTEL

3

FOTO: ALEXANDER KJØNSØ KARLSEN

RIBO: Under varetektsperioden samtykket Mia til et frivillig opphold på institusjonen RIBO på Røklund. Her hadde hun en friere tilværelse enn i fengsel. Men lagmannsretten kom fram

Uka etter blir hele fengselet stengt ned etter at Mia på kort tid har gjort enda tre selvmordsforsøk pluss knust et tv-bord. De innsatte låses inne på cellene sine slik at de ansatte kan dedikeres Mia.

Etter ti episoder med selvskading på tre uker, blir Mia lagt inn på akuttposten ved Nordlandssykehuset. Dette blir hennes 14. akuttinnleggelse over en periode på tre år. Men hun sendes tilbake igjen til fengselet dagen etter.

Psykologspesialist Sara Pavall skriver i epikrisen at man må akseptere at enkelte personer lever med en større grad av risiko for suicidal atferd, og ikke igangsette akutte tiltak som man vet ikke har noen forebyggende effekt. Hun mener langsiktig poliklinisk behandling er det beste tiltaket.

«Det er ikke ønskelig at pasienten blir sendt fram og tilbake mellom sykehus og fengsel. Det er ikke grunnlag for opphold på akuttpsykiatrisk avdeling med mindre pasientens tilstand endrer seg betydelig», skriver hun.

- I utgangspunktet tenker jeg at pasientgruppen Mia tilhører, bruker det å bli tvangsinnlagt her som en slags mestringsstrategi for egne følelser. For mange er det å skade seg eller være destruktiv og det å være innlagt i samme gata, sier hun.

Hun kaller det en total ansvarsfraskrivelse:
- «Jeg er syk, jeg er innlagt, noen må hjelpe meg.» Så gir man opp seg selv litt. Jeg mener det er kjempeviktig at også disse pasientene tar litt ansvar for seg selv. Men denne gruppa vil gjerne være innlagt og føler at det er bra for dem, derfor oppleves det som en avvisning når den daglige vurderingen er motsatt.

Tilbake i Bodø fengsel, tross sterk verbal motstand, denne gangen fra fengselsleder Marte Helness, fortsetter problemene: Mia kutter seg i magen og skriver på veggen med sitt eget blod:
«Dø, Maja og Mia. Hjelp meg å dø».

- Men likevel ga Mia uttrykk for et framtidshåp. Hun snakket ofte om «når jeg blir voksen», «når jeg får meg en jobb» eller «om jeg får barn selv», erindrer Tove Nilsen, som er sykepleier i fengselet og hadde daglig kontakt med henne.

Et år etterpå svarer Mia slik til AN på hvor hun ser for seg å være om fem år. Eller kanskje ti?

- Død!

Situasjonen i Bodø fengsel er fastlåst. De har gått tom for alternativer for å ivareta Mias liv og helse.

- Hun er kvinne - og vi skal egentlig ikke ha kvinner. Og hun hadde sterkt behov for noe annet enn fengsel. Hennes omfattende behov gjorde at vi forsøkte flere løsninger. Det var åpenbart ikke riktig

for henne å sone her, kommenterer fengselsleder Marte Helness.

Tre forsøk på tre dager

En novemberdag i 2017, etter fire uker i Bodø fengsel, blir Mia overført til Bredtveit fengsles- og forvaringsanstalt i Oslo. Etter tre dager har hun forsøkt å ta livet sitt tre ganger. For å hindre flere forsøk, blir hun fratatt egne klær. Hun påføres rivesikker kjortel og blir holdt fast av fengselsbetjenter i nærmere en time. Først da hun får bamsen, roer hun seg.

Før ti dager har gått, har kriminalomsorgen ved Bredtveit fengsel måttet ta i bruk det absolutt strengeste virkemiddelet et fengsel kan bruke. Fem betjenter deltok da Mia skulle overføres til sikkerhets seng. (Belteseng, red.anm.)

«For å avverge alvorlig skade på person, besluttet det at du legges i sikkerhets seng. Det er absolutt påkrevet for å hindre deg i å skade deg selv alvorlig», heter det i vedtaket.

I løpet av hele 2018 ble det bare fattet to vedtak om sikkerhets seng ved Bredtveit fengsels- og forvaringsanstalt. Begge vedtak gjaldt Mia.

Og det er mye for oss. Den terskelen ligger veldig høyt. Det må virkelig være fare for liv og helse, sier

til at det skal regnes som varetekt.

FRIHET: Mia elsker vuggingen som hun får på dissen hun oppdager på en av sine ekspedisjoner i området rundt RIBO.

FOTO: TOM MELBY

FOTO: TOM MELBY

fengselsleder Doris Bakken.

Ved kvinnefengselet sitter det til enhver tid mellom to og fire mennesker med en atferd så krevende at de i utstrakt grad soner isolert fra alle andre innsatte.

Ikke først og fremst fordi de utagerer mot andre, men fordi man frykter at de skal skade seg selv. Vi er veldig redde for å miste slike personer. For at de dør, fortsetter hun.

Mia blir samme kveld kjørt til Akershus universitetssykehus (Ahus) i ambulanse, men hun skrives raskt ut igjen og tilbakeføres til Bredtveit. I perioden som kommer, loggføres det enda to forsøk på selvskading, to angrep på betjenter, utagering og flere vedtak om sikkerhetscelle.

Ett skritt fram og to tilbake

Etter to måneder i fengsel lykkes man å finne et alternativ til Mia. Institusjonen Ribo i Saltdal kommune ligger et steinkast fra veien over som går over Saltfjellet. Det er desember og det har for lengst blitt vinter her oppe. Snøen henger tungt fra trærne.

- Jeg husker første natta jeg kom på Ribo. Jeg hadde vært i fangenskap så lenge. Jeg husker jeg tok på meg skoa og snek meg ut vinduet. Så sprang jeg alt jeg kunne. Og den følelsen av å være fri, det var så

godt. Jeg bare sprang og sprang og bare kjente lufta, uten at noen fulgte meg. Så snek jeg meg inn igjen, forteller Mia.

Ribo er en stiftelse som tilbyr tjenester innenfor habilitering, rehabilitering, behandling og botilbud til personer med sammensatte utfordringer.

Mia blir innlosjert i et lite grått hus ved siden av en barneskole. Bak skolen, bare noen meter fra huset, står et huskestativ.

- Jeg elsker å disse, den vugginga liksom - den ga meg en følelse av trygghet. Så jeg dro og dissa - både på natta og dagen.

Gjennom oppholdet på Ribo viser Mia framgang, ifølge journalen. Et eksempel er bruk av bamse og smokk.

Mia forteller at de har vært med på en reise sammen med henne gjennom en vanskelig tid. At de får henne til å føle seg trygg.

Fire måneder senere oppsummeres det: «Josefine» og smokken er fremdeles i Mias liv, men hun trenger ikke å ha de med seg overalt. Hun har flere hun kan snakke med og bruker gjerne denne arena mer enn hun gjorde før. Dette må likevel fortsatt jobbes med.»

- Da jeg bodde på Ribo fikk jeg holde en babygeit og stakk smokken min i munnen til geita og tok

bilde, ler Mia.

- Jeg har brukt smokk fra jeg var fem kanskje. Jeg fant den i kjelleren hjemme og den ble en trøst når ting var vanskelig.

Skader seg selv hver tredje dag

Også forsøk på selvskading avtar. Selv om Ribo i sin oppsummering av oppholdet skriver at det blir registrert utageringer og episoder med selvskading i snitt hver tredje dag.

Tross alt: Mia finner seg til rette i Saltdal og blir der i fem måneder, med et par korte opphold på akutt-posten innimellom. Men så deltar hun i et ansvarsgruppemøte der hun forstår at Vefsn kommune ikke ser for seg å forlenge avtalen med Ribo.

- Jeg ble kjemperedd. Alt jeg hadde sto i fare. Jeg fikk liksom aldri fred. Det var mange på Ribo som var glad i meg, og det å kjenne på at noen bryr seg, var så godt. Det å miste det, det nekta jeg, sier Mia.

Kjersti Togstad, som er Mias psykolog, skriver etter møtet at Mia nå er innforstått med og forberedt på at hun må tilbake til hjemkommunen.

«I denne forbindelse forteller hun undertegnede at hun ikke ønsker å leve lenger - sier hun har mistet håp om at hun noen gang kan få det bedre og at hun noen gang kan få oppleve ro og stabilitet.»

SIKKERHETSCELLE: Under oppholdene på Bredtveit har Mia vært på sikkerhetscelle en rekke ganger.

Mia forteller psykologen at hun tenker på å ta toget til Oslo for å ta livet sitt. Hun har hentet ut sparepengene sine og sett på togbilletter. Alternativt vil hun gjøre det i nærheten.

«Dette er første gang M formidler et konkret dødsønske til undertegnede og hvor hun formidler en konkret plan som skal utføres i løpet av dagen. På bakgrunn av en reell krise; frykt for relasjonsbrudd, samt konkrete selvmordstanker og planer, vurderes det å foreligge en akutt suicidfare» skriver Togstad i journalen.

Daglig leder Kurt Johansen ved Ribo vil ikke uttale seg om Mias opphold, tross at hun har opphevet taushetsplikten overfor Avis Nordland.

Johansen har pålagt sine ansatte de samme restriksjonene.

Til Oslo for å dø

Det er blitt vår i Saltdal og Mia setter seg på toget til Oslo, som hun har varslet at hun vil gjøre. Planen er klar: En overdose med heroin.

I hovedstaden møter Mia raskt en fyr som spør om hun vil ha noe å røyke på.

- Jeg sa at jeg var mer opptatt av heroin fordi jeg hadde lest at hvis man tar for mye så slutter man å puste.

Mia blir med mannen hjem. På soverommet ligger en møkkete madrass i den ene enden av rommet. I den andre, to utslitte sofaputer med et laken over

som er halvveis revet av og tilgriset med blod. På gulvet ligger brukte sprøytespisser. På det provisoriske nattbordet en åpen halvliter Tuborg.

Mannen forsikrer Mia om at hun skal få det hun ber om, men han vil ha sex med henne først. Mia godtar avtalen. Etter at det er overstått, ringer en av Mias få støttespillere, Kjersti Kvalvik.

Kvalvik fungerer i dag som verge for Mia. I dag er hun også rådmann i Namsskogan kommune i Trøndelag.

Det Mia ikke tenker på når hun svarer, er at telefonen hennes er koblet til Oslo-mannens høyttaler fordi de har spilt musikk fra den. Da han hører henne fortelle vergen sin hva som har skjedd, blir han forbanna.

- Han ble kjempesint. Så sa han at han ville pule mer, men jeg var kjempeslitent og sa at jeg ikke greide mer. Men han hørte ikke på meg og heiv meg på senga og bare gjorde det likevel, forteller Mia.

Telefonforbindelsen er ikke brutt og Kvalvik er ennå på linja.

- Jeg hørte lyder og skjønnte at noe var galt. Så ble det brutt, og jeg prøvde å ringe opp igjen. Da hun tok telefonen, var hun på vei ut døra.

Advokat Gunhild Vehusheia finner Mia, som har klart å rømme fra leiligheten, og tar henne med seg til overgrepsmottaket på legevakta i Oslo.

Plutselig går Mia til angrep på henne:

- Det skjedde så fort - det var som om et annet

menneske overtok kroppen til Mia. Hun skiftet uttrykk i ansiktet og fikk en annen utstråling. Samtidig var det for meg helt tydelig at det ikke var Mia. Når hun så «våkner til», holdt fast av vaktene og forstår hva som har skjedd, så begynner hun å gråte. Da er hun den lille jenta igjen og så lei seg og redd for at nå, Gunhild, nå vil du ikke ha noe mer med meg å gjøre.

Etter en kort tur innom Ahus, hvor Mia tvangsinnlegges, slippes hun ut på gata igjen.

Treet i Kristiansand

Mia kommer inn i besøksrommet på Sikkerhetsposten på Nordlandssykehuset psykiatri i Bodø med ene hånda bak på ryggen. Litt sjenert setter hun seg ned i sofaen og trekker fram ei tjukk tegneblokk. Blar forbi skisser av Maja og Charlie og stopper opp ved et bilde av et tre. Et stort tre med svart tjukk stamme og lange røtter.

- Treet i Kristiansand, forteller hun.

Jeg fikk bilde av treet i hodet mitt etter det som skjedde i Oslo. Det er helt nydelig, du skulle sett det! Det var der jeg skulle ta livet mitt.

Det er sommer i hovedstaden, men Mia er på vei videre. Hun vil til Kristiansand for å finne treet hun har bilde av i hodet sitt. Kalenderen viser juni måned og i Kristiansand står ei 16 år gammel jente tiltalt for å ha tatt livet av ei to år eldre jente på et kjøpesenter.

I Saltdal sitter psykolog Kjersti Togstad og er svært

BREDTVEIT: Mia har vært varetektfengslet tre perioder på Bredtveit fengsel og forvaringsanstalt i Oslo.

FOTO: ALEXANDER KJØNSØ KARLSEN

bekymret. Hun får ikke kontakt med Mia på telefon, noe som er uvanlig. Og hun våkner opp til et Instagram-innlegg som Mia har lagt ut klokken fem om natta der det står: «Herregud jeg og jenta fra Kristiansand har samme diagnose. Jeg lagde et dikt om henne og meg da jeg satt inne. Ga det til psykologen min men dette var hun ikke interessert i».

«Det er bekymringsverdig at Mia framviser stor fascinasjon - og dels sammenligner seg med jenta i Kristiansand som har begått et knivdrap» skriver Togstad i en bekymringsmelding hun sender til politiet.

- Jeg vet at noen mener at eneste grunn til at jeg dro til Kristiansand var at jeg hadde fulgt med på saken om hun jenta. Men det var ikke i mine tanker engang, sier Mia.

Men hun erkjenner at hun reagerte på saken:

- Jeg mener at vi må ta ansvar for det vi gjør, men samtidig er det samfunnet som har gjort at det blei som det blei. Det er samfunnet som ikke har sett oss eller tatt oss på alvor. Og det er det jeg føler skjedde med hun jenta. At hun ikke har fått hjelp.

Hun kommer fram til Kristiansand og drar innom Bymisjonen for å få seg litt mat før hun skal ut på leting etter treet.

- Jeg tror det tok ti minutter før politiet var der og ville ta meg med til barnevernsvakta. Jeg bare: «Barnevernsvakta? Jeg er over 20 altså». Så ble jeg innlagt.

Truslene

Sørlandet sykehus Kristiansand legger henne inn til tvungen observasjon og beholder henne innlagt i flere dager. Under oppholdet får hun snakke med psykolog Kjersti Togstad på telefon.

Mia forteller Togstad om treet. At det henger ei løkke der hvor hun skal henge seg. At både Maja og Charlie er enige om at det må skje. For hvis ikke, kommer andre til å dø.

Togstad spør hva hun legger i det.

«Mia svarer at «da kommer du til å dø, din datter, din sønn kommer til å dø.»

Togstad spør om hun virkelig mener det hun sier og om hun tenker at det er sannsynlig at dette vil skje dersom hun kommer tilbake til Ribø.

«M svarer kontant «Ja! «.»

Psykologen spør på nytt om Mia tenker det er fare for at hun vil skade henne og familien hennes.

«M svarer ja og sier at hun kommer til å skyte oss».

For tredje gang spør Togstad om Mia står for det hun sier, ber henne tenke gjennom det en siste gang og informerer om at det vil bli tatt svært alvorlig:

«M bekrefter dette - sier hun vil knekke nakken på datteren min og at hun vil stikke undertegnede med kniv i ryggen bakfra», skriver Togstad i sin forklaring til politiet.

- Jeg så i filmen i hodet mitt at hun ble drept og det var litt skummelt. Og jeg sa det til henne fordi at jeg ville at hun skulle hjelpe meg. For jeg vil ikke ha

Jeg er helt håpløs

*Jeg er redd ... trist ... jeg er helt håpløs
alt i hode ble kaos, svart i hode og jeg begynte å klikke
hvorfor det ble sånn at jeg skadet andre
er meg selv jeg må klandre
ønsker ingen vondt
inni magen er det en stor klump
av skam og skyld
at det ble som det ble
trodde ikke det var sånn livet mitt skulle bli te
hva er det som skjer med me
kan du hjelpe meg ut av dette?
få lettet mitt tunge hjerte ...
er det håp her
eller må vi prøve å springe der gresset er grønt
der folk lever godt med Kjærlighet.
grenser, en hånd å holde i
der folk har dager som er dritt
men livet er likevel skjønt
der blomstene blomstrer som aldri før
vi må fort oss
for inni meg
dør jeg
for hver dag som går
min sjel og armer er fulle av sår
la oss være realistiske
vi vet at det ikke går
så lenge jeg ikke blir trodd, sett, respektert eller hørt
er lyset i tunnelen helt mørkt
har aldri fått hjelp i helsevesenet
ingen forstår hvordan jeg egentlig er
de lager bare sin egne meninger
at jeg er vanskelig og sær
jeg blir en svingdørspasient uansett hvor jeg kommer
er nok dø innen neste sommer
jeg ønsker meg tilbake til da jeg var et frø
livet har så mye å gi
lukker mine øyne igjen*

MIA

det sånn og jeg skjønner ikke hvorfor det er sånn, forklarer Mia.

Mia blir anmeldt for drapstrusler mens hun ennå er innlagt i Kristiansand.

- Jeg stolte nok på henne til å fortelle henne om de filmene jeg hadde i hodet. Men de handlet jo om henne. Jeg mente det ikke som en trussel, bedyrer Mia og fortsetter:

- Jeg hadde ingen anelse om at jeg skulle bli fengsla for det. Jeg sa også til henne - det er ikke noe jeg kommer til å gjøre. Det er ikke meg. Det er ikke mine følelser.

Psykolog Kjersti Togstad vil ikke uttale seg nærmere om Mias behandlingsopphold på grunn av Ribos rettingslinjer og den forestående rettssaken hvor hun mest sannsynlig må vitne, både som behandler og fornærmet.

Fengslet på nytt

Nærmere ett år etter hun ble fengslet første gang, blir Mia eskortert til sin 19. innleggelse på Nordlandssykehuset psykiatri i følge med tre personer fra Sørlandet sykehus.

Med seg har hun en klar bestilling om videre utredning, ført i pennen av en psykiater med mange års erfaring. I bestillingen står det svart på hvitt at Mia trenger hjelp og at Nordlandssykehuset skal gi det til henne.

Men tvangsvedtaket oppheves og Mia skrives ut

REISE: Bamsen Josefine har vært med Mia på en lang reise.

FOTO: TOM MELBY

umiddelbart etter ankomst.

- Det er ikke uvanlig at ulike spesialister er faglig uenige om en pasient. Jeg har vurdert disse stadige episodene med selvskadning og selvmordsatferd som en uttrykksform, ja, som en mestringsstrategi når følelsene blir for vanskelige, forklarer psykologspesialist Sara Pavall om utskrivelsen.

Hun sier at det som både er viktig og vanskelig i Mias sak, er å skille mellom kronisk suicidalitet og akutt suicidalitet. Hun sier at Mia har en kronisk forhøyet suicidfare, men understreker at det alltid er en fare for at forsøkene kan utvikle seg og bli så alvorlige at hun faktisk dør, selv om det ikke er det hun egentlig ønsker.

- Enten fordi utfallet av selvskadningen blir fatalt, eller at man kommer over i en akutfase. Det er en kjempevanskelig vurdering å gjøre.

Mia blir pågrepet og varetektsfengslet på nytt dagen etter at hun kommer tilbake fra Kristiansand.

- Jeg hadde vært på glattcella hele natta - helt naken. Politiet ville ha meg på legevakta, men jeg sa «det er ikke vits, jeg blir ikke trodd og sendt ut igjen». Men de lokket med ei ordentlig seng så jeg gikk med på det.

Mia blir igjen henvist fra legevakt til akuttpost, før turen går sørover igjen, denne gangen til Trondheim fengsel.

For liten for beltesenga

Allerede første dag i Trondheim fengsel beskrives det første selvmordsforsøket. Mia overføres til Østmarka psykiatriske sykehus.

Dagen etter er hun tilbake i fengselet.

«Innsatte er ifølge Østmarka ikke psykotisk og/eller suicidal. De sier hun spiller for å få oppmerksomhet og at hun skal behandles som et voksent menneske selv om hun går med smokk og bamse, dette er info som ble meddelt per telefon fra doktor Pavall», heter det i hendelsesrapporten der det samtidig gjøres vedtak om overføring til sikkerhetscelle.

På sikkerhetscella fortsetter Mia å banke hodet i vegg.

«Innsatte virket apatisk og tok ikke til seg det som ble sagt. Innsatte ble løftet opp og lagt på reimseng. Det viser seg at reimsengen ikke er laget for små mennesker, ingen av reimene på overkroppen passet» skriver fengselet i vedtaket om bruk av tvangsmidler.

I journalen beskrives det som kan tyde på en uenighet mellom førstebetjenten og legen, hvor førstebetjenten mener det tross alt må være bedre for Mia å være på Østmarka psykiatriske sykehus i stedet for å bli spent fast i ei seng i kjelleren på fengselet. Etter en del press får han legen til ta kontakt med Østmarka på nytt, men de vil ikke ha henne tilbake. Mia blir påført «bodycufs» og stripses fast.

«Det skal sies at innsatte hadde voldsomme utbrudd mot menn. Så snart de viste seg i døråpningen ble det satt i gang et voldsomt hyl som ikke ga seg før mannspersonen var ute av syne», står det i fengselsbetjentens hendelsesrapport.

Etter bare ei lita uke overføres hun på nytt - tilbake til Bredtveit fengsel. Tolv dager senere flyttes Mia igjen til Bodø, denne gangen til Sikkerhetsposten ved Nordlandssykehuset, etter at påtalemyndigheten ønsker å forlenge varetektsfengslingen med enda fire uker.

Ringer sex- telefoner for trøst

Det har nå gått ni måneder siden hun ble varetektsfengslet første gang. **Mia** har vært i tre fengsler og innom fire ulike sykehus pluss en institusjon i denne perioden. Hun har forsøkt å ta livet sitt en rekke ganger og forteller i tillegg at hun har blitt utsatt for en voldtekt.

En stor forskjell fra fengsel er at Mia kan bruke pc med internett og sin egen telefon på Sikkerhetsposten i Bodø.

Avisa Nordland er på besøk hos Mia én til to ganger i uka i denne perioden. Under besøkene beskriver hun og utviser et voldsomt savn etter nærhet.

- Ei natt tok jeg på meg ei dongeriselebukse og tvinnet selene rundt meg selv. Det kjennes litt ut som å få en klem, sier hun.

Men mobiltelefonen blir tatt fra henne etter at det kom regning på 13.000 kroner for å ha ringt sextelefoner. Ikke for sexens skyld. For trøstens.

- Jeg har ringt Kirkens SOS og bedt den «shhhe» på meg, men siden jeg har opplevd så mye, tror de at jeg er sånn tretti-førti år. Derfor vil de ikke «shhhe» på meg eller si «kos kos» lengre. I stedet ringte jeg en annen telefon der de skjønte med en gang at jeg trengte å bli «shhha» på. Det var så godt og det føles godt inni hjertet.

Mia har forståelse for at telefonen ble tatt fra henne.

- Jeg vet det er litt teit. Venninna mi

bruker å si at for andre så betyr det ikke så mye å ikke få en klem. Men for meg så kan det være verdens undergang.

Men Mia har blandede følelser om å være på Sikkerhetsposten i Bodø. Hun lengter innimellom tilbake til fengselet.

- Denne avdelingen er egentlig et sted for alvorlig sinnslidende. Mia er ikke det, men ønsket selv å komme hit, og jeg tror ikke hun led noen nød. Vi forstår ikke helt at hun ønsket seg bort igjen, sier Knut Kjerpeseth, som er avdelingsoverlege for spesialpsykiatrisk avdeling ved Nordlandssykehuset, inkludert Sikkerhetsposten.

Det er flere årsaker til at Mia foretrekker fengsel:

- Der har jeg verken mine egne klær eller min egen lukt. Og det spiller ingen rolle hvordan jeg ser ut, sier hun.

Men det aller viktigste:

- Det at noen tar seg fem minutter og setter seg på sengekanten, det betyr så fryktelig mye. Da kan jeg godt sitte i 23 timer i døgnet, med en time lufting, uten mine egne klær, men med folk som tror på

meg, bare for de små øyeblikkene med en god følelse i hjertet mitt.

I Bodø fengsel hadde Mia god støtte av både sykepleier Tove Nilsen og tilsynslege Hege Sivertsen Andreassen.

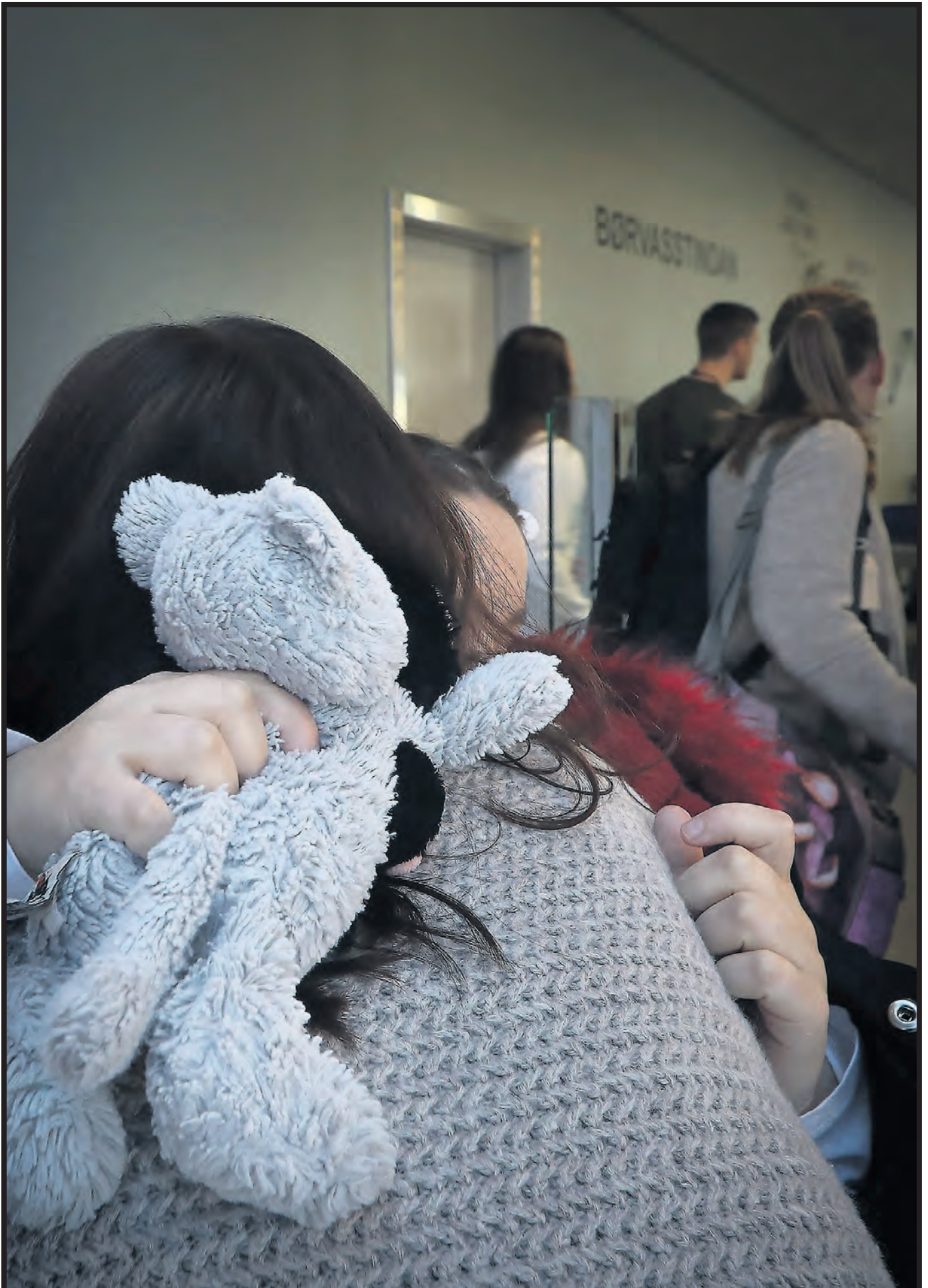
- Men de sier at Bodø er et mannsfengsel nå. På Bredtveit har jeg ingen å snakke med, utenom de som jobber der, sier hun, men avslører med et lurt lite smil:

- Selv om de egentlig ikke hadde lov, var det av og til at de strøk på meg hvis jeg stakk hånda ut gjennom luka i døra. Veldig fort, og uten at noen så det, men åhh, det var så godt.

Tre måneder senere blir hun hentet av to kvinnelige politibetjenter på Sikkerhetsposten i Bodø. På flyplassen er alle Mias eiendeler samlet i en svartsekk fra Frelsesarmeen og ei lilla veske dekorert med en tegneseriefigur. Mia er redd, men samtidig forventningsfull: - Vil noen stryke på henne denne gangen også?

Risikerer forvaring

De neste fire månedene sitter Mia helt eller delvis isolert i Bredtveit fengsel.

KOS: Mia har et stort behov for omsorg og kjærlighet. Det får hun lite av i fengsel.

FOTO: TOM MELBY

FORLATER: Mia ba selv om å bli flyttet fra sikkerhetsposten ved Nordlandssykehuset til Bredtveit fengsel og forvaringsanstalt i Oslo. 3. oktober 2018 forlater hun Bodo i følge med to politibetjenter i sivil. **ALLE FOTO: TOM MELBY**

Bamsen er også tatt fra henne. I hendelsesjournalen fra fengselet beskrives flere forsøk på selvska-
ding og selvmordsforsøk, som har endt med både
bruk av sikkerhetscelle og sikkerhetsseng, før
legevaktlege beslutter at Mia skal legges inn på
akuttpsykiatrisk avdeling på Ahus.

En rettspsykiatrisk sakkyndig-vurdering av Mia

har frist til i midten av januar 2019. De to sakkyndige
psykiaterne besøker henne første gang to dager etter
at fristen er gått ut.

På Bredtveit er ventetiden lang. Og Mia er sliten.
Da AN er på besøk, har hun nettopp kommet ut fra
isolat, etter å ha utagert på avdelingen.

Foranledningen var at det var vanskelig for henne

å ta farvel med advokaten, etter en allerede tøff dag.

Som konsekvens blir det forbudt med kroppskon-
takt under besøket.

Ingen har heller strøket henne over hånda i
hemmelighet.

- Mitt største ønske er å kunne leve normalt. Men
jeg sliter med filmer i hodet og drømmer om alt som

Jeg er her

Hjertet mitt blør
 jeg er knust
 mine følelser dør
 jeg ringer en telefon der de gir meg omsorg og kos
 hjertet begynner å banke
 føler at noen er glad i meg og passer på
 når man legger på blir følelsene igjen. grå
 jeg er redd hele tiden og det gjør meg sliten
 når jeg fikk en klem sist?
 kan jeg ikke husk
 det brenner inni meg
 jeg ringer deg igjen
 det er så godt å føle seg sett
 du sier hysj og kos kos
 andre folk tar kjærlighet for gitt men de som oss
 som har opplevd vold og mishandling av de nærmeste.
 vi tar alt imot vi kan få
 der på badegulvet jeg lå
 mine tårer renner sakte ned
 hva er galt med meg?
 13.000 kr er brukt opp
 når tar dette slutt
 men hvis jeg slutter å ringe
 slutter jeg å føle
 gode følelser
 trygge følelser
 kjærlige følelser
 mamma følelsen
 kanskje du synes jeg teit og dum
 verden i telefonen er som et hvit slør
 men sannheten er at jeg sakte, men sikkert for hver dag dør
 jeg føler mange ganger ingenting
 skyver alt bort
 fort
 det er for vondt
 men når jeg ringer deg
 er jeg i den gode, trygge kjærlige verden
 der du vil alt meg god
 og livet er ganske flott

MIA

SIKKERHETSPOSTEN: Mia fikk et opphold ved sikkerhetsposten ved Nordlandssykehuset i Bodø.

har skjedd, sier hun.

Framtidshåpet hun beskrev til sykepleieren i Bodø fengsel har svunnet hen.

- Hvem vet, kanskje dette er min skjebne. Jeg er redd ryggsekken er blitt veldig tung, men jeg vet at jeg vil knuse hjertet til Kjersti (vergen, red.anm.) om jeg lykkes med å ta livet mitt.

Hun sitter med beina godt trukket oppunder seg, iført en tights med sjiraffer og sebraer på, i pinnestolen i besøksrommet på Bredtveit fengsel. Både bamsen Josefine og smokken mangler.

Rett før jul ba forsvareren hennes fengselet vurdere å tillate bruk av smokk og bamse, i alle fall på julaften. Anmodningen ble avslått.

«Viser til side 23 og 24 i Bredtveit fengsels interne regler («Informasjon til innsatte»):

«Følgende gjenstander er ikke under noen omstendigheter tillatt på cellen:

(...) Kosedyr. (...) Vi har videreført den vurderingen som ble gjort av Nordlandssykehuset om at hun ikke får ha smokk og bamse, dette for å gjøre det mest

FOTO: TOM MELBY

mulig forutsigbart for henne», skriver Bredtveit fengsel i sitt svar.

Også ved Bredtveit er de enige om at folk med psykiske lidelser ikke blir bedre av å være avskåret fra kontakt med andre innsatte.

- De blir veldig dårlige og det er det som er dilemmaet: Vi prøver å få dem ut i fellesskapet så

fort som mulig. Av og til må vi også ta noen sjanser, når de innsatte selv uttrykker at de vil prøve å få det til. Noen ganger går det bra over tid, men så kommer det gjerne et tilbakefall. I praksis kan enkelte sitte på isolasjon i ukevis av gangen, fordi fengselet ikke klarer å håndtere selvmordsfaren i fellesskapsavdeling, forklarer fengselsleder Doris Bakken.

Forsvarer Gunhild Vehusheia synes Bredtveit tross alt har forholdt seg ryddig og reallt overfor Mia.

Så er det veldig forskjell på fengselsbetjentene og hvorvidt de har nok kompetanse til å håndtere henne. De har meldt fra flere ganger at de føler at de ikke har noen kompetanse. Og de har skrevet sine bekymringsmeldinger.

- Samfunnet burde være på tiltalebenken

Ett år og tre måneder etter at hun ble fengslet første gang, er **Mia** tiltalt for seks brudd på straffeloven og risikerer forvaring. Flere av dem har hun begått mens hun har vært i varetekt.

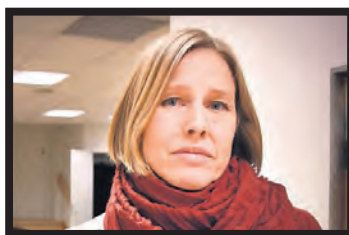
Tiltalen beskriver for eksempel tre episoder der Mia har gått til angrep på fengselsbetjenter på Bredtveit og motsatt seg visitering av politiet i Nordland.

Også tre episoder under oppholdet på Ribo er inkludert i tiltalen, etter at Mia har gått til angrep og forsøkt å bite og slå ansatte. Først den 4. desember 2018, 14 måneder etter at Mia ble varetektsfengslet første gang, blir tiltalen klar. Mia risikerer en forvaringsdom, det vil si en tidsubestemt dom i fengsel.

Mias forsvarer advokat Gunhild Vehusheia mener samfunnet bærer deler av skylda for at Mia nå kan få en grov voldsdom mot seg:

- Mange av hendelsene har skjedd mens hun har vært under omsorg av det offentlige. Så spørsmålet her er i hvilken grad psykiatrien har klart å avverge disse hendelsene, sier hun.

I slutten av januar i år velger Mia ikke å samtykke til videre varetektsfengsling. Forsvareren legger i sin begjæring om løslatelse vekt på at det er risiko for oversoning, at Mia er tidligere straffet,

FORSVARER: Advokat Gunhild Vehusheia.
FOTO: ALEXANDER KJØNSØ KARLSEN

psykisk syk og at hun lenge har ropt om hjelp, uten at helsevesenet har maktet å hjelpe henne.

Men påtalemyndigheten vil beholde Mia i varetekt, i alle fall inntil den rettspsykiatriske vurderingen er ferdig. Den er ventet i løpet av mars.

Tingretten konkluderer med at hun nå må løslates, hovedsakelig fordi det begynner å bli en alvorlig fare for oversoning. Det vil si at tiden hun har sittet varetektsfengslet overgår lengden av

dommen hun risikerer å få.

Påtalemyndigheten anker og får medhold i lagmannsretten.

Mia må forbli i fengsel.

- Det er egentlig greit at jeg ikke slipper ut. Jeg har jo ingen steder å dra, sier Mia på telefon fra Bredtveit, like etter løslatelsen blir omgjort 29. januar 2019.

Advokaten hennes, Gunhild Vehusheia, er positiv til at Mias historie blir kjent for offentligheten:

- I denne saken er det samfunnet som burde sittet på tiltalebenken, ikke Mia. Tiltalen må ses i sammenheng med livshistorien hennes. En historie som aldri vil komme fram i en rettsak. Slik jeg ser det, har ikke Mia noe som helst å tape på å stå fram.

Mia selv sitter igjen med en følelse av avmakt.

- Jeg har egentlig forsona meg med at jeg aldri vil få hjelp. Jeg vet ikke, føler meg som et monster. Den personen jeg leser om i papirene er i alle fall et monster.

Når denne saken publiseres er Mia flyttet til enda et nytt sted.

Saken er basert på

Intervjuer med:

Mia,
Kjersti Kvalvik, verge,
Gunhild Vehusheia, forsvars- og bistandsadvokat, adoptivfamilien,
Sara Pavall, behandler ved NLSH i Bodø,
Wanja Sæther, leder Kriesesenteret i Salten,
Ragnhild Forså, leder Kriesesenteret på Helgeland,
Knut Kjerpeseth, avdelingsoverlege for spesialpsykiatrisk avdeling ved Nordlandssykehuset, Mias barndomsvenninne, helsesøster i hjemkommunen,
Lill Inger Reinfell, enhetsleder helse, Vefsn kommune,
Tove Nilsen, sykepleier i Bodø fengsel,
Hege Sivertsen Andreassen, lege i Bodø fengsel,
Marte Helness, fengselsleder i Bodø fengsel,
Doris Bakken, fengselsleder Bredtveit fengsel og forvaringsanstalt,
Dag Øystein Nordanger, psykologspesialist,

Kjersti Togstad, psykolog på Ribo,
Thor Erik Høiskar, statsadvokat i Nordland.

Skriftlige kilder:

Journaler og epikriser, uttalelser, kjennelser fra Alstahaug tingrett, Salten tingrett, Hålogaland lagmannsrett, Bup Helgeland, Nordland politidistrikt, Mias hjemkommune, Nordlandssykehuset psykiatri, Bredtveit fengsels- og forvaringsanstalt, Trondheim fengsel, Bodø fengsel, Barnevernstjenesten på Helgeland, tegninger og dikt skrevet av Mia, samt videoer, bilder og lydopptak som Mia har tatt.

HISTORIE: Mia var klassens revystjerne og ei omsorgsfull venninne. Nå risikerer hun en alvorlig voldsdøm.

FOTO: TOM MELBY

Skarp kritikk mot kommunen

– Vi som samfunn kan ikke ha det sånn.

FORSVARER: Advokat Gunhild Vehusheia er Mias forsvarer.

FOTO: ALEXANDER KJØNSØ KARLSEN

Både advokaten og vergen til Mia er sterkt kritisk til hvordan Vefsn kommune har ivare tatt henne.

– Det er ingen som har tatt seg tida eller brydd seg om å se hele mennesket Mia.

Advokaten til Mia anmeldte Vefsn kommune for mulig brudd på avvergingsplikten og tjenestefeil. Anmeldelsen ble aldri etterforsket. Vergen har mistet alle illusjoner om hjelpeapparatet.

Kritisk

Advokat Gunhild Vehusheia er sterkt kritisk til hvordan Vefsn kommune har ivare tatt Mia. Hun skrev en bekymringsmelding til kommunen allerede mens overgrepssakene mot adoptivfar var under etterforskning – i juni 2017.

– Det som er jævlig er at man sitter med ei jente som åpenbart har hatt med seg noen traumer gjennom hele barndommen. Ei jente som har oppsøkt hjelpeapparatet for hjelp, har ringt alle mulige hjelpetelefoner siden hun var 15, har oppsøkt politi, legevakt, lege og alt mulig av kommunale sykepleiere. Så er det ingen som vil gi henne hjelp og man ender opp med at hun blir tiltalt i en alvorlig straffe-

sak med en mulig forvaringsdom. Vi som samfunn kan ikke ha det sånn, sier Vehusheia.

Men hun gikk enda lenger et halvt år senere – da overgrepssaken ble henlagt.

«Undertegnede gjør politiet oppmerksom på at jeg varslet kommuneoverlegen i juni per telefon om at Mia muligens kunne komme til å ta livet sitt i løpet av sommeren 2017. Vefsn kommune gjorde ingenting etter at de mottok mine advarsler. Vefsn kommune foretok seg ingenting før etter at Mia hadde gjennomført to suicidforsøk» skrev Vehusheia da hun politianmeldte kommunen i oktober 2017.

Hun bad også om at politiet skulle undersøke hvorvidt Nordlandssykehuset hadde brutt straffeloven.

Over et halvt år etter at anmeldelsen ble sendt inn, ba politiet om råd fra Fylkesmannen i Nordland.

Anmeldelsen ble ikke etterforsket, etter råd fra Fylkesmannen i Nordland, som skriver at de «ut fra mottatte opplysninger ikke finner holdepunkter for at det i helsetjenesten er skjedd svikt svarende til «grov uaktsomhet eller forsvarlighet».

Hun tror det blant annet handler om det

hun kaller «sektor-tankegangen»:

– Det er ingen som har tatt seg tida eller brydd seg om å se hele mennesket Mia. Alle har passet på at de har gjort det de skal gjøre etter boka, og ikke noe mer. Og så handler det om at man ikke vil se.

Ikke ute etter hevn

Vehusheia påpeker at Mia aldri har vært ute etter å ta noen hevn. Tvert imot, i møtet med politiet i Mo i Rana, fortalte hun at hun var glad i foreldrene og redd for at politiet skulle gjøre noe med dem.

– I forkant av dette møte med politiet, har Mia verken klart å fortelle eller formidle det hun har opplevd. Så gjør hun det endelig, også fordi de rundt henne forventer det av henne. Så tror hun at ting vil bli bra.

Men det er det motsatte som skjer.

– Og det er da ting begynner å gå skikkelig dårlig, etter at hun åpner seg og begynner å fortelle. Så blir hun ikke trodd og ingen vil behandle henne for traumer, fordi de ikke tror på dem.

– Forsøkte å få meg fjernet

Kjersti Kvalvik, som ble kjent med Mia på

VERGE: Kjersti Kvalvik er verge for Mia.

FOTO: BENEDICTE WÆRSTAD

Krisesenteret og som i dag er hennes verge, skjønnte tidlig at Mia ikke ble trodd.

- Jeg er ikke spesialutdannet i dette, men jeg skjønnte med en gang jeg traff henne at dette var ei jente som rømte fra et eller annet. Og da jeg etter en tid fulgte henne til Nav for å skaffe henne penger å leve for, og de svarte med å foreslå at hun skulle dra tilbake til hjemkommunen, forsto jeg for alvor at hun ikke ble trodd. Det var akkurat som «bang»; mange biter som falt på plass etter det møtet. Mia har rett. Hun blir ikke trodd. Heldigvis fikk jeg oppleve det selv, sier hun og fortsetter:

- Jeg forsto da at hun ikke har en sjanse i dette systemet om hun ikke har noen sammen med seg. Det var jeg som måtte følge henne til Nav, hjelpe henne å finne bolig slik at hun hadde tak over hodet og skaffe kopper og kar. Jeg er ikke imponert over kommunen i denne saken. Det var jeg som hjalp henne. Ingen andre.

Blant annet sa Kvalvik ja til å bli Mias verge, en formell person som kan hjelpe henne å manøvrere i det offentlige.

- Hun hadde ingen andre enn meg og hun kom ingen vei. Legen i kommunen som hadde fulgt henne opp, gikk lei hun også. Jeg sa hun burde søke fylkesmannen om å få en verge og hun fikk det innvilget. Det endte opp med at jeg tok det.

Men kommunen støttet ikke vergemålet. Og

sendte bekymring til Fylkesmannen i Nordland.

- Vefsn kommune forsøkte å fjerne meg som verge. De mente jeg ga henne for mye nærhet og omsorg og ikke hadde nødvendig avstand. Jeg ble satt ut og tenkte «er det mulig?»

Hun erkjenner at hun har strukket seg langt, mye lenger enn noen andre:

- Men min plan var at jeg skulle bistå henne inntil jeg så at det offentlige tok ansvar, så trekke meg stille og rolig tilbake. Men det skjedde jo aldri.

Må distansere seg

Hun beskriver perioden siden hun ble verge som «ekstrem».

Jeg har måttet distansere meg litt, jeg hadde ikke klart mer. Jeg er glad for at Gunhild Vehusheia har overtatt litt.

- Hvordan vil du beskrive tiden hvor Mia har vært fengslet?

- Du må ikke spørre meg. Jeg blir så overgitt over hvordan systemet fungerer. Jeg har måttet distansere meg fra det hele. Når jeg, som oppegående sterk dame må distansere meg, tør jeg ikke tenke på hvordan det er for Mia, som står midt oppi det. Jeg kan ikke si at jeg forstår hvordan hun har det, for jeg er ikke i nærheten.

- Mia sier at det eneste som hindrer henne i å ta livet sitt i dag, er at hun vet at det vil knuse hjertet

ditt. Hva tenker du om det?

- Det er det som har vært min strategi, at hun skulle knytte seg sånn til livet. At hun skulle se at det finnes mennesker som er snille og står på for andre. Mennesker som ikke gir seg. Som selv om hun detter, løfter henne opp igjen - gang på gang. Derfor skimter hun nå en annen utvei enn selvmord, selv om hun ennå ikke har kommet dit at hun tror hardt nok på det.

Samfunnsproblem

Kvalvik mener Mias situasjon illustrerer et stort samfunnsproblem.

- Kommunene skal ikke drive med tung psykiatri, det er ikke deres oppgave. Kommunene er prisgitt utredningene som er gjort fra spesialisthelsetjenesten, og etter min mening er disse tuftet på feil grunnlag og gale premisser. Jeg har mistet alle illusjoner om et system som fungerer, sier hun og avslutter:

- Jeg ser at jeg har strukket meg langt ut over det en verge normalt gjør. Men jeg nekter å ha et samfunn uten omtanke. Og det skulle vært interessant å vite hvor mange andre «bomber» som ligger skjult, på akuttposter i Bodø og ved andre sykehus.

– Har gjort det vi kan

Lill Inger Reinfell, som er helsesjef i Vefsn kommune, mener de har gjort det de kan, innenfor de rammene de har, for å ivareta Mia.

- Til å begynne med fikk hun en vanlig leilighet med oppfølging, men vi så raskt at det ikke var tilstrekkelig. Deretter ble hun flyttet i en bemannet bolig, der hun så gikk til angrep på to sykepleiere, sier hun.

Mia har opphevet Vefsn kommune for taushetsplikten overfor Avis Nordland, men Vefsn kommune har ikke behandlet ANs anmodninger om dokumentinnsyn, tross gjentatte purringer over to måneder. Først to dager før publisering får AN svar: Vefsn kommune har sendt dokumentene fra seg - til Mias advokat i Oslo.

Utfordring

Mias eneste tilknytning til Mosjøen, som ligger i Vefsn kommune, er begrenset til et tre måneders opphold på kresesenteret. Likevel er det oppholdskommunen som er ansvarlig for tilbud om helsetjenester.

Reinfjell understreker at de er vant til «ressurskrevende brukere».

- Men når de begynner å bli en fare for våre ansatte, blir det vanskelig. Vår utfordring er at vi ikke har anledning til å gjøre noe som er imot hennes ønske. Så om en person er utagerende, stor og sterk, har vrangforestillinger og blir vurdert som farlig, så er det vanskelig for oss. Vi har jo ikke mulighet til å begrense tilgang på kniver og tau og den risikoen er vanskelig for personell å stå i, sier hun.

Politianmeldt

Gunhild Vehusheia, som var Mias bistandsadvokat og i dag er hennes forsvarsadvokat, har politianmeldt Vefsn kommu-

ne for å ikke ha gitt Mia den helsehjelpa hun har krav på. Anmeldelsen ble ikke etterforsket etter råd fra fylkesmannen i Nordland.

Prosjekt Mia

Etter at Mia angrep to sykepleiere som kom innom henne i omsorgsboligen, ble hun varetektsfengslet. I forbindelse med fengslingsforlengelsen ga Vefsn kommune klart uttrykk for at det var uaktuelt å betale for et varetektsurrogat for Mia. Selv om hennes atferd etter de første fire ukene i varetekt hadde vært så ekstrem at Bodø fengsel var alvorlig bekymret.

- Dette er en komplisert sak. Kommunen skal først og fremst gi helsehjelp, og det har vært mange flere instanser involvert for å skape et adekvat tilbud. Kommunen har ikke tidligere vært involvert i saker der det har framkommet spørsmål om varetektsurrogat. Vi valgte i samarbeid med flere aktører å avvise denne henvedelsen, sier Reinfell.

Noen måneder senere hadde Mia vært innom to fengsler og blitt akuttinnlagt en rekke ganger. Hun hadde også gjort flere forsøk på å ta sitt eget liv. Vefsn kommune gikk til slutt med på å betale for et opphold på institusjonen Ribo i Saltdal, som retten satte som en forutsetning for at hun skulle komme ut av varetekt.

- Det var et voldsomt press fra både fengsel og advokat om at hun var for syk til å være i fengsel. Og det forstår jeg, for når du står på utsida, så ser du den fem år gamle jenta med smokk og bamse. Man må kjenne Mia en stund for å forstå disse

skiftene i personligheter, sier Lill Inger Reinfell.

Oppholdet kostet 400.000 kroner i måneden. «Prosjekt Mia» fikk i første omgang finansiering i fem måneder.

- Dette er penger vi ikke har, derfor var vi nødt til å ha et politisk vedtak på bruk av dem, sier helsesjefen videre.

I mai 2018 var regninga oppe i to millioner kroner og kommunen så for seg å avslutte oppholdet til Mia. Dette ble formidlet til Mia på et ansvarsgruppemøte og Mia fikk panikk. Hun stakk av, dro til Oslo, opplevde å bli voldtatt og reiste videre til Kristiansand for å ta sitt eget liv.

- På ansvarsgruppemøtet i mai, informerte vi Ribo at kommunen i første omgang så for seg å kun forlenge ut september. Men Ribo var tydelige på at vi var nødt til å inngå en avtale av lengre varighet. Dette var ikke en beslutning jeg hadde myndighet til å ta og jeg måtte derfor konferere med rådmann og ordfører, sier Reinfell.

Det endte med at avtalen ble forlenget, til ut desember.

- Til gjengjeld stilte kommunen krav til Ribo om månedlige rapporter og ei kartlegging av hvilke behov som var nødvendig ved utskrivning. Overfor Mia forlangte vi at hun tok imot behandlingstilbudet og ikke stakk av. Vil ønsket ikke å betale 400.000 kroner i måneden for et tilbud hun ikke ville benytte seg av.

Men Mia rakk aldri å få med seg forlengelsen. For innen klarsignal fra ordfører og rådmann var gitt, var hun allerede langt av gårde.

INGEN PLAN: Helsesjef i Vefsn kommune, Lill Inger Reinfejl, har ingen plan for hva de skal gjøre hvis Mia returnerer til kommunen.

FOTO: ASBJØRG SANDE

Har fulgt anbefalinger

Flere støttespillere rundt Mia kritiserer kommunen for å ikke ha tatt inn over seg alvoret i tide. Mias behandler på Nordlandssykehuset, Sara Pavall, kaller et bemannet botilbud, som skreddersys Mias behov, for helt nødvendig. Og sier at Nordlandssykehuset har gitt klare anbefalinger til kommunen hva gjelder oppfølging av Mia.

Helsesjefen i Vefsn kommune mener bestemt at de har fulgt anbefalingene fra spesialisthelsetjenesten.

- Kommunen har avholdt flere møter med spesialisthelsetjenesten og vi har fulgt råd vi har fått derfra. Det har blant annet resultert i at vi kjøpte plass til pasienten på Ribo, svarer Reinfejl.

- Leder Ragnhild Forså ved Kriksenteret i Mosjøen uttaler at hun ved en rekke anledninger har bedt Vefsn kommune ta ansvar for Mia, men at hun ikke fikk gehør før hun pakket bagen til Mia og satte den utafør døra. Hvorfor tok det så lang tid for kommunen å ta ansvar?

- I utgangspunktet var pasienten innbygger i en annen kommune og oppholdt seg på et felles kriesenter for åtte kommuner. Oppholdskommunen har selvfølgelig ansvar for helsetjenester til dem som oppholder seg i kommunen, og avdeling for psykisk helse hadde startet arbeidet med relasjonsbygging og hadde samtaler med pasienten, forklarer Reinfejl.

Helsesjefen hevder at det på dette tidspunktet ikke var gitt at Mia skulle bli værende i Mosjøen.

- På dette tidspunktet hadde vi heller ingen helseopplysninger om vedkommende. Dette fikk vi heller ikke senere da pasienten ikke tillot at hennes helseopplysninger ble delt til helsetjenesten i vår kommune.

- Kommunen valgte å innlosjere Mia på et hotellrom, tross sterk verbal motstand fra leder på

kriksenter. Det endte med et selvmordsforsøk. Hva tenker dere om det i dag?

Pasienten valgte selv å bosette seg på hotell. Kommunen ordnet det slik at pasienten fikk dekket sine utgifter på hotellet. Kommunen hadde dessverre ikke tilgjengelig leilighet på gitte tidspunkt og vi trodde at pasienten ville dra tilbake til sin bopel i hjemkommunen.

Kjersti Kvalvik, som er Mias verge og støtteperson, retter skarp kritikk mot kommunen.

Hun sier kommunen har forsøkt å få henne fjernet som verge, noe Fylkesmannen i Nordland avviste.

- I forhold til spørsmål om verge kom det fram opplysninger som gjorde oss bekymret og vi meldte da bekymring til fylkesmannen. Konklusjonen til Fylkesmannen har vi selvfølgelig tatt til etterretning, sier Reinfejl, men understreker:

- Vi i kommunen vil fortsatt ha et sterkt fokus på pasientens beste. Dette har som sagt vært en vanskelig sak og vi tar imot kritikk for på denne måten i framtiden å kunne gi en bedre pasientbehandling.

Varsler risikoanalyse

Vefsn kommune har altså bidratt med bolig og helsehjelp, og etter hvert også bemannet bolig til Mia. Men ingen av disse tilbudene har vist seg å være tilstrekkelig. Mia har også besøksforbud mot de to sykepleierne hun gikk til angrep på.

- Hva kan dere tilby Mia når eller hvis hun en dag kommer tilbake?

- Dette var og er fortsatt en komplisert sak som vi i kommunen har prøvd å løse på best mulig vis ut fra tilgjengelige opplysninger og behov som har vært meldt. Kommunen har hele tiden hatt fokus på pasientens beste. Eventuelle tilbud pasienten vil få om hun kommer til vår kommune må vi da vurdere sammen med blant andre spesialisthelsetjenesten.

Når det gjelder sikkerheten til de ansatte, varsler

Reinfejl at det må gjennomføres en skikkelig risikoanalyse før Mia kommer tilbake.

- Vi greier alltid å rigge oss til, om det så er to til én-bemanning som behøves. Men jeg tror at uansett hvilken kommune hun kommer til, så vil hun være en utfordring. Problemet er lovverket; vi har ikke et lovverk som klarer å hjelpe dem når de ikke vil bli hjulpet. Hvis vi skal kunne hjelpe, må de ønske det. Hvis de ikke vil, kommer det ikke til å gå bra.

- Hva mener du med det?

- Man må bli såpass syk at man legges inn på tvang. Men et tvangsvedtak i spesialisthelsetjenesten er som oftest av kortvarig karakter. Mia er såpass syk at hun trenger et langvarig tilbud, sier hun og spør seg:

- Skal man virkelig måtte vente på at det begås en alvorlig forbrytelse før man får ordentlig hjelp?

Ingen plan for Mia-retur

Mia sitter fortsatt i varetekt, men skal tilbake til samfunnet på et tidspunkt. Flere fagfolk uttaler at det Mia vil trenge, er et langvarig botilbud, med døgnbemanning av kompetente fagpersoner, for å kunne fungere.

- Men Vefsn kommune har ikke gjort noen forberedelser for å ta imot Mia igjen når hun kommer ut. Er Vefsn kommune villig til å ta regninga for en privat omsorgsaktør til behandling av Mia?

- Kommunen har ikke hatt kontakt med pasienten på over ett år, da hun forlot behandlingstilbudet på Ribo. Vi har ikke fått noen henvendelse fra pasienten om å komme tilbake til kommunen og vi har ikke fått noen henvendelse angående annet behandlingstilbud. Dermed har vi verken henvendelse fra pasient, pasientopplysninger eller annen informasjon som gjør oss i stand til å vurdere videre oppfølging og behandling av pasienten.

ALDRI FØR: Tove Nilsen og Hege Sivertsen har aldri vært borti et lignende tilfelle tidligere.

Glemmer aldri Mia

– Det er for meg uforståelig
at bruk av belter har vært nødvendig.

KAPITTEL

8

Mia har satt dype spor i Bodø fengsel:
– Vi blir aldri å glemme henne, sier Tove Nilsen, sykepleier, og Hege Sivertsen Andreassen, lege.
Mia var i Bodø fengsel i en periode i 2017. Og sykepleier Nilsen hadde mye med

henne å gjøre i denne perioden.
– Hele fengselet ble berørt av Mia og vi har nok ikke vært borti noe lignende tilfelle verken før eller senere. En ting er jo at hun er kvinne, mens de fleste andre som sitter her er menn, men samtidig framstår

hun til tider som et barn i femårsalderen, noe som peker seg veldig ut, sier Nilsen.

Feilplassert

Både betjenter, ledelsen og alle på helseav-

FOTO: TOM MELBY

delingen var av den oppfatning at Mia var feilplassert, noe de ga klart uttrykk for, både i retten og overfor Nordlandssykehuset.

- Særlig med tanke på hennes bakgrunn fra barnehjem i Romania og de traumene hun har opplevd etterpå, sier Nilsen, som understreker at Mia ikke er alene om å være for syk til å være i fengsel.

- Det skjer jo ofte at vi møter pasienter som vi er enige at ikke skulle vært i fengsel. Men det finnes ikke svært få tilbud i spesialisthelsetjenesten og kommunene har ikke ressurser til å hjelpe, sier hun.

Tove Nilsen setter Mias utageringer i sammenheng

med relasjonsbrudd, for eksempel etter episoden på Ribo.

- Det er tragisk at det er kommunene som må dekke utgifter til behandling. Men det blir ikke noe mer lønnsomt av at hun blir sendt fram og tilbake mellom akuttpsykiatrien og fengsel slik at tilstanden forverrer seg, sier hun.

Uforståelig

Tilsynslege i Bodø fengsel, Hege Sivertsen Andreasen, tror opphold i fengsel, med stadig bruk av sikkerhetscelle og belteseng, bare vil eskalere hennes sykdom, heller enn å forbedre den.

- Det er for meg uforståelig at hun har hatt en atferd hvor bruk av belter har vært nødvendig. Da hun var her fungerte det godt å sitte ned, snakke rolig og holde henne i hånden når hun var sint eller dunket sitt eget hode i veggen eller bordet, sier hun.

Andreassen rister på hodet når hun hører hva Mia har vært gjennom siden hun forlot fengselet for over ett år siden.

- Det Mia trenger er omsorg og klare rammer, noe hun åpenbart ikke har fått i barndommen. Så svarer samfunnet altså med å isolere henne og ta fra henne muligheten for å få omsorg som straffemetode, sier hun.

PSYKOLOGSPESIALIST: Dag Øystein Nordanger.

Diagnoser kan gjøre blind

Traumeekspert **Dag Øystein Nordanger** tror vanskene som barn og unge som Mia har, kan bunne i frykt, ikke nødvendigvis psykiatriske lidelser.

Dag Øystein Nordanger er psykologspesialist ved Ressurscenter om vald, traumatisk stress og sjølvmoordsforebygging (RVTS) vest og professor ved OsloMet.

Han har selv vært mye i Romania og kjenner godt til barnehjemmene der.

- Jeg kan ikke uttale meg om Mias tilfelle, men det er godt dokumentert hvordan forholdene tidligere var på barnehjemmene i Romania. Disse hjemmene var ofte kun oppbevaringsplasser hvor barn ikke engang fikk sine mest grunnleggende behov for stimulering og voksenkontakt dekket. En vanlig reaksjon for barn under slike forhold er at man resignerer og slutter å gråte eller appellere til kontakt, sier han.

Nordanger har spesialisert seg på traumer og grov omsorgssvikt og sier at man som liten er helt avhengig av omsorgspersonene rundt for å få regulert sine

kroppslige tilstander og følelser.

- Vi er skrudd sammen slik at de ferdighetene og egenskapene vi skal lære oss og utvikle senere i livet, som tilknytning og sosiale relasjoner, bygger på de ferdighetene som er etablert først. Det er et slags grunnmursprinsipp, og når deler av grunnmuren mangler, kan det gi en skjevutvikling som kan føre til mange ulike vansker senere, forklarer han.

Nordanger er særlig opptatt av konsekvensene av å bli nektet helt grunnleggende kontakt så tidlig i livet.

- Vi vet gjennom forskning at selv om vi mennesker får alle våre fysiske behov tilfredsstilt, men ikke får mellommenneskelig kontakt, så vil vi i ytterste konsekvens dø. Så grunnleggende er våre sosiale behov. I motsatt fall, ved alvorlige mangler i omsorgen, kan det gå ut over grunnleggende basale funksjoner, som vekst,

stoffskifte, sult- og metthetsfølelse og evnen til å etablere en døgnrytme, forteller han.

Diagnoseblind

I 2017 var Nordanger nestleder i regjeringens barnevoldsutvalg, som forfattet den offentlige utredningen «Svikt og svik». I utredningen gransket de saker hvor barn har vært utsatt for vold, seksuelle overgrep og omsorgssvikt. Saker som har endt skikkelig ille.

- Veldig ofte så vi et villedet tjenesteapparat, uten en klar oppfatning av hvilket symptom uttrykkene skyldes, og diagnosen ADHD gikk mye igjen, forteller han.

Mia fikk en rekke diagnoser opp gjennom barndoms- og ungdomsårene. Nordanger advarer mot at diagnoser kan gjøre en blind for det egentlige problemet.

- Mange barn med denne typen historie

IKKE OVERRASKENDE: For Nordanger er det ikke overraskende at unge med en historie som den Mia har, tyr til selvskading.

FOTO: TOM MELBY

oppfyller kriteriene for en ADHD-diagnose. Hvis man er låst i en oppfatning av at symptomene skyldes medfødte forhold, så kan man overse at barn faktisk lever i en hverdag som skaper den type symptomer, sier han.

Han lanserer en alternativ forklaring på de vanskene som barn og unge som Mia har. At de bunner i frykt, ikke nødvendigvis diagnoser. At et barn som er utsatt for store belastninger i ung alder, uten å ha fått hjelp til å takle dem, vil være følsomme for å oppleve andre mennesker som truende.

- De kan da reagere med å enten «fly opp» i en såkalt «fight-flight-reaksjon», eller «falle ned» og resignere, sier Nordanger.

«Oppe» kan dette se ut som ADHD, atferdsforstyrrelser eller angst. «Nede» som depresjon, autistiske trekk eller symptomer på schizofreni.

- Når man veksler, blir det ofte tolket som en bipolar lidelse eller en personlighetsforstyrrelse. Ikke alle i hjelpeapparatet er bevisste nok på at de mange diagnosene disse personene har, kan handle

om at de veksler mellom disse ytterlighetene av fryktreaksjoner.

Han forteller at man innen den tradisjonelle psykiatrien, gjerne behandler symptomer og diagnoser, og at utfordringen da kan bli at man ikke godt adresserer det underliggende problemet som produserer symptomene.

- Kunnskap om dette begynner å komme, men det er fremdeles ikke godt nok integrert.

En «overlever»

Ifølge Nordanger er det ikke overraskende at unge med en historie som Mia tyr til selvskading. Fordi ingen mennesker orker å stå i intense vonde følelser over tid:

- Det utløser et desperat behov for få dem bort, og når man ikke har fått utviklet gode strategier for det, kan mange ty til selvskading som en umiddelbar løsning. Ved å kutte seg opp, kan de erstatte det kaoset de har inni seg med noe fysisk og håndfast. De som kun føler tomhet kan igjen kjenne seg som et

menneske av kjøtt og blod. Det er viktig å forstå at selvskading ikke er problemet i seg selv, men disse menneskenes fortvilte forsøk på å løse et problem, sier Nordanger.

Psykologspesialisten sier at det for mange med slike erfaringer som Mia har, er viktig å få anerkjennelse for det man har opplevd, for å klare å komme seg videre.

- Men det kanskje aller viktigste er å gi pasienten nok alternative erfaringer - erfaringer som motsier tidligere negative erfaringer med andre mennesker, sier han.

Nordanger understreker at han ikke kjenner Mia, og at han derfor ikke kan slutte seg til om hun har vært utsatt for overgrep eller ikke.

- Uavhengig av det, med den starten på livet som hun har hatt, er det samtidig tydelig at hun har mange ressurser og må forstås som en «overlever», sier han.

KREVENDE: Bredtveit fengsel har flere krevende innsatte. I praksis kan enkelte sitte på isolasjon i ukevis av gangen, fordi fengselet ikke klarer å håndtere

– Ikke samfunnet verdig

Ved **Bredtveit** sitter det til enhver tid mellom to og fire mennesker med en atferd så krevende at de i utstrakt grad soner isolert fra alle andre innsatte.

Ikke først og fremst fordi de utagerer mot andre, men fordi man frykter at de skal skade seg selv.

– Vi er veldig redde for å miste slike personer. For at de dør, sier fengselsleder Doris Bakken.

En av dem hun sikter til, er «Mia», som har valgt å la Avisa Nordland fortelle sin historie. Fengselslederen vil ikke uttale seg konkret om Mias opphold.

Men hun kan si noe om hvordan Bredtveit fengsel og forvaringsanstalt jobber med psykisk syke.

– Vi har folk som blir isolert over veldig lange perioder. Fordi vi har veldig få tiltak for den gruppen. Tiltakene våre er knyttet til rommet de bor i og fellesskapsrom, samt det å begrense tilgang på ting de kan skade seg på, sier Bakken.

Hun beskriver en situasjon hvor fengse-

let, innenfor tilgjengelige ressurser, må veie sikkerhetshensyn opp mot tiltak for å avhjelpe isolasjonsskader.

- Blir veldig dårlige

Folk med psykiske lidelser blir ikke bedre av å være avskåret kontakt med andre innsatte. Tvert imot.

– De blir veldig dårlige. Det er det som er dilemmaet. Vi prøver å få dem ut i felles-

selvmordsfaren.

FOTO: ALEXANDER KJØNSØ KARLSEN

skapet så fort som mulig. Av og til må vi også ta noen sjanser, når de innsatte selv uttrykker at de vil prøve å få det til. Noen ganger går det bra over tid, men så kommer det gjerne et tilbakefall.

I praksis kan enkelte sitte på isolasjon i ukevis av gangen, fordi fengselet ikke klarer å håndtere selvmordsfaren i fellesskapsavdeling.

Inne på cella, kan tilbudet bli svært begrenset.

- Når disse er veldig aktive, mister de muligheten til å ha private ting. Fordi de knuser tv eller forsøker å henge seg i klær, eller på annen måte skade seg med det som fins tilgjengelig. Vi må hele tiden passe på hva de får tak i, sier Bakken.

Sikkerhetscelle og belteseng

Noen ganger er heller ikke dette tilstrekkelig. Da tas tvangsmidler i bruk.

- Av og til må vi ta i bruk sikkerhetscelle, fordi vi

ikke klarer å håndtere innsatte på det rommet de har. For eksempel når noen ikke vil slutte med å dunke hodet sitt mot veggen.

I ekstreme tilfeller blir belteseng (sikkerhetseng) tatt i bruk.

- Vi hadde to tilfeller med bruk av sikkerhetseng i 2018. Det er mye for oss. Den terskelen ligger veldig høyt. Det må virkelig være fare for liv og helse, sier Bakken.

Noen ganger sitter den innsatte en time på sikkerhetscella. Noen ganger én dag. I 2018 hadde Bredtveit fem tilfeller av bruk av sikkerhetscelle ut over én dag.

Soningsdyktige

Det er en liten andel av Bredtveits inntil 64 innsatte som utsettes for slike tvangsmidler. Sikkerhetseng brukes ifølge straffegjennomføringsloven kun mot

selvskading.

- Det er veldig tungt for disse jentene, som har noe som er så følt i livet sitt at de ikke makter å håndtere det uten å bruke smerte, sier Bakken.

- Dette er en gruppe som lever dårlig i fengsel. Det er egentlig ikke samfunnet vårt verdig, at noen skal ha det så dårlig.

Fengselslederen understreker at dette er hennes personlige mening. Hun anslår at det ved Bredtveit til enhver tid soner mellom to og fire som passer beskrivelsen over.

- Som er for syke for fengsel, men for friske for psykiatrien?

- Det er sagt at de er soningsdyktige. Da må vi forholde oss til det, sier Bakken.

Vil gjøre noe med cellene

Politikerne har bevilget 18,3 millioner kroner til

FAKTA

Tvangsmidler i fengsel

Kriminalomsorgen kan ta i bruk sikkerhetscelle, sikkerhetseng eller annet godkjent tvangsmiddel for å avverge alvorlig angrep eller skade på person, hindre iverksettelse av alvorlige trusler eller betydelig skade på eiendom, samt i noen andre tilfeller som for å hindre opptøyer eller rømning.

Kilde:

Straffegjennomføringslovens paragraf 38

Isolasjon i fengsel

Kriminalomsorgen kan beslutte at en innsatt helt eller delvis skal utelukkes fra fellesskapet med andre innsatte hvis det er nødvendig for å hindre særlig negativ påvirkning av miljøet i fengselet, hindre innsatte i å skade seg selv, samt true eller øve vold mot andre. Også for å hindre betydelig materiell skade, straffbare handlinger, eller for å opprettholde ro, orden og sikkerhet kan utelukkelse benyttes. Innsatte vil fortsatt kunne ha kontakt med betjenter og andre profesjonelle aktører.

Kilde:

KDI/Straffegjennomføringslovens paragraf 37

INNESTENGT: Mia tilbrakte mye av tiden hun var på Bredtveit utelukket fra fellesskapet.

FOTO: GABRIEL SKÅLEVIK

LEDER: Doris Bakken er fengselsleder ved Bredtveit fengsel og forvaringsanstalt.

tilsvarende institusjon for menn. Også på Bredtveit ser man behov for bygningsmessig utbedring og styrking av helsefaglig bemanning.

Iløpet av de siste fire månedene av fjoråret har Bredtveit fengsel hatt 15 personer innenfor gruppen innsatte som er utagerende eller suicidale i den grad at de har vært isolert i kortere eller lengre tid.

To av de innsatte har hver hatt nesten 50 dager i isolasjon på egen celle i 2018.

- Det er svært mye, og ikke ønskelig fra vår side, sier Bakken.

- Det er viktig for oss å forsøke alle mulige former for lempelige midler før vi isolerer. Det er først når det er fare for vold mot andre eller seg selv vi isolerer innsatte. Det er når vi ikke kan håndtere dem i et fellesskap.

Hun legger til at innsatte i isolasjon som regel har tilsyn hver time eller halvtime, og noen ganger hvert 15. minutt.

- Hva gjør dere for å begrense isolasjonsbruken for mennesker med psykiske lidelser?

- Vi prøver hele tiden å få dem ut og være sosiale. Danner ressursteam med helseavdelingen og pedagog, fritidsleder eller andre - for å få til noe sysselsetting enkelte dager. Tilbyr lufting med betjentene. Men det er ikke alle som ønsker det, forklarer Bakken.

Helsetilbud

Arbeidstidsordningen ved fengselet gjør også at man i helgene har for lite folk i forhold til hva som er behovet for denne gruppen.

- De blir mer isolert av den grunn, erkjenner Bakken.

- Hvilket helsetilbud finnes for de innsatte på Bredtveit?

- Vi har lege som er her to dager i uka, psykiater og psykologspesialist to til tre ganger i uka. Dette beror på hvor mange klienter de har, og at tjenesten gjelder både for Bredtveit og Oslo fengsel. Vi har også 2,6 sykepleierstillinger tilknyttet fengselet. Og så bruker vi legevakta veldig mye.

- Hva skal til for å gjøre dere bedre i stand til å ivareta innsatte med psykiske lidelser?

- Vi har et ønske om å bygge om til en forsterket fellesskapsavdeling. Som sikkerhetstiltak for innsatte og ansatte, men ikke minst for å kunne gi de mest sårbare innsatte noe innhold i hverdagen.

I årets statsbudsjett har regjeringen bevilget et tosfifret antall millioner kroner til etablering av en slik forsterket fellesskapsavdeling ved Ila fengsel og forvaringsanstalt - for å forebygge og hindre langvarig isolasjon for innsatte med alvorlige psykiske lidelser. Avdelingen vil ha plass til seks innsatte og være høyt bemannet med personell fra kriminalom-

sorgen og helsevesenet.

- Vi ser behov for noe tilsvarende også for kvinnelige innsatte. Vi har en søknad inne til vurdering, der det også inngår noen forsterkede celler, sier Bakken - og utdypet:

- Innsatte med risiko for selvsykdom og selvmord blir fratatt ting, de knuser kanskje tv, og til slutt så har de ingenting. Vi ønsker å gjøre noe med cellene, som kan bidra til at de får lyst til å leve. At ikke alt skal være så grått og trist. For å prøve å hjelpe denne gruppa når de først er i fengsel.

- Frustrerende

Fengsel kan ikke kompensere for sykehus eller psykiatrisk avdeling. Det er ikke meningen heller, poengterer Bakken.

Det er fagfolk i spesialisthelsetjenesten som vurderer eventuell sykehusinnleggelse. Når dette skjer, tar det som regel kort tid før den innsatte er tilbake i fengsel igjen.

- Jeg synes det er frustrerende å se når enkelte blir lagt inn av én lege og skrevet ut av en annen. Altså tilfeller hvor det åpenbart også er uenighet i fagmiljøet. Og så blir vi sittende med dem. De blir svingdørspasienter, sier Bakken.

FOTO: TOM MELBY

Jeg er ingen sin skatt

*jeg er ingen sin skatt
føler meg skitten, sliten og liten
ingen hjelp meg da
selv når jeg sa ifra
jeg hylr og gråter
mitt ønske er en kjærlig mor som kunne tatt meg på fanget og si att det er trygg
hysje meg i ro og høre hennes hjerteslag og pust*

MIA

ONSDAG

15. november 2017 Nr. 266 Løssalg kr. 35 www.an.no

CRUISER INN FLERE SKIP

Cruisesatsingen er under lupen. Reiseregninger skal sjekkes. **SIDE 12 OG 13**

LOVER FINNERLØNN

Hamarøy-bedrift tar grep og utlover finnerlønn for sykepleiere. **SIDE 8**

- Uforståelig at hun er i fengsel

FOTO: ALEXANDER KJØNSØ KARLSEN

KASTEBALL: I fengslet forsøkte jenta å ta sitt eget liv. Psykiatrien mente hun ikke hadde behov for akutthjelp og sendte henne tilbake. - Det er uforståelig at denne jenta i det hele tatt er i fengsel, sier fengselslegen. **NYHETER SIDE 6 OG 7**

SPORT

BHK jakter på ny cupfinale

Simon Sejr Jensen, Erlend Sund og Alexander Lein Martinsen vil til cupfinalen. **SIDE 28 OG 29**

KULTUR

Ikke plass til politikk i musikk

Presidentene deres krangler. Det gjør ikke Mary Auner og Oganese Girunyan i NOSO. **SIDE 30 OG 31**

NYHETER

Skolen for ny linje

Rektor og lærere jubler for det nye tilbudet i Saltdal. **SIDE 9**

NYHETER

Legger ut 17 tomter

Rådmannen i Bodø kommune anbefaler at 17 tomter legges ut på Straumøya ved Saltstraumen.

BODØ: 22. november skal saken opp i komiteen for plan, næring og miljø (PNM) og 7. desember skal planene opp i bystyret. I dokumentene til politikerne går det fram at det legges opp til småhusbebyggelse og altså 17 tomter. Noen tomter kan også bebygges slik at tallet trolig kan bli 22 boenheter med

gjennomgående to-etasjes bygg. Så tidlig som 6. mars 2015 ble det holdt oppstartsmøte.

Rambøll står bak detalreguleringsplanen og grunneieren er Herleif Løkås. Han ønsker å få regulert området, samt å få gjennomført utbyggingen.

Siden Saltstraumen er en turistattraksjon ble det også stilt krav til estetikk hvor boenheten skulle tilpasses arkitektonisk i terrenget og ha en helhetlighet i fargevalg.

NYE BOLIGER: Nå kommer det 17 nye tomter på Straumøya. **ILLUSTRASJON: RAMBØLL**

Jenta dømt til ny runde i varetekt

For frisk for psykiat

- Denne historien er helt makaber. Det er så sykt, jeg trodde ikke at det var mulig å oppføre seg på denne måten mot ei jente.

ALEXANDER KJØNSØ KARLSEN
akk@an.no
416 56 124

BODØ: Det er mandag. I vitneboksen i Salten tingrett sitter vergen til ei kvinne i 20-årene. Hun er oppgitt og fortvilet. Jenta hun er verge for har blitt kasteball mellom psykiatrien og fengslet. Mens hjemkommunen ikke ønsker å betale for et institusjonsopphold.

Ved siden av advokaten sin sitter jenta og hører vergen forklare seg. Om hvordan hun ble verge, og hva hun har opplevd underveis. Om flere selvmordsforsøk, og at hun av enkelte blir ansett som farlig for omgivelsene. Det er grunnen til at hun nå sitter i retten. Jenta er blant annet siktet for å ha gått til angrep på en pleier. I hånden hadde hun en kniv som pleieren fikk et risp i armen av.

Påtalemyndigheten ber nå om åtte uker ekstra varetekt.

Farlig

Når man ser jenta er det lite som tyder på at hun er farlig. I hånda har hun en bamse og en smukk, og hun er tydelig ukomfortabel med situasjonen. Tre politibetjenter er på plass for å passe på.

Siktede har vært involvert i flere situasjoner med elementer av vold før hun nå sist ble pågrepet.

- Politiet har vært helt enestående med jenta. De har håndtert alle møter med henne veldig bra, sier vergen.

Det er i varetekt ting har blitt vanskelig.

Normalt er det referatforbud fra fengslingsmøter, men etter en begjæring fra Avisa Nordland valgte retten å oppheve forbudet i denne saken.

- Det er riktig dårlig behandling å ha henne i fengsel, det er ikke et egnet sted. Så lenge hun har samvær med andre innsatte er det uheldig for henne. Skal hun være i fengsel blir det de

FORSVARER: Advokat Hilde Guldbakke

andre innsatte som driver miljøterapi. Hun er en person som tar til seg alt fra omgivelsene. Og skal hun lære korrekt atferd fra de andre innsatte, blir det helt feil.

Det sier en ansatt i Bodø fengsel, hun jobber som sykepleier og har hatt nesten daglige samtaler med kvinnen.

Sykepleieren tegner et bilde av ei livredd jente med stor angstproblematikk, som er desperat etter kontakt og trygghet. Av sikkerhetsgrunner har fengslet bestemt at hun skal isoleres fra omverdenen.

» Det er uforståelig at denne jenta i det hele tatt er i fengsel.

HEGE SIVERTSEN ANDREASSEN
Lege

- Det er gjort ut fra risikoen for at hun kan skade seg selv, eller være til fare for andre innsatte.

Også fengslets tilsynslege, Hege Sivertsen Andreassen, har i en uttalelse som ble lagt fram i retten reagert på at jenta er fengslet. Der skriver legen at hun har opplevd massive traumer i barndommen i form av overgrep.

- Det er uforståelig at denne jenta i det hele tatt er i fengsel og da spesielt i et mannefengsel som i seg selv har mange triggerere med tanke på tidligere overgrep.

Psykiatri

7. november forsøkte hun å ta livet sitt i fengslet. Kun tilfel-

digheter gjorde at hun ble oppdaget i tide og at hun ikke lyktes.

Dermed ble hun sendt til Nordlandssykehuset psykiatri, men de konkluderte med at hun kunne sendes tilbake til fengslet.

Når hun kom inn i cella si var den totalt strippet. Det eneste som var igjen var en madrass og et sikkerhetsstepp.

- Jeg ble oppringt av henne, hun gråt og hun spurte hvorfor hun måtte sitte der uten klær, sier vergen.

Dette skal ha vært for å unngå at hun skulle gjøre nye forsøk på å ta livet av seg. Etter at hun hadde sittet på cella i noen dager, ble hun igjen overført psykiatrien.

Ifølge epikrisen har psykiologspesialist Sara Pavall vur-

TIPS OSS!
75 50 50 50
tips@an.no

Tips Avisa Nordland om små og store saker som du mener vi bør skrive om. Månedens beste tips honoreres med 2.000 kroner. Alle tips som benyttes honoreres med flaxlodd. Du kan også sende tips på sms med kode ANtips til 2005.

20 ÅR SIDEN

ET FLERTALL AV Bodøsbefolkning ønsker mer glasshus i Bodø-gatene. Det viser en undersøkelse fra Opinion AS. Martin Tjærandsen og Odd Emil Ingebrigtsen har begge planer om mer glass i sentrum og stråler over resultatene. 58 prosent vil ha mer glass, mens 34 er klart negativ. Kvinnene er mest imot, mens gruppen unge menn er mest positive.

NORDLANDS FRAMTID

50 ÅR SIDEN

SALTVERN BARNE- og ungdomsskole fullført. Gymnastikkal og svømmebasseng tas i bruk med det første. Den nye barneskolen ble ferdig ved påsketider, og i disse dager fullføres de avsluttende arbeider på ungdomsskolen. Dermed er Saltvern fullt utbygget til en fire-parallellers barne- og ungdomsskole. Rundt skoleanlegget er det et betydelig friareal.

NORDLANDSPOSTEN

an.no

Helsetun må testes for legionella

Fauske Helsetun må testes for legionella.

CHRISTIAN ANDRE UNOSEN
cu@an.no
755 00 000

FAUSKE: Det var i oktober i år at tilsynet fant sted. Tema for besøket var gjennomgang av rutiner som skal hindre legionellasmitte fra dusjer.

Det ble i oktober funnet ett

avvik: «Dusjvann har ikke vært testet mikrobiologisk de siste åra. Effekt av rutiner er dermed ikke verifisert. Årlig må det verifiseres med prøvetaking at tiltakene fungerer», heter det i tilsynsrapporten.

To ganger årlig gjennomføres behandling og gjennomspyling med hetvann ved Fauske Helsetun.

Helse- og miljøtilsyn Salten

bemerket imidlertid at det i tillegg bør tas kvartalsvis rensing av slange og dusjhoder.

- Det er ikke tatt vannprøver fra dusjene i år eller i fjor. For å sjekke at alt fungerer er det nødvendig å ta stikkprøver årlig. Jevnfør tilsynsprosjektet 2013 som avslørte betydelig bakterievekst og forekomst av noe legionella.

LEGIONELLA: Fauske Helsetun er av Helse- og miljøtilsyn Salten pålagt å teste vannet for legionella.

FOTO: OLAV INGVALDSEN

rien - for syk for fengsel

VITKIG: Smokken og bamsen er to veldig viktige eiendeler for jenta. Her fotograferti Salten tingrett.

FOTO: ALEXANDER KJØNSØ KARLSEN

der at jenta har en kronisk høy fare for å ta livet av seg som følge av at hun begår såkalte selvskadende handlinger.

- Handlingene er imidlertid ikke vurdert å være utført med den hensikt at hun vil ta sitt liv, heter det.

Jenta har fått diagnosen emosjonell ustabil personlighetsforstyrrelse.

- Det er ikke grunnlag for

akuttpsykiatri. Hun trenger klare og tydelige rammer, og det er et kommunalt ansvarsområde, sier Pavall i retten.

Betale

Der blir det også klart at kommunen ikke ønsker å betale for et såkalt varetektsurrogat, hvor hun ville ha fått et opphold på institusjon og dermed fått oppfølging døgnet rundt.

- For kommunen var det uaktuelt å betale 5-8.000 kroner per døgn for en institusjonsplass for henne, sier kvinnens forsvarer Hilde Guldbakke.

Ifølge aktor, Line Finsås Einrem, har kommunen tydelig signalisert at de ikke har noen intensjon om å betale for et behandlingsopplegg for jenta. Skulle hun bli løslatt, ville hun bli plassert i leiligheten sin -

uten noe mer oppfølging enn tidligere.

Tirsdag avgjorde Salten tingrett at jenta må sitte varetektsfengslet i fire uker til.

- Det er ved vurderingen sett hen til at siktede ved fortsatt fengsling vil overføres til kvinneavdelingen på Bredtveit, noe som kan avbøte noe av belastningen fengslingen medfører for henne.

- Det er helt sykt, det er ikke fengsel hun trenger. Hun trenger god oppfølging, og det kan ikke et fengsel gi henne, sier vergen til Avisa Nordland.

Det har ikke lyktes Avisa Nordland å få en kommentar fra den aktuelle kommunen jenta er bosatt i. Avisa Nordland har valgt å anonymisere vergen av hensyn til jenta.

MANDAG 27. november 2017 Nr. 276 Løssalg kr. 35 www.an.no

HELSEFREMMENDE

Bodø kommune satser på helsefremmende barnehager.

SIDE 4 OG 5

SUKCESS-FESTIVAL

Tidens første tegneseriefestival i Bodø ble godt mottatt.

SIDE 31

Flere selvmordsforsøk i varetekt

VAREKTEKT: Kvinnen i 20-åra sitter i varetekt, og har forsøkt å ta sitt eget liv en rekke ganger. Hun er overført til sikkerhetscelle, og advokaten frykter at hun skal lykkes neste gang.

SIDE 6 OG 7

SPORT

Jubelhelg for de aller minste

Med rundt 2000 ivrige, unge fotballspillere i aksjon ble helgens turnering en suksess.

SIDE 24 OG 25

KULTUR

Deler sine erfaringer

Lars Bremnes og Tonje Unstad får selv inspirasjon ved å holde låtskriverkurs for de unge.

SIDE 28 OG 29

NYHETER

Krever tiltak etter stormen

Fauske kommune krever at eieren sikrer bygget som nesten kollapset under Ylva.

SIDE 9

7 143 946 1000234

NYHETER

TIPS OSS!
75 50 50 50
tips@an.no

Tips Avisa Nordland om små og store saker som du mener vi bør skrive om. Månedens beste tips honoreres med 2.000 kroner. Alle tips som benyttes honoreres med flaxlodd. Du kan også sende tips på sms med kode ANtips til 2005.

20 ÅR SIDEN

HARDT UT MOT Heggmo-
vatnet. Bodø Energi AS
fraråder de foreslåtte tekniske
og økonomiske løsningene for
å føre drikkevannet fra
Heggmo-
vatnet. Selskapet
skriver i en høringsuttalelse at
de er forundret over at de ikke
er kontaktet under arbeidet
med kommunens vannplan.
Skal kommunen hente ut
drikkevann skjer det på
bekostning av produksjon.

50 ÅR SIDEN

**STORE OVERSKRIDEL-
SER.** Hittil i år er budsjettet i
Meløy overskredet med
737.882 kroner, og rådmann-
nen venter at det vil bli
ytterligere overskridelser. I en
oppstilling til formannskapet
har han funnet fram til et
beløp på 840.000 kroner
som kan overføres. Kommu-
nestyret har overført 102.118
kroner til reserveposten. Skat-
tesvikten så langt i år er meget
stor. **NORDLANDSPOSTEN**

an.no

Bare sju vil bli sykehusdirektør

Det er bare sju søkere til stillinga som administrerende direktør i Helgelandssykehuset Mo i Rana.

RANA: En av dem er unntatt offentlighet. De øvrige er: Gunnleiv Birkeland (54), avdelingsoverlege fra Mosjøen, Rachel Elise Berg (45), enhetsdirektør i Mosjøen, Elisabeth Neergaard Blix (48), optiker i Herøy, Mic-

hael Duplessie, øyelege fra Kuwait, Naem Sabir Khan (40) fra Oslo, Lauritz Møllersen, medlemmer fra Trondheim.

Ansettelsesutvalget består av styreleder i Helgelandssykehuset, Frode Mellemvik, direktør i Helse Nord, Lars Vorland, nestleder i styret i Helgelandssykehuset, Tone Hauge og foretakstillsvalg May Edel Lund. Amrop Delphi bistår i prosessen.

- Dette er en av de mest krevende lederstillingene vi har i regionen. Jeg er svært opptatt av at vi skal få den absolutt beste kandidaten til denne jobben, og styret vil arbeide med prosessen helt fram til avgjørelse treffes. Det vil kunne være aktuelt å ta imot søknader også etter søknadsfristens utløp, sier styreleder Frode Mellemvik.

ANSETTER: Styreleder Frode Mellemvik leder prosessen.

I VARETEKT: Jenta er varetektsfengslet. Hun skal blant annet ha gått til angrep på en kommunalt ansatt med kniv.

FOTO: ALEXANDER KJØNSØ KARLSEN

Situasjonen er kraftig forverret

Har gjort flere selv

Kvinnen i 20-årene er varetektsfengslet. Men med gjentatte selvmordsforsøk er hun forvist til sikkerhetscelle - totalt isolert. Nå frykter både forsvarer og verge at hun skal lykkes.

ALEXANDER KJØNSØ KARLSEN
akk@an.no
416 56 124

NORDLAND: Avisa Nordland har tidligere skrevet om kvin-

nen som Bodø fengsel mente var for syk til å sitte i fengsel, mens psykiatrien mente hun var for frisk til å være hos dem.

Etter at varetektsfengslingen ble forlenget, ble hun overført til Bredtveit fengsel og forvaringsanstalt i Oslo. Nå viser det seg at kvinnens varetektsopphold har blitt mye verre.

Hun har ved gjentatte anledninger forsøkt å ta livet sitt, og har vært innlagt på akuttpsykiatrisk avdeling på A-hus hele tre ganger etter at hun kom til Bredtveit.

Samtlige ganger kom hun tilbake til fengslet etter kort tid.

- Jenta er dønn fortvilet og

roper etter omsorg. Det sier kvinnens advokat Hilde Guldbakke.

» Jeg frykter at hun skal lykkes å ta sitt eget liv
HILDE GULDBAKKE
Advokat

Hun har gjentatte ganger henvendt seg til jentas hjemkommune og påtalemyndigheten i et forsøk på å få på plass et såkalt fengslingsurrogat. Slik at hun kan få døgnoppfølging på en institusjon, i stedet for å være i fengsel.

Avisa Nordland var fredag i kontakt med den aktuelle kommunen. De har ikke mulighet til å kommentere saken før mandag.

- Jeg frykter at hun skal lykkes i å ta sitt eget liv hvis ikke noe gjøres snart, sier Guldbakke.

- Trenger behandling

Verken Guldbakke eller jentas verge kan forstå hvorfor det ikke er mulig å få på plass et behandlingsopplegg for jenta.

- Hun kan ikke ligge stripet eller påført sikkerhetsklær for å avverge selvskadning eller hærverk på cellen. Det er regelrett

Vurderer å søke permisjon

Carl I. Hagen vurderer å søke permisjon fra Stortinget etter at det ble klart at han ikke har mulighet til å trekke seg som vara.

OSLO: Det bekrefter han overfor Nettavisen. Presidentskapet påpekte torsdag, med henvisning til Grunnloven, at Hagen ikke har mulighet til å trekke seg.

Spørsmålet er dernest om han kan få permisjon eller søke fritak. Dette er ikke behandlet siden Hagen foreløpig ikke har søkt Stortinget om dette.

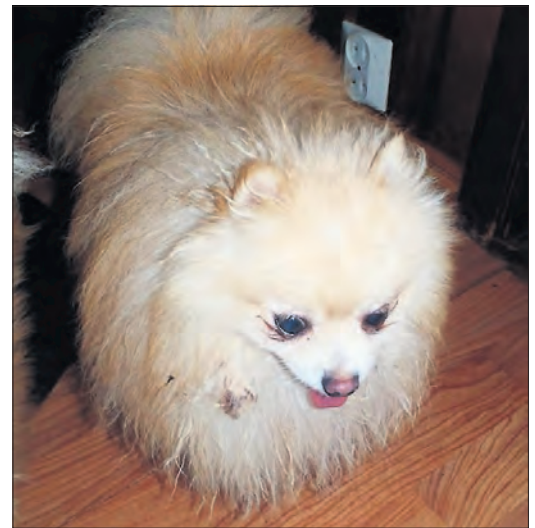
- Det med permisjon er selvfølgelig til vurdering. Jeg har ingen flere kommentarer. Snakk med Hans Andreas Limi (Frps parlamentariske leder red. anm.), sier Hagen til Nettavi-

sen. Etter det NTB forstår, kan Hagen ikke søke ennå. En vararepresentant kan ikke søke permisjon fordi det ikke er noe å søke permisjon fra. Først når man blir innkalt, kan man søke fritak.

Det skal aldri tidligere ha skjedd at en vararepresentant har fått fritak for en hel stortingssesjon.

ØNSKER NOBEL-PLOSS: Carl I. Hagen ønsker seg plass i Nobelkomiteen, men det er ikke mulig så lenge han er vara på Stortinget.

MISHANDLET: Hundene sliter med diaré, og får minimalt med mosjon, heter det i rapporten fra Mattilsynet.

FOTO: MATTILSYNET

Fratatt hundene etter mishandling

Nok en gang er en hundeopprettet stanset av Mattilsynet på grunn av alvorlig mishandling av dyrene sine.

SILJE FURULUND
silje.furulund@an.no
755 05 050

BODØ: Mattilsynet har gitt hundeeier i Bodø aktivitetsforbud grunnet mishandling. Likevel avler hun nye, og selger de. Dyrevernulliansen mener slike saker ikke tas alvorlig nok av myndighetene. Det skriver NRK Nordland.

hadde i sitt husvære. Hun drev salg av valper. Dette gikk over styr, og vi var inne flere ganger for å få ned antallet, sier Arnt Inge Berget i Mattilsynet til NRK Nordland.

Berget var med å hente hundene til eieren på tirsdag forrige uke. Han sier at Mattilsynet skal anmelde kvinnen, som allerede har aktivitetssnekt. Det betyr at kvinnen ikke får eie, avle, eller på noen som helst måte ha ansvar for hund, heter det i rapporten fra Mattilsynet.

- Mer enn det kan ikke Mattilsynet gjøre, sier Berget til NRK Nordland.

Så ble det altfor mange hunder som hun hadde i sitt husvære
ARNT INGE BERGET
Mattilsynet

Kvinnen driver med hundeopprettet og har på det meste hatt over 50 hunder og valper i boligen sin. Hun har blitt fratatt hunder både i 2010, 2014 og i 2015 grunnet dårlige levekår.

Fratatt valper

Tirsdag forrige uke ble kvinnen igjen fratatt fire valper.

- Bakgrunnen var at hun drev med oppdrett. Så ble det altfor mange hunder som hun

Alvorlig

Live Kleveland i Dyrevernulliansen støtter Mattilsynet.

- Det som blir en politisk vurdering er om denne typen dyremishandling er så alvorlig at man skal lovfeste andre mulige virkemidler. I så fall vil det være psykiatrisk tvungen behandling, eller forvaring, sier Kleveland til NRK Nordland og legger til;

- Jeg tror ikke politikerne vil vurdere denne type sak som så alvorlig, selv om den er det.

NRK har ikke lyktes i å komme i kontakt med dyreeieren.

mordsforsøk

et barn i en voksen kropp vi står overfor. Hennes livssituasjon forverres. Jo dårligere hun blir jo mer koster hun samfunnet. Og ikke minst jo lenger varetektsoppholdet blir jo verre blir sjansene for jenta for å få et framtidig godt liv. Hennes traumatiske historie blir enda mer traumatisert, skriver Guldbakke i et brev til jentas hjemkommune.

Bredtvet fengsel har også sendt et bekymringsbrev til påtalemyndigheten hvor de kommer med en «sterk bekymringsmelding for helsetilstanden» til den varetektsinnsatte jenta. Hvor de ber den påtaleansvarli-

ge se på muligheten for nettopp varetektsurrogat. Det har ikke lyktes Avis Nordland å få kontakt med den aktuelle politiadvokaten.

Ikke første gang

Da Avis Nordland traff jenta sist, hadde hun gjort flere forsøk på å ta sitt eget liv, da i Bodø fengsel. Også der ble hun en kasteball mellom fengslet og psykiatrien. I fengslingsmøtet i Salten tingrett ga fengslet klart uttrykk for at jenta ikke hadde noe å gjøre i et fengsel. Hun hadde behov for en oppfølging de ikke kunne gi henne. Psykologspesialisten ved Nordlands-

sykehuset avdeling psykiatri ga på sin side uttrykk for at jenta var for frisk for akuttpsykiatrisk innleggelse, men at hun hadde behov for døgkontinuerlig oppfølging og klare rammer og rutiner.

- Jeg vet ikke hva jeg skal gjøre. Det er helt utrolig at man kan behandle ei jente på denne måten i 2017, sier jentas verge.

Jenta er blant annet siktet for å ha gått til angrep på en kommunalt ansatt med kniv. To rettsoppnevnte psykiatere skal vurdere om hun er tilregnelig eller ikke.

MENINGER

Avisa Nordland
an

Sjefredaktør: Jan-Eirik Hanssen
Redaktør: Børje Klæboe Eidissen
Nyhetsredaktør: Vibeke Madsen
Redaktør: Tore John Andreassen
Redaktør: Hans Trygve Holm
Adm. direktør: Bjarne Holgersen

Avisa Nordland er en fri og uavhengig dagsavis. Heri opptatt Nordlands Framtid og Nordlandsposten.

Avisa Nordland arbeider etter Vær Varsom-plakatens regler for god presseskikk. Den som mener seg rammet av urettmessig omtale, oppfordres til å kontakte redaksjonen.

PRESSENS
FAGLIGE UTVALG

Pressens Faglige Utvalg er et klageorgan oppnevnt av Norsk Presseforbund.

PFU har medlemmer fra presseorganisasjonene og fra allmenheten, og behandler klager mot pressen i presseetiske spørsmål. PFU kan kontaktes på 22 40 50 55 eller pfu@presse.no

Sursøte avgifter

Neste år blir det innført en ekstra avgift på brus og godterier. Dette avgiftshoppet kommer som en følge av de borgerlige partienes forlik om statsbudsjettet for 2018. Nå synes det klart at de nye avgiftene har flere uheldige bieffekter. I tillegg merker vi oss at flere matvareprodukter med mye sukker ikke blir pålagt avgift. På den annen side blir sukkerfri tyggegummi og sukkerfri brus omfattet av den nye avgiften! Det er fullstendig kaos, sier konserndirektør Håkon Mageli i Orkla. Han er sterkt kritisk til så kraftige avgiftsøkninger uten at konsekvensene er utredet. Svenske kjøpmenn ved grensen og utenlandske godteriproducenter har god grunn til å juble.

I 2001 ble det innført halv moms på matvarer. Dermed ble det lav moms også på brus og godterier. På denne bakgrunn gikk KrF inn i årets budsjettforhandlinger med et krav om å innføre full moms på brus og godterier. Dette viste seg teknisk komplisert å få til i en fei. Løsningen i budsjettforliket ble i stedet å øke avgiftene på sukker og sjokolade pluss å innføre avgift på alkoholfrie drikkevarer. Denne saken viser hvor komplisert det er å bruke avgiftssystemet som tiltak for å bedre folkehelsen.

Det er et faktum at nordmenn flest med fordel bør spise mindre sukkerholdige varer. Slik sett ligger det gode intensjoner bak det aktuelle avgiftsøkket som nå blir vedtatt som en del av statsbudsjettet for 2018. Men politikerne må slutte å gjøre slike forhastede budsjettforlik en sen nattetime. Nå får vi uheldige bieffekter siden saken ikke er grundig utredet. De nye avgiftene treffer vilkårlig. På toppen av dette kommer økt handelslekkasje. Arbeidsplasser i næringsmiddelindustrien står dermed i fare, uten at folkehelsen hos Ola og Kari blir bedre. Folkehelsesamarbeidet har gitt resultater. Bransjen kan slå i bordet med tall som viser at sukkerforbruket per nordmann har gått ned fra 43 kilo til 27 kilo i perioden 2000 til 2015. I så måte ødela dessverre matvarekjedene for seg selv ved å kjøre en uklok priskrig med smågodt som lokkemat i forkant av Halloween. Dermed fikk KrF en kjærkommen lissepasning. Da måtte det bli en scoring med bitter bismak.

Vasking

Ifølge det amerikanske nettstedet Daily Beast bruker russisk mafia utleietjenesten Airbnb til hvitvasking av store summer.

Ellers bør det vel være bra at den som har leid en leilighet vasker etter seg før de drar?

GALLERI NORDLAND

NÅR HAVET FRYSER: Sjøisen har lagt seg som et tynt, kvast skall på fjordene i Sørfold, og mange steder er småbåten satt inn i naustet for vinteren.

FOTO: BJØRN ERIK OLSEN

VI MENER

Denne saken viser hvor komplisert det er å bruke avgiftssystemet som tiltak for å bedre folkehelsen.

Apropos

SOM 15-ÅRING ble hun drapskvinne. Som 16-åring historisk - da hun som første lovbrøyer under 18 år er dømt til forvaringsstraff i Norge. Jenta hadde nettopp fylt 15 år da hun høsten 2014 lurte sosionomen Anna Kristin Gillebo Backlund (30) inn på rommet sitt i barnevernsinstitusjonen Små Enheter i Vollen i Asker. Etter å ha kvalt Backlund med et belte, hentet jenta en kniv og drepte henne med en rekke knivstikk.

I RETTEN slo tre sakkyndige fast at hun ikke var psykotisk på gjerningstidspunktet.

Som betyr at hun kunne idømmes fengselsstraff og ikke tvunget psykisk helsevern. Noe som også skjedde. I februar forkastet Høyesterett anken og slo fast at hun må sone dommen på ni års forvaring. Men hva er poenget med å absolutt skulle dømme en tenåringsjente til en lang fengselsstraff? I alle fall hvis deler av poenget med soningen skal være at hun en dag er i stand til å fungere normalt?

I ETTERTID har det også vist seg at hun har vært altfor syk til å sone i fengsel. Ved Bjørgvin fengsel i Bergen ble det etablert en hel avdeling for 15-åringen, men her har hun stort sett vært

for syk til å være. Fra hun ble dømt har hun ifølge advokaten kun vært i fengselet i tre måneder, skriver Aftenposten.

I desember ble hun tvangsinnlagt ved psykiatrisk avdeling i Bergen. Der har hun vært siden. Dermed gikk det som forsvareren hennes frykter; hun har blitt en kasteball mellom sykehuset og fengselet.

Konsekvensene kan bli katastrofale.

MEN HVA er det som gjør at en 15-åring blir drapsmann? Den drapsdømte jenta hadde en turbulent oppvekst, preget av både fysisk og psykisk vold. Noe som ifølge en psykiater har gitt henne en kompleks traumediagnose.

Vollen-saken gir meg ubehagelige assosiasjoner til jenta fra Nordland som akkurat nå sitter på isolat på Bredtveit kvinnefengsel - stikk i strid med faglige anbefalinger. Hun har ved gjentatte anledninger forsøkt å ta livet sitt, og har vært innlagt på akuttpsykiatrisk avdeling på A-hus hele tre ganger etter at hun kom til Bredtveit. Samtlige ganger kom hun tilbake til fengslet etter kort tid.

JENTA HAR vært utsatt for overgrep i hele sitt liv. Ser ikke meningen med livet. Og vil ved

første anledning forsøke å ta sitt eget liv. Som hun har forsøkt så mange ganger før.

Politiet er redd hun skal skade andre hvis hun slippes løs. Fengselet frykter hun skal skade seg selv hvis hun blir sittende. Kommunehelsetjenesten er prisgitt en anbefaling fra spesialisthelsetjenesten før de får gjort noe. Men psykologspesialisten ved Nordlandssykehuset mener jenta er for frisk for akuttpsykiatrisk innleggelse.

Dermed blir fortsatt fengsel eneste løsningen.

Å FALLE mellom to stoler er et begrep som ikke på langt nær er dekkende for den fortvilte situasjonen denne jenta befinner seg i. Hun er blant annet siktet for å ha gått til angrep på en kommunalt ansatt med kniv.

Og konsekvensene av å ikke ta hennes rop om hjelp på alvor kan bli katastrofale.

Vi trenger ikke skrive mer rettshistorie nå.

Siri Gulliksen
Journalist
sg@an.no

MIA-SAKEN: AN har fulgt «Mia» over en lengre periode, og fått innsyn i journaler fra helsevesen og kriminalomsorg. **FOTO: TOM MELBY**

Tidens lengste AN-reportasje

«Mia» har sittet snart 500 dager i varetekt, mer enn 200 av dem i fengsel.

BODØ: Avisa Nordland har fulgt den nå 23 år gamle kvinnen siden første varetektsforlengelse høsten 2017.

Siden har hun tilbrakt dager i fengsel eller ulike former for varetektsurrogat.

Den opprinnelige siktelsen på to forhold, er i løpet av denne tiden blitt til en seks punkter lang tiltale, for den tidligere straffede kvinnen.

23-åringen er psykisk syk, og har av den grunn i stor grad vært isolert fra andre innsatte.

I løpet av 200 dager i fengsel, er det registrert en lang rekke forsøk på selvskading og

selvmord.

Hva gikk galt for Mia? Og hvem har egentlig ansvar for slike som henne, som for mange framstår som for syke for fengsel?

Det er spørsmål vi har stilt oss, og gjennom innsyn i journaler og intervjuer med en rekke fagpersoner og instanser i det offentlige - i tillegg til

Setter pris på besøket

Det er veldig bra og veldig viktig at fengsle- ne blir kikket i kortene.

BODØ: Det sier fengselsleder Marte Helness i Bodø.

- Fengsel er et av samfunnets maktmidler, og den sterkeste reaksjonen man har mot borgere. Da er det særlig viktig at det føres tilsyn, enten det er av Sivilombudsmannen eller denne typen internasjonale kommisjoner. Viktig og nødvendig, utdyper Helness.

Anbefaler psykiater

Det er også viktig ved denne typen tilsyn, at man tar anbefalingene på alvor, poengterer hun.

- En del av dette handler ikke om den enkelte enhet, men om kriminalomsorg eller helsetilbud generelt, sier fengselslederen - som blant annet har merket seg komiteens anbefaling om jevnlig besøk av en psykiater.

Bodø fengsel har fra før av tilgang på to psykologer som besøker fengselet, hver i cirka 20 prosent, altså to dager i uka, gjennom avtalen fengselet har med Nordlandssykehuset.

- Vi er ikke tvil om at behovet er større enn det tilbudet vi har i dag. Men dette er ikke en utfordring Bodø fengsel eller kriminalomsorgen kan løse alene. Også helsemyndighetene må på banen.

Prøver å kompensere

Når det gjelder komiteens vurdering av soningsforholdene for varetektsfanger ilagt full isolasjon fra rettens side, svarer Helness:

- Vi prøver å kompensere med fellesskap med ansatte, så langt det lar seg gjøre. Vi prioriterer de som er isolert enten av retten eller av andre hensyn, for at de skal ha menneskelig kontakt. Men det kan hende dette skjer inne på cella.

- Vi er også blant de fengsle- ne som i minst grad bruker isolasjon etter eget vedtak, og har hatt en kraftig nedgang i bruk av utelukkelse fra fellesskapet de siste årene, fortsetter hun.

Tortursjekket Bodø for første gang

Fant én særlig grunn

Europarådets komité for torturforebygging (CPT) var innom en håndfull norske fengsler i 2018. Nå er rapporten klar.

ANDERS BERGUNDHAUGEN

ab@an.no

959 19 193

BODØ: Bodø fengsel var sammen med Ullersmo gjenstand for fullstendige besøk, mens det ble gjort målrettede besøk til Bergen, Oslo og Ila fengsel. Politistasjonen i Bodø var et av tre politibesøk i denne omgang.

Det mest alvorlige

Det mest alvorlige funnet som ble gjort i Bodø fengsel, knyttes til varetektsfanger som fra rettens side er ilagt fullstendig isolasjon - grunnet bevisforspille- sesfare. CPT-rapporten hevder at disse vanligvis ble innelåst i cellene sine 22 timer i døgnet, og hadde veldig begrenset kontakt med fengselets ansatte. De ble tilbudt én time utendørs mosjon (alene) og tilgang til et treningsrom i en time (alene).

Samme funn ble gjort i Ullersmo fengsel, og beskrives som «en sak av særlig bekymring». Gitt de potensielt skadelige effektene av et slikt regime, anbefaler CPT at norske myndigheter tar de nødvendige steg for å sikre at fanger under full rettsbeordret isolasjon kan dra nytte av et strukturert program av meningsfulle aktiviteter - helst utenfor cellen - og på daglig basis tilbys meningsfull menneskelig kontakt.

Gode materielle forhold

For Bodøs del beskrives de materielle forholdene, blant annet på cellene, som gode. Men det etterspørres mer skjermyring mot vær og vind i luftgården.

CPT finner det prisverdig at 80-90 prosent av de innsatte i Bodø og Ullersmo tok del i et daglig program med trening, jobb eller utdanning, basert på en individuell plan. Totalt tilbrakte de store majoriteten fanger rundt tolv timer utenfor cellene sine på ukedager, og sju til ni timer i helgene.

2018: Kontrollen av soningsforholdene i Bodø fengsel ble gjennomført våren 2018.

FOTO: TOM MELBY

Komiteen bemerker at sikkerhetscellene i Bodø kun måler fem kvadratmeter, og ikke gir noen form for tilgang til naturlig lys. Etter CPTs syn skal celler av en slik størrelse ikke brukes i mer enn noen få timer - noe fengselet kunne dokumentere at de svært sjelden blir.

Anbefaler psykiater

Det er CPTs vurdering at skiftene til sykepleierne ved Bodø fengsel kan endres for at fore-

skrevet medisin i regelen utleveres av en sykepleier også i helger og på tidlige kvelder.

Komiteen anbefaler videre at norske myndigheter tar de nødvendige skritt for å sikre at Bodø fengsel på jevnlig basis besøkes av en psykiater.

Både Bodø og Ullersmo får skryt for sine stoffrehabiliteringsprogram, men delegasjonen ble informert om at nylige budsjettkutt hadde påvirket tverrfaglige rusbehandlings-

En annen sak av særlig bekymring - som ikke knyttes til noe bestemt fengsel, er at CPT også denne gang observerte store problemer i de fengsle- ne som ble besøkt, når det gjelder overføring av alvorlig mentalt syke fanger til psykiatriske sykehus.

Register-refs

Hos Bodø politikammer reagerer CPT på et informasjonsark i bruk for fanger i politiets varetekt: «Hvis politiet avgjør at det

kommer i Endelig Helg og på an.no

noen av de menneskene som har vært tettest på Mia siden barndommen - har vi forsøkt å finne svar.

Først og fremst handler dette prosjektet om at Mias historie skal bli hørt.

I dagene som kommer vil vi også rette et bredere søkelys på temaet fengsel og psykiatri, og en del av de spørsmål og problemstillinger historien om Mia reiser. Vi vil også for-

søke å ansvarliggjøre politiske beslutningstakere.

Avisa Nordland har lagt store ressurser i graveprosjektet, som er laget i samarbeid med og støtte fra Senter for undersøkende journalistikk ved Universitetet i Bergen.

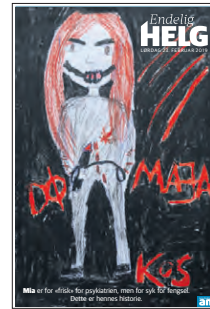
Resultatet er blitt tidenes lengste reportasjeprodukt i AN.

Fredag ettermiddag vil historien om Mia bli publisert på an.no. Den

fyller også lørdagsutgaven av Endelig Helg.

Det er journalistene Alexander Kjønso Karlsen, Anders Bergundhaugen og Siri Gulliksen, og fotograf Tom Melby som har arbeidet med saken.

Vi håper du setter av tid til å lese Mias i historie i løpet av helga.

FAKSIMILE: Endelig helg 23. februar 2019.

n til bekymring

er nødvendig, så vil politiet sørge for at du får medisinsk assistanse» refererer CPT, som mener en slik måte å ordlegge seg på kan forstås som at folk i politiets varetekt ikke har rett på tilgang til lege. Det skal sies at spørsmål om lege normalt ble fulgt opp straks, og at komiteen ikke mottok noen klager i så henseende.

De materielle forholdene i Bodø-arresten blir beskrevet som generelt akseptable, selv om cellene ikke har adgang til

naturlig lys eller egen utendørs luftgård.

I rapporten bemerkes også at arrestloggen ved Bodø politistasjon i et betydelig antall saker manglet relevant informasjon som for eksempel dato og tid for ankomst, om familie var varslet eller hvorvidt advokat var etterspurt - og at dette er en mangel som bør rettes opp.

Besøket, som fant sted våren 2018, er det første Europarådets torturforebyggingskomité har avlagt Bodø.

FAKTA

Straffeprosessloven § 186 a: Retten kan ved kjennelse beslutte at den fengslede skal utelukes fra fellesskap med de andre innsatte (fullstendig isolasjon) når varetektsfengsling er besluttet etter § 184 annet ledd, jf § 171 første ledd nr. 2, og det er nærliggende fare for at den fengslede vil forspille bevis i saken dersom han ikke holdes isolert.

714: I løpet av 2018 var 714 personer innom arresten i Bodø. Stig Morten Løkkebakken er påtaleleder i Nordland. FOTO: TOM MELBY

Politiet ble «tatt på senga»

Torturforebyggingskomiteen dukket opp på politistasjonen sent på kvelden, uten forvarsel.

ANDERS BERGUNDHAUGEN
ab@an.no
959 19 193

BODØ: Det forteller påtaleleder Stig Morten Løkkebakken ved Nordland politidistrikt. Men også han er glad for besøket.

- Vi setter pris på den typen kontroll. Å settes i arrest er et ekstremt inngripende tiltak. De innsatte skal behandles human, og med de rettigheter de har krav på, sier Løkkebakken.

Har gjort endringer

I løpet av fjoråret var 714 personer inne i arresten i Bodø. I all hovedsak over natta.

Løkkebakken forteller at det iverksatt flere tiltak etter komiteens besøk.

- Når det gjelder informasjonsarkene som er nevnt, har vi gjort endringer på vår interne arbeidsinstruks. Nå går det klart fram at dersom innsatte ønsker kontakt med helse, så får de det, enten ved at politiet viderefremidler eller at vedkommende selv får ta kontakten. Poenget er at dette er en rettighet, sier Løkkebakken.

Opplæring og tilsyn

Også kritikken omkring loggføring følges opp.

- Gjennom 2018 har vi hatt tett oppfølging på hvordan vi

fører arrestloggen. Det er også etablert eget arresttilsyn i Nordland hvor dette er et særskilt fokusområde, sier Løkkebakken.

Man har altså gått inn i de enkelte logger og sett på hvordan de fylles ut.

- Det viser seg at mye av det som etterspørres har vært gjort, uten at det er blitt registrert. For eksempel dersom den innsatte avslår kontakt med familie eller advokat. Det er gjerne slike oppføringer som mangler, fortsetter Løkkebakken.

Nå kjøres det også en opplæringsrunde for alle som har befattning med emnet i de elleve politiarrestene i Nordland politidistrikt.

Nødvendig middel

Påtalelederen forteller at varetektsfengslede som regel overføres fengselet i løpet av 24 timer, og understreker at varetekt med isolasjon kun etterspørres fra påtalemyndighetens side i saker av en viss alvorlighetsgrad, og da bare som et nødvendig middel for å unngå at bevis i den konkrete straffesaken skal bli forspilt.

- Typisk saker som involverer flere, og saker som innebærer at andre kan påvirkes til å trekke eller endre forklaring, eller til å skaffe alibi.

Dersom retten samtykker, vil da innsatte kun ha kontakt med de profesjonelle partene, som betjentene i fengsel, politijestemenn eller arrestforvarer.

23. FEBRUAR 2019

Nr.46 Løssalg kr. 35 www.an.no

FOTO: TOM MELBY

LØR
DAG
an

Jenta ingen kan hjelpe

Mia (23) føler at hun ikke blir sett, hørt eller trodd av hjelpeapparatet. Her er hennes historie.

ENDELIG HELG

7 43 37 65 10 03 02 3 4

MENINGER

Avisa Nordland
an

Sjefredaktør: Jan-Eirik Hanssen
Redaktør: Børje Klæboe Eidissen
Nyhetsredaktør: Vibeke Madsen
Redaktør: Hans Trygve Holm

Adm. direktør: Bjarne Holgersen

Avisa Nordland er en fri og uavhengig dagsavis. Heri opptatt Nordlands Framtid og Nordlandsposten.

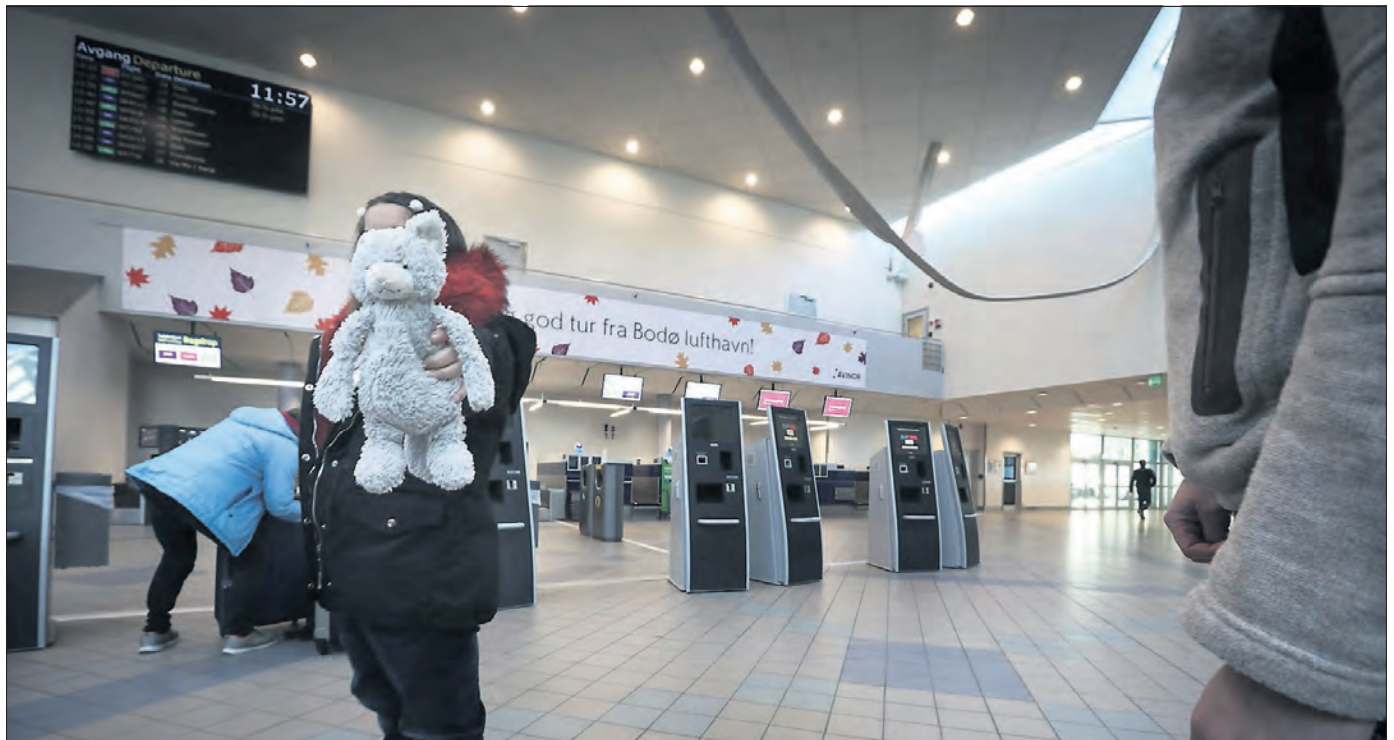
Avisa Nordland arbeider etter Vær Varsom-plakatens regler for god presseskikk. Den som mener seg rammet av urettmessig omtale, oppfordres til å kontakte redaksjonen.

PRESSENS
FAGLIGE UTVALG

Pressens Faglige Utvalg er et klageorgan oppnevnt av Norsk Presseforbund.

PFU har medlemmer fra presseorganisasjonene og fra allmenheten, og behandler klager mot pressen i presseetiske spørsmål. PFU kan kontaktes på 22 40 50 55 eller pfu@presse.no

ET LIV I TRANSIT: Mia er på kontinuerlig rundreise mellom ulike offentlige instanser som skyver henne mellom seg.

FOTO: TOM MELBY

Kasteball på evig reise

Apropos

KJÆRE LESER. Hun var ei sosial og omgjengelig jente med gode venner. På ungdomsskolen var hun klassens revystjerne. Som 17-åring vant hun en nasjonal quizkonkurranse. Premien var en drømmereise til Los Angeles. Hun var i sitt ess.

SIDEN HAR livet vært alt annet enn en drømmereise for den nå 23 år gamle jenta. Mia, som vi har valgt å kalle henne, har snart sittet 500 dager i varetekt, mer enn 200 av dem i fengsel. Hun er psykisk syk. Men hun er for frisk for psykiatrien. Og hun er for syk til å være i fengsel.

MIA ER blitt en kasteball i et system som ikke fanger opp tilfeller som henne og mange hundre andre. En ping-pongball i et sektorsystem der alle spiller jenta fra seg. Hennes advokat beskriver systemet slik: - Det er ingen som har tatt seg tida eller brydd seg om å se hele

mennesket Mia. Alle har passet på at de har gjort det de skal gjøre etter boka, og ikke noe mer. Og så handler det om at man ikke vil se, sier Gunhild Vedhusheia.

AVISA NORDLAND har fulgt 23 år gamle Mia siden første varetektforlengelse høsten 2017 og på hennes reise gjennom ulike fengsler, behandlingsinstitusjoner og varetektssurrogater. Den opprinnelige siktelsen på to forhold er i løpet av denne tida blitt til en seks punkter lang tiltale for den unge jenta som tidligere var ustraffet.

HVA GIKK galt for Mia? Hvem har egentlig ansvar for slike saker som henne? Dette er spørsmålene journalistene Siri Gulliksen, Alexander Kjønso Karlsen, Anders Bergundhaugen og fotograf Tom Melby har søkt svar på gjennom omfattende innsyn i journaler og intervjuer med en rekke fagpersoner og offentlige instanser. I tillegg har de besøkt og snakket med noen av de menneskene som har stått Mia nærmest siden barndommen.

FØRST OG fremst handler dette prosjektet om at Mias historie skal bli hørt. Samfunnet fortjener å bli kjent med livet, tankene og hverdagene til Mia og den behandlingen hun får. Også på vegne av alle andre i samme situasjon.

» Mia er blitt en ping pong-ball i et system der alle spiller henne fra seg.

MIA ER også selv opptatt av at hele hennes historie skal bli kjent. Derfor har hun opphevet taushetsplikten overfor alle instanser som kan kaste lys over hennes situasjon. - Jeg er jo som et puslespill. Hvis du skal pusle et puslespill må du jo ha alle brikkene, sier hun selv.

MEDIENE HAR et særskilt ansvar for å informere om hva som skjer i samfunnet og avdekke kritikverdige forhold. Vær Varsom-plakaten slår også fast at det er pressens oppgave

å beskytte enkeltmennesker og grupper mot overgrep eller forsummelser fra offentlige myndigheter og institusjoner.

SANNHETEN ER at det er alt for få av oss som på grundig måte går dypt inn i et område hvor taushetsplikt, motvilje, mangel på åpne kilder og hensynet til enkeltmennesker i ubalanse gjør det komplisert å formidle virkeligheten. Dermed blir situasjonen for de mange det angår underkommunisert. De får ikke den politiske oppmerksomheten som fortjenes. De er ikke i stand til selv å gå i fakkeltog. Ingen andre gjør det for dem.

I DAGENE som kommer vil vi rette søkelyset på temaet fengsel og psykiatri, i forlengelsen av historien om Mia. Vi vil også forsøke å ansvarliggjøre politiske beslutningstakere. Avisa Nordland har lagt store ressurser i dette graveprosjektet. Reportasjeserien er laget med økonomisk og faglig støtte fra Senter for undersøkende journalistikk ved Universitetet i Bergen. Resultatet er blitt til ti-

denes lengste reportasje fra AN. I tillegg til digital publisering fyller første reportasje hele 44 sider i lørdagsutgaven av Endelig Helg. Vi har delt reportasjene inn i flere artikler for å gjøre lesningen mer tilgjengelig.

JEG ER stolt over det grundige arbeidet våre journalister har utført i en travel lokalavis-hverdag. Jeg håper du setter av tid til å lese sakene. Ikke for vår del, men fordi Mia og alle i hennes situasjon fortjener det.

Jan-Eirik Hanssen
Sjefredaktør
jeh@an.no

BLÅFROSTFESTIVALEN

Brødrene Henry og Arnt er festivalens muskler

KULTUR SIDE 32 OG 33

MANDAG 25. februar 2019 Nr. 47 Løssalg kr. 35 www.an.no

Sjokktall om psykisk syke

FOTO: TOM MELBY

848: Nær 25 prosent av alle innsatte i norske fengsler har psykiske lidelser som fengslene selv ikke klarer å håndtere. Likevel mangler halvparten avtaler med spesialisthelsetjenesten.

NYHETER SIDE 6,7,8 OG 9

NYHETER

Havfarm for milliardbeløp

Nordlaks med eier Inge Berg i spissen vil bruke milliardbeløp på havfarm i Hamarøy. **SIDE 12 OG 13**

NYHETER

- Kjører med hjertet i halsen

Rødt og Synne Bjørbæk ønsker å gjøre veiene i Nordland tryggere, ved å innføre nye regler. **SIDE 11**

SPORT

- Framtiden står ikke i fare

2019 var et skjenneår for BIB-cupen, men arrangørene er sikker på at det arrangeres i 2020. **SIDE 28 OG 29**

MENINGER

Avisa Nordland
an

Sjefredaktør: Jan-Eirik Hanssen
Redaktør: Børje Klæboe Eidissen
Nyhetsredaktør: Vibeke Madsen
Redaktør: Hans Trygve Holm

Adm. direktør: Bjarne Holgersen

Avisa Nordland er en fri og uavhengig dagsavis. Heri opptatt Nordlands Framtid og Nordlandsposten.
Avisa Nordland arbeider etter Vær Varsom-plakatens regler for god presseskikk. Den som mener seg rammet av urettmessig omtale, oppfordres til å kontakte redaksjonen.

PRESSENS
FAGLIGE UTVALG

Pressens Faglige Utvalg er et klageorgan oppnevnt av Norsk Presseforbund.

PFU har medlemmer fra presseorganisasjonene og fra allmenheten, og behandler klager mot pressen i presseetiske spørsmål. PFU kan kontaktes på 22 40 50 55 eller pfu@presse.no

Mangel på medisiner

Mangelen på medisiner er et stort og økende problem. Stadig flere apotek går tomme for viktige medisiner. Situasjonen har tilspisset seg dramatisk, og vi ser ikke noen lysning med det første. I verste fall kan dette føre til at pasienter med alvorlige eller dødelige sykdommer ikke får den behandlingen de skal ha og dermed får et kortere liv, sier fagdirektør Steinar Madsen i Statens legemiddelverk til NRK. Årsaken til at det skorter på medisiner er produksjonssvikt, feilberegning av behovet og kompliserte strukturer for omsetning i det globale legemiddelmarkedet. Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskap har laget en analyse hvor det konkluderes med at svikt i forsyningen av legemidler kan få fatale konsekvenser. Her anslås det at 2.500 personer vil dø eller 8.000 kan bli alvorlig skadet dersom Norge skulle mangle antibiotika og insulin i tre uker. Det regnes som «middels sannsynlig» at en slik situasjon vil oppstå her til lands de neste 50 årene.

Vi må likevel ikke tegne et helsvart bilde. Det er ingen alvorlig mangel på legemidler som er helt kritiske. Det hører også med til historien at grossister som leverer legemidler til apotek er forpliktet til å beredskapssikre et ekstra lager for primærhelsetjenesten. Det er også etablert et nasjonalt senter for legemiddelberedskap ved Oslo universitetssykehus. Men det går for trekt med å utarbeide tiltak for å bøte mer på den anstrengte situasjonen. I fjor sommer lovet Helsedirektoratet å legge fram en rapport med forslag til konkrete tiltak innen jula 2018, men nå varsles det at rapporten ikke vil være klar før sommeren 2019.

Senterpartiets Kjersti Toppe har etterlyst en tiltaksplan fra helseminister Bent Høie. Også Høyres Sveinung Stensland har engasjert seg i dette spørsmålet. Utfordringen er at Norge er fullstendig avhengig av legemiddelimport fra utlandet. Løsningen er derfor i første rekke et bedre internasjonalt samarbeid. Et forpliktende samarbeid i Europa bør være første skritt. Regjeringen bør også vurdere økt lagerhold av kritiske legemidler og et system for prioritering ved knapphet. Diagnosen er stillt. Legemiddelbransjen svikter når markedet er som friest. Nå må politikerne snarest skrive ut rett medisin.

Snø

Det har snødd helt sør i California, og det er så uvanlig at innbyggerne måtte forklare hva det var slags hvitt stoff som falt fra himmelen.

Ja, i California er man nok mer vant til den type hvitt stoff man putter opp i nesen.

VI MENER

Legemiddelbransjen svikter når markedet er som friest. Nå må politikerne snarest skrive ut rett medisin.

GALLERI NORDLAND

STOR FORSKJELL I VINGESPENN: Kråka må bare innse at den blir for en liten pusling å regne i forhold til havørna.

FOTO: BJØRN ERIK OLSEN

Et knust puslespill

Apropos

HUN HETER ikke Mia. Ellers er det meste korrekt i ANs reportasje om jenta som er blitt en kasteball mellom rettsvesen og psykiatri. Selvsikading, selvmordsforsøk, trusler og knivangrep er ingredienser i en tragedie fra det moderne Norge.

MENNESKEBARN FØDES altfor tidlig. Det gjør oss avhengige av hjelp lengre enn andre dyr. Belønningen er at vi utvikler kompliserte kognitive evner over tid, noe som i det lange løp er gunstig. Det kan skje fordi hjernen vår fortsetter å utvikle seg etter at vi er født. Særlig avgjørende er utviklingen de to-tre første leveår. Det er her vi bygger grunnmuren i vårt selvbilde. Kroppskontakt, omsorg og nærhet er avgjørende for at den skal bli solid. Uten det, slår muren sprekker og vi får selvbilde som et knust spill.

MIAS TRE første år tilbrakte hun på barnehjem i Romania. Vi vet intet om hva hun ble utsatt for der, men kroppskontakt, omsorg og nærhet var neppe sentrale stikkord. Omsorgssvikt er et ord vi bruker om en slik barndom. Tilkynningsforstyrrelse et annet. En

lidelse der forsøk på nærhet gjerne møtes med aggresjon.

MIA HAR en langvarig tilknytning til det psykiatriske hjelpeapparatet. Da hun for noen år siden ble voksen, kom hun også i kontakt med rettsvesenet. De to danner grunnplanker i et sosialt system hvis fremste oppgave er å beskytte oss mot vold og overgrep. Men hva skjer når den som har vært utsatt for vold, selv svarer med vold? Da glir plankene fra hverandre, og individet faller ned i et mørke.

Mias historie er dypt tragisk i seg selv. Verre for samfunnet er det at norske fengsler har mange innsatte som henne.

DETER der Mia befinner seg nå. I mørket mellom plankene. Ikke fordi noen vil henne vondt, men fordi systemet ikke evner å se mennesket som en helhet. Mia sammenligner seg selv med et puslespill: Først når alle brikkene er på plass, ser du hvem individet er. Og Mias puslespill har noen biter som ikke passer inn. Hun er åpenbart intelligent, og har gode evner som skuespiller. Sammen peker det på en person som lett kan manipulere andre. Flere i

behandlingsapparatet synes da også at det er det hun gjør. Men det er ikke noen motsetning mellom det å være manipulativ, og skadet. Det ene er faktisk en vanlig selvforsvarsmekanisme mot det andre. Og når «manipulasjonen» består i å kutte seg selv så ofte at underarmene ligner kart over en krigssone, går også disse bitene inn i det som er puslespillet Mia.

MIAS HISTORIE er dypt tragisk i seg selv. Verre for samfunnet er det at hun ikke er alene. Norske fengsler har en rekke innsatte som er i tilvarende situasjon; for friske for psykiatrien, for syke for fengselet. Det finnes ingen lett løsning her, men vi må begynne med å innrømme at problemet er reelt. Og gjelder flere enn vi liker å tro. Mennesker som lider og blør. Mennesker som Mia. Mennesker som alle oss andre.

Stein Sneve
Journalist
sts@an.no

NYHETER

TIPS OSS!
75 50 50 50
tips@an.no

Tips Avisa Nordland om små og store saker som du mener vi bør skrive om. Månedens beste tips honoreres med 2.000 kroner. Alle tips som benyttes honoreres med flaxlodd. Du kan også sende tips på sms med kode ANtips til 2005.

20 ÅR SIDEN

UTSPILT OG YDMYKET

Glimt gikk på sitt største tap mot Tromsø i går, og ble utspilt og avkledd i 90 minutter. 18 målsjanser imot. 0-5 i protokollen. Maken til ydmykelse skal man lete lenge etter. Det verste var at Glimt var heldige som slapp unna med 0-5. Vertene fra Tromsø kunne puttet både to og tre mål mer. Fire sjanser, hvis vi er snille, er Glimts beholdning.

NORDLANDSPOSTEN

50 ÅR SIDEN

TESSEM INN I NFF-STYRE

Nord-Norge fikk sin representant inn i Norges Fotballforbunds styre under tinget som ble avviklet før helgen. Mannen er Glimts formann Trygve Tessem, og dermed skulle vi kunne gjøre regning med at Nord-Norge, og nordnorske meninger om norsk fotball, kommer til å være godt ivare tatt i Norges Fotballforbund.

NORDLANDSFRAMTID

an.no

«Mer uro og utfordringer»

Endringer i innsatt-populasjonen i fengslene har bidratt til økt bruk av isolasjon, ifølge kriminalomsorgen.

BODØ: Deler av forklaringen på økningen i isolasjonsbruk rapporteres å være mer uro og mer utfordrende innsatte.

Kriminalomsorgsdirektoratet (KDI) viser blant annet til

en økning i antallet utenlandske innsatte med betydelige psykiske skader som følge av krig og krigslignende tilstander i hjemlandet.

At det ikke lenger er noen soningskø, innebærer dessuten at mange som tidligere fikk innvilget soningsutsettelse og straffavbrudd nå skal gjennomføre straff i fengsel. Det gir økt tilfang av domfelte med

store og sammensatte utfordringer, herunder psykisk sykdom, er noe av det som framgår i brevet som er sendt til justisdepartementet.

KDI er også av den oppfatning at knappe ressurser i noen tilfeller gjør det nødvendig å låse innsatte inne på cellene sine, for å opprettholde sikkerheten til innsatte og ansatte.

IKKE KØ: Soningskøen er borte for norske fengsel. FOTO: TOM MELBY

MIA-SAKEN

Kriminalomsorgen ba fengslene kartlegge psykisk syke med særlig behov 1 av 4 for krevende

848 innsatte i norske fengsler har psykiske lidelser som enhetene selv ikke klarer å håndtere.

ANDERS BERGUNDHAUGEN, SIRI GULLIKSEN OG ALEXANDER KJØNSØ KARLSEN
ab@an.no | sg@an.no | akk@an.no
959 19 193 | 916 48 786 | 416 56 124

BODØ: - Vi har til enhver tid et varierende antall innsatte som trenger mer hjelp i form av oppfølging og tilrettelegging enn det er mulig å få til i fengsel. Vi har også innsatte som vi definerer som alvorlig sinnslidende, sier fengselsleder Marte Helness i Bodø fengsel.

Virkelighetsbeskrivelsen hennes, er langt fra unik.

Ba om kartlegging

Kriminalomsorgsdirektoratet (KDI) ba høsten 2018 fengslene kartlegge hvor mange innsatte som ut fra sin psykiske tilstand opplevtes å ha særlige behov - ut over hva som med rimelighet kan forventes håndtert av enhetene, og som ikke kan imøtekommes med ordinære tiltak. Fengslene ble ikke bedt om å innhente medisinske diagnoser eller vurderinger, men om å gi sin vurdering av situasjonen. Resultatet er oppsiktsvekkende:

«Totalt 848 innsatte ble av fengslene vurdert å ha behov for oppfølging og behandling av psykiske lidelser som ikke blir ivare tatt av spesialisthelsetjenesten, og som ikke fengselsansatte har kompetanse til å håndtere», het det i brevet som ble sendt til Justis- og beredskapsdepartementet i etterkant.

Tallet utgjør om lag en fjerdedel av alle innsatte i norske fengsler.

Høyt antall

Etter at brevet var sendt, har KDI gitt utfyllende informasjon til departementet, opplyser avdelingsdirektør Heidi Bottolfs.

- Det er helsemyndighetene som har ansvaret for behandling og utredning av innsatte. Hvorvidt den enkelte får behandling eller utredning er tause-

hetsbelagte opplysninger som kriminalomsorgen ikke kjenner. Det kriminalomsorgen kan si noe om, er at disse 848 innsatte har en utagerende atferd som kan være utløst av helsesituasjonen, forklarer hun.

Har ikke avtaler

Kartleggingen avdekket også at om lag halvparten av norske fengsler ikke hadde etablert avtaler med spesialisthelsetjenesten om psykisk helsehjelp.

Hovedtendensen er dessverre at tilbudet ikke er godt nok.

TORUNN JANBU
Avdelingsdirektør i
Helsedirektoratet

Slike avtaler hører inn under ansvarsområdet til kommunen hvor det enkelte fengsel ligger, ifølge KDI.

- Det er stor variasjon i hvor godt utbygget tilbudet fra spesialisthelsetjenesten er i fengslene. Hovedtendensen er dessverre at tilbudet ikke er godt nok. Noen steder er tjenesten basert på at innsatte må framstilles til behandling (utenfor fengselet, vår anm.), og på grunn av ressursknapphet i kriminalomsorgen, kan det føre til at timer blir avlyst, kommenterer avdelingsdirektør Torunn Janbu i Helsedirektoratet.

Hun beskriver manglende tilgjengelighet på spesialisthelsetjenester i fengslene som en stor utfordring, blant annet fordi det er risiko for at pasienter som er under behandling kan få avbrudd i oppfølgingen når de kommer inn til soning.

- Vi gjør alt vi kan for å sikre et godt samarbeid med helsemyndighetene, og ønsker et tettere samarbeid velkommen både på individuelt nivå og systemnivå, sier Bottolfs.

Har krav på helsehjelp

- Alle mennesker har krav på spesialisthelsetjenester som er nødvendige. Dette gjelder også innsatte. Mennesker som oppfyller vilkårene for spesialisthelsetjeneste skal ikke være avhengig av at det er inngått noen

avtale mellom et fengsel og spesialisthelsetjenesten, fastslår kontorsjef Helga Fastrup Ervik hos Sivilombudsmannen - på generelt grunnlag.

Hun var ikke kjent med KDIs kartlegging før ANs henvendelse.

- Hvis dette stemmer, gjen-

spiler det også mange av funnene vi har hatt under besøk til 21 fengsler med høyt sikkerhetsnivå siden 2014. I flere fengsler har vi observert svært bekymringsfulle forhold for enkelte innsatte, sier Ervik.

Også kriminalomsorgen gir uttrykk for bekymring. Direkto-

ADVARER: Kontorsjef hos Sivilombudsmannen, Helga Fastrup Ervik.
FOTO: MONA ØDEGÅRD

Har ingen maks grense

Både FN og Sivilombudsmannen er bekymret for isolasjon i norske fengsel.

BODØ: FNs torturkomité uttrykker bekymring over at Norge ikke har en regel som fastsetter et maksimalt antall dager en innsatte kan være utelukka fra fellesskapet.

Kriminalomsorgsdirektoratet er på sin side sterkt imot å

innføre en slik regel, fordi «utelukkelse av innsatte over en lengre periode i enkelte tilfeller vil være nødvendig for å forhindre den alvorlige risiko innsatte representerer overfor sine omgivelser».

Det framgår av brevet til Justis- og beredskapsdepartementet.

Det vises også til at Norge opererer med relativ utelukkelse, der den innsatte fortsatt

har adgang til menneskelig kontakt med ansatte i kriminalomsorgen, men ikke andre innsatte.

Likevel:

- Vi har i mange besøksrapporter pekt på at isolasjon utgjør en høy risiko for umeneskelig og nedverdiggende behandling, sier kontorsjef Helga Fastrup Ervik hos Sivilombudsmannen.

erlige behov:

de for betjentene

TIL ENHVER TID: Bodø fengsel har til enhver tid innsatte som trenger mer hjelp i form av oppfølging og tilrettelegging enn det er mulig å få til i fengsel, fastslår fengselsleder Marte Helness.
FOTO: TOM MELBY

ratet har notert økt bruk av isolasjon i norske fengsler, og mener det er grunn til å tro at det høye antallet innsatte i denne gruppen er en vesentlig faktor.

Isolert fra andre innsatte

- Innsatte blir ikke isolert fordi de er psykisk syke. De blir iso-

lert på grunn av sin atferd, på grunn av bygnings- og bemanningsmessige forhold, eller på ordre fra domstol, sier Bottolfs.

- Men vi vet at blant dem som er isolerte, er det en høy andel som er psykisk syke. KDI ser svært alvorlig på situasjonen, og jobber sammen med helse-

myndighetene med en tiltaksplan for psykisk syke generelt, og isolerte spesielt, fortsetter hun.

Utgangspunktet etter norsk rett, er at innsatte så langt det er praktisk mulig skal ha adgang til fellesskap med andre innsatte under arbeid, opplæ-

ring eller andre tiltak - samt i fritiden. Flere fengsler viser imidlertid til at forhold ved innsatte selv, herunder sammensatte utfordringer og psykisk sykdom, gjør at de ikke fungerer i en ordinær fellesskapsavdeling.

Merkes i Bodø

Oppfatningen av hva som er alvorlig sykdom, varierer med hvem man spør. Helsevesenet avgjør.

BODØ: - Vi har folk med store atferdsforstyrrelser som likevel ikke blir ansett som alvorlig sinnslidende. Det er utfordrende for oss å gi dem adekvat oppfølging, sier fengselsleder Marte Helness i Bodø.

Fengselets helseavdeling kan be om at innsatte vurderes innlagt i psykiatrien hos Nordlandssykehuset. Men:

- Vi erfarer at det er utfordrende, fordi de ofte blir utskrevet relativt raskt, men likevel har store helsemessige utfordringer. Og så kommer de tilbake til fengselet, sier Helness.

Tung medisiner

Psykiske lidelser er vanlig blant innsatte, og inntreffer ofte i kombinasjon med rusmisbruk. En rapport fra 2014 viser at så mange som 92 prosent av innsatte ved norske fengsler hadde symptomer på en eller annen psykisk lidelse.

- Vi har en relativt stor andel som til enhver tid sliter med angst, depresjon, suicidalproblematikk og så videre, sier Helness.

Inntrykket er at det er blitt mer medisiner, enn det var noen år tilbake i tid.

- Vi opplever at relativt mange har tung medisiner foreskrevet når de kommer inn, sier Helness.

Gir opphopning

Bodø fengsel består av både høysikkerhetsavdeling og overgangsbolig, samt en lavsikkerhetsavdeling i nabokommunen Fauske.

- Vårt inntrykk at en større andel av de innsatte på lukket avdeling nå trenger mer hjelp, oppfølging og medisiner, mens de mer friske og velfungerende overføres lavsikkerhet og fotlenkesoning, sier Helness.

Det gir en opphopning av folk med lange dommer, varretekt og de dårligst fungerende innsatte på høysikkerhetsavdelingen i Bodø.

«MIA»: 23 år gamle «Mia» har sittet snart 500 dager i varetekt.

- Bør møtes med tid og kompetanse

Innsatte som er selvmordsnære eller skader seg selv bør møtes av folk som har tid og kompetanse.

BODØ: Det svarer kontorsjef hos Sivilombudsmannen, Helga Fastrup Ervik, på spørsmål om hva som kunne vært gjort for slike som den 23 år gamle kvinnen i helgens store AN-reportasje.

- Å redusere omfanget av isolasjon og tid på cella, og sikre alle innsatte meningsfull og tilstrekkelig menneskelig kontakt vil være et veldig viktig tiltak. Som Den europeiske torturforskningskomiteen (CPT) har lagt til grunn, understreker vi at alle innsatte i utgangspunktet bør ha mulighet til å være minst åtte timer utenfor cella, i meningsfull aktivitet, sier Fastrup Ervik.

- Det vil også være et viktig tiltak at helsetjenesten hver dag oppsøker innsatte som er isolerte, slik helsetjenesten er forpliktet til etter internasjonale standarder. Innsatte som er selvmordsnære eller skader seg selv bør møtes av ansatte som har tid og kompetanse til å skape en god relasjon og opplevelse av trygghet. Alle innsatte bør ha mulighet til å være i aktivitet

utendørs hver dag. Dette er spesielt viktig for alle som er isolert, også de som er plassert på en sikkerhetscelle, fortsetter kontorsjefen.

Sivilombudsmannen er underlagt Stortinget og rapporterer årlig dit. I arbeidet med å forebygge umenneskelig behandling ved alle steder der mennesker er fratatt friheten rapporterer de i tillegg til FN.

MIA-SAKEN

HELSE: Torunn Janbu er avdelingsdirektør i Helsedirektoratet.

FOTO: REBECCA RAVNEBERG

Identifiserte 16 tiltak i 2016

Innen første mars skal departementet ha de færreste innspillene på sitt bord.

BODØ: Forekomsten av psykisk lidelse blant domfelte i norske fengsler er langt høyere enn blant befolkningen for øvrig.

Den anerkjente Cramer-rapporten fra 2014 slår fast at 92 prosent av de innsatte den gang hadde symptomer på en eller flere former for psykisk lidelse, med ulike diagnoser.

På bakgrunn av de alvorlige funnene i forskningen utarbeidet kriminalomsorgen og helsemyndighetene en felles rapport om oppfølging av innsatte med psykiske lidelser og/eller rusmiddelproblemer - som forelå våren 2016.

Lang liste

16 tiltak ble identifisert. Deriblant:

- Lage tiltaksplan for forebygging av selvmord i fengsel.
- Øke andelen innsatte i daglig arbeid, opplæring eller aktivitet fra 78 mot 90 prosent.
- Gi kriminalomsorgen meldeplikt til helsetjenesten om dato for faktisk løslatelse.
- Øke bemanning i lavsikkerhetsfengsler for bedre oppfølging av sårbare innsatte.
- Egen fengselsavdeling for aggressive innsatte med alvorlige psykiske symptomer.
- Forpliktende samarbeidstaler om spesialisthelsetjenester i alle fengsler.

- Kompetanseutvikling i både kommunal og statlig helsetjeneste, samt kriminalomsorg.
- Styrke behandlingstilbudet for volds- og sedelighetsdømte.
- Utrede behov for økt kapasitet i psykiatriens sikkerhetsavdelinger.
- Psykisk helsevern og rusbehandling til innsatte som eget område i helseregionene.

Prislapp

Flere av tiltakene er allerede realisert, eller i ferd med å bli det. De øvrige som faller inn under kriminalomsorgens ansvarsområde, vil kreve finansiering på opp til hundre millioner kroner, ifølge KDI.

Helsedirektoratet har særlig tatt tak i at tilbudet som gis til innsatte - fra psykisk helsevern og tverrfaglig spesialisert rusbehandling - ikke er likeverdig. Fordi det ulike steder i landet er svært ulikt organisert.

Det anbefales derfor å opprette områdefunksjoner for disse feltene knyttet til hver helseregion, som sikrer faste tjenester tilgjengelig i alle fengsler. Dette tiltaket anslås å koste 45-50 millioner kroner per år.

- Helsedirektoratet skal levere innspill til departementet sammen med de regionale helseforetakene og KDI innen første mars i år, opplyser avdelingsdirektør Torunn Janbu.

- Oppskriften på

SVIKTET: Hvis du brekker en fot, møter du et tipp topp helsevesen. Men når du får et brudd i sjela, er det ikke så enkelt, sier Kjersti Toppe.

Kjersti Toppe (Sp) mener det mangler et overgangstilbud mellom sykehus og kommune.

OSLO: Kjersti Toppe er første nestleder i helse- og omsorgskomiteen på Stortinget (Sp).

Hun har fått lese saken om Mia, og sier den gjorde sterkt inntrykk.

- Det er veldig bra at pressen tar seg tid til å skrive disse sakene. For selv om vi som sitter her på Stortinget fornermer at slike ting skjer, gjør denne saken at forholdene blir dokumentert, både gjennom Mias egne ord, men også med fakta og tall. Det gjør at vi ikke kan gjemme oss fra det, sier hun.

Brudd i sjela

Toppe er selv lege og mener bestemt at det hun leser tyder på at Mia er alvorlig syk og derfor ikke hører til i fengsel.

«Noen burde sagt «dette går ikke lenger», noen burde tatt ansvar.»

KJERSTI TOPPE
1. nestleder i helse- og omsorgskomiteen (Sp)

- Hvis du brekker en fot, møter du et tipp topp helsevesen. Men når du får et brudd i sjela, er det ikke så enkelt. Hva som er de utløsende faktorene for lidelsen hennes er egentlig underordnet. Men det gjør veldig inntrykk å lese hvordan hun

har blitt sendt ut og inn av akuttpsykiatrien 24 ganger på tre år, sier hun og mener det er veldig galt at man behandler syke folk på denne måten:

- Med så mange inn- og utskrivninger som Mia har hatt, er det åpenbart at noen burde satt foten ned for lenge siden og funnet et helhetlig opplegg for henne. Noen burde sagt «dette går ikke lenger», noen burde tatt ansvar. Innen helsevesenet burde det i alle fall ha ringt ei bjelle.

Ingen tar ansvar

Toppe trekker paralleller mellom Mia-saken og saken som Thomas Ergo i Stavanger Aftenblad presenterte for et par uker siden: Historien om Siw, som ble funnet død i en kommunal bolig i Stavanger i 2015. En historie om et liv som begynte nokså vanlig, men etter hvert ble preget av rus og psykiatri, kriminalitet og prostitusjon, og en rekke ulike aktører som forsøkte å hjelpe.

- I begge disse sakene virker det som at alle instanser vet hva som skjer, men ingen tar ansvar for å hindre at det går galt. Alle gjør bare akkurat det de må, ingenting mer. Når det gjelder denne jenta, vil det jo gå galt til slutt. Det er i alle fall stor risiko for det.

Sp-politikeren understreker at flertallet ikke er som Mia, at hun representerer en marginalisert gruppe.

- Men hvem som har ansvar for henne, kan jeg ikke svare på. Alle sier de har gitt henne forsvarlige tjenester. Ingen har

brutt noen lover. Så hva er det da som svikter? Likevel: Alle kan forstå at dette er oppskriften på å ødelegge et menneske, sier hun.

Vil tenke nytt

Kjersti Toppe mener Stortinget må komme på banen og tørre å tenke nytt.

- Vi har prøvd politisk å få til bedre kommunikasjon mellom instanser i helsevesenet, blant

- Må være tilpasset arenaen

Det er viktig at helsehjelpen som gis til innsatte er tilpasset fengsel.

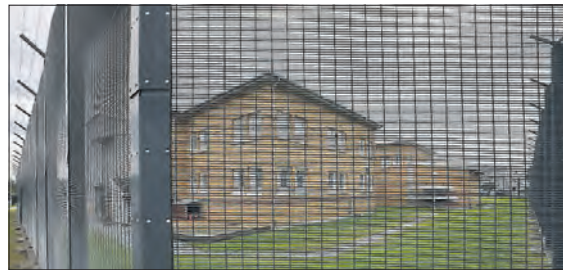
BODØ: Det sier avdelingsdirektør Torunn Janbu i Helsedirektoratet, om hva som skal til for å bedre forholdene for psykisk syke innsatte.

Direktoratet anbefaler også å styrke kompetanse-, fagutvikling og faglige nettverk om-

kring fengslene. Janbu trekker også fram nasjonale standardiserte pasientforløp:

- Pakkeforløp for psykisk helse og rus gjelder også for straffedømte, og kan bidra til et bedre helsetilbud for målgruppen før, under og etter soning. Spesielle utfordringer knyttet til avbrudd og diskontinuitet vil kunne løses bedre ved hjelp av pakkeforløpene. Fengselet

kan være en bra arena for oppstart eller gjenoppstart av pakkeforløp, fordi pasienten i større grad kan være tilgjengelig og motivert til å motta hjelp. For mange av de innsatte vil oppsøkende team og samarbeidsmøter mellom psykisk helsevern/tverrfaglig spesialisert rusbehandling (TSB) og kommunale aktører være viktige virkemidler, sier Janbu.

PAKKEFORLØP: - Pakkeforløp for psykisk helse og rus gjelder også for straffedømte, sier Torunn Janbu i Helsedirektoratet. **FOTO: TOM MELBY**

Å å ødelegge et menneske

VIL FREMME DEBATT: Kjersti Toppe (Sp) ser for seg et samarbeidsprosjekt, et hjem, finansiert 50/50 av kommune og stat. Der pasienter som Mia får omsorg og hjelp til å bo og leve med sine utfordringer. **FOTO: ANDERS BERGUNDHAUGEN**

annet gjennom å innføre rett til individuell plan og koordinator. Men det viser seg at det er veldig få som faktisk får det. Det er også lovpålagt at sykehus og kommune skal samarbeide, uten at det er lagt godt nok til rette for det.

Hun ønsker å bruke saken om Mia og saken om Siw i Aftenbladet som utgangspunkt for en interpellasjon til Stortinget.

- Jeg vil vise til denne gruppa

som blir kasteballer i systemet - ofte de med alvorlig psykisk sykdom eller rusproblemer - de som faller mellom alle stoler, sier hun og fortsetter:

- Vi behøver også en debatt om hvordan vi sikrer overgangene mellom for eksempel sykehus og kommune. Jeg har lenge tenkt at en del pasienter har behov for et slags «mellomtilbud» som sikrer god oppfølging etter at de blir skrevet ut

fra spesialisthelsetjenesten og skal ivaretas videre av kommunene, sier hun.

Toppe ser for seg et samarbeidsprosjekt, et hjem, finansiert 50/50 av kommune og stat. Der pasienter som Mia får omsorg og hjelp til å bo og leve med sine utfordringer, men også med spesialisthelsetjenesten til stede.

- Dermed kan man unngå slike stadige reinnleggelser eller

fengselsopphold, tror Toppe.

Hun mener dette er viktig, også fordi kommunene er forskjellige, både når det gjelder størrelse og økonomi.

- Så vet vi at det av og til glipper, også i store kommuner, men alt i alt er det nok enda mer krevende i de små kommunene.

Kjersti Toppe mener at samfunnet har sviktet Mia:

- Hun har behov for hjelp,

hun ber om hjelp, men hun får ikke helsehjelp på lik linje med andre. Ja, det er åpenbart et krevende tilfelle og vi har et helsesystem, inkludert Nav og kriminalomsorgen, som ikke snakker godt nok sammen. Og der er vår utfordring: Hvordan skal vi få dem til å snakke? Og hva mener statsråden vi kan gjøre med disse kasteballene?

TIPS OSS!
75 50 50 50
tips@an.no

Tips Avisa Nordland om små og store saker som du mener vi bør skrive om. Månedens beste tips honoreres med 2.000 kroner. Alle tips som benyttes honoreres med flaxlodd. Du kan også sende tips på sms med kode ANtips til 2005.

20 ÅR SIDEN

INKASSOREKORD

Inkasso på misligholdte lån i Lånekassen innbragte over 376 millioner kroner i 1998. Det er det høyeste beløpet noen gang, og 33 millioner mer enn året før. Antall inkassosaker gikk opp fra 33.000 i 1997 til 38.200 i 1998. Herunder kommer 25.000 tvangsinfordringer som Statens Innkrevningsentral har fått ansvaret for.

50 ÅR SIDEN

FOLKSOMT

På Polarsirkelen Høyfjellshotell er det temmelig folksomt for tiden, og vil bli det utover hele vinteren. Forskjellige kurser, møter og arrangementer går slag i slag. Det er tett belagt utover til langt over påske, så det er ingen tvil om at stedet er blitt et meget populært møtested. For øvrig meldes det om fint føre på fjellet for tiden, litt skarpt, men bra med snø.

Nordviks nye planer

Toyota Nordvik har nye skisser klare for bilsenteret på Stormyra.

FREDRIK STENBRO
fs@an.no
900 77 148

BODØ: Nordvik Gruppen har planene klare for hvordan de vil at det nye bygget skal se ut.

- Vi ønsker ikke å gå inn på detaljene i prosjektet før en entreprenør er på plass, sier Paal Skalsvik, eiendomssjef i

Nordvik Gruppen AS, til Bodø Nu.

De har søkt om rammetillatelse til et utsalgssted og bilverksted for selskapet. Ifølge avisen er de nye skissene utarbeidet av Norconsult antyder at planene er noe endret fra tidligere.

AN har tidligere skrevet at planen på sikt var å bygge ut totalt 29.000 kvadratmeter.

Nordvik Gruppen er Nord-Norges lengste forhandlerkjede av Toyota, og leverer både Toyota og Lexus

NY SKISSE: Her er de nye planene til Nordvik Gruppen.
ILLUSTRASJON: NORCONSULT

MIA-SAKEN

- Mia har ingen t

Om en uke skal Stortinget ta stilling til et konkret forslag om psykisk syke straffedømte.

ANDERS BERGUNDHAUGEN,
SIRI GULLIKSEN OG
ALEXANDER KJØNSØ KARLSEN
redaksjonen@an.no

OSLO: I forslaget, som er fremmet av SV-representantene Petter Eide, Freddy André Øvstegård og Karin Andersen, heter det blant annet: «Stortinget ber regjeringen sikre at alvorlig psykisk syke ikke blir plassert på enerom eller sikkerhetscelle på grunn av uro, voldelig utagering, selvskading, selvmordsfare eller selvmordsforsøk mens de er i kriminalomsorgens varetekt».

- Vårt forslag vil klargjøre ansvar mellom kriminalomsorg og psykiatri. Vi hadde håpet på et hurtig vedtak i Stortinget 5. mars. Men forslaget kommer til å falle, konstaterer Petter Eide selv.

- Mur av velvilje

Han har blant annet bakgrunn som generalsekretær i Amnesty Norge, og sitter nå i justiskomiteen på Stortinget. En komité, som til tross for at opposisjonspartiene Ap, Sp og SV har flertall, ikke har kommet fram til noe felles løsningsforslag.

Selv om innstillingen komiteen har gitt, synes preget av at alle er enige om at «noe bør gjøres» for psykisk syke i fengsel.

- Jeg møter en mur av velvilje i denne saken. Alle er enige om at det er forferdelig at disse menneskene stues bort og isoleres, men er ikke villige til å ta de grepene som vil føre til noe konkret, sier Eide.

Utålmodig

Eide kritiserer sine opposisjonskolleger for å være for defensive, og nekter selv å slutte seg til alternative forslag hvor SVs opptrappingsplan er erstatet med en såkalt handlingsplan.

- Jeg er nok hakket mer utål-

BEKYMRET: Petter Eide (SV) sitter i justiskomiteen på Stortinget og er bekymret for behandlingen av psykisk syke i norske fengsler.
FOTO: ANDERS BERGUNDHAUGEN

MIA: Mia (23) har tilbrakt 200 dager i varetektsfengsel, stort sett isolert fra fellesskapet.
FOTO: TOM MELBY

modig enn mine kolleger. Jeg vil at dette skal løses nå. Å sende saken tilbake og be om en handlingsplan er noe av det mest uforpliktende Stortinget kan gjøre. Et signal om at man er bekymret, men ikke har det travelt med å få gjort noe.

- Vil ikke dine konkrete tiltak bli veldig krevende? Hva vil dette koste?

- 50 meter motorvei. Eller en

bit av vingen til ett av de nye jagerflyene våre. Småpenger i det norske statsbudsjettet, konstaterer Eide.

Anslår omkring 20

SVs forslag ble fremmet våren 2018, kort tid etter Brennpunkt-dokumentaren «Fengsel og forlatt». Om langtidsisolerte på Ila fengsel og forvaringsanstalt.

Han anslår at gruppen med de aller sykeste utgjør omkring 20 personer.

- Mange av disse blir dårligere av å være i fengsel. De blir definitivt dårligere av å bli isolert på en celle på seks-sju kvadratmeter.

- Det er ingenting som er så ødeleggende for et menneske som total isolasjon. Derfor brukes det aktivt som tortur i land

STENGER DØRENE: Toys R Us i Bodø kommer til å stenge dørene innen en ukes tid, det anslår Magne Polsrød tidligere salgssjef i Top Toy.

Siste innspurt før stenging

Butikken i Bodø stenger dørene om kun kort tid.

CHRISTIAN ANDRE UNOSEN
christian.unosen@an.no
755 05 050

BODØ: Tidligere salgssjef i Top Toy, Magne Polsrød, forteller at det ikke er lenge til Toys R Us i Bodø stenger dørene.

I starten av februar i år skrev Avisa Nordland at det ikke var

funnet nye eiere til 38 av butikkene i Top Toy-kjedene BR Leker og Toys R Us.

Siden begynnelsen av februar har det således vært opphørs- salg i butikker landet over – også i Bodø, som nå går inn i sin siste fase.

I slutten av januar tok Bjarøy AS over Top-Toy-kjeden, med 48 butikker og nesten 700 ansatte tirsdag. I ettertid har de

klart å selge 19 av butikkene, ifølge Nettavisen.

Top Toy Norge gikk formelt konkurs 24. januar i år.

Tidligere salgssjef Polsrød svarer følgende på spørsmål om butikkens eksistens i Bodø:

- Så lenge det er varer i butikken holder vi åpne. Det fylles imidlertid ikke på ytterlig med varer. Vi selger fra det gjenværende lageret nå.

ing i fengsel å gjøre

MUR AV VELVILJE: - Jeg møter en mur av velvilje, sier Petter Eide (SV) og sikter da til det forslaget han i neste uke skal legge fram for Stortinget.

FOTO: ANDERS BERGUNDHAUGEN

som vi ikke sammenligner oss med, sier Eide.

Han blir opprørt av ANs reportasje om 23 år gamle «Mia», som har tilbrakt mye tid isolert fra andre innsatte i løpet av sine drøyt 200 dager som varetektsfengslet.

- Hun har ingenting i et fengsel å gjøre. Hun skal ha helsehjelp, og er sannsynligvis ikke soningsdyktig. Hun blir bare

” Jeg er nok hakket mer utålmodig enn mine kolleger.

PETTER EIDE
justiskomiteen (SV)

dårligere av å sitte i fengsel, mener Eide.

Kriminalomsorgen kan ikke

behandle psykisk syke. De skal drive rehabilitering, poengterer han.

- Når disse innsatte er ferdig med soningen skal de leve et nytt liv uten å falle tilbake til kriminalitet.

- Oppørtunt å glemme

Men ikke alle kan delta i gradvis tilbakeføring. Noen er tunge psykiatriske pasienter, som har

gjort veldig alvorlige forbrytelser. Folk som samfunnet har behov for å beskytte seg mot. Dette er også mennesker som mangler talspersoner, poengterer Eide.

- Det er ingen som vinner velgere på å beskytte denne gruppen med «gærninger». Og ingen som straffes politisk med tap av velgere. Derfor er det oppørtunt å glemme dem, sier Eide.

Han tror ikke situasjonen for psykisk syke i norske fengsler kommer til å bli bedre i nær framtid.

- Det kommer til å bli verre. Det kuttes på budsjettet til kriminalomsorgen. Resultatet blir færre ansatte i forhold til totalt antall innsatte. Vi må forvente at bruken av isolasjon vil øke.

MILJØ: Det blir ikke parkeringsplasser for biler ved rådhuset. Nå ønsker kommunen å kjøpe elsykler. **FOTO: DRAMMENS TIDENDE/ANB**

Elsykler for kommuneansatte

Ansatte i Bodø kommune skal komme seg rundt på en mer miljøvennlig måte i arbeidstida.

TRUDE LANDSTAD
tl@an.no
480 47 773

BODØ: Kommunen planlegger en elsykkelordning med ti elsykler for ansatte i det nye råd-

huset og fem til teknisk avdeling drift og produksjon for at de kan komme seg rundt på en miljøvennlig måte i arbeidstida.

I forbindelse med det nye rådhuset får administrasjonen utfordring siden det ikke skal etableres parkering for ansattes biler eller tjenestebiler. En sykkelordning vil kunne løse det nære transportbehovet for

ansatte i arbeidstida., skriver kommunen, som mener at de fleste vil ta kollektivtransport til og fra det nye rådhuset.

Kommunen søker miljøforvaltningen om 550 000 kroner i støtte til å etablere elsykkelordningen. Totalt vil innkjøp av elsykler og etablering av parkeringsanlegg med ladepunkter beløpe seg til 1,1 millioner kroner.

MIA-SAKEN

Ingvild Kjerkol (Ap) vil stille spørsmål til helseministeren

Krever svar om Mia

- Det virker jo klart at Mia trenger et spesialopplegg, ikke et kaldt rom på en høysikkerhetsavdeling, sier Ingvild Kjerkol (Ap).

OSLO: Helsepolitisk talsperson for Ap, vil ha svar på hvem som har ansvaret for Mia.

- Hun er jo veldig syk, det kan det ikke være noen tvil om, innleder Kjerkol, som også sitter i helse- og omsorgskomiteen på Stortinget.

Kjerkol har lest saken om Mia og mener ut fra det hun leser at hun ikke hører hjemme i fengsel.

- Kriminalomsorgen bruker åpenbart de virkemidlene de har tilgjengelig. De har jo ikke den nødvendige kompetansen til å håndtere et så sykt menneske. De skal jo også drive med kriminalomsorg, ikke behandling, sier hun.

Hvem har ansvaret for henne?
INGVILD KJERKOL
helsepolitisk talsperson (Ap)

Hun mener hjelpeapparatet slik det er rigget i dag, er for grovmasket for å kunne ivareta Mia på en god nok måte:

- Her er det ei jente som ingen tar ansvar for og som blir satt i en situasjon hvor hun begår nye lovbrudd før hun har fått en dom. Hvem har ansvaret for henne i en sånn periode og hva skal hun dømmes til? spør hun seg.

Frykter oversoning

Kjerkol er også bekymret for at tida Mia blir sittende i varetekt vil gå over den dommen hun til slutt får.

- Eller i motsatt fall, at hun til slutt vil begå en handling som gjør at dommen vil bli veldig mye lengre, sier hun.

Kjerkol synes det er særlig tøft å ta inn over seg at det er klassens revystjerne og ei jente som er skarp nok til å vinne en

STILLER SPØRSMÅL: Ingvild Kjerkol er helsepolitisk talsperson for Ap og vil ha svar fra Bent Høie om hvem som har ansvaret for Mia.

BEGGE FOTO: ANDERS BERGUNDHAUGEN

quiz-konkurranse som nå sitter i varetekt på 16. måneden, uten dom.

- Dette er et liv som aldri kommer i gang. Og på meg virker det som det gikk skikkelig ille først etter at hun tok mot til seg og fortalte politiet om overgrep.

Kommunene må få hjelp

Kjerkol har engasjert seg i en sak i Namsos kommune det ei dame er dømt til tvungent psykisk helsevern utenfor institusjon etter å ha begått drap - mens hun var i behandling.

Og selv om ikke saken er lik Mia sitt tilfelle, ser hun for seg at problemstillingen Namsosdamen står oppi i dag, på et

tidspunkt også vil ramme Mia.

- Namsos-kvinnens behov for oppfølging og omsorg er såpass ekstraordinær at jeg mener det er på grensa til uforsvarlig at et mindre sykehus eller en liten kommune skal ha alt ansvaret for å tilrettelegge og finansiere et slikt tilbud, sier Kjerkol.

Hun har allerede stilt et skriftlig spørsmål til helseminister Bent Høie (H) om Namsos-saken. Nå vil hun også stille ham til ansvar i Mia-saken.

- Mia har verken familie hun har kontakt med eller et nettverk. Hun har en advokat og en verge, som begge har formelle oppgaver for henne, men ellers har hun ingen som står i hennes

OPPGITT: Ingvild Kjerkol sitter i helsekomiteen på Stortinget.

side av ringen. Det virker jo klart at Mia trenger et spesialopplegg, ikke et kaldt rom på en høysikkerhetsavdeling. Men

hvem vil ta imot henne? Og hvem har budsjetter og fagfolk til deg. Og - ikke minst - hvem sitt oppdrag er det?

Advarer mot å bli lurt til å kjøpe falske billetter

KULTUR SIDE 27

ONSDAG 27. februar 2019 Nr. 49 Løssalg kr. 35 www.an.no

Widerøe-jet kan få ny lillebror

NYHETER SIDE 6 og 7

OPP MOT 103 REGNES SOM FOR SYKE FOR FENGSEL

- Dette er noe vi sliter med

ANNET STED: Ledere ved landets høysikkerhetsfengsler er klar i sin tale. Mellom 64 og 103 innsatte framstår som for syke for fengsel, viser ANs ringerunde.

NYHETER SIDE 8 TIL 11

NYHETER

Satset stort på egen båt

Martin Fagertun (19) investerte en halv million i egen båt da han var 17.

SIDE 4 OG 5

NYHETER

Nye hurtigbåt er klar i mars

Den første av de nye hurtigbåtene settes i drift i mars. Det gleder fylkesråd Svein Eggesvik.

SIDE 12 OG 13

NYHETER

Målet er at færre unge skal bli ufør

Saltedal kommune, Siv Mossleth og Per Olaf Lundteigen jobber for en endring i dagens praksis.

SIDE 16

MENINGER

Avisa Nordland
an

Sjefredaktør: Jan-Eirik Hanssen
Redaktør: Børje Klæboe Eidissen
Nyhetsredaktør: Vibeke Madsen
Redaktør: Hans Trygve Holm

Adm. direktør: Bjarne Holgersen

Avisa Nordland er en fri og uavhengig dagsavis. Heri opptatt Nordlands Framtid og Nordlandsposten.

Avisa Nordland arbeider etter Vær Varsom-plakatens regler for god presseskikk. Den som mener seg rammet av urettmessig omtale, oppfordres til å kontakte redaksjonen.

PRESSENS
FAGLIGE UTVALG

Pressens Faglige Utvalg er et klageorgan oppnevnt av Norsk Presseforbund. PFU har medlemmer fra presseorganisasjonene og fra allmenheten, og behandler klager mot pressen i presseetiske spørsmål. PFU kan kontaktes på 22 40 50 55 eller pfu@presse.no

Statsråden må på banen

Avisa Nordland har gjennom historien om 23 år gamle «Mia» – som har vært kasteball i det offentlige gjennom år, og som også havnet i fengsel – satt søkelys på psykiatrien og det tilbudt mennesker som «Mia» får. Hennes historie er dessverre ikke enestående. Den kan kort oppsummeres slik: Altfor mange med psykiske problemer blir kasteball mellom ulike institusjoner som fraskriver seg ansvaret, og kastes også i fengsel. Der hører de ikke hjemme.

I kjølvannet av historien om «Mia» presenterer AN onsdag også tall som viser at det nå er opp mot 100 innsatte som vurderes å være for psykisk syke til å sitte i fengsel. Alle disse blir ikke ivaretatt av spesialisthelsetjenesten. Det skyldes blant annet at det ikke foreligger avtale mellom spesialisthelsetjenesten og kommunen der fengselet ligger.

Det er fullstendig uholdbart at det er variasjon mellom kommunene, og at det er opp til den enkelte kommune å sørge for avtale med spesialisthelsetjenesten. Alle har krav på de helsetjenestene de trenger. Også innsatte.

Det er betegnende at stortingspolitikere Avisa Nordland har vært i kontakt med, slår fast at sånn kan vi ikke ha det. En av dem er Kjersti Toppe (Sp), som er 1. nestleder i helse- og omsorgskomiteen på Stortinget. «Noen burde sagt at dette går ikke lenger, noen burde tatt ansvar». Det har Toppe helt rett i.

Men det nytter lite at opposisjonen kritiserer. Nå må helseminister Bent Høie (H) på banen. 1. mars får departementet de ferskeste innspillene på bordet. Det hjelper bare så lite med nye innspill, all den tid det ikke bevilges penger til å gjennomføre de tiltakene som ble identifisert allerede i 2016. De vil koste om lag 100 millioner kroner bare for kriminalomsorgens tiltak.

5. mars skal Stortinget ta stilling til et konkret forslag om psykisk syke straffedømte. Forslaget, som fremmes av SVs representanter, ber regjeringen sørge for at alvorlig psykisk syke ikke blir plassert på enerom eller sikkerhetscelle mens de er i kriminalomsorgens varetekt. Altså slik «Mia» ble. Forslaget kommer ikke til å få flertall. Dessverre møtes psykisk syke fanger med en mur av velvilje, men lite annet. Nok en gang.

Strømsjokk

Strømprisen har aldri vært høyere enn nå, viser ferske tall fra SSB. Vi må tilbake til 2010 og 2011 for å finne priser i nærheten av dagens nivå.

Er det rart at mange forbrukere blir så sinte at de slår gnister?

GALLERI NORDLAND

NÅDELØSE DAGER I VINTERFJELLET: Mens østavinden har feid Åselitindene snøbare ligger Lurfjelltinden fortsatt hvit og vakker.

FOTO: BJØRN ERIK OLSEN

VI MENER

Det er uholdbart at det er opp til den enkelte vertskommune å få til en avtale med spesialisthelsetjenesten.

Apropos

HVA SKAL vi leve av her i landet når olja fases ut? Det er et velkjent og noe slitent spørsmål, men stadig like aktuelt. Og det blir ikke mindre nærværende når vi ser at terskelen for verdiskaping innen næringsliv og industri blir stadig høyere. Kravene som stilles til ivaretagelse av natur og miljø er blitt kraftig skjerpet, og det er bra. Vi kan ikke rasere kloden. Men vi bør være realistiske nok til å innse at vi må leve av den.

Denne realismen ser ut til å være totalt fraværende i deler av miljøbevegelsen og venstresida i norsk politikk.

NÅ HAR miljøørsla endelig fått en ny sak med stor S: det høyst konkrete tilfellet Nussir og gruve drift i Kvalsund kommune i Finnmark. Det rasles allerede med de gamle lenkene fra Alta-aksjonen. Sammenligningen med det som skjedde på sytti- og begynnelsen av åtti-tallet i Altaelva er imidlertid lite relevant, dersom man tar bryet med å sjekke en del fakta. I stedet velger Naturvernforbundet og Natur og Ungdom, sammen med ledende samepolitikere, å gå i katastrofemodus. Det medfører svære medieoppslag hvor det går inflasjon i påstander om

dumping av titusener av tonn med gift. Mengdene er så enorme at de ville være egnet til å drepe det meste som kommer i nærheten av sjødeponiet i Repparfjorden, vel og merke dersom påstandene hadde vært sanne.

All menneskelig aktivitet setter spor i naturen.

NUSSIR SKAL utvinne kobber i Repparfjorden. Kobber er et stoff som er helt nødvendig for å gjennomføre det grønne skiftet. Miljøvernorganisasjonene møter seg selv i døra. Utslippet av kobber som følger med gruveslaget i Repparfjorden vil utgjøre om lag 40 kilo i året. Det er halvparten av hva en eneste el-bil trenger av dette metallet.

Sjødeponi har sine klare ulemper, men slett ikke på det dommedagsnivået som gruve-motstanderne beskriver. Denne løsningen er det først og fremst valgt av hensyn til reindriftsnæringa. Et deponi på land ville skapt vansker for reindriftsutøverne.

HELE FINNMARK kan ikke leve av reindrift. Vi trenger flere arbeidsplasser, ikke minst i Nord-Norge. De siste tallene fra NAV (januar 2019) er bedrøvelig les-

ning. Andel voksne i arbeidssfære er utenfor arbeidsmarkedet, er på hele 22,5 prosent i Troms og Finnmark. For Kvalsund kommune er tallet 30,6 prosent.

Fortsetter denne utviklingen medfører det store utfordringer for velferdsstaten i årene framover. Det høres kanskje rart ut for et folk som de siste femti årene har levd godt på det svar- te gullet fra Nordsjøen, men velferdsstaten slik vi kjenner den, kan faktisk knele.

VI TRENGER å få langt flere i arbeid og dermed også flere arbeidsplasser. Vi som bor i nord har lange tradisjoner for å hente inntekter fra det naturen har å by på. Eksportinntektene har holdt oss i live i århundrer. Gruvedrift har, direkte eller indirekte (Narvik), vært en bærebjelke i mange lokalsamfunn i nord. Nord-Norge er ikke et naturreservat. All menneskelig aktivitet setter spor i naturen, enten det er utvinning av metaller eller reindrift.

Tone Angell Jensen
Kommentator i Nordlys

KONTRAKT: Per Sivertsen, Odd Emil Ingebrigtsen og Kjell Sæterhaug er ledelsen i indre Salten Energi. Nå har de landet en historisk avtale.

Fauske-firma lander gigantavtale

En av de største kontraktene i selskapets historie.

CARL HENNING BJØRNSTAD
chb@an.no
755 05 050

FAUSKE: ISE Entreprise har fått en kontrakt på 12-15 millioner kroner for å bygge ny kraftlinje fra Veiski til Straumvassbotn.

Avtalen som selskapet har inn-

gått med Siso Energi AS og NGK Utbygging AS innebærer bygging av rundt 5,5 kilometer hovedlinje, og er den største avtalen ISE har landet noen sinne.

- Det er et betydelig prosjekt som vil utgjøre 20-25 prosent av en årsomsetning for ISE Entreprise, sier Per Sivertsen, daglig leder i ISE Entreprise.

Sivertsen er heller ikke i tvil

om at avtalen får påvirkning lokalt.

- Det er viktig for lokal verdiskapning at vi får slike kontrakter lokalt. Et stort prosjekt rett utenfor dørterskelen som dette, er spesielt bra for oss, sier Sivertsen.

- Det er veldig mye som skal skje i Salten-regionen både på sentralnettet og distribusjon, forteller han.

MIA-SAKEN

Over 100 innsatte vurderer

Ledere ved landets høysikkerhetsfengsler anslår at et sted mellom 64 og 103 innsatte framstår for syke for fengsel.

ANDERS BERGUNDHAUGEN,
SIRI GULLIKSEN OG
ALEXANDER KJØNSØ KARLSEN
redaksjonen@an.no

BODØ: Det nøyaktige spørsmålet vi stilte var:

Hvis du/dere skal anslå. Hvor mange hadde dere i fengsel på en «normaldag» i fjor, som dere anser for syk til å være fengslet, men som blir regnet for frisk for psykiatrien?

- Nå har vi sju stykker av totalt 200 innsatte. Som hadde vært i psykiatrien om de ikke var i fengsel, sier Ole Jonny Rydland, som leder Romerike fengsel (Ullersmo).

Høy andel

- Jeg vil anslå 10-15 stykker til enhver tid. Altså sju til ti prosent av de innsatte, som vi mener burde vært plassert et annet sted, sier fengselsleder Egil Gabrielsen i Trondheim.

- På en vanlig dag, har vi mellom tre og fem som vi godt kunne sett for oss burde vært et annet sted, sier assisterende fengselsleder Leif Guttormsen i Kristiansand.

- Det er en høy andel for et fengsel med kapasitet på 44 plasser?

FOR SYKE: Fengselslederne Ole Jonny Rydland (Romerike), Harald Åsaune (Bergen) og Øyvind Alnæs (Oslo) sier alle at de har personer i fengslene som de vurderer som for syke til å sitte fengslet.

FOTO: HEIKO JUNGE, EIRIK HAGSÆTER OG LISE ÅSERUD

Det er mye. Dette er noe vi sliter med.
LEIF GUTTORMSEN
ass. fengselsleder i Kristiansand

- Det er mye. Dette er noe vi sliter med, sier Guttormsen.

For Stavanger fengsel, som har drøyt 70 plasser, lyder anslaget på ti personer.

- Vi har veldig mange innsatte med sammensatte problemstillinger, forklarer fengselsleder Tanja Rosså Ødegård.

- Vi har noen til enhver tid. Om det er én, to tre eller fem, varierer gjennom året, sier Marte Helness i Bodø fengsel.

I Tromsø er anslaget én til to.

Helsefaglig oppgave

25 av de 28 norske fengslene som har høysikkerhetsavdeling, har oppgitt tall i ANs undersøkelse.

Mange har påpekt at diagnostisering er en helsefaglig oppgave, og at det som oppgis, er subjektive anslag. Noen svært få har av denne årsak ikke vært villige til å oppgi tall.

- Kriminalomsorgen må stole på at helsetjenesten gjør vurderinger av innsattes helsesituasjon. Vi må legge til grunn at dersom helsepersonell vurderer at en innsatt er så syk at han eller hun kvalifiserer for innleggelse i psykiatrisk sykehus, så blir innleggelse besluttet, skriver fengselsleder Kari-Anne Aasen

Aasen ved Ringerike fengsel i en e-post til AN.

Likevel opplever man ved Ringerike fengsel å ha en gruppe av fem til sju innsatte til enhver tid, som har behov for særlig oppfølging med tanke på psykisk helse og atferdsproblematikk.

Framstår som «sykt»

- Denne gruppen er ikke nødvendigvis for syk til å være i fengsel, men fordi de representerer særlige utfordringer har fengselet ikke tilstrekkelig ressurser og i noen tilfeller kompetanse til å ivareta dem på en god måte. Det betyr ofte at de

blir utelukket fra fellesskapet og som en følge av det reduseres omfanget av aktivitet og stimuli for den innsatte, forklarer hun.

Atferden kan være så problematisk og avvikende, at det for tjenestemenn uten medisinsk kompetanse framstår som «sykt». Noen av disse innsatte har personlighetsforstyrrelser, noen har fått diagnoser innenfor kategorien psykiske lidelser, men de er ikke av en slik karakter at de kvalifiserer for innleggelse eller at den innsatte vil profitere på behandling i psykiatrisk sykehus, ifølge Aasenerud.

Definisjonsspørsmål

- Vi vurderer at mange innsatte har en problematikk og problematferd som gjør at vi mener de har stort behov for oppfølging. Det er vanskelig å fastslå at disse er for syke til å være i fengsel, men det er på det rene at de ikke greier å forholde seg til en vanlig fengselshverdag, skriver leder Harald Åsaune i Bergen fengsel til AN.

Her hadde man henholdsvis 27 og 26 sykehusinnleggelses på grunn av psykisk helse de to foregående årene. De fleste kortvarige. På en konkret dag høsten 2018, gjorde fengselet en undersøkelse hvor de fastslo at 71 innsatte, etter deres vur-

Nå blir det enklere å ta buss

Nordland fylkestrafikk og Nordlandsbuss gjør endringer på linje én til fire.

ESPEN BLESS STENBERG
espen.bless.stenberg@an.no
406 48 661

BODØ: Fra mandag kunne du benytte bakre dør på bussene til påstigning, i tillegg til avstigning.

- Dette er ei tilpasning fylket

har ønsket, og slik er det i alle store byer. Det vil gjøre det raskere med påstigning, slik at det blir enklere å holde rutetidene, sier driftsdirektør Roger Stensen i Nordlandsbuss.

Men samtidig som dette innføres, intensiveres kontrollene om bord i bybussen.

- Passasjerene er selv ansvarlige for å ha gyldig billett, og man må alltid sørge for dette

for å unngå å bli tatt for juks. Vi kommer til å slå hardt ned på dette, sier Stensen.

Hos sjåfør kan man fortsatt få kjøpt enkeltbillett med bankkort, eller fylle på reisekortet.

eres for syke for fengsel

Får bygge forsterket avdeling

Det er blitt satt i verk tiltak for noen av de sykeste og farligste straffedømte i landet.

BODØ: Fængselsleder Gørn Nilsson anslår et gjennomsnitt på sju-åtte innsatte ved Ila fengsel og forvaringsanstalt, som oppleves for syke for fengsel, men som det ikke fins noe tilbud til i psykiatrien.

En gruppe som inntil for få år siden har sittet isolert på sine celler, 23 timer i døgnet, i kjelleren på avdeling G. Noen av de sykeste og farligste i norsk kriminalomsorg. Som var tema for den rystende dokumentaren «Fengslet og forlatt» fra 2018.

- I 2014 fikk vi fra politisk hold hjelp til å få på plass et ressursteam for å få aktivisert disse, i den grad det lar seg gjøre. Målet er å bedre hverdagen for denne gruppa, og unngå at de bare blir låst inn, sier Nilsson.

Nå har justis- og helsemyndighetene lovet ytterligere tiltak for de dårligst fungerende på Ila. 18,3 millioner kroner er satt av til byggearbeidet i årets statsbudsjett, og fra den står ferdig i 2020 er det et gitt tilsagn om 20 millioner kroner årlig i driftsmidler.

- Resultatet skal bli en forsterket fellesskapsavdeling med inntil seks nasjonale plasser som gjør oss i stand til å gi bedre omsorg til den gruppa det her er snakk om. Som ikke kommer inn i psykiatrisk sykehus, men som vi oppfatter som ganske syke, sier Nilsson.

Han understreker at Ila har et godt samarbeid med psykiatrien. Og at det hender at innsatte overføres til Dikemark sykehus. Også på varig basis.

dering, hadde psykiske problemer og behov for oppfølging.

- Jeg vil anslå at 5 til 15 av disse har så alvorlige helseproblemer at de bør gis behandling i sykehus. Ved målrettede tiltak i fengselet av kompetente ansatte vil mange av disse kunne følges opp inne i fengselet, skriver Asaune.

Fagteam i fengselet

Tolkningen varierer noe, men nær samtlige ledere AN har vært i kontakt med, bekrefter at problemstillingen er aktuell. Noen av de minste fengslene opplyser at innsatte i denne kategorien gjerne overføres til større enheter, med bedre for-

utsetninger for å håndtere dem.

For eksempel Oslo fengsel, som har psykiatrisk fagteam i fengselet, som del av Oslo universitetssykehus. En form for poliklinikk, som er finansiert utenfra.

- Vi har mellom 50 og 70 innsatte til enhver tid som har diagnoser og psykiske lidelser som følges opp av helsepersonell. Av disse har vi fire-fem stykker som etter min mening ikke burde vært her overhodet. Denne gruppen flyttes gjerne fram og tilbake mellom fengsel og psykiatri, og kan være innlagt i de dårligste periodene. Så kommer de tilbake igjen etter

TIL ENHVER TID: Antallet varierer gjennom året, men i Bodø fengsel er det til enhver tid noen fængselsleder Marte Helness vurderer som for syke til å sitte fengslet.

FOTO: TOM MELBY

for eksempel tre uker, sier fængselsleder Øyvind Alnaes.

- Tærer på folk

Psykiatri-utfordringene er veldig ressurskrevende, sier Egil Gabrielsen i Trondheim.

- Vi opererer innenfor trange rammer for tida, men må kompensere med ekstra folk og tilsyn for dem som er syke. Det er det rent praktiske. I tillegg tærer det på folk som er på jobb i avdeling, og som ikke er utdannet helsepersonell. Dette er ei utfordring på mange områder.

- Dette er vel folk som har gjort noe galt? Hvor skulle de ellers ha vært?

- Jeg mener de burde vært

tatt hånd om av helsevesenet, under sikre forhold i psykiatrien. Det er en grunn til at de sitter i fengsel. Samfunnet må vernes. Men da må helsevesenet tilføres ressurser for å ta hånd om dem. I fengsel har vi lite behandling å tilby disse, sier han.

- Utfordringen er at de er underlagt straffelovgivningen når de burde vært underlagt helselovgivningen. Syke mennesker skal ikke være i fengsel. De skal helse ta seg av, sier Ole Jonny Rydland ved Romerike fengsel.

FIKK LISTER: Protestene toppet seg for ett år siden.

Legger fram rapporten fra høringen

I dag legges kontrollutvalgets rapport fra den åpne høringen om samferdselskartet fram i fylkestinget.

JOHAN VOTVIK
jv@an.no
900 74 056

NORDLAND: Massive protester fra kystbefolkningen og kritikk fra opposisjonen førte til at fylkestingets kontrollutvalg 26.

februar i fjor vedtok å gjennomføre ei åpen høring i saken om nytt hurtigbåt- og fergekart.

Høringen ble gjennomført 4. oktober i fjor for å få innspill knyttet til fylkesrådets håndtering av budsjettet og prosessen med utformingen av samferdselskartet - fordi kontrollutvalget mente dette ikke var tilstrekkelig belyst i fylkesrevisjonens rapport. Her het det blant

annet at saksbehandlingen «ikke har vært forsvarlig».

Høringen ble filmet, og finnes på fylkets hjemmesider.

Rapporten fylkestinget får presentert i dag 27. februar er et sammendrag av det som kom fram under høringen, samt analyser og vurderinger og ei oppsummering av det som kom fram.

Kontrollutvalget mener hø-

ringen bekrefter at arbeidet med samferdselskartet burde vært håndtert av samferdselsavdelingen, og ikke av en ekstern prosjektleder. I sammendraget heter det at høringen avdekket svakheter både i forhold til prosess, måloppnåelse og saksbehandlingen. Det var blant annet ulike oppfatninger av hvordan statens refusjonsordninger fungerer.

MIA-SAKEN

KASTEBALL: Mia har blitt en kasteball mellom psykiatrien og kriminalomsorgen. 16 måneder etter hun ble varetektsfengslet, er det fremdeles ingen plan for hva som skjer når hun slipper ut igjen. Dette til tross for at «alle» mener hun trenger langvarig behandling.

BEGGE FOTO: TOM MELBY

«Alle» er enig om at Mia er syk og trenger langvarig behandling

«Ingen» vet hvem som ha

Mias hjelpere savner en langsiktig plan for hvordan hun skal ivaretas videre.

BODØ: I løpet av en treårsperiode har Mia vært akuttinnlagt i psykiatrien 24 ganger. Og etter 200 dager i fengsel er det notert at hun har gjort 41 forsøk på å skade seg selv alvorlig eller ta sitt eget liv.

Selv om det finnes like mange meninger om Mia og hennes historie, som det finnes personer rundt henne, er det en ting de alle er enige om:

Mia er syk. Og hun trenger hjelp. Et langvarig tilbud.

- Hun skulle jo hatt hjelp,

vært innlagt på institusjon der det er døgnbemanning og folk som har kunnskap om hennes sykdomsbilde. Men det kan virke som om hun er gitt opp av samfunnet, sier Ragnhild Forså på Krisesenteret i Mosjøen, der Mia bodde i tre måneder.

Tilsynslege i Bodø fengsel, Hege Sivertsen Andreassen, erkjenner at tilfellet Mia er vanskelig.

- Mia krever mye av de rundt seg. Sannsynligvis en beman- net bolig og hvor hun har forut- sigbarhet og trygghet, sier hun.

Det er kollega, sykepleier Tove Nilsen, enig i.

- Sånn som jeg kjenner henne, har hun et atferdsmønster som trenger langvarig behand-

ling. Ikke fengsel. Men det er alfa og omega at hun får den hjelpa hun ber om og under oppholdet her ga hun klare uttrykk for at hun ønsket hjelp.

Vil ha ny vurdering

Advokat Gunhild Vehusheia er klar på at det man nå må gjøre er å finne ut hvilket sykdomsbilde Mia egentlig har.

- Det er det ingen som vet. Hun har hatt diagnoser, noen er fjernet mens nye har kommet til. Men vi har ikke et godt bilde av om hun er syk og hvilken sykdom hun eventuelt har. Og det syns jeg er helt jævlig med tanke på hvor mange år hun har hatt tett kontakt med psykiatrien og hjelpeapparatet. Det er

ingen som har tatt seg bryet med å sette ned foten og si at man nå må starte på nytt og faktisk finne ut hva dette er.

» Det er ingen som har tatt seg bryet med å sette ned foten.

GUNHILD VEHUSHEIA
Mias forsvarsadvokat

Dette er noe Mias behandler i Bodø, Sara Pavall, også bifaller:

- Jeg har anbefalt at det skulle gås gjennom diagnosen og se om det er flere lidelser i tillegg til den personlighetsforstyrrelsen hun har. Det går an å ha

flere personlighetsforstyrrelser også, sier hun.

Og selv om Pavall mener Mia bør stå til ansvar for sine handlinger, tror likevel at fengsel er et lite egnet alternativ.

Savner en plan

Knut Kjerpeseth, som er avdelingsoverlege for spesialpsykiatrisk avdeling ved Nordlands-sykehuset, inkludert Sikkerhetsposten, mener man allerede begynner å få dårlig tid:

- Det beste hadde jo vært at det var noe av dommen igjen å sone når den tid kommer, sånn at man kan planlegge hvordan hun skal ivaretas videre. At hun ikke bare slippes ut til ingenting eller til kommunal omsorg. Det

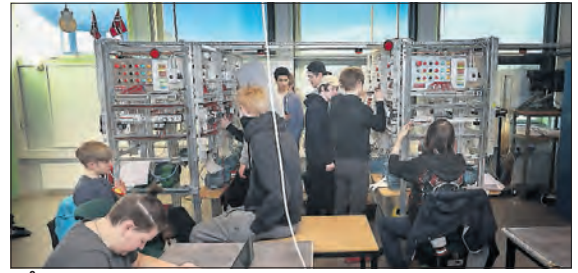
Flere fullfører videregående

Andelen som fullfører videregående skole i Nordland har steget fem år på rad.

BODØ: I 2012-kullet har 66,8 prosent fullført og bestått videregående opplæring. På studieforbereidende fullførte og besto 83,6 prosent av kullet, mens andelen på yrkesfag er langt lavere og endte på 53,7

prosent. I tilstandsrapporten fra videregående i fjor skriver fylkeskommunen at elevtallet i skolene falt med 250 på ett år - til 8485 pr. 1. oktober i fjor. Etter et toppår i 2012-2013 har tallet gått ned med 875. Det skylder mindre tallrike ungdomskull. Neste skoleår ventes det fortsatt noe nedgang på Vg3, deretter vil situasjonen stabilisere seg.

Fylkesrådet sier seg svært tilfreds med skolebidragsindikatorerne, som sammen med mer tilfredshet i elevundersøkelsen, mindre fravær, høyere karakternivå og flere som fullfører og består, viser en god utvikling. Men fylkesrådet er bekymret for at det er ei relativt stor gruppe som faller fra allerede på Vg1.

GÅR BEDRE: Fylkesrådet konstaterer at karakterene og tilfredsheten øker, og at flere fullfører videregående. **ILLUSTRASJONSFOTO**

TRYGGHET OG OMSORG: Sykepleier Tove Nilsen og lege Hege Sivertsen Andreassen i Boda fengsel mener Mia trenger omsorg.

KRITISK: Advokat Gunhild Vehusheia synes det er utrolig at ingen har ordentlig oversikt over Mias sykdomsbilde. **FOTO: A.K. KARLSEN**

VIL HA SVAR: Maria Aasen-Svensrud (Ap) sitter i justiskomiteen på Stortinget og vil kreve svar fra justisminister Tor Mikkela Wara om Mia-saken. **FOTO: ANDERS BERGUNDHAUGEN**

Vil utfordre Wara om Mia

- Alvorlig syke mennesker skal ikke sitte innelåst. De skal ha helsehjelp.

OSLO: Maria Aasen-Svensrud (Ap) reagerer sterkt på historien om «Mia», og varsler at hun vil utfordre justisminister Tor Mikkela Wara (Frp) om saken.

- Det er tydelig at hun faller mellom to stoler. Hverken kriminalomsorg eller helse vil ta ansvar, kommenterer Aasen-Svensrud, som sitter i justiskomiteen på Stortinget.

Blant verdens beste

I kjølvannet av Mia-reportasjen, skriver Avisa Nordland at fengslene selv opplever at om lag én av fire innsatte behøver oppfølging ut over det som med rimelighet kan forventes håndtert av enhetene, og som ikke kan imøtekommes med ordinære tiltak.

Sjokktall om psykisk syke i norske fengsler: Én av fire er for krevende

- Den norske treårige fengselsbetjentutdanningen er en av verdens beste på rehabilitering i fengsel. Men de som jobber i norsk kriminalomsorg skal ikke drive psykiatrisk behandling. Det skal helsevese-

net, og spesialisthelsetjenesten, fastslår Aasen-Svensrud.

Hun sier hun vil oppfordre justisminister Wara til å ta lederposisjon og vise vei i spørsmålet om hvor ansvarsdelingen bør gå mellom hans departement og helseminister Bent Høie (H) sitt, når det gjelder utfordringer knyttet til psykisk syke i fengsel.

Det er tydelig at hun faller mellom to stoler.

MARIA AASEN-SVENSRUD
justiskomiteen (Ap)

- Vi kan ikke ha det sånn at syke folk blir kasteballer mellom systemer, sier Aasen-Svensrud.

Og understreker:
- Alvorlig syke mennesker skal ikke sitte innelåst. De skal ha helsehjelp.

Bra, men ikke nok

Regjeringen varslet i høst at det var satt av penger til etablering av en forsterket fellesskapsavdeling for Ila fengsel og forvaringsanstalt, rettet mot de sykeste innsatte.

- Det er bra, men å tro at det er nok, må være en stor mis-

forståelse. Vi ønsker en opptrappingsplan og flere midler på plass, sier Aps talsperson for kriminalomsorg.

- Likevel støtter dere ikke SVs representantforslag om alvorlig psykisk syke i fengsler fullt ut?

- Vi kan ikke akseptere at folk ikke får den hjelpen de har krav på. Selv om vi støtter intensjonen i SVs forslag, er det ikke godt nok. Derfor har vi gjort noen endringer, sier Aasen-Svensrud.

Ap-representanten sier hun ønsker seg større innslag av spesialisthelsetjenesten i fengsel. Og gir uttrykk for bekymring fordi regjeringen legger med åpne soningsplasser, og fordi programvirksomhet kuttes på grunn av avbryttings- og effektiviseringsreformen.

I Arbeiderpartiets forslag til saken som skal opp for Stortinget 5. mars, heter det blant annet at en handlingsplan må inneholde «tiltak for å sikre straffedømte som tas ut av fellesskap på grunn av alvorlig psykisk sykdom, medisinsk utredning av lege innen et døgn for raskt å begjæres innlagt i det psykiske helsevern dersom nødvendig».

...er ansvarret

er ikke tilstrekkelig med en bemannet bolig og poliklinisk behandling, sier han.

Sara Pavall frykter at Mia er for «ekstrem» for de tilbudene som allerede finnes:

- De tilbudene som finnes, er laget for at de skal passe for en generell pasientgruppe, så har man noen som er så ekstreme varianter rett og slett. Som Mia, som har kjempestore problemer. Mye større enn de aller fleste som mottar tilbud. De tilbudene som passer for de fleste andre passer ikke for henne. Mia har et behov for å bli ivare tatt og få omsorg. Men det blir liksom aldri nok, sier hun.

Barndomsvenninna til Mia ikke optimistisk for framtiden:

- Hun blir å klare å ta livet sitt til slutt. Det er mer et spørsmål om når enn hvis. Og hver gang telefonen ringer, slår det meg at det kan være beskjed om at hun er død. Vergen til Mia, Kjersti Kvalvik, beskriver en følelse av oppgitthet:

- Jeg vet ikke hvordan det kommer til å gå videre. Hvordan skal hun hjelpes? Jeg forsøker å holde avstand, og jeg vil at det profesjonelle apparatet skal gjøre sin jobb, sier Kvalvik, og avslutter:

- Hun balanserer på en knivsegg, og plutselig går det dårlig. At hun en dag lykkes med å ta livet sitt er jeg sikker på, hvis hun ikke får den hjelpen hun trenger.

NYHETER

TIPS OSS!
75 50 50 50
tips@an.no

Tips Avisa Nordland om små og store saker som du mener vi bør skrive om. Månedens beste tips honoreres med 2.000 kroner. Alle tips som benyttes honoreres med flaxlodd. Du kan også sende tips på sms med kode ANtips til 2005.

20 ÅR SIDEN

BLE KRENKET på møte. Det er til dels amper stemning i Hellemo lokalutvalg for tiden. Et av de faste medlemmene, Solbjørg Amundsen, har bedt om at møtet 10. februar blir erkjent ugyldig da hun føler seg krenket av et av de andre medlemmene i utvalget. Mens hun hadde ordet, skal det andre medlemmet ha gjort grimaser som Amundsen oppfattet som geiping.

NORDLANDSPOSTEN

50 ÅR SIDEN

FORUROLIGENDE TENDENSER på arbeidsmarkedet. - Nord-Norge er i ferd med å bli en arbeidsreserve for svensk industri. Selv om vi stiller oss aldri så positive til nordisk samarbeid, er den arbeiderflukt over landegrensen som vi nå ser utvikle seg, et nedslående tidens tegn: Næringslivet i Nord-Norge stagnerer, sier Margith Munkeby (Ap).

NORDLANDSFRAMTID

an.no

Konkurs rammer 13 ansatte

Avfalls-innsamler konkurs, Iris tar selv over i distriktet.

FREDRIK STENBRO
fs@an.no
75 55 50 50

BODØ: Moss-selskapet som for to år siden vant anbudet om innsamling av husholdningsavfall fra 12.500 distrikt-kunder, har i dag gått til skifteretten,

melder Iris Salten onsdag morgen.

- Når vår samarbeidspartner ikke klarer å levere i henhold til kontrakt og kaster kortene, tar vi selv over kjøringen, sier administrerende direktør Leif Magne Hjelseth i Iris.

- Det blir derfor ingen tømming for kundene i Beiarn, Salt-dal, deler av Fauske, Sørfold, Hamarøy, Steigen, deler av Gil-

deskål og Meløy fra i dag og til neste uke, opplyser selskapet.

- Vi skal imøtekomme kundenes behov og vil jobbe døgnet rundt framover for å få til en så god løsning som mulig. Vi har et klart mål om at alle 12.500 husholdningskunder i de åtte kommunene dette gjelder får tomt avfallet til oppsatt plan fra mandag 11. mars.

IRIS: Adm. direktør Leif Magne Hjelseth i Iris Salten. **FOTO:** IRIS

MIA-SAKEN

VIL HA DEBATT: Jon Tomas Finnsson i Helse Nord mener Mias historie viser behov man ikke tenkte på da lovverket ble laget, men håper saker som denne vil bidra til fart og kraft i debatten om hvorvidt vi må tenke nytt og bedre i tjenesten.

FOTO: TOM MELBY

Helse Nord : Mias historie illustrerer en systemsvikt som det er

Mener man er bui

- Lovverket er tilpasset det store volumet, mens Mia og andre som henne faller mellom alle stolene. Da blir spørsmålet; har vi en god plan B? spør han seg.

SIRI GULLIKSEN,
ANDERS BERGUNDHAUGEN OG
ALEXANDER KJØNSØ KARLSEN
redaksjonen @an.no

BODØ: Jon Tomas Finnsson er seksjonsleder psykisk helse og rus i Helse Nord. Han har lest saken om Mia og synes den illustrerer godt de dilemmaene helsevesenet står i.

- Systemet er ikke laget for å håndtere personer i Mias situasjon. Lovverket er sydd sammen rundt en annen logikk og etter en annen mal, tilpasset

det store volumet, mens Mia og andre som henne faller mellom alle stolene. Da blir spørsmålet; har vi en god plan B? spør han seg.

og svarer langt på vei «nei» på sitt eget spørsmål.

Helse Nord har et sørgende ansvar for at befolkningen i de tre nordligste fylkene får den helsehjelpen de har krav på. Mia har i løpet av en treårsperiode vært ut og inn av akuttpsykiatrien 24 ganger. Hvordan er det mulig?

- Jeg kan ikke uttale meg om hva som er rett og galt for en enkelt pasient. Men generelt, og basert på det jeg har lest i avisa, er spørsmålet her hvordan man håndterer en kronisk suicidal pasient og hva som er faglig

beste praksis. Mange mener stadige innleggelses er mer skadelige for denne pasientgruppen.

Han understreker at man skal være forsiktig med å «rive ned og dømme» hele helsetjenesten basert på én enkeltsak man ikke har lyktes med.

- En ekstremt spesiell enkeltsak som er forferdelig å lese om vel å merke. Men en sak om ei jente som er både samtykkekompetent og intelligent, og som vi i dagens lovverk ikke har grunnlag for å bruke tvang på.

I 2017 ble det innstramminger i Lov om psykisk helsevern som gjør det svært vanskelig å holde personer tilbake mot deres vilje.

- Vi er alle enige om at vi skal

bruke tvang så lite som mulig, helt til det kommer historier som denne.

” Vi er alle enige om at vi skal bruke så lite tvang som mulig. Helt til det kommer historier som denne.

JON TOMAS FINNSSON
sjef Psykisk helse og rus, Helse Nord

Finnsson registrerer at Mia har fått tilbud om behandling på Ribo i Salt-dal, som virket å fungere godt for henne, men at hun skrev seg ut.

- Mia veksler veldig og ser ut til å ha problemer med å ta imot hjelp. Hvis eneste mulighet for

Noe færre arbeidsledige

I desember utgjorde de arbeidsløse 3,7 prosent av arbeidsstyrken. Dette er en nedgang på 0,2 prosentpoeng fra september.

NORGE: Arbeidskraftundersøkelsen (AKU) viser at det i desember (gjennomsnitt november-januar) var 105.000 arbeidsløse. Det er 7.000 færre enn i september (gjennom-

snitt august-oktober). Nedgangen er isolert sett innenfor feilmarginen i AKU.

Utviklingen viser at det har vært en jevn nedgang i arbeidsledigheten fra senvinteren 2017 og fram til slutten av 2018.

I november 2018 tok Nav i bruk en ny løsning for registrering av arbeidssøkere, som gjør at de kommer raskere inn i

registeret og statistikken til Nav. SSB sesongjusterte tallene fra Nav etter samme metode som før.

I desember var tallet på sysselsatte personer om lag som i september. Fra september til desember viser altså sesongjustert AKU at tallet på arbeidsledige gikk ned samtidig som tallet på sysselsatte var omtrent uendret. **(NTB)**

UTVIKLINGEN: Viser at det har vært en jevn nedgang i arbeidsledigheten fra vinteren 2017 til slutten av 2018. **FOTO: GORM KALLESTAD**

IGANG: Helseminister Bent Høie (H) mener han allerede har igangsatt arbeid for å bedre samarbeidet mellom helsetjenestene.

Mia har ikke fått god nok hjelp

Men helseminister Bent Høie (H) mener det er et bomskudd å kritisere lovverket.

OSLO: Helseminister Bent Høie (H) sier til Avisen Nordland at saken om Mia dessverre nok et eksempel på at folk som har behov for sammenhengende hjelp faller mellom ulike stoler.

- Det er viktig at disse historiene kommer fram. Og det virker klart at Mia ikke har fått god nok koordinert hjelp og oppfølging, sier han.

Vil ha bedre samarbeid

På spørsmål om hvem som har ansvar for å gi henne denne oppfølgingen, peker han mot sykehus og kommune:

- Spesialisthelsetjenesten og kommunehelsetjenesten må samarbeide bedre. For å legge til rette for dette, har regjeringen iverksatt flere ulike tiltak, for eksempel ble pakkeforløp for psykisk helse og rus innført fra 1. januar, som skal sørge for at tilbudene henger sammen, sier helseministeren.

Han trekker også fram at man nå organiserer hjelpetilbudene til pasienter med særlige utfordringer i såkalte ACT-team og FAC-team.

- Det betyr i praksis at helsetjenestene organiserer seg i team rundt den enkelte pasient. Vi ser gode resultater av dette, både i form av bedre livskvalitet for den enkelte pasient, men også gjennom at det reduserer bruken av tvangs- og akuttinnleggelsesforbud fordi at man får et team rundt

seg som sørger for at tilbudene henger sammen.

Bent Høie sier at pasientgruppen som Mia tilhører, ofte har blitt betegnet som «de umulige» eller «de håpløse», nettopp fordi de ikke passer inn i de etablerte tilbudene og dermed blir skrevet ut og inn av akuttpsykiatrien.

- Men jeg mener det er organiseringen som har vært håpløs, ikke pasientene.

Bomskudd

Helse Nord peker på lovverket som akilleshælen til problemene Mia og andre som henne står i. Det mener helseminister Bent Høie er et bomskudd:

- Er du samtykkekompetent og ikke ønsker behandling, skal du ikke tvinges til det. Hvis du derimot er i en situasjon hvor du enten er til fare for deg selv eller andre, eller ikke er samtykkekompetent, har vi ennå muligheten til å bruke tvang.

Bent Høie sier dette er et grunnleggende menneskerettighetsspørsmål:

- Hvis du er samtykkekompetent er du kompetent til å vurdere om du ønsker hjelp eller ikke. Det nytter ikke å skyve lovverket foran seg i en sånn sak.

Kjersti Toppe (Sp) og Ingvild Kjerkol (Ap) har begge uttalt seg om Mia-saken. Høie mener svaret på deres spørsmål er å fortsette arbeidet med å etablere team rundt pasientene, innføring av pakkeforløp og sikre enda bedre overganger mellom kriminalomsorgen og kommunene.

lovgiverne som enklest kan løse:

Endet av loven

å gi henne hjelp er å bruke tvang, er det en mulighet vi ikke har. Helsevesenet kan ikke og skal ikke gjøre en jobb vi juridisk sett ikke har lov til, sier han. Han mener man bør vurdere endringer av lovverket.

- Mias historie illustrerer en systemsvikt og det er lovgiverne som enklest kan endre på situasjonen.

Kommunenes dilemma

Det er den kommunen Mia oppholder seg i som har det overordnede ansvaret for at hun får den helsehjelpen hun har krav på. - Et stort paradoks, beskriver Finnsson:

- Si at Mia tilfeldigvis hadde vært hjemmehørende på Røst, en bitte liten øykommune i

Nordland. Slik vi har innrettet oss, ville utgiftene til å ivareta henne utgjøre en stor del av det samlede helse- og sosialbudsjettet på Røst. Samtidig er det spørsmål om tilgjengelig kompetanse i kommunen. I Mias tilfelle vil det være behov for de riktige folka, staute stabile folk som tåler en trøkk og har erfaring med å håndtere personer med hennes utfordringer. Ville en liten kommune, helt realistisk, vært i stand til det?

Skal ha hjelp

Mia er ei jente som vil være svært ressurskrevende, både økonomisk og personellmessig, når hun en gang kommer ut. Men også ei jente som alle-

rede har skrevet seg ut fra en institusjonsplass på Ribo, der det ble gjort framskritt, og dermed takket nei til hjelp.

- Er det riktig å bruke millioner av kroner på noen som ikke vil ha den hjelpen hun blir tilbudt?

- Ja, det skal vi, og det er hele prinsippet rundt den norske velferdsmodellen. Da kunne vi like gjerne spurt oss om det er rett å bruke millioner av kroner på kreftmedisin til folk som likevel skal dø. Dette er ei ung jente som har hele livet foran seg. Vi har ikke lykkes med å hjelpe henne, eller gjort henne i stand til å hjelpe seg selv. Vi som samfunn har bidratt til ustabilitet i stedet for motvirke det.

Bekymret for utviklingen på Skutvik

Politikerne i Hamarøy er bekymret for den negative utviklingen på Skutvik.

ØYVIND A. OLSEN
o@an.no
970 73 611

HAMARØY: - Vi må trykke på for å få til næringsutvikling der, ikke vente på at det skal skje noe, sa Britt Kristoffersen, Sp, i formannskapet i Hamarøy.

Der påpekte hun behovet for å ha tilstrekkelige arealer ferdig regulert den dagen det måtte dukke opp en større aktør.

En aktuell aktør, Safe Track Food AS, har nylig bestemt seg for å droppe planene om å legge et pilotanlegg for tørrfiskproduksjon til Skutvik.

Ordfører Jan-Folke Sandnes fortalte i møtet at det i forbindelse med tørrfiskplanene var

avtalt et møte med Cermaq Norway AS om bygningsmassen selskapet eier på Skutvik.

- Vi bør uansett ha en dialog med Cermaq om hvilke tanker de har for bygget. Det kan være greit å vite i tilfelle det skulle dukke opp nye prosjekter. Det er uansett viktig å ha tilgjengelige næringsarealer rundt om i kommunen, mente Sandnes.

- Vi skal selvsagt se på helhe-

ten i den nye kommunen, men samtidig vet vi at Skutvik-samfunnet er ganske på knærne etter at Cermaq flyttet lakseslakteriet derfra, framholdt Britt Kristoffersen.

- Det er betimelig å få framlagt en sak som viser status på situasjonen på Skutvik. Vi må ta utgangspunkt i det for å kunne se framover, konkluderte Fred Eddy Dahlberg, Venstre.

SLITER: Skutvik sliter etter nedleggelsen av lakseslakteriet.

MIA-SAKEN

Randi Rosenqvist er blant landets fremste rettspsykiatere

- Kan ha blitt psykotisk

Det er en reell mulighet for at «Mia» har blitt mye sykere av å være bak fengselsmurene.

ANDERS BERGUNDHAUGEN
ALEXANDER KJØNSØ KARLSEN
OG SIRI GULLIKSEN
redaksjonen@an.no
75 50 50 50

BÆRUM: I hendelsesloggene fra tre ulike fengsler er det registrert 41 selvmords- eller selvskadningsforsøk på Mia, i løpet av en periode som samlet utgjør drøyt 200 dager.

- En utagerende suicidal kan bli oppfattet som alvorlig sinnslidende. I slike tilfeller pleier jeg å minne om Helsedirektoratets veileder som sier at også pasienter uten psykose kan være alvorlig sinnslidende - hvis funksjonssvikten er stor nok, sier Randi Rosenqvist.

Etter å ha blitt fortalt om kvinnen AN har fulgt siden høsten 2017 - gjennom fengsel og ulike varetekstsurrogat.

Is i magen

En kvinne som ifølge sin behandlende psykologspesialist lever med større grad av risiko for suicidal atferd, men som ikke vil ha god effekt av innleggelse.

- Jeg skal ikke uttale meg om denne damen, men dette ser jeg at er et problem. Psykiatrien vil gjerne ha mer is i magen enn kriminalomsorgen. Vi hadde et suicid på Ila for en tid siden, hvor vedkommende ikke var definert som alvorlig sinnslidende, sier Rosenqvist.

Hun er spesialist i psykiatri, regnes blant landets fremste rettspsykiatere, og har sitt daglige virke ved Ila fengsel og forvaringsanstalt.

Og av den oppfatning at man skal gi mer omsorg til Mias gruppe pasienter, enn hva hun oppfatter at mange av dem som jobber i psykiatrien mener. Men hun ser at helsevesenets behandlingsskapasitet og juridiske rammer legger begrensninger, og gjør dette vanskelig.

- Ifølge påtalemyndigheten er

EKSPERT: Randi Rosenqvist spesialist i psykiatri, regnes blant landets fremste rettspsykiatere, og har sitt daglige virke ved Ila fengsel og forvaringsanstalt. FOTO: LISE ÅSERUD / NTB SCANPIX

det i tiltalebeslutningen mot kvinnen tatt forbehold om forvaring, samt at det kan bli aktuelt med påstand om tvungent psykisk helsevern. Kan hun ha blitt sykere av tiden i varetekt?

» Jo mer utsatt man er i utgangspunktet, dess større er sjansen for at tilstanden forverres.

RANDI ROSENQVIST
Psykiater

- På generelt grunnlag kan man ikke se bort fra at en person som er sårbar i utgangspunktet kan vippe over i psykose. Strafferettslig er man gjerne opptatt av hvilken tilstand vedkommende var i da handlingene ble begått, ikke ved pådømmelse. Det er veldig problematisk, sier Rosenqvist.

Nelson Mandela

Faren for isolasjonsskader ved fengsling, avhenger av hvem det dreier seg om.

- Nelson Mandela gjennomgikk mye med forstanden i behold. Jo mer utsatt man er i utgangspunktet, dess større er sjansen for at tilstanden forverres, utdyper hun.

Det heter i fengselsforskriften at isolerte skal tilses flere ganger daglig.

- Det er latterlig, mener Rosenqvist.

- Disse menneskene trenger

menneskelig kontakt hele tiden for å definere verden. Ikke å bli overlatt til egen angst og psykotisk utvikling.

For dårlige

I 2014 ble det gjennomført en omfattende undersøkelse av psykisk helse hos innsatte i norske fengsler, som viste at fire prosent av de innsatte hadde en pågående psykoselidelse.

- Jeg tror det er et for lavt tall, og at flere ikke var mulig å kartlegge, fordi de var for dårlige, sier Randi Rosenqvist.

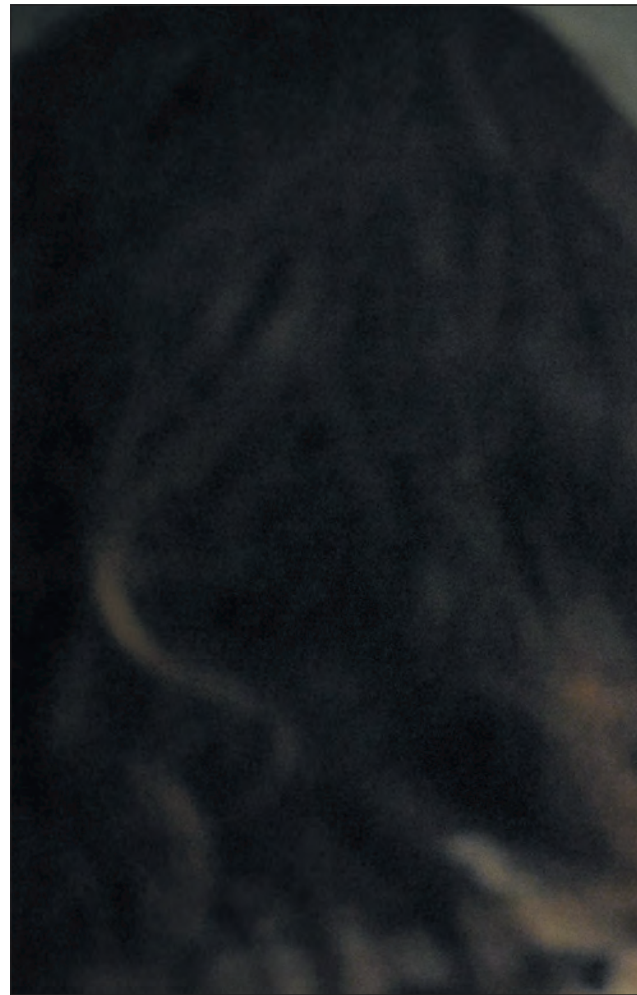
- Jeg tror mellom fem og ti prosent av alle innsatte er alvorlig psykisk syke. Det er et mer riktig tall, etter min oppfatning. Mellom fem og ti prosent har en så alvorlig psykisk lidelse at de skulle hatt intensiv, sammenhengende behandling i psykiatrien.

IQ på 75

Enkelte innsatte har alvorlig funksjonsnedsettelse, selv om de defineres soningsdyktige.

- En av de vi har på forvaring har IQ på 75. Grensen for å bli regnet som psykisk utviklingshemmet er 70. I tillegg er det snakk om ADHD, rusmisbruk, dyssosial personlighetsforstyrrelse og kanskje hjerneskade etter en overdose.

I tillegg ligger det gjerne dårlig en dårlig oppvekst i bunn i slike tilfeller. Samfunnets håndtering av disse er noe som bekymrer Rosenqvist voldsomt.

- Det er noe jeg har tenkt mye på de siste årene; hva vil det si å være alvorlig sinnslidende? Ifølge psykiatrien skal man stort sett ha en psykoselidelse. Men da kan man kalle det et handikap hvis man ikke vil kalle det for sykdom. Det kan i alle fall være veldig funksjonshemmende, sier Rosenqvist.

Den gruppen mennesker hun sikter til, har ikke forutsetninger for å leve et autonomt liv, ver-

ken ute i samfunnet eller i fengsel, ifølge psykiatrispesialisten. Fengsel er den eneste offentlige instans som har legitimt låste dører for de med en slik funksjonshemming. I enkelte tilfeller er det umulig å hjelpe hvis man ikke kan benytte dette virkemiddelet, poengterer hun:

- Jeg tror vi undervurderer funksjonssvikten for en del som ikke har de alvorligste psykiske lidelsene, men hvor sum-

NYTT FORSKNINGSUTSTYR

Nye muligheter

BODØ: Nordlandssykehuset tar i bruk konfokalt mikroskop med superoppløsning i forskning på antibiotikaresistens, immunforsvar og kreft. Det skriver NLSH på sine nettsider. Mikroskopet kan ta bilder av celler i mange lag ved hjelp av lasere med forskjellige bølgelengder, for så å sette sammen til et 3D-bilde av cellen. Sykehuset er den første institusjon i Nordland som disponerer utstyr av denne typen. Ekstern finansiering gjorde det mulig å kjøpe utstyret.

ANTIBIOTIKARESISTENS

Fortsatt en alvorlig trussel

OSLO: En ny EU-rapport om antibiotikaresistens bør få alarmklokkene til å ringe igjen. Det advares om at helt ordinære infeksjoner kan bli helt umulige å behandle. Den europeiske myndighet for næringsmiddeltrygghet (Efsa) har utarbeidet rapporten som viser at antibiotika blir stadig mer ubrukelig overfor bakterier i mat- særlig i søreuropeiske land. Rapporten tar først og fremst for seg

bakterier i mat, og viser at resistens overfor antibiotika blir stadig mer utbredt i Europa, skriver Dagens Næringsliv som siterer danske Ingeniøren. Det antas at resistente bakterier er årsak til 25.000 dødsfall årlig i EU i form av blant annet sykdommer som salmonellainfeksjon og diaré forårsaket av Campylobacter. For få dager siden ble det slått salmonella-alarm i Norge.

sk av tiden i varetekt

«MIA»: I loggene fra tre fengsler er det registrert 41 selvmords- eller selvskadingsforsøk på «Mia», som AN har fulgt siden høsten 2017.

FOTO: ALEXANDER KJØNSØ KARLSEN

men av sammensatte lidelser gjør funksjonen veldig lav. For disse er det ikke snakk om å ta seg selv i nakken. De har ikke forutsetning for å klare seg, sier Rosenqvist.

«Sikkerhetshjem»

- Jeg er kritisk til helseministerens ønske om fullstendig autonomi for alle, fordi enkelte ikke mestrer. Det bør være mulig å hjelpe også når personen ikke

selv skjønner at det er det han trenger.

- Hva burde vært gjort for denne gruppen?

- Jeg tenker at det er noen som trenger permanent omsorg med grensesettende tiltak i kommunene. De som har kommunal omsorgsbolig har veldig stor grad av frihet. Helseministeren vil ikke ha tvang. Det skjønner jeg. Men jeg ønsker at folk som ikke kan ta ansvar for

seg selv får den omsorgen de trenger.

- Hvilken løsning ser du for deg rent konkret?

- Jeg har foreslått at man for de sykeste skal få etablert en helt ny type «sikkerhetshjem». Permanente boliger for dem som utgjør en alvorlig sikkerhetstrussel for omverden. Og så må vi kanskje se på helse- og omsorgstjenesteloven, så kommunen får anledning til grense-

settende tiltak for de med dårligst fungering. Nå kan man bare komme med tilbud, som en pasient kan si ja eller nei til.

Reitgjerdet?

Enkelte har tatt til orde for at nedleggelsen av Reitgjerdet sykehus for særlig vanskelige sinnslidende menn på slutten av 80-tallet, etterlot et udekket behov.

- Reitgjerdet ble erstattet med regionale sikkerhetsavde-

linger. Problemet er at oppbyggingen av disse plassene aldri kom helt på plass. Man var på topp rundt 2005, og så har det vært stadig nedbygging av antallet plasser, sier Rosenqvist, og legger til:

- Det er nok ikke noen egentlig, som vil tilbake til Reitgjerdet med seksmanns sovesaler der folk ble festet til sengen for at de ikke skulle gå løs på sine medpasienter.

Ny teknologi på plass i Bodø

Dingsen i lyskrysset i Bodø har en spesiell funksjon.

LARS ROBERTSEN
lr@an.no
755 05 050

BODØ: Sensorsløyfer i veibanen gjør at bilistene slipper å vente i all evighet på grønt lys. Disse sensorene er langt fra

like flinke til å oppdage syklistene, men nå kan syklistene i Bodø komme seg raskere gjennom lyskrysset. I alle fall i krysset Bankgata/Hålogalandsgata. Her er det kommet på plass ny teknologi på toppen av trafikkløysene.

- Dette lyskrysset er et nytt og vi har fått montert detektorer som registrer trafikken og gir grønt lys for syklistene, sier

kommunaldirektør Knut Hernes. Kommunaldirektøren opplyser at alle nye lyskryss i Bodø vil få dette utstyret.

- Det er nye krav i dag og vi ønsker å prioritere syklistene. Sensorsløyfene som brukes mange steder, registrerer stålet i bilen og melder til trafikkløysene om å skifte til grønt. Syklene har for lite stål til å få sensorene til å reagere.

GLADNYHET: Nå er det kommet på plass ny teknologi i lyskrysset i Bankgata/Hålogalandsgata, som kommer syklistenes sikkerhet til gode.

MIA-SAKEN

Jusprofessor om oversoning

Kan føre til grunnlovsbrudd

Mia er tiltalt for flere alvorlige forhold. Men skulle hun bli dømt til vanlig fengselsstraff, vil hun slippe ut igjen nærmest umiddelbart. I verste fall har hun sonet for lenge.

ALEXANDER KJØNSØ KARLSEN,
ANDERS BERGUNDHAUGEN
OG SIRI GULLIKSEN
redaksjonen@an.no
75 50 50 50

BODØ: - Man vil kunne si at oversoning lett medfører at vi får med et grunnlovsbrudd å gjøre.

Det sier Jon Petter Rui, jusprofessor ved Universitetet i Tromsø. Oversoning vil si at man sitter lengre i fengsel enn hva man skal.

Oversoning skal ikke finne sted i Norge.

JON PETTER RUI
Jusprofessor

Det kan bli tilfelle for Mia som Avisa Nordland har fulgt tett det siste året.

PROFESSOR: Jon Petter Rui er professor ved Universitetet i Tromsø. Han er klar på at oversoning vil være et brudd på både grunnloven og Den europeiske menneskerettighetskonvensjonen.

FOTO: HALLGEIR VÅGENES/
VG/NTB SCANPIX

Aasjord Juul på topp i Steigen Venstre

Wibeke Aasjord Juul fra Leines er listetopp for Steigers Venstre ved høstens kommunevalg.

ØYVIND A. OLSEN
oo@an.no
970 73 611

STEIGEN: Ordfører kandidat Juul er innværende valgperiode første vararepresentant i

kommunestyret for Arne B. Vaag, som tidligere har meldt at han ønsker å trekke seg fra politikk.

Han er likevel å finne nederst på listen etter nominasjonsmøtet i Steigen Venstre torsdag kveld.

Listen består av sju kvinner og like mange menn. Hele sju av kandidatene er hjemmehørende på Leines.

- Vi har mange flotte distriktsoptimister fra hele Steigen med oss på laget, og ser fram til valgkamp, skriver Steigen Venstre på sin hjemmeside.

Dette er listen partiet går til valg på:

1. Wibeke Aasjord Juul, Leines
2. Jan Erik Disen, Engøy
3. Kristin Dahlen, Leines
4. Jon Vegard Strømsnes, Leines

5. Tanja Lademann, Nordfold
6. Roger Holmvaag, Bogøy
7. Thor Holand, Engøy
8. Hilde Husøy, Leines
9. Tarjei Svalbjørg, Leines
10. Marte Rita Kristiansen, Bogøy
11. Unni Gylseth, Leines
12. Søren Simonsen, Nordfold
13. Åshild Iversen, Leines
14. Arne Bjørn Vaag, Engøy

LISTETOPP: Wibeke Aasjord Juul fra Venstre-bygda Leines.

vsbrudd

Til nå har hun rundt 500 dager i varetekt. Skulle hun bli dømt, har lagmannsretten i en fengslingskjennelse slått fast at hun kan se for seg en straff på mellom ett år og seks måneder til to år.

Mulig sak i mai

Hvis straffesaken gjennomføres i mai i år som planlagt. Vil hun allerede ha sonet over ett år og seks måneder.

I tillegg er lovverket klar på at det skal gis ytterligere fradrag for frihetsberøvelse i fullstendig isolasjon.

Dermed kan man fort komme i en situasjon hvor hun har sonet lengre enn hva hun dømmes til.

Brudd på EMK

- Oversoning skal ikke finne sted i Norge. Såpass klar må vi kunne være. Det er uforholdsmessig og representerer både et brudd på straffeprosessloven og Grunnloven. I tillegg vil det være et problem i relasjon til Den europeiske menneskerettighetskonvensjonen (EMK), sier han.

Både Grunnloven og EMK er klar på at en hver frihetsberøvelse må være forholdsmessig.

- Hvis man sitter i varetekt lenger en straffen man ville ha fått varer, så er ikke det et legitimt formål for fengsling. Derfor skal domstolen passe godt på, sier Rui videre. Han får støtte av sorenskriver Ingrid Johanne Lillevik ved Salten tingrett. Begge kommenterer saken på generelt grunnlag.

Vurdering

Når politiet framstiller en person for varetektfengsling hos tingretten, skal dommeren alltid vurdere om fengslingen representerer et uforholdsmessig inngrep overfor siktede, og om andre tiltak enn fengsling kan brukes.

- Uforholdsmessig inngrep betyr at dommeren ved helhetsvurderingen skal vurdere hvorvidt fengslingen er unødige

byrdefull - sett hen til for eksempel alvorligheten av det straffbare forhold, faren for oversoning og siktedes situasjon, forklarer sorenskriveren.

Når domstolen tar stilling til spørsmålet om oversoning skal det legges til grunn det faktum domstolen anser som mest sannsynlig.

- Det medfører at man ikke skal legge til grunn påtalemyndighetens påstand uten at domstolen selv vurderer faren for oversoning. Da må domstolen ta stilling til om det er sannsynlighetsovervekt for at oversoning kan skje, sier Rui.

Psykisk helsevern

I denne aktuelle saken kan det være to andre alternative utfall. Enten at Mia dømmes til forvaring, eller at hun dømmes til tvunget psykisk helsevern.

Rui på sin side gir uttrykk for at det er vanskelig for domstolen å vurdere spørsmålet om utilregnelighet eller faren for at vedkommende skal dømmes til forvaring i avgjørelser om varetektfengsling.

- Dette er komplekse og konkrete vurderinger som må gjøres. Reglene for domstolbehandling og varetektfengsling er konstruert slik at det på dette stadiet er vanskelig å gjøre disse vurderingene.

Utilregnelig

Det er straffeprosesslovens bestemmelser som regulerer varetekt. I tillegg kommer Grunnloven og EMK som angir yttergrensene.

- For å varetektfengsles kreves det at vedkommende er straffskyldig. Det vil si at man ikke kan varetektfengsle utilregnelige personer. Det åpner ikke loven for. I slike tilfeller vil det da være spesielt hvis påtalemyndigheten argumenterer med at vedkommende sannsynligvis er utilregnelig. Spesielt knyttet opp mot en forholdslovsbedømmelse vil en slik argumentasjon være vanskelig.

Dette sier loven om varetektfengsling

Hvem er det egentlig som kan varetektfengsles?

BODØ: For det første må det være skjellig grunn til å mistenke at personen har gjort en straffbar handling som vil føre til en lengre straff enn seks måneder. Så er det tre praktisk viktige fengslingsgrunner: Unndragelsesfare, bevisforspillelsesfare og gjentakelsesfare.

- Når det gjelder gjentakelsesfare sier loven at man kan varetektfengsle hvis det ansees nødvendig for å hindre en ny gjennomføring av en straff-

bar handling. Dette er en fengslingsgrunn som er brukt en del. Men det kan hevdes at man skal utvise tilbakeholdenhet ved bruk av en slik grunn. Det å fengsle noen før det foreligger en dom ut fra en risiko at man begår ny kriminalitet, er utenfor det egentlige kjerneformålet til varetektfengsling. Men her har Stortinget gikk muligheten gjennom lovverket til en såkalt preventiv frihetsberøvelse. I vurderingen av dette stilles det særlig krav til å vurdere forholdsmessigheten, sier Jon Petter Rui.

- Når det gjelder faren for bevisforspillelse er vi i kjernen av det legitime formålet for bruk av varetekt. Nemlig det å hindre at en siktet kan ødelegge bevis og påvirke vitner. Også unndragelsesfare, at en siktet kan stikke av og på den måten unndra seg straff er legitimt.

Så hva skjer hvis man blir sittende for lenge i varetekt, eller frikjent etter en hovedforhandling?

- Har man sittet for lenge i fengsel har man etter omstendighetene krav på erstatning, sier han.

ATOMIC SOUL OG VITAMIN PRESENTERER

Til alle tider

NY MUSIKK TIL GAMLE SALMER

INGEBJØRG BRATLAND & ESPEN LIND

17. MARS BODØ STORMEN KONSERTHUS

«Så inderlig og følelsesfylt at det skal mye til for å holde tårene tilbake på benkeradene»

HAMAR ARBEIDERBLAD VÅRT LAND HAUGESUNDS AVIS NORDLYS

Andre høydepunkter på konserthuset:

22. mars, Sinus
**The Illusions of
Alexx Alexander**

23. mars, Lille sal
**Ann-Iren Hansen:
Ikkje Lukk Hjertet Igjen**

billetter, informasjon og øvrig program på stormen.no

Spør Erna om Metoo i skoler

Mona Fagerås (SV) synes det er betimelig å spørre regjeringen i forbindelse med årets kvinnedag.

ANDERS BERGUNDHAUGEN
ab@an.no
959 19 193

OSLO: Nå har SV-representanten fra Vestvågøy sendt skriftlig spørsmål til Stortinget, rettet mot statsminister Erna Sol-

berg (H).

«Metoo-kampanjen avslørte hvilke konsekvenser seksuell trakassering kan få for enkeltmennesker, særlig unge kvinner. Det å bli utsatt for andres ubehagelige atferd er en alvorlig hendelse for den det gjelder, og gir usikkerhet og utrygghet for flere som frykter å bli utsatt for det samme.

I forbindelse med årets

kvinnedag finner jeg det betimelig å spørre regjeringen om hva som er gjort fra dens side for å sørge for at metoo-kampanjen er et tema på landets skoler?»

Spørsmålet ble stilt 25.02, og har status som til behandling. Statsministeren har seks dager på seg til å svare.

Spørsmålet skal besvares skriftlig.

PÅ NORDLANDSBENKEN: Mona Fagerås (SV). Her på talerstolen under spørretimen. **FOTO: ANDERS BERGUNDHAUGEN**

MIA-SAKEN

SVARER: Justis- og innvandringsminister Tor Mikkel Wara (Frp). **FOTO: LISE ÅSERUD / NTB SCANPIX**

Vi spurte Wara om Mia-saken

Her er svaret justisministeren ga.

OSLO: «Jeg kan ikke kommentere enkeltsaker, men på generelt grunnlag vil jeg understreke at innsatte i norske fengsler har samme rett til helsehjelp som andre borgere. Innsatte skal få helsehjelp - og andre velferdstjenester - fra samme aktører som den øvrige befolkningen. Kriminalomsorgen skal legge til rette for at den enkelte innsatte kan mota tjenestene. Det følger av dette at det er helse- og omsorgstjenesten i kommunene og spesialisthelsetjenesten, ikke kriminalomsorgen, som skal yte helsetjenester og ha kompetanse på behandling av psykisk syke. Helsetjenestene hører inn under helseministerens ansvarsområde. Det er også helse- og omsorgstjenesten som må foreta en helsefaglig vurdering om den enkeltes behov for helsetjenester og eventuelle behov for overføring til døgnbehandling i psykiatrisk institusjon», skriver justisminister Tor Mikkel Wara (Frp) til AN etter å ha blitt bedt om å kommentere Mia-saken.

Godt kjent med

«Jeg er imidlertid godt kjent med problemstillingen knyttet til innsatte som er for «friske» til innleggelse i døgnbehandling i psykiatrisk institusjon, men for «syke» til å sone i en ordinær fengselsavdeling. Gjennom statsbudsjettet for 2019 er det vedtatt å etablere en nasjonal forsterket fellesskapsavdeling ved Ila fengsel-

og forvaringsanstalt, for innsatte med psykiske lidelser. Fengsels- og helsepersonell skal her samarbeide om å gi bedre soningsforhold for noen av de innsatte som det er størst utfordringer knyttet til», fortsetter Wara, som også ble bedt om å si hva han tenker om at opp mot 103 innsatte av fengselsledere landet rundt vurderes som for syke for fengsel.

Granavolden

«Det er også nedfelt i Granavolden-plattformen at regjeringen vil styrke behandlingstilbudet innen psykisk helsevern i kriminalomsorgen», legger statsråden til.

Wara ble blant annet spurt hva han som justisminister tenker om at avtaler med spesialisthelsetjenesten ikke er på plass i alle fengsler.

«Når det gjelder samarbeidet mellom kriminalomsorgen, kommunene og spesialisthelsetjenesten er dette noe helseministeren og jeg har et vedvarende fokus på. I oppdragsdokumentet til de regionale helseforetakene for 2018 står det blant annet at de skal iverksette tiltak for å øke tilgjengeligheten til psykisk helsevern for innsatte. Helsedepartementet vil få en tilbakemelding på dette fra helseforetakene våren 2019. På bakgrunn av denne rapporteringen vil vi vurdere eventuelle nye tiltak», lyder svaret.

Når det gjelder saken om håndtering av alvorlig syke i fengsler, som skal opp for Stortinget førstkommande tirsdag, viser Wara til debatten i Stortinget.

Fagforeningsleder:

Vil ha eget fengsel

- Det er både fortvilende og frustrerende å måtte låse inne personer som ikke burde vært der, sier kollega Asle Aase.

ANDERS BERGUNDHAUGEN,
SIRI GULLIKSEN OG
ALEXANDER KJØNSØ KARLSEN
75 50 00 00

OSLO: Problemstillingen for syk for fengsel men for frisk for psykiatri, er ikke ukjent blant medlemmene til Knut Are Svenkerud og Asle Aase.

- Vi ser også dette på volds- og trusselstatistikken fra fengslene, sier Aase.

Han leder Norsk Fengsels- og Friomsorgsforbund, som organiserer cirka 3500 medlemmer. Svenkerud representerer cirka 1700 medlemmer i Kriminalomsorgens Yrkesforbund.

Varslet i lang tid

- Vårt ønske er ikke å stigmatisere, men det er en gruppe innsatte som kan kalles «gråsoner-innsatte». Innsatte som etter psykiatriens definisjon ikke er syke nok til å være i behandling sinstitusjon, men etter kriminalomsorgens definisjon er for syke til å være i fengsel. De faller mellom to stoler, sier Svenkerud.

Fengslene har ikke ressurser til å gi disse menneskene adekvat behandling. Derfor kan konflikter oppstå, og den «behandlingen» kriminalomsorgen kan tilby er gjerne sikkerhetscelle og isolat.

- Fengsel er ikke en behandling sinstitusjon. Det er en institusjon for gjennomføring av straff. Dette er ikke noe forsøk på ansvarsfraskrivelse fra vår side, men vi har i lang tid varslet om at vi sliter med en gruppe innsatte som i noen tilfeller bare blir dårligere og dårligere, som kriminalomsorgen ikke har et godt nok tilbud til - og som etter vår oppfatning i størst grad burde vært ivarett av helse, sier Svenkerud.

- Fortvilende

- Vi ser på de hendelsene vi har, at det er en del innsatte som utagerer og er ustabile på grunn av psykiske lidelser. Det er både fortvilende og frustrerende å måtte låse inne personer som ikke burde vært der, sier Aase.

De som jobber ute i fengslene vil gjerne gjøre mer for denne gruppen, men er ikke behandlere, poengterer forbundslederen. Og sikkerhetshensyn må tas.

» Jeg tror ikke det hadde blitt vanskelig å finne innsatte til hundre plasser.
KNUT ARE SVENKERUD
Kriminalomsorgens Yrkesforbund

Noen tiltak er underveis, men Aase lar seg ikke blende av at statsrådene Tor Mikkel Wara (Frp) og Bent Høie (H) har kommet opp med noen titalls millioner for å etablere en ressurs-

ILLUSTRASJONSFOTO: HEIKO JUNGE / NTB SCANPIX

Nordea har fullført kjøpet

Nordea fullførte fredag det varslede oppkjøpet av Gjensidige Bank ASA. Kjøpesummen er rundt 5,5 milliarder kroner.

OSLO: Transaksjonen ble kunngjort i juli i 2018. Den omfatter kjøp av alle aksjer i Gjensidige Bank samt en strategisk samarbeidsavtale med Gjensidige

Forsikring om gjensidig distribusjon av forsikrings- og finansprodukter i Norge.

- Dette oppkjøpet støtter opp om strategien vår om å vokse i det viktige norske markedet. Målet er å tilby kundene våre et bredere utvalg tjenester og innovative bankløsninger, sier John Sætre, leder av Nordeas personmarked i Norge.

Gjensidige Bank vil inntil videre fortsette å drive som en selvstendig bank under nåværende merkenavn.

Oppkjøpet er godkjent av Konkurransetilsynet og Finanstilsynet.

sel for «gråsonneinnsatte»

FENGSEL: Luftgården i Ullersmo fengsel, hvor det ifølge fengselsleder nå sitter sju personer som hadde vært i psykiatriens varetekt om de ikke var i fengsel.

FOTO: HEIKO JUNGE / NTB SCANPIX

avdeling ved Ila fengsel for de aller sykeste. Han viser til at regjeringen samtidig har kuttet i kriminalomsorgens budsjetter med nær 100 millioner kroner.

- Dessuten er det behov for enda flere sånne avdelinger, poengterer forbundslederen.

Vil gå enda lenger

Kollega Svenkerud tar til orde for å gå enda lenger:

- Vi ønsker et helt eget fengsel for gråsonneinnsatte. Eller minimum én avdeling på 50

plasser med økt bemanning og spesialisthelsetjenesten til stede. Med helsefaglig og kriminalomsorgsfaglig kompetanse kraftsamlet på ett sted, sier han.

- Vi tror også en slik organisering kunne ha avhjulpet noe av trykket på psykiatrien. Og iverettatt menneskeverdet til den enkelte. Men det aller viktigste, fra vårt ståsted; hindret skader på personell samt vold og truselhendelser.

Første gang det var snakk om

gråsonnefengsel var på begynnelsen av 90-tallet, ifølge Svenkerud. Da i tilknytning til det psykiatriske sykehuset på Brøset i Trondheim. Man var kommet så langt at det var avsatt tomt, men en kartlegging blant innsatte viste at det den gang var kun et fåtall som ville kvalifisere for overføring til et slikt fengsel.

Godt anvendte penger

Snart 30 år senere har mye skjedd med innsattpopulasjo-

nen i norske fengsler, fastslår Svenkerud:

- Jeg tror ikke det hadde blitt noe problem å finne innsatte som hadde kvalifisert til et eget fengsel med hundre soningsplasser. I hvert fall ikke en egen avdeling med halvparten så mange plasser. Det ville vært et godt bidrag. En ressursavdeling med kompetent personell og kort vei til fagmiljø innen helse og psykiatri.

I et samfunnsperspektiv vil finansiering av slike tiltak være

LEDER: Knut Are Svenkerud leder Kriminalomsorgens Yrkesforbund.

LEDER: Asle Aase er leder i Norsk Fengsels og Friomsorgsforbund.

FOTO: DAN P. NEEGAARD

godt anvendte penger, mener forbundslederen.

- Vi skal sørge for straff, men samtidig at enkeltindivid blir ivaretatt ut fra et humanistisk menneskesyn og menneskeverd. Kriminalomsorgens målsetting er at innsatte skal komme ut en gang, uten å utgjøre noen risiko for samfunnet.

Innfører betaling på Fauske

Mandag 11. mars innfører Bane NOR pendlerparkering ved Fauske stasjon.

CATHRINE SKOGHEIM
cs@an.no
930 88 130

FAUSKE: Det skriver Bane NOR i en pressemelding, gjen tatt av Saltenposten.

- Ved å innføre pendlerparkering sørger vi for at en stor

del av parkeringsplassene ved stasjonen blir reservert for togpendlere innenfor vanlig pendlertid, det vil si mellom klokka 05 og 17 på hverdager, sier Knut Johansen, direktør for stasjoner, i pressemeldingen.

60 av de totalt 117 parkeringsplassene ved stasjonen blir reservert for togreisende med gyldig periodebillett på

toget.

Kundene inngår parkeringsavtale og betaler i appen Bane NOR Parkering.

Plassene kan benyttes gratis av alle på kveldstid og i helgene. 40 plasser settes av til dagparkering, der man kjøper parkeringsbillett i betalingsautomat.

Det er Fauske Parkering som skal drifte tilbudet.

BETALING: Det innføres betaling på Fauske stasjon.

MIA-SAKEN

- Tabben var at ingen

Adoptivforeldrene til «Mia» mener de mange avbrutte behandlingsløpene skadet mer enn de hjalp.

SIRI GULLIKSEN,
ANDERS BERGUNDHAUGEN OG
ALEXANDER KJØNSØ KARLSEN
75 50 50 00

HELGELAND: Mia ble henvist til Barne- og ungdomspsykiatrisk poliklinikk (Bup) fem ganger i perioden 2001-2012. En av henvisningene ble avvist.

Ingen så alvorret

Adoptivforeldrene skulle i etterpåkløkskapens navn ønske at noen forsto alvorret tidsnok.

- Den store tabben var at ingen så alvorret i utfordringene hennes tidlig nok. Vi har selv måttet lese oss til den kunnskapen vi har nå. Og vi har selv måttet melde oss på kurs for å forstå, sier de.

Mia har anklaget adoptivforeldrene for vold og overgrep. Anklagene ble anmeldt av politiet, etterforsket og henlagt.

Adoptivforeldrene forteller at de ved flere anledninger har opplevd at Mia har gått til naboen og andre og fortalt historier om dem.

- De første gangene ble vi helt satt ut. Men etter hvert skjønte vi hva som lå bak handlingene hennes. At de er en del av sykdomsbildet. At barn med reaktiv tilknytningsforstyrrelse reagerer motsatt enn hva man forventer. Ikke på grunn av ondskap, men på grunn av sykdom. I verste fall er det et tegn på kjærlighet; de vil vite hvor langt de kan gå før de støter de som er gladest i dem fra seg. Jeg synes vi klarte oss bra, sier adoptivfar.

To år uten livstegn

Adoptivfar har ikke hatt kontakt med Mia på to år.

- Denne perioden har vært helt grusom. Jeg har ikke visst hvor hun var, hva som skjedde med henne, eller hvordan jeg kunne komme i kontakt med henne. Sist jeg sendte henne en SMS med gode ønsker, fikk jeg et brev fra en advokat som ba meg ikke ta kontakt med henne, forteller adoptivfar.

MIA-SAKEN: AN publiserte historien om Mia i Endelig Helg 23. februar.

Adoptivmor har hatt sporadisk kontakt, via telefonsamtaler og SMS.

Adoptivforeldrene fastholder at de aldri har gjort Mia noe vondt og sier at de ønsker å få kontakt med henne igjen.

» Jeg har ikke visst hvor hun var, eller hva som skjedde med henne.
ADOPTIVFAR

- Vi har omsorg vi ønsker å gi, men har ikke muligheten til å bidra. Det er en stor sorg for oss, sier de og understreker:

Sjokk og vantro

- Vi er ikke bitre på henne, men er svært kritisk til hjelperne som har vært rundt henne de to siste årene. Vi er forundret over at ikke vi som foreldre og andre fagpersoner i ansvarsgruppen hun hadde før hun dro til Mossjøen ble kontaktet da den nye ansvarsgruppen skulle etableres.

Adoptivforeldrene avslutter med si at de reagerte med sjokk og vantro på at Mia har hatt et langt opphold i varetekt uten dom:

- Dette er trist å registrere i og med det Mia først og fremst trenger er forutsigbare voksne personer rundt seg, som kan sette forutsigbare rammer og gi nærhet og omsorg.

TIPS OSS!
75 50 50 50
tips@an.no

Tips Avisa Nordland om små og store saker som du mener vi bør skrive om. Månedens beste tips honoreres med 2.000 kroner. Alle tips som benyttes honoreres med flaxlodd. Du kan også sende tips på sms med kode ANtips til 2005.

Del din video med Avisa Nordlands lesere på an.no/video

AN beklager feil om miljøtjeneste

BODØ: I saken om protester mot sammenslåing i miljøtjenesten tirsdag skrev vi at det er snakk om ni boliger for psykisk utviklingshemmede.

Det er ikke riktig. Boligene er ikke bare for psykisk utviklingshemmede, påpeker områdeleder Randi Huus.

Målgruppa for miljøtjenesten er personer med medfødt eller tidlig ervervet funksjonsnedsettelse.

AN beklager feilen!

Hver fjerde student får forsinket sensur

Nord universitet vil sette i verk tiltak mot forsinket sensur. - Dette må tas på alvor, heter det i styrepapirene til Nord universitet.

TRUDE LANDSTAD
tl@an.no
480 47 773

BODØ: I fjor var nesten 25 prosent av sensuren forsinket, mot

20 prosent i 2016. Fakultet for biovitenskap og fakultet for samfunnsvitenskap skiller seg ut med over 30 prosent forsinket sensur i 2018, mens fakultet for sykepleievitenskap har under 20 prosent forsinket sensur.

I styrepapirene heter det at når nesten hver fjerde kandidat opplever forsinkelser, er dette et problem som det er viktig å ta på alvor, særlig fordi utvik-

lingen har vært negativ de siste tre årene. På den andre siden er fakultetene stort sett flinke til å sørge for å gi rask begrunnelse til studentene når de ber om det.

I innstillingen til styret foreslås flere tiltak som for eksempel semestervis rapportering fra fakultetene, årlig rapportering fra fakultetene om iverksatte tiltak, bevisstgjøring av

fakultetsledelsen om viktigheten av rettidig sensur og begrunnelse og oppfølging av forsinket sensur som et fast punkt i årshjulet til Utdanningsutvalget. Det foreslås at rektor årlig skal rapportere til styret om utviklingen i forsinket sensur og karakterbegrunnelse, samt om tiltakene som settes i verk for å bedre situasjonen. Styret behandler saken 6. mars.

MÅ VENTE: Mange studenter må vente lenge på sensur.

så alvorret tidlig nok

BUP svarer

AN har bedt Barne- og ungdomspsykiatrisk poliklinikk (Bup) Helgelandssykehuset redegjøre for behandlingen Mia fikk.

HELGELAND: Gunnar Holmvik, avdelingsleder, skriver i en e-post at det noen ganger vil ta tid å finne svar på hvordan barnets vansker skal forstås i komplekse saker som denne, samt finne diagnose(r) som forklarer atferdsuttrykk eller symptomer på best mulig måte.

«Tidvis ber vi om hjelp fra mer spesialiserte instanser innen psykisk helse og rus, som tilfelle også i denne saken, for å avklare dette», skriver Holmvik.

En annen faktor i saken kan være barnets alder, og at vanskene ikke er de samme ved første henvisning som ved tredje henvisning, poengterer han, da utviklingen går fort i barneårene og symptomer og atferdsuttrykk kan endre seg over tid.

«Ved inngangen til tenårene/puberteten kan vanskene akselerere, og således bli tydeligere. Første utredning ble gjort da barnet var seks år, andre ved 10 års alder, og tredje utredning ble gjort da barnet var 12 år; den siste en mer omfattende utredning enn tidligere, med påfølgende behandling», skriver Holmvik.

Forløpet strakte seg ifølge epikrisen fra 17. januar 2008 til saken ble avsluttet 07. juni 2011. Under tiden framgår det av journalen at Bup har bedt om hjelp til utredning og behandling fra andre instanser, noe som ofte forlenger arbeidet med diagnostikk og det å finne beste behandlingstiltak, viser avdelingslederen til.

En tredje faktor kan være hva henvisningen beskriver som problemet, og hvordan dette forstås og utredes.

«Detaljene rundt hva som er gjennomført av behandling/tiltak kan leses i tidligere tilsendte dokumenter/ epikriser. De vurderinger som er gjort er faglige vurderinger etter samtaler med pasient, foreldre og andre involverte instanser som over tid har observert barnet, og hvor det er tatt hensyn til barnets alder, funksjonsnivå og symptomtrykk/ atferdsuttrykk på det aktuelle tidspunktet», avslutter Holmvik.

ØNSKER KONTAKT: Adoptivforeldrene fastholder at de aldri har gjort Mia noe vondt og sier at de ønsker å få kontakt med henne igjen.

FOTO: TOM MELBY

Jubel på Knut Hamsun vgs.: - Gode tall

Knut Hamsun videregående skole er svært fornøyd med søker tallene for neste skoleår.

ØYVIND A. OLSEN
o@an.no
970 73 611

HAMARØY/STEIGEN: - Spesielt gledelig er det at søkingen til friluftslivsfag fyller klassen og vel så det. Etter forrige vin-

ters klarhet rundt videreføring av tilbudet er dette svært gledelig, sier rektor Elin Eidsvik til Avisa Nordland etter at de foreløpige søker tallene nå foreligger.

Rektoren gleder seg også over at tilbudet i studiespesialisering vg1 både i Steigen og i Hamarøy, helse og oppvekst, samt byggfag, har god søkning. Hele 17 elever har søkt på vg1-

tilbudet i friluftslivsfag, 13 vil gå vg1 studiespesialisering, 12 helse- og oppvekstfag, mens ni har søkt seg inn på bygg- og anleggsteknikk. Ved avdelingen i Steigen er det ti søkere på vg1 studiespesialisering.

Rektor Elin Eidsvik sier seg også svært tilfreds med at Steigenmodellen, skolens alternative fagopplæringsmodell, har bra med søkere både i Steigen

og Hamarøy.

- Nå vil lærebedriftene gjennomføre intervjuer med kandidatene. Deretter blir det endelig klart hvor mange som starter på det utdanningsløpet, sier rektoren.

Det ligger for øvrig også an til at Knut Hamsun videregående skole vil få en liten økning i elevtallet neste skoleår, sammenlignet med i år.

FRILUFT: Friluftslivsaktivitet ved Knut Hamsun vgs. i Hamarøy.

MIA-SAKEN

Tiltak ble nedstemt p

Stortinget stemte over åtte forslag for håndtering av alvorlig psykisk syke i fengsel, men ingen ble vedtatt.

ANDERS BERGUNDHAUGEN
ab@an.no
959 19 193

OSLO: «Stortinget ber regjeringen sikre at alvorlig psykisk syke ikke blir plassert på enerom eller sikkerhetscelle på grunn av uro, voldelig utagering, selvskading, selvmordsfare eller selvmordsforsøk mens de er i kriminalomsorgens varetekt».

Det var ett av forslagene Petter Eide og hans SV-kolleger forsøkte å få Stortinget med på tirsdag, da saken om alvorlig psykisk syke innsatte i norske fengsler skulle behandles.

- Ikke godt nok

- De har nok mye rett i at det opp gjennom årene gjennom skiftende regjeringer har vært for lite fokus på kvalitet i innholdet i soningen, sa saksordfører Frida Melvær (H) da hun innledet.

Hun viste blant annet til umoderne bygninger som en årsak til at tilbudet ikke er godt nok.

- Derfor er jeg glad for at Helsedepartementet og Justisdepartementet har etablert et samarbeid om å styrke behandlingstilbudet, og sikre bedre overganger mellom kriminalomsorg og helse, sa Melvær, og la til at både Jeløya- og Granavolden-erklæringen legger vekt på redusere isolasjon.

- Tiden er overmoden. Temaet har vært satt på dagsorden flere ganger det siste året, sa Maria Aasen-Svendsrud (Ap).

Hun gjorde det samtidig klart at Arbeiderpartiet mener at alvorlig psykisk syke skal sikres forsvarlig helsehjelp gjennom spesialisthelsetjenesten, og at situasjonen nå er uholdbar.

- Følsomt tema

- Dette er et tema vi har vært kjent med. De som er i fengsel og har psykiske lidelser eller

sammensatte lidelser, har rett på de samme helsetjenestene som alle andre, sa Solveig Horne (Frp).

Men slo samtidig fast at det ville være for enkelt å si at det bare er å flytte disse menneskene over i psykiatrien.

- Det er viktig å ha de rammene som ansatte i kriminalomsorgen kan gi, sa Horne.

” Vi taper voteringen, men vinner saken.

PETTER EIDE SV

- Det er viktig for samfunnsikkerheten at de som har sonet sin straff, settes i stand til å leve lovlidige liv. Da er ikke innholdet i soningen uvesentlig. Isolasjonsbruk har fått sterk kritikk fra Sivilombudsmannen og FN, sa Geir Inge Lien (Sp).

Han la til at Senterpartiet langt på vei deler problembeskrivelsen, og i stor grad støtter intensjonen til SV. Men at man også har framsatt egne forslag.

- Utstøtt og sårbar

- Jeg er glad for at vi har fått anledning til å ha denne diskusjonen. Dette er en av samfunnets mest utstøtte og sårbare grupper. Det kan sies så enkelt at fengslene skal slippe å ta ansvar for dem som er psykisk syke. Vi kommer til å tape denne voteringen, men jeg mener fortsatt at vi vinner saken, fordi vi gir denne gruppen den oppmerksomheten de trenger, sa Petter Eide fra talerstolen.

- Denne saken omhandler et av de aller mest følsomme og komplekse tema vi har i samfunnet. Oppfølging av straffedømte med alvorlig psykiske lidelser krever det ytterste av vårt menneskesyn. Alvorlig psykisk syke har rett til en adekvat behandling selv om en har begått kriminelle, ja grufulle handlinger, sa Geir Stigbjørn Toskedal (KrF).

- Vi må greie å balansere straffedømtes helse og tilstand opp mot samfunnets behov for

FREMMET SAKEN: Petter Eide (SV) fremmet saken om alvorlig psykisk syke i fengsel for Stortinget.

vern og beskyttelse på en optimal måte. Rapporten tyder på at situasjonen krever ekstra innsats, samt politisk årvåkenhet og ansvar, fortsatte han.

- Skal hjelpes i fengsel

Så redegjorde justisminister Tor Mikkelt Wara (Frp). Han gjorde det klart at plikten til å beskytte ansatte og innsatte

noen ganger krever at isolasjon som virkemiddel tas i bruk. Men at det arbeides for å unngå unødig isolasjon, øke aktivitetstilbudet til isolerte, og holde isolasjonsnivået på et minimum.

Og han gjorde det klart at regjeringen tar problemstillingen på alvor, og kommuniserer dette til helsevesen og kriminal-

omsorg gjennom styringsdialog og oppdragsbrev. Før han ble utfordret på hva han vil gjøre konkret for de psykisk syke i fengslene på kort sikt:

- De bør etter mitt syn ut i morra, slo Petter Eide fast.

Det ville ikke statsråden være med på.

- Psykisk syke i fengslene vil for noen bli behandlet i fengs-

- Flest voldtekter på fest

Sju år og 1,4 millioner kroner er gått siden Kripo lanserte holdningskampanjen «En kjernekar». Fremdeles skjer nesten 40 prosent av alle voldtekter på fest.

OSLO: Sju år etter at Kripo ivktsatte holdningskampanjen bekrefter Ann Kristin Grosberghaugen det ikke har resultert i

noen nedgang i festrelatert voldtekt.

– Vi så en umiddelbar nedgang i antall overfallsvoldtekter. I sammenheng med fest og lignende, har vi foreløpig ikke sett noen nedgang, sier Grosberghaugen, som leder Oslo politidistrikts seksjon for etterforskning av alvorlige seksuallovbrudd.

I Kripo 2017-rapport var

festrelaterte voldtekter fortsatt den største kategorien anmeldte voldtekter i Norge. Antall saker var høyere enn i tidligere voldtektsskildringer fra politiorganet. Målgruppen for holdningskampanjen var unge menn og deres omgangskrets i alderen 18 til 35 år. Justisdepartementet ga Kripo 500.000 kroner i 2013, 400.000 kroner i 2014 og 500.000 kroner i 2015. **(NTB)**

HVER FJERDE: Student oppgir å ha blitt utsatt for seksuell trakassering i en undersøkelse. **ILLUSTRASJONSFOTO: HEIKO JUNGE**

på Stortinget

FOTO: ANDERS BERGUNDHAUGEN

lene. For noen vil det være nødvendig å ta dem ut og gi behandling i helsevesenet. Det normale er å motta helsehjelp i fengselet. Til grunn ligger en prosess med en domstol som har avsagt en dom, og den dommen er fengsel. Så er det selvfølgelig sånn at man kan ta mennesker ut og legge dem inn i helsevesenet, dersom det

konkret er nødvendig. Men det skal ikke være noen generelle fullmakter til det.

Koordineringsproblem

– Så skal jeg være med på en bekymring, som jeg tror er viktig. Nettopp fordi vi har et helsevesen og en kriminalomsorg, så utelukker jeg ikke at noen av de faller mellom to stoler, og at vi

har et koordineringsproblem her om hvem som har ansvaret for en gruppe som både skal ha hjelp fra fengselet, og fra helsevesenet, la Wara til.

Stortinget voterte over åtte ulike forslag om alvorlig psykisk syke i norske fengsler, fra flere ulike partier og partikonstellasjoner. Ingen fikk flertall, og intet vedtak ble gjort.

FLYTTEBISTAND: Bodø kommune ber staten om milliardforskudd til flyplass-flyttingen. **ILLUSTRASJON: AVINOR**

Bodø kommune ber om forskuidd

Bodø kommune skal stille med ca. en milliard i finansieringen av flyttingen av flyplassen.

CATHRINE SKOGHEIM
cs@an.no
755 05 050

BODØ: Men kommunen har møtt på utfordringer. Den såkalte Bodø-modellen har ligget til grunn hele veien. I den ligger det at bidrag fra tomtesalg skal gå til Avinor som delfinansiering.

Staten stiller med 2,4 milliarder kroner til flyttingen. Avinor står for 1,6 milliarder. Bodø kommune har planlagt å kjøpe store deler av arealene som frigis når Forsvaret flytter ut i 2021, og bruke disse arealene til byutvikling. Salg av disse arealene kan imidlertid først skje når dagens rullebane stenges.

Forskuidd

I formannskapsmøtet 14. mars skal saken diskuteres.

Rådmann Rolf Kåre Jensen foreslår å be om forskuidd fra staten og betale tilbake milliarder over tid.

– Som følge av manglende kommunalt handlingsrom i gjeldende lovverk, foretrekkes primært at bidrag til finansiering av ny lufthavn på anslagsvis 1 mrd. kroner løses gjennom at staten først overfører beløpet til Avinor gjennom styrking av egenkapital eller tilskudd, og at overskudd fra utvikling av eiendommen tilbakeføres til staten fra Bodø over tid, skriver rådmannen i saksframlegget.

Tilbakebetalingen kan gjøres på to måter – enten gjen-

nom at et kommunalt eiendomsselskap overfører overskudd til staten, eller at kommunen får trekk i rammene over en del år og finansierer dette med utbytte eller overskudd fra eiendomsselskap.

Rådmannen anbefaler at formannskapet slutter seg til løsningen.

Formannskapet bes også vedta at rådmannen kan fortsette arbeidet med å forberede realisering av verdier som kan skytes inn i eiendomsselskapet. Det tas ikke stilling til i saken som skal behandles om noen verdier skal realiseres.

– Dette må vi komme tilbake til når staten har vurdert en mulig løsning, skriver rådmannen.

Gränshandel
VARUBUSSEN I ARJEPLUG AB
Velkommen til bussen på Graddis

ÅPENT HVER LØRDAG 9 – 17

SVENSK OKSEKJØTT fra 115,- SEK pr kg
STRØSUKKER 2 kg 25,- SEK pr pose
FALUKORV 800 gr 32,- SEK - 2 stk for 60,- SEK

• Hjortekjøtt	• Hamburgere
• Elgkjøtt	• Kebab
• Lovbit	• Rimmad sidfläsk
• Reinkjøtt	• Meieriprodukter
• Tøret kjøtt	• Hushållsost 2,2kg
• Bacon	• Glutenfrie varer
• Røkt svinekam	• Laktosefrie varer
• Falukorv	• Brus
• Kylling	• Kioskvarer
• Viltskarv	• Vanlig sortiment

OBS! Kun kontant betaling
Tel. 0046 703 797 072 (Dennis)
0046 702 199 193 (Ellinor)
mail: ellinor.bissmark@hotmail.com

Flypassasjeravgiften endres

Det blir billigere å reise i Europa, men en god del dyrere å fly lenger vekk fra første april.

OSLO: Det blir billigere å reise i Europa, men en god del dyrere å fly lenger vekk når regjeringen fra 1. april endrer satsene i flypassasjeravgiften.

Regjeringspartiene har lenge signalisert at de har ønsket

å gjøre noe med flypassasjeravgiften. Da statsbudsjettet for 2019 ble lagt fram i fjor, ble det også varslet at avgiften skulle endres fra å ha én sats på 84 kroner for alle flyginger, til to satser.

Fra 1. april vil de nye satsene for avgiften derfor bli endret til 75 kroner for alle reiser med sluttdestinasjon i Europa, mens den for alle andre reiser

vil bli økt til 200 kroner, opplyser Finansdepartementet.

Den omdiskuterte avgiften, som ble innført på alle flyginger fra norske flyplasser i 2016, ble blant annet oppgitt som grunn da Ryanair la ned all sin trafikk fra Moss lufthavn Rygge.

Dette skulle bli kroken på døra for den sivile trafikken fra flyplassen i 2017. (NTB)

FLY: Sas og Norwegian-fly på Trondheim lufthavn Værnes.

FOTO: GORM KALLESTAD / NTB SCANPIX

os politikerne

DEBATT: Kjersti Toppe (Sp) er faste nestleder i helse- og omsorgskomiteen på Stortinget.

FOTO: ANDERS BERGUNDHAUGEN

Sørger for ny stortingsdebatt

- Dette er oppskriften på å ødelegge et menneske, sa Kjersti Toppe etter å ha lest Mia-saken. Nå tar hun den inn på Stortingets dagsorden.

ANDERS BERGUNDHAUGEN
ab@an.no
75 50 50 50

BODØ: Kjersti Toppe (Sp) reagerte sterkt etter å ha lest om «Mia», som er blitt en kasteball mellom psykiatri og kriminalomsorg.

Torsdag leverer hun en interpellasjon til helseminister Bent Høie - basert på virkelighetsskildringer fra media den siste tiden. Hun skriver:

«Dokumentaren om Siw i Stavanger Aftenblad gir oss historia til ei av dei rundt 6000 menneska i Norge som er ekstra hardt ramma av rusproblem og psykiske lidningar (ROP-liding), og som skårar aller dårlegast på levekårsundersøkingar og som hjelpeapparatet ikkje når inn til. Siw gjekk til grunne. Avisa Nordland har fortalt historia om Mia, eit anna alvorleg døme

på ei ung kvinne som fell mellom alle stolar i hjelpeapparatet. Mia har vore akuttinnlagt 24 gonger i løpet av tre år, i løpet av 200 dagar i fengsel har ho gjort 41 forsøk på å ta sitt eige liv. Mia treng langvarig behandling, ikkje fengsel. Helseminister har uttalt at ein må bruke dokumentaren om Siw til å lære, og at det verkar klart at Mia ikkje har fått god nok koordinert hjelp og oppfølging. Kva vil statsråden gjøre for å sikre at dei mest sårbar menneska får hjelp og koordinerte tenester både frå sjukehus og kommune, og hindre at menneskeliv går til grunne?»

En interpellasjon er et mer omfattende spørsmål til regjeringen enn skriftlige spørsmål og spørretimespørsmål, og gjenstand for debatt i Stortinget. Spørsmålet skal besvares så raskt som mulig, senest én måned etter at det er stilt - og vil bli satt opp på Stortingets dagsorden. Svaret legges frem for Stortinget under en såkalt interpellasjonsdebatt. En slik debatt skal maksimum ta en time og tretti minutter.

16. MARS 2019

LØR DAG an

UNGDOM MED EGEN FESTIVAL:

Sterke Vindkast i Stormen

SATSER: Vindkast-festivalen får besøk av kjente band og Sophie Elise.

KULTUR SIDE 30

Nr. 64 Løssalg kr. 40 www.an.no

DROPPET UT AV SKOLEN:

Mathias vant debutantpris

NYHETER SIDE 4 OG 5

KRISE UANSETT UTFALL

Svaice-planene må legges på is

NYHETER SIDE 9

BOLIGMARERITT FOR LENE:

Ble sykemeldt og innlagt på sykehus

NYHETER SIDE 6 OG 7

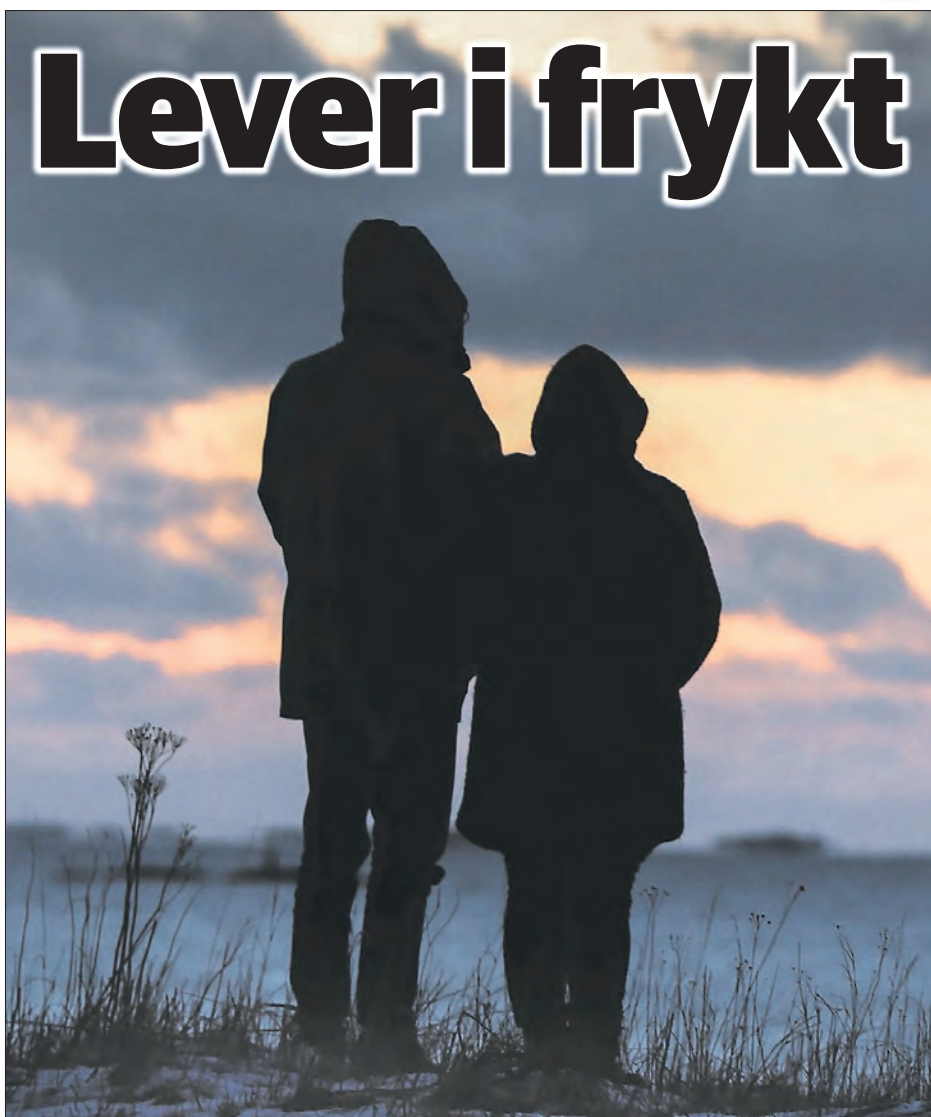

FOTO: TOM MELBY

FORTVILET: Datteren deres var syk nok til at fremmede reagerte. Men legevakten grep ikke inn. Nå er familien redd hun skal dø. - Vi går i kriseberedskap hele veien. **ENDELIG HELG SIDENE 4-9**

**OPPHØRSSALG
DUNDYNER
÷70-80%**

www.sleepingbeauty.no
FRI FRAKT OVER KR. 1000,-

Lever i alle foreldres mareritt

Datteren deres var syk nok til at fremmede reagerte, men legevakten slapp henne rett ut på gata. Nå frykter familien at hun skal dø.

REPORTASJE

LØRDAG 23. februar ringer telefonen til far. En ansatt ved en kafé i hovedstaden har observert datteren på gata i Oslo, og sett at hun trenger hjelp.

Kvinnen går i de samme klærne hver dag, og virker trøtt og sliten. Men forteller at det er hun som eier kafeen, og at hun er gravid med trillinger. Hun ser ut til å ha blåmerker på halsen og rundt det ene øyet.

- Vi ble så bekymret at vi reiste ned med første fly dagen etter, forteller far.

Foreldrene har valgt å fortelle sin historie i håp om å få hjelp til å redde datteren. Publiseringen skjer uten at AN har vært i kontakt med henne. Derfor er de fleste aktører i denne historien anonymisert.

DE SETTER bagasjen fra seg på hotellet, og begynner å gå. Først til kafeen, som er det siste sporet de har. Så rundt om i nabolaget. Til en brun pub hvor de tror hun kan ha sovet, og den døgnåpne kiosken hvor hun har pleid å pante flasker.

Det er to grader, svak vind og overskyet i Oslo denne dagen. De får hjelp av ansatte på kafeen, snakker med flere som jobber i området, og de har med seg et bilde av datteren som de viser fram.

Flere vet av henne. Men ingen kan si hvor hun er nå.

- Vi gikk sikkert 50.000 skritt i løpet av de to dagene vi var der nede. Men vi så ikke snurten av henne. Først da vi satt på flytoget tilbake, fikk vi en melding om at hun var observert ved ett av stedene der vi hadde vært, forteller foreldrene.

DE SITTER sammen i sofaen hjemme i stua. Over dem henger bilder av smilende barn i treårsalderen. Med hvert sitt dåpsfat under.

Barna er voksne nå. De andre søskne-

ne lever normale liv med jobb og studier. Det er i det hele tatt lite som skiller denne Salten-familien fra andre familier. Men eldstedatteren, som nå er i begynnelsen av 30-årene, har vært psykisk syk siden tenårene.

Det har vært mange kamper.

Men det toppet seg i fjor vår.

- Da fikk vi telefon fra Gardermoen om at hun hadde søkt nødpass, fordi hun ville reise til Amsterdam. Hun hevdet at hun var ulovlig adoptert, og at hennes egentlige familie befant seg i Nederland, forklarer far.

Det ble ikke utstedt noe nødpass. Siden har datteren, så vidt familien vet, befunnet seg i Oslo.

- DET begynte med at hun kom veldig ofte inn til oss på kafeen. Vi reagerte på oppførselen hennes og det hun sa, sier en av de kaféansatte - som grunnet sin bekymring oppsøkte familien for å si fra.

Hadde det vært en film, ville jeg ikke trodd historien var sann.

Hun forteller at det hender at betjeningen tar kontakt med politiet om de får truende eller utagerende personer innom. Men at det har ikke vært aktuelt overfor Salten-kvinnen.

- HUN lager ikke trøbbel, og framstår ikke ruset. Virker som regel bare sliten og vil sove. Vi har latt henne få lov til det fordi vi synes synd på henne, sier den kaféansatte.

Hun sier kvinnen først begynte å dukke opp jevnlig i desember, og at de etter hvert har skjønnet at hun ikke har noe sted å bo.

- Hun har på seg det samme hver dag, men hun har alltid rent og fint hår - og virker ikke ustelt. Hun har sett normal ut, bortsett fra den blåveisen, forklarer

den kaféansatte.

Det er først og fremst det kvinnen sier, som får henne og kollegene til å tenke at kvinnen må være psykisk syk.

MOR VISER fram en melding fra noen år tilbake, hvor datteren gjør det klart at hun ikke er i familie med dem, samtidig som hun hevder at hun er politietterforsker og britisk statsborger.

Far forteller at datteren opererer med flere ulike historier om seg selv. Hun kan være musikkprodusent fra Nederland. Etterforsker hos Scotland Yard. Eller ba-reier i USA.

Hun er ikke lenger å finne på sosiale medier, og har ikke telefon, så vidt de vet. Hun skal ha gitt bort eller kastet alle eiendeler, inkludert arvegods og nordlandsbunad.

- Hun har bare det hun står og går i, og det er ikke klær som holder vinterkulda ute.

FORELDRENE HAR vært flere turer til Oslo for å lete etter kvinnen i løpet av det siste halvåret. Men hun vil ikke bli funnet. Som regel har de vært nødt til å returnere uten å ha sett eller snakket med henne.

- Utbetalingene fra Nav er stoppet, det har vi fått brakt på det rene. Hun har gått i de samme klærne siden i sommer, bor på gata og har ikke noen adresse. Vi har ikke grunn til å tro at det er rus involvert. Hun er syk, men vil ikke ha hjelp, sier foreldrene.

Nå frykter de det verste.

- Vi har gått og ventet på at den neste telefonen vi skulle få var at noen hadde funnet henne ihjelfrosset.

- Man må ståsette seg. Jeg har dager hvor jeg ikke orker å ha på telefonen, sier mor.

DA DET ringte hjemme hos foreldrene lørdag 23. februar i år, var det fra familiens yngste datter. Som fortalte at hun hadde blitt oppsøkt på Facebook av en ukjent.

Hun glemmer ikke den første meldingen.

«Hei. Et lite spørsmål ... Er du i familie med *****?»

- Min første tanke var at nå har det skjedd noe veldig ille. Noe som jeg ikke klarer å si høyt en gang, forteller hun som er lillesøster til kvinnen i Oslo.

Elleve år skiller dem. Men de har alltid vært tett knyttet til hverandre.

- Hun var mitt store forbilde. Jeg så veldig opp til henne. Og jeg tror også hun syntes det var stas med meg som lillesøster. Hun har alltid vært blant mine beste venninner.

BUDSKAPET DEN lørdagen i februar var ikke så brutalt som først fryktet. Og lillesøsteren, som selv er student og i begynnelsen av 20-årene, satte den kaféansatte i kontakt med foreldrene. Som avtalen dem imellom er.

- For at de skal være oppdatert, og for at ingen av oss barna skal være nødt til å sitte alene med ting, forklarer hun.

- Vi forsøker å skjerme de andre barna våre litt. De har sine liv, med jobb og studier, som de skal få leve, supplerer far.

Men hele familien preges. Det er ikke til å unngå.

- Selv om vi forsøkte å være bevisst på ikke å snakke for mye om det da vi var samlet i jula, så var det en stol ved bordet som for første gang sto tom, sier mor.

TO GANGER de siste månedene, har foreldrene forsøkt å etterlyse datteren hos politiet.

- 10. januar ringte de oss og sa at hun var sporet opp i Oslo, og framstilt for lege. På legevakten skal hun ha vært rolig og avslappet, og sagt at hun ikke ønsket hjelp. Hun ble vurdert samtykkekompetent, og sluppet ut på gata igjen, sier far.

Hos helsevesenet opplever de at skottene er så tette mellom de ulike instansene og avdelingene som datteren har vært innom, at informasjon som kunne

DESPERAT ROP: Foreldrene sier at de har gått noen runder med seg selv, før de etter å ha lest «Mia-saken» bestemte seg for å ta kontakt med Avisa Nordland for å få formidlet sin historie. Selv omtaler de det som et desperat rop om hjelp. – Når folk ikke kan ta vare på seg selv, må det vel være sånn at samfunnet kan gripe inn?

LILLESØSTER: Yngstedatteren i familien forteller om en storesøster som har hatt flere runder med psykoser. Men som også i perioder har levd et normalt liv, med jobb, leilighet og venner. Hun nekter å gi opp håpet. – Jeg kjenner søsteren min, og hun er et av de mest ordentlige mennesker jeg vet om. At hun skulle bli uteligger, hadde jeg aldri trodd.

« kastet lys over hennes tilstand, for eksempel ved vurdering av samtykkekompetanse, ikke er tilgjengelig for den som skal ta avgjørelsen.

Foreldrene er fortvilte.

– Når folk ikke kan ta vare på seg selv må det vel være sånn at samfunnet kan gripe inn?

SELV KJENNER de historien så altfor godt, etter å ha levd mange år med hennes sykdom. Og de har følt at de har blitt stigmatisert av omgivelsene. Kjent på antakelsen om at når noe går galt, så er

det foreldrenes skyld.

Det begynte i tenårene, forteller de, med at faren til ei venninne hun hadde avtalt å overnatte hos, ringte og fortalte at datteren deres ikke var der - og at det ikke var første gang dette hadde skjedd. Foreldrene mistenkte at noe var galt, og fryktet rus.

– Da vi konfronterte henne, ble hun sint, og sa vi var ute etter å kontrollere henne, sier far.

Så vanskelig opplevdes situasjonen, at foreldrene selv valgte å ta kontakt med barnevernet.

– Jeg har fortsatt brevet vi fikk fra bar-

nevernet der det står at hun unndro seg omsorg. Der og da ble det en slags lettelse for oss; det var ikke vi som hadde gjort noe galt, sier mor.

» Når folk ikke kan ta vare på seg selv, må det vel være sånn at samfunnet kan gripe inn?

FORELDRENE

SIDEN DEN gang har datteren vært inn-

om flere institusjoner og botilbud i regi av det offentlige.

– Den første diagnosen hun fikk var bipolar lidelse. Den siste var paranoid schizofreni. Det er vel ti år siden nå, sier mor.

Før hun ble syk, fikk de stadige kommentarer på at datteren var blid og grei å ha med å gjøre.

– Hun var flink på skolen og hadde mange venner. Lærerne skrøt av henne, sier far.

Han legger til at hun tidlig i voksenlivet også har hatt jobb, som hun har prestert godt i.

Kan ikke lese hverandres notater

Det er nærliggende å tro at legevakten ikke kjente kvinnens historikk da hun ble framstilt for vurdering.

- Siden det ikke er felles journalsystemer mellom kommunehelsetjeneste og helseforetak, har man foreløpig ikke tilgang til å lese hverandres notater, med unntak av informasjon som er i henvisninger, epikriser og lignende som går til kommunelege eller fastlege.

Det forklarer klinikkssjef Hedda Soløy-Nilsen ved Psykisk helse og rusklinikken hos Nordlandssykehuset i en e-post.

Journalopplysninger kan innhentes fra andre behandlere eller foretak «ved behov», ifølge klinikkssjefen.

I praksis vil, så vidt AN forstår, en legevaktlege som regel ta avgjørelsen om hvorvidt tvungen behandling er aktuelt, basert på måten pasienten framstår på der og da, uten å kjenne historikk.

Samtykkekompetansevurdering skal i hovedsak basere seg på den aktuelle vurdering og undersøkelse, presiserer Soløy-Nilsen.

- I en legevaktssituasjon vil det nok ikke være tid til å få innhentet opplysninger fra for eksempel andre helseforetak, ut over det som allerede ligger i legevaktjournalen. Uten at jeg har kjennskap til hvordan Oslo legevakt jobber, eller hvilke journalsystemer de har, skriver hun.

Hvordan kan så en person med sykdomsbildet som kvinnen AN skriver om bli vurdert samtykkekompetent? Hva skal til for at noen som henne skal kunne hjelpes mot sin vilje?

- Vi kan ikke uttale oss om hvorfor Oslo legevakt har vurdert pasienten til å være samtykkekompetent, understreker Soløy-Nilsen.

På generelt grunnlag legger hun til:

- Dette er hensikten med og resultatet av ny psykisk helsevernlov. Alvorlig psykisk syke personer skal ha rett til å avslutte eller motsette seg å ta imot behandling så lenge de er vurdert samtykkekompetente og ikke er til nærliggende alvorlig fare for eget liv eller andres liv og helse. Endringene i lovverket har svekket muligheten til å gi de sykeste pasientene en sjanse til å få virksom behandling.

” Det er veldig sårt å lese de meldingene.

LILLESØSTER

- Når hun er medisinerert kan hun fungere godt, og hun er hyggelig og grei mot alle. Hun er empatisk, og har evner. Problemet er at hun ikke vil ta medisin, sier far.

YNGSTEDATTEREN FORTELLER om en storesøster som har hatt flere runder med psykoser. For eksempel at hun en tid etter en ferietur til England, nektet å snakke annet enn engelsk.

Men også at hun i perioder har hatt jobber som hun har fungert godt i, hvor hun har bodd i egen leilighet, hatt mange venner og levd et normalt liv.

- Da jeg var liten, forsto jeg ikke så mye av det som skjedde. Men jeg husker en gang jeg satt i trappa og gråt, fordi storesøster hadde stukket av hjemmefra.

Opp gjennom årene har hun skjont mer.

- Når man som 14-åring får melding om at man ødelegger livet til sin søster, og at hun ikke vil komme i konfirmasjonen, så begynner man å forstå at noe er galt.

PÅ GRUNN av deres nære forhold, har hun ofte opplevd å få meldinger fra

storesøsteren når hun har vært syk.

De kan være vonde å lese.

- Det er veldig sårt. Men jeg har lært meg å distansere meg følelsesmessig. Hvis vi skal la hennes sykdom gå ut over livet og hverdagen, så vil vi bli syke selv. Jeg prøver å minne meg på at det ikke er noe jeg kan gjøre. Det er fælt, men sånn er det, sier lillesøster - og forsøker å holde tårene tilbake.

Sist gang hun ble kontaktet av søsteren, var fra en facebookprofil opprettet i et annet navn, sier hun. Tilbakke i 2017.

KLINIKKSSJEF: Klinikkssjef Hedda Soløy-Nilsen ved Psykisk helse og rusklinikken hos Nordlandssykehuset. **FOTO: INGER ANNE LILLEBO**

- Nå har hun ikke mobil eller tilgang til pc lenger. Jeg lurer på, hvis hun fortsatt hadde hatt det, om hun hadde sendt meg flere meldinger, sier lillesøster.

FORELDRENE FORTELLER om gjentatte forsøk på å få helsevesenet til å ta affære. For eksempel ved å få noen til å sende ned en epikrise som beskriver datterens sykdomsbakgrunn til legevakta i Oslo.

- Beskjeden vi får, er at vi må kontakte politiet. Men det er grenser for hvor mange ganger vi kan melde henne savnet. Vi er redde for «å rope ulv» for mange ganger, når utfallet blir som nå sist.

Altså at datteren vurderes samtykkekompetent, og selv kan takke nei til hjelp.

- Hun har ikke innsikt i sin egen sykdom. Men tvangsparagrafene er blitt så strenge under helseminister Bent Høie. Folk skal kunne bestemme selv om de vil ha behandling eller ikke, sier far.

- Satt på spissen, så mener jeg det er aktiv døds-hjelp, det man nå driver med, legger mor til.

DE OPPLEVER alle foreldres mareritt, og at de kjemper mot et system som etter deres mening tar mer hensyn til datterens personvern enn hennes liv og helse.

- Hadde jeg sett det på film, hadde jeg ikke trodd historien var sann, sier mor.

Selv har hun vært sykmeldt den siste tiden.

Satt på spissen, så mener jeg det er aktiv døds-hjelp, det man nå driver med.

MOR

- Jeg har noen dager hvor jeg er helt i kjelleren. Når det kommer meldinger på nyhetene om mennesker som har dødd i Oslo i forbindelse med ulykker eller kriminalitet, kan jeg puste ut når jeg får høre at pårørende er varslet.

- Vi går i kriseberedskap hele veien, samstemmer far.

Situasjonen preger hele familien.

OGSÅ KAMPEN for å nå fram hos hjelpeapparatet, tar på.

- Vi skulle ønsket at pårørende til noen med en så alvorlig diagnose fikk en kontaktperson å forholde seg til hos helsevesenet. Som kunne koordinere henvendelser, og lose en i riktig retning.

De ønsker ikke å kritisere enkeltpersoner, men et lovverk som de mener gjør det vanskelig å hjelpe noen av dem som trenger det mest. Opplevelsen er at mange fagfolk i helsevesenet lytter og forstår, men likevel ikke kan hjelpe.

- Det er helt sykt at det er mulig at det kan gå så langt, og at det ikke er noe man kan gjøre. Jeg synes det er helt vanvittig at reglene kan være sånn, sier lillesøster.

Situasjonen er vanskelig å avfinne seg med.

- Vi kan jo ikke ignorere bekymringsmeldingene. Det er jo ungen vår, tross alt, sier foreldrene.

- JEG gir ikke opp håpet selv om det per dags dato virker veldig håpløst. Hvis jeg kan bidra til at søsteren min får hjelp ved å fortelle, vil jeg absolutt det, sier lillesøster.

- Hva tenker du om at hun selv ønsker å få være i fred?

- Jeg tenker at det er sykdommen som snakker. Jeg kjenner søsteren min, og hun er et av de mest ordentlige mennesker jeg vet om. At hun skulle bli uteligger, hadde jeg aldri trodd. Det er et resultat av hvor syk hun er.

Foreldrene sier at de har gått noen runder med seg selv, for de etter å ha lest «Mia-saken», bestemte seg for å ta kontakt med AN for å få formidlet sin historie.

Selv omtaler de det som et desperat rop om hjelp.

- Hva skal vi gjøre? Vi holder på å miste datteren vår.

TEKST: ANDERS BERGUNDHAUGEN
FOTO: TOM MELBY

BEHANDLING: Salten-kvinnen har vært i behandling hos Nordlandssykehuset flere ganger tidligere, ifølge foreldrene.

Beslektet med Mia-saken

Historien om «Mia», som AN har fortalt tidligere i vinter, handler om en 23 år gammel kvinne som har falt mellom flere stoler, og blitt en kasteball mellom kriminalomsorg og psykiatri.

Ett av spørsmålene den reiser, er knyttet til retten til å bestemme over eget liv ved psykisk sykdom.

Jon Tomas Finnsson, sjef for psykisk helse og rus i Helse Nord, pekte på lovverket som akilleshælen til problemene Mia og andre som henne står i - da han kommenterte Mia-saken 27. februar.

Det mente helseminister Bent Høie (H) var et bomskudd.

- Er du samtykkekompetent og ikke ønsker behandling, skal du ikke tvinges til det. Hvis du derimot er i en situasjon hvor du enten er til fare for deg selv eller andre, eller ikke er samtykkekompetent, har vi ennå muligheten til å bruke tvang, uttalte Høie hos AN 28. februar.

BOMSKUDD: Helseminister Bent Høie mente det var et bomskudd å peke på lovverket.

FOTO: OLE BERG-RUSTEN / NTB SCANPIX

Ute- seksjonen: – Kjent problem- stilling

Det er en god del psykisk syke mennesker i Oslo som er mer eller mindre ivaretatt, og flere pårørende som er bekymret.

Pål Grav er stedfortredende leder for Uteseksjonen, som er Oslo kommunes oppsøkende tjeneste i sentrum for innbyggere og tilreisende i utsatte miljøer. Av hensyn til taushetsplikt, kan han verken bekrefte eller avkreftede at Uteseksjonen kjenner til Salten-kvinnen og hennes situasjon.

– Bildet du beskriver er en kjent problematikk her i byen. Det er en god del psykisk syke mennesker som er mer eller mindre ivaretatt, og opplagt en del vanskelige situasjoner knyttet til dette, sier Grav – på generelt grunnlag.

Kvinnens pårørende forteller at de har vært i kontakt med Uteseksjonen. Slike hendelser er ikke uvanlige, ifølge Grav.

– I slike tilfeller forsøker vi å bistå. Vi tar imot signalement av dem de savner eller har bekymring for, ser etter vedkommende i det miljøet de kan operer i, og prøver å ta kontakt, forklarer han.

Det hender Uteseksjonen får etterlysning fra institusjoner, og hvert år finner de ungdommer som er på rømmen og bidrar til å få de tilbake. Når det gjelder voksne mennesker som pårørende er bekymret for, er det ikke alle som ønsker kontakt.

– Og folk har lov til å være syk og velge ikke å ta imot hjelp, poengterer Grav.

Ved tilfeller hvor det kan være en alvorlig sinnslidelse eller fare for liv og helse, er det vanlig at psykiatrisk legevakt kobles inn for å gjøre en vurdering. En slik undersøkelse kan gjøres frivillig eller mot personens vilje, men hvis personen motsetter seg behandlingsinnleggelse, og blir vurdert kompetent til å ta en slik avgjørelse, vil det ikke bli brukt tvang.

– Der noen blir vurdert å ha samtykkekompetanse, det vil si de kan resonnerer over egen situasjon og forstå konsekvenser av sine valg, vil det derfor heller ikke bli anvendt tvang, sier Grav.

Oslo legevakt: – Vanskelig situasjon

– Det høres ut som de pårørende er i en vanskelig situasjon.

Det skriver avdelingsdirektør for allmennlegevakten og kommuneoverlege i Oslo, Jon Ørstavik, i en e-post til AN.

Han kan ikke gi opplysninger om enkeltpersoner, men redegjør på generelt grunnlag:

– Dersom man er bekymret for den psykiske helsen til personer i Oslo kan man kontakte bydelsoverlegen i den bydelen hvor vedkommende oppholder seg.

Bydelsoverlegen vil ifølge Ørstavik kunne undersøke saken nærmere, tilby helsehjelp og eventuelt iverksette undersøkelse eller behandling med tvang hvis det er grunnlag for det.

– Når det haster, eller personen ikke har tilknytning til en bydel, vil pasienten ofte bli brakt til legevakten. Her fins det døgnåpen allmenn- og skadelegevakt og en døgnåpen sosialtjeneste som kan bidra med krisehjelp og akutt overnattingsplass, fortsetter han.

På kveldstid og i helger er spesialist i psykiatri også til stede på legevakten.

– Legevakten vil først og fremst un-

dersøke om det er behov for akutt hjelp, og tilby det. Vi anser at vi har god kompetanse og et bredt tilbud som kan ivareta de fleste akuttsituasjoner, kommenterer Ørstavik.

Når det gjelder tvang, så er dette nøye regulert i psykisk helsevernloven, forklarer kommuneoverlegen.

– De senere årene har reglene i økende grad vektlagt individets rett til å bestemme over eget liv. Sammenlignet med noen år tilbake skal man være tilbakeholden med tvang så lenge personen ikke er til fare for seg selv eller andre, skriver Ørstavik.

FOTO: GORM KALLESTAD / NTB SCANPIX

Vil ha mer kollektivtrafikk

Områdereguleringsplan for ny lufthavn i Bodø har vært ute på høring.

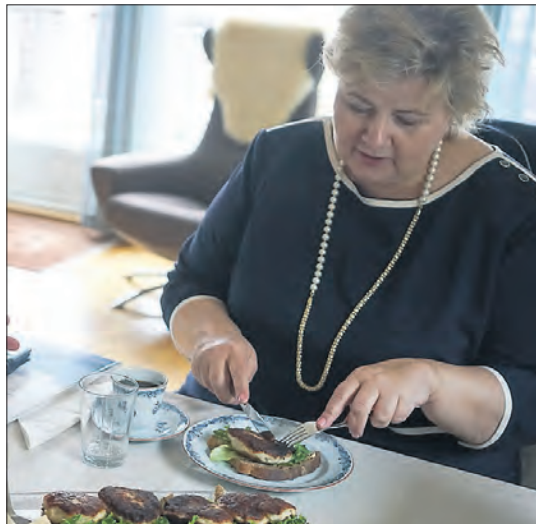
CATHRINE SKOGHEIM
cs@an.no
755 05 050

BODØ: Jernbanedirektoratet skriver i sin høringsuttalelse at flyttingen av flyplassen gir muligheter for en spennende byutvikling i Bodø.

Jernbanedirektoratet har ansvar for at kollektivtrafikkens samlede konkurranseevne styrkes gjennom bedre samordning av togtilbud med øvrig kollektivtilbud. Vi er derfor opptatt av at transport til og fra den nye flyplassen ses i sammenheng med byen for øvrig, skriver Anne Skolmli, sjef for regional samhandling Nord og Midt-Norge.

Hun skriver videre at Jernbanedirektoratet mener det er for lite fokus på kollektivtrafikk i planforslaget.

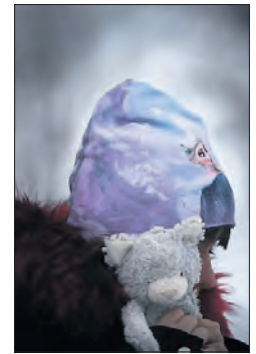
Kun areal til holdeplasser for rutebuss omtales. Vi støtter alternativet om at det skal foreligge en detaljreguleringsplan for tillatelse gis, for blant annet å sikre god tilknytning til den nye bydelen.

HJEMMELAGET: - Dette kommer høyt på lista, fastslo Solberg over hjemmelagde fiskekaker og lefser.

STOR TRO: Solberg våknet til nedgang for Høyre. Men har stor tro på at Høyres i Bodø vil sikre Lars Vestnes ordførerstolen.

TIL STORTINGET: Mia-saken kommer opp i Stortinget tirsdag. FOTO: TOM MELBY

Tar opp Mia-saken

Tirsdag kommer Mia-saken opp i Stortinget.

ANDERS BERGUNDHAUGEN
ab@an.no
755 05 050

BODØ: Interpellasjonen som Kjersti Toppe (Sp) har rettet til helseminister Bent Høie (H) basert på Mia-saken, skal debatteres i Stortinget tirsdag 9. april.

Saken er nummer ni på dagsorden i stortingsmøtet som starter klokken 10.

Hva vil statsråden gjøre for å sikre at de mest sårbare menneskene får hjelp og koordinerte tjenester både fra sykehus og kommune, og for å hindre at menneskeliv går til grunne? spør Toppe, som er nestleder i helsekomiteen på Stortinget.

Bakgrunnen hun viser til er denne:

«Dokumentaren om Siw i Stavanger Aftenblad gir oss historia til ei av dei rundt 6 000 menneska i Noreg som er ekstra hardt ramma av rusproblem og psykiske lidningar. Avis Nordland har fortalt historia om Mia, eit anna alvorleg døme på ei ung kvinne som fell mellom alle stolar i hjelpeapparatet. Mia har vore akuttinnlagd 24 gonger i løpet av tre år, i løpet av 200 dagar i fengsel har ho gjort 41 forsøk på å ta sitt eige liv. Mia treng langvarig behandling, ikkje fengsel. Helseministeren har uttalt at ein må bruke dokumentaren om Siw til å lære, og at det verkar klart at Mia ikkje har fått god nok koordinert hjelp og oppfølging.»

ar god tro på Lars

sa Vestnes.

- Men venstresida bygger skoler og har en del å vise til fra de siste årene?

- Vi har stått sammen om dette, sa Vestnes og la til at nå må Bodø få opp takten i sykehjemsbygging, gjøre seg mer attraktiv for næringslivet og få ned eiendomsskatten.

- Og bystyret må framstå mer som et styre og ikke så polarisert som vi har vært til nå. Vi kan krangle så fillene fyker i valgkampen, men så må vi kunne samarbeide, sa Vestnes.

Statsminister Erna Solberg påpeker at Bodø skal gjennom

store endringer og må ha evne til å realisere ny by-ny flyplass. Det mener Vestnes høyresiden vil være best til.

- Fordi vi er mest opptatt av å ha et økonomisk fundament til å klare disse endringene.

Lokale saker

I kommunebarometeret som Norstad har utført for NRK og Aftenposten nå i april faller Høyre neste fire prosentpoeng fra mars og har en oppslutning på 22,1 prosent på landsbasis.

- Meningsmålingene gir en tendens, men hvilke parti folk virkelig faller ned på, ser vi ikke

før lokalvalget, sa Solberg.

- Vil du komme med noen millioner i forkant for å lokke tvilerne?

- Nei, jeg har ikke tro på å drysse en million her og fem millioner der rett før valget hvis det ikke er veldig tett på byens utvikling. Det som betyr noe er å være konsistent. Vi har bygget studentboliger, jobbet med kunnskapbyen og sørget for at nordområdene ikke er bare er fra Tromsø og nordover.

Skatt og sykehjem

Vestnes mener regjeringen har gitt Bodø mye hjelp. I valgkam-

pen vil han fokusere på hva som skal skje etter den nye flyplassen når den nye bydelen skal utvikles.

- Og på den rollen Bodø må ta innen fisk og logistikk. Vi må beholde luftfartsmiljøet. Der trenger vi ikke å vente på ny flyplass, sa Vestnes.

Den siste målingen viser at 30,7 prosent ønsker Vestnes som ordfører i Bodø, mens Pinnerød foretrekkes av 35 prosent.

SPILLERNE GIRET NED

Etter fyrverkeriet mot Mjøndalen roet spillerne seg dagen etter.

SIDE 28

BODØ KOMMER MED

Prosjektnavnet «Ny E6 - Ny By» er historie. Nå er Bodø med.

SIDE 24

FOTO: ALEXANDER KJØNSØ KARLSEN

Fortviler over utsatt rettssak

MIA-SAKEN: Nå regnes «Mia» som syk nok til å være underlagt tvungent psykisk helsevern. Straffesaken mot henne er utsatt på ubestemt tid. - Det var det verste som kunne skje for Mia nå, sier advokat **Gunhild Vehusheia**. **NYHETER SIDE 6 OG 7**

NYHETER

Registrerte nytt selskap

Selskapet Storyline Nor Drama er nå stiftet. Vil holde orden i sysakene.

SIDE 8

NYHETER

Regnskap til 400 barnehager

PBL Regnskap og Poweroffice skal nå samarbeide om å levere regnskap til barnehager.

SIDE 10

NYHETER

Tok veisaken i egne hender

Veien til Mjelle så ille ut. Da tok Magnar saken i egne hender.

SIDE 4 OG 5

NYHETER

Banksjef vil ha mer sparing

Wenche Henningsen i Nordea frykter at mange ikke klarer renteoppgang.

SIDE 12 OG 13

NYHETER

TIPS OSS!
75 50 50 50
tips@an.no

Tips Avisa Nordland om små og store saker som du mener vi bør skrive om. Månedens beste tips honoreres med 2.000 kroner. Alle tips som benyttes honoreres med flaxlodd. Du kan også sende tips på sms med kode ANtips til 2005.

Del din video med Avisa Nordlands lesere på an.no/video

Stabilt folketall på Svalbard

SVALBARD: Innbyggertallet i Longyearbyen og Ny-Ålesund på Svalbard sank noe i andre halvår i fjor, men er fortsatt det nest høyeste noensinne. Én av tre er utlendinger.

Totalt var det per 1. januar 2.258 personer bosatt i de to bosetningene på Svalbard, ned fra 2.310 første halvår, melder Statistisk sentralbyrå (SSB).

Blant de 799 utenlandske registrerte statsborgere er det 131 statsborgere fra Thailand, 128 fra Sverige, 88 fra Filippinene, 54 fra Danmark og 52 fra Tyskland. (NTB)

an.no

Mat på døren mer populært

Dagligvarer levert på døren er et marked i vekst, men verken Meny eller spesialisten Kolonial. no tjener penger på hjemleveransene – ennå.

OSLO: Veksten i dagligvarebutikkene ligger på 1-3 prosent, men netthandelen med mat og drikke vokser mange ganger raskere. Fra

2015 til 2016 økte salget med 40 prosent, og veksten fortsetter, skriver Adresseavisen.

Meny tredoblet nettsalget i fjor og endte på 210 millioner kroner, men det er ikke nok til å gå med overskudd.

– Denne tjenesten er ikke lønnsom per dags dato. Det har hovedsakelig med volum å gjøre, sier netthandelansvarlig Knut Nyløkken i Meny. Han

tror likevel flere av deres nettbutikker kan bli lønnsomme, kanskje allerede i år.

Kolonial.no, som er størst på nett, nærmer seg milliarder i omsetning. I 2017 økte omsetningen til 801 millioner kroner, men underskuddet endte på 256 millioner. Tallet for 2018 er ikke klart.

(NTB) **MATKASSE:** Mange vil ha maten levert på døren. Foto: NTB scanpix

Reagerer kraftig på avlysning av forhåndsberammet rettssak:

- Det verste som k

«Mia» ble løslatt fra varetekt, men innlagt på tvang. Den planlagte rettssaken i mai, blir det ikke noe av.

ANDERS BERGUNDHAUGEN
ab@an.no
959 19 193

BODØ: Den nå 24 år gamle kvinnen ble varetektsfengslet første gang i oktober 2017. Siden har hun tilbrakt mer enn 200 dager i fengsel, og drøyt 100 dager på psykiatriens sikkerhetsposter. I politiets varetekt. Men etter å ha vært i Tromsø for rettspsykiatrisk vurdering i store deler av februar, ble hun innlagt på tvungent psykisk helsevern i Bodø tidlig i mars. Samtidig ble hun løslatt fra politiets side.

– Basert på opplysninger om at hun ivaretas av helse, bekrefter politiadvokat Line Finsås Einrem.

Mangler tillit

Av historien til Mia, som Avisa Nordland fortalte i en omfattende reportasje i slutten av februar, går det fram at kvinnen tidligere har hatt en rekke akuttinnleggelse i psykiatrien, uten at fagfolk har sett det formålstjenlig med innleggelse over tid.

Etter observasjoner gjort under oppholdet hennes i Tromsø, er denne oppfatningen endret. Nå er Mia innlagt etter lov om tvungent psykisk helsevern.

Tidligere opphold ved sikkerhetsenheten i Bodø, har vært rene varetektsurrogat, hvor hun ikke har fått behandling. Det får hun heller ikke nå, ifølge advokat Gunhild Vehusheia og verge Kjersti Kvalvik.

De forteller at Mia opplever nødvendige tillit mellom pasient og behandlere som fraværende.

– Det er ingen god situasjon for henne å være på sikkerhetsposten i Bodø, sier Vehusheia.

Ikke forespurt

Advokaten reagerer også kraftig på at den forhåndsberammede saken i Alstahaug er avlyst. Det har skjedd et skifte av domstol, fra Alstahaug tingrett til Salten tingrett. Med den konsekvens at straffesaken mot Mia, som var forhåndsberammet til starten av mai, nå er ut-

satt på ubestemt tid.

– Flyttingen gjort av hensyn til tiltalte, og den ivaretagelsen hun får av helsevesenet, sier politiadvokat Finsås Einrem.

– Dette har skjedd uten at min klient, hennes verge eller jeg selv har blitt forespurt. Mia har aldri sagt at hun ønsket flytting av domstol, sier Vehusheia.

» Min oppfatning er at en lener seg tilbake på at Mia ikke lenger er i varetekt.

GUNHILD VEHUSHEIA
Advokat

Forklaringen hun har fått fra politiadvokaten, er at initiativet til å flytte saken er basert på tilbakemeldinger som politiet har fått fra Mias ansvarlige overlege. Vedkommende skal ha gitt uttrykk for at det ville være uheldig å gjennomføre en retts sak i Mosjøen.

Hos Nordlandssykehuset avviser man imidlertid å ha frarådet rettssak på Helgeland.

Advokaten er klinkende klar på at avlysning av den forhåndsberammede saken ikke er til beste for hennes klient.

– En utsettelse var det verste som kunne skje for Mia nå.

Høyesterett

I de siste fengslingskjennelsene vedrørende Mia, har fare for oversoning vært tema. Altså hvorvidt tiden i varetekt kan overskride normalt straffenivå for hva siktelse eller tiltale går på.

Vurdert i forhold til retts sak tidlig i mai, kom Hålogaland lagmannsrett sist til at slik fare ikke forelå. Vehusheia var uenig, og forsøkte å få kjennelsen prøvd for ytterligere en rettsinstans. Men Høyesteretts ankeutvalg forkastet anken.

Nå som Mia er tvangsinnlagt i stedet for å sitte varetektsfengslet, gjør ikke lenger faren for oversoning hennes sak aktuell for forhåndsberamming sett fra politiets ståsted.

– Ny forhåndsberamming er ikke vurdert på dette tidspunkt. Vi venter på at etterforskningen kan ferdigstilles. Så vil saken bli oversendt Salten tingrett, sier politiadvokat Finsås Einrem.

– Min oppfatning er at man lener

seg tilbake på at Mia ikke lenger er i varetekt, sier Vehusheia.

- Svært tungt

Hvor lang tid det vil ta før saken kommer for retten, er vanskelig å si eksakt.

– Forhåpentlig ikke så lenge. Vi venter på en rapport fra en eksternt aktør (den sakkyndige vurderingen, vår anm.), som vi er helt avhengig av for å gjøre en vurdering av tiltale spørsmål. Etterforskningen er i ho-

vedsak ferdig. Og så vil det bli statsadvokatembetet som tar ut endelig tiltale. Vi håper saken blir berammet så fort som mulig, sier politiadvokaten.

Det håper også forsvareren, som mener det har tatt for lang tid å komme hit man er nå.

– Mia vil bli ferdig med saken. Det er svært tungt å ha den hengende over seg.

Tvangsinnleggelsen har ikke gjort dagene lettere, selv om det er nå er helse, og ikke krimi-

Mange jobber gratis overtid

En analyse av YS Arbeidslivsbarometer viser at en av tre arbeidstakere jobber overtid uten å få betalt.

OSLO: Det er YS-forbundet Negotia som har gjort en dybdeanalyse av YS Arbeidslivsbarometer.

- Det analysen vår viser, er at hver tredje arbeidstaker ikke

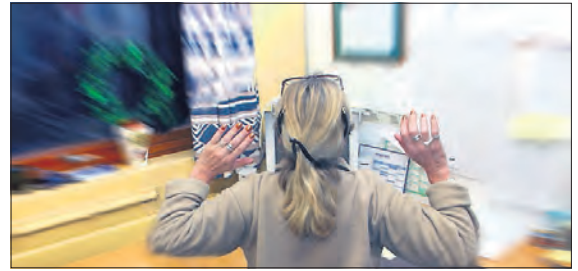
får registrert det som i realiteten er overtid. Dermed får de ikke betalt for dette, sier Monica A. Paulsen, leder i YS-forbundet Negotia.

Analysen viser også at hver tiende arbeidstaker i løpet av måneden jobber mer enn 10 timer i løpet av en arbeidsdag «ofte» eller «alltid».

Pålagt overtidsarbeid kan etter arbeidsmiljøloven i ut-

gangspunktet ikke overstige 10 timer i løpet av sju dager, 25 timer i løpet av fire sammenhengende uker og 200 timer i løpet av en periode på 52 uker. Videre kan overtidsarbeid kun pålegges når det er et særlig og tidsavgrenset behov.

(NTB)

EN AV TRE: En analyse av YS arbeidslivsbarometer viser at en av tre svarer at de jobber gratis overtid. ILLUSTRASJONSFOTO: NTB SCANPIX

Kunne skje nå

VIL IKKE: Onsdag skal kontrollkommissjonen ta stilling til klagen på at «Mia» tvinges til å være ved Sikkerhetsenheten hos Nordlandssykehuset.

FOTO: TOM MELBY

nalomsorg som har ansvaret for henne, ifølge Vehusheia.

Kontrollkommissjonen

Advokaten forteller at hennes klient tilbringer nå mesteparten av døgnet for seg selv, og poengterer at man ved sikkerhetsposten i Bodø per nå ikke er i posisjon til å gi Mia behandling.

- Mia opplever at Nordlandssykehuset har en oppfatning av henne som vanskelig, og ikke som syk. Hun opplever at de

ikke ønsker å hjelpe, og at de ikke tror hun ønsker å få hjelp, forklarer Vehusheia.

Hun har nå klaget vedtaket om tvangsinnleggelse inn for sykehusets kontrollkommissjon, som har som oppgave å sikre den enkelte pasients rettssikkerhet i møtet med psykisk helsevern.

- I Tromsø hadde man en helt annen tilnærming til henne som menneske og pasient.

Mia ønsker seg tilbake, og er

ifølge advokaten innstilt på å søke frivillig behandling i Tromsø dersom kontrollkommissjonen opphever tvangsvedtaket, når klagen behandles onsdag.

- Frykter dere ikke ny varetektsfengsling?

- Jo. Derfor vil jeg søke å avklare dette med påtalemyndigheten innen kontrollkommissjonens møte. Men Mia vil heller tilbake til Bredtveit fengsel enn å være på sikkerhetsposten i Bodø.

SITTER HER: «Mia» har tilbrakt den siste måneden på sikkerhetsposten ved Nordlandssykehuset i Bodø.

- Har ikke bedt om flytting av saken

Også ved Sikkerhetsenheten ønsker man en snarlig avklaring.

BODØ: - Vi har ikke hatt noen innvirkning eller synspunkt på flyttingen av rettssaken. Det får stå for advokatens regning. Jeg har ikke hørt om dette før, sier psykiatrispesialist Knut Kjerpeseth ved Sikkerhetsenheten hos Nordlandssykehuset.

Han avviser at det av behandlingshensyn vil være vanskelig for pasienten å gjennomføre en rettssak på Helgeland.

- Vi forholder oss til hva retten avgjør.

Når det gjelder tillitsforholdet som «Mia» opplever som manglende, understreker han at man ønsker å hjelpe, men at kommunikasjon har vært vanskelig.

Kjerpeseth poengterer videre at man ikke kan gå inn i et langvarig behandlingsopplegg så lenge man ikke vet hvor lenge en pasient blir værende. Og at en avklaring er ønskelig - også fra sykehusets side.

Politiets anbefaling

Politadvokat Line Finsås Einrem sier det er politiet som har anbefalt flytting av rettssaken.

BODØ: Basert på en konkret vurdering av alle opplysninger i saken.

- Det er politiet, basert på en helhetsvurdering av all informasjon som er mottatt samt egen vurdering av Mias behov og det tilbud som kunne gis i Mosjøen, som har anbefalt tingretten at saken blir flyttet. Tingretten har så gjort sine vurderinger basert på den tilbakemelding som ble gitt.

Politadvokaten uttaler videre at hun er ikke sikker på hva som menes med påstanden om at man «lener seg tilbake» på at siktede ikke lenger er i varetekt.

- Politiet fortsetter oppfølging av saken og etterfors-

kning av den på samme måte som om siktede hadde vært varetektsfengslet, her har det ikke skjedd noen endringer.

MIA-SAKEN

- Den nå 24 år gamle kvinnen ble varetektsfengslet første gang i oktober 2017, siktet for angrep med kniv på to sykepleiere.
- Foruten mer enn 200 dager i fengsel, har hun tilbrakt 182 dager i privat helseinstitusjon, og drøyt 100 dager på psykiatriens sikkerhetsposter.
- En siktelse på to forhold er på denne tiden blitt til en seks punkter lang tiltale.
- Fengslene har registrert 41 forsøk på selvsykdom og selvmord. Sikkerhetscelle og belteseng er gjentatte ganger blitt brukt.
- AN publiserte historien om «Mia» 23. februar.

SNITTMÅLING: Av dommen framgår det at politiet benyttet seg av gjennomsnittsmåling da mannen ble stoppet. **FOTO: ERNST FURUHATT**

Kjørte for fort og i hasjrus

Nå er Salten-mannen dømt til betinget fengsel og bot på 40.000 kroner.

ANDERS BERGUNDHAUGEN
ab@an.no
959 19 193

BODØ: En Salten-mann i 30-årene er dømt for brudd på legemiddeloven og flere brudd på veitrafikkloven etter at han i fjor høst ble målt til 75

kilometer i timen på riksvei 80, til tross for at høyeste tillatte hastighet på stedet var 60 kilometer i timen. Av dommen fra Salten tingrett framgår det at politiet brukte gjennomsnittsfartsmåler. En blodprøve tatt av mannen viste dessuten at siktede kjørte i hasjpåvirket tilstand tilsvarende en alkoholkoncentrasjon på drøye 0,5.

Kjøring i ruspåvirket tilstand

har vært styrende for straffutmålingen, som ble 18 dagers betinget fengsel. Mannen er ellers dømt til en bot på 40.000 kroner, og tap av førerrett for en periode på ett år. Ved utmålingen av den betingede fengselsstraffen er kjøring i for høy hastighet og bruk av hasj vektlagt i skjerpene retning. I formildende retning trekker at siktede har avgitt uforbeholden tilståelse.

DEBATT: Jeg er glad for at Stavanger Aftenblad og Avis Nordland forteller disse historiene, og for at representanten tar opp dette som en debatt i Stortinget, sa helseminister Bent Høie (H) under tirsdagens stortingsdebatt basert på historien om Siw og Mia-saken.

FOTO: FRA STORTINGETS DIREKTESENDING

Avisreportasjer førte til stortingsdebatt

Diskuterte Mia-saken

Kjersti Toppe (Sp) spurte helseministeren om det er en menneskerett å gå til grunne.

ANDERS BERGUNDHAUGEN
ab@an.no
959 19 193

OSLO: - Dette er en interpellasjon jeg ikke ønsker å stille. Vi har et godt helsevesen, og en velutviklet omsorgstjeneste, som hjelper mange. Denne saken handler om de andre. En sårbar gruppe. Mennesker som sliter med rus og psykiatri. Psykisk syke i fengsel, innledet Toppe i stortingsalen tirsdag.

Før hun fulgte opp med å spørre om helseminister Bent Høie (H) mener det er en menneskerett å gå til grunne.

- Hvordan er det mulig?

Toppe refererte til Stavanger Aftenblads reportasje om Siw. Som var 45 år da hun døde av en overdose. Hun ble funnet i

leiligheten sin første arbeidsdag etter påske i 2015. Saken er en skildring av samlet hjelpeapparat som ikke evnet å hjelpe en person i nød, ifølge. Det var til slutt brannvesenet, etter tilsyn, som sendte bekymringsmelding til kommunen.

- Avisa Nordland har fortalt om henne de har kalt «Mia». Et alvorlig eksempel på ung kvinne som faller mellom alle stoler i hjelpeapparatet. Historien er sterk og virker helt utrolig. Hun omtales som «Jenta ingen kan hjelpe». Kan det virkelig stemme? spurte Toppe.

- Hvordan er det mulig å ha 24 akuttinnleggelseser uten at noen reagerer, og setter seg ned og lager et behandlingsopplegg? Hvordan er det mulig at hun i løpet av 200 dager i fengsel har over 40 selvmordsforsøk?

Glad for debatten

Etter interpellanten, overtok helseministeren talerstolen.

- Det gjør sterkt inntrykk å lese historiene til Siw og Mia. Jeg

er glad for at Stavanger Aftenblad og Avis Nordland forteller disse historiene, og for at representanten tar opp dette som en debatt i Stortinget, åpnet Høie.

- Her er det snakk om to unge mennesker med store hjelpebehov som ikke har fått god nok hjelp. Dette kan som vi har sett få tragiske konsekvenser.

- Mennesker med sammenlagte hjelpebehov skal ha tilgang til gode og sammenhengende tjenester. Det fins flere gode hjelpetiltak, men svikten skjer dessverre ofte i overgangen og i sammenhengen mellom disse, sa statsråden.

Før han forsikret at regjeringen han er en del av prioriterer psykisk helse- og rusfeltet høyt, og vil fortsette med det. Blant annet gjennom pakkeforløp og tilrettelagte team.

Han trakk også fram regjeringens nye plattform, Granavolden-erklæringen, hvor det framgår at regjeringen vil styrke behandlingstilbudet innen psykisk helsevern i kriminal-

omsorgen, og redusere omfanget av isolasjon.

Det skjærer i hjertetota å høre om «Mia» og Siw.

BÅRD HOKSRUD
Storingsrepresentant (Frp)

- For isolasjon i seg selv kan føre til en forverret psykisk helse, slo Høie fast.

Når tidlig innsats svikter

- Rus og tunge psykiske lidelser møter man når tidlig innsats svikter. Da ser man konsekvensene av at samfunnet ikke har lyktes i å hjelpe på veien, sa Tellef Inge Mørland (Ap).

Pakkeforløp viktig, men det er avgjørende at ressursene følger med, poengterte han, og advarte mot økonomiske, og ikke faglig begrunnet nedbygging av sengeplasser i psykiatrien.

Mørland tok også til orde for fleksibilitet i systemet, ikke rigide grenser mellom spesialist-

og kommunehelsetjeneste.

- Skal ikke gi opp

- I flere tiår har vi jobbet for å likestille psykisk helse og fysisk helse. Derfor skjærer det i hjertetota når en hører historiene om Mia og Siw. To unge som ikke fikk den hjelpa de trengte når de trengte den. Det er dessverre flere langs vårt langstrakte land, sa Bård Hoksrud (Frp).

Men det fins også mange som får hjelp, fortsatte han.

- Jeg mener at mye av det formelle koordinerte samarbeidet er planlagt og ligger til rette for bruk. Disse tjenestene skal utvikles og utføres av fagpersoner som er trygge nok til å legge egne mål til side i møte med brukeren - hva er viktigst for deg? Jeg har tenkt og tenkt. Kan noen hindre at et menneskeliv går tapt? Jeg tror noen ganger, men ikke alltid. Det betyr ikke at vi skal gi opp. Vi skal fortsette å søke etter svar, sa Frp-politikerne.

Se hele debatten fra Stortinget på www.an.no/mia-saken

Bodøværingen likte ikke at politiet sa nei

En ung bodømann gikk til angrep på en politibil. Det var ikke et spesielt lurrt trekk.

ANDERS BERGUNDHAUGEN
ab@an.no
755 05 050

BODØ: «En person er innbrakt og satt i drukkenskapsarrest. Mannen tok kontakt med en patrulje i sentrum og ba dem

kjøre ham hjem. Han fikk et høflig nei til svar.»

Slik startet twittermeldingen sendt ut fra Nordland politidistrikt klokken 03.29 natt til lørdag, merket Bodø.

- Han tok kontakt med de to som satt i politibilen og spurte, eller forlangte vel mer at de skulle kjøre ham hjem, forklarer operasjonsleder Ivar Bo Nilsson

Men det ønsket hadde patruljen ingen planer med å etterkomme, ifølge operasjonslederen.

- Da de svarte at det kunne de dessverre ikke, begynte han å slå i bilen, sier Nilsson videre til Avisa Nordland.

Betjentene bestemte seg så får å gå ut av patruljebilen.

- De gikk ut for å roe ham ned, men det gjorde han ikke.

Det ble et ordentlig basketak hvor han motsatte seg.

Mannen ble brakt inn til arresten, men problemene stopper ikke med dette.

- Under rekvireringa, altså når lommene gjennomgås før innsettelse, prøvde han å skalle en av politibetjentene. Det hører med til historien at politimannen var obs og unngikk å bli truffet, sier Nilsson.

Dermed er mannen, som er i 20-årene og fra Bodø, nå ikke bare innbrakt, men også pågrepet.

- Han får forklare seg når han blir edru.

- Kan episodene få rettslige følger for ham?

- Det vil jeg ikke spekulere i. Det får påtalesiden hos politiet avgjøre.

«Mia» ble hørt av kontrollkommisjonen

- Møtt uten fordommer

Etter mange måneder i politiets varetekt og en periode som tvangsinnlagt - er «Mia» sin tilknytning til psykiatrien nå frivillig.

ANDERS BERGUNDHAUGEN
ab@an.no
755 05 050

BODØ: Onsdag møtte hun kontrollkommisjonen ved Nordlandssykehuset sammen med sin advokat, og argumenterte for at tvangsvedtaket fra tidlig i mars skulle bli opphevet. Sammen med de fagfolk fra Sikkerhetsenheten. Fredag var kommisjonens vurdering klar: Tvangsinnleggelsen oppheves.

- Uten fordommer

- Kontrollkommisjonen møtte Mia åpent og uten fordommer, og lyttet til det hun hadde å fortelle. Vedtaket som nå foreligger er tydelig. Det gir henne en følelse av at systemet kan fungere. Jeg tenker at det gir tilbake tro på at det nytter å si fra og stole på mennesker, sier advokat Gunhild Vehusheia.

Nå må man jobbe sammen for å få på plass et riktig behandlingsopplegg, poengterer hun.

Kontrollkommisjonen møtte Mia åpent og uten fordommer

GUNHILD VEHUSHEIA
Advokaten til «Mia»

- Behovet har både Mia selv, vergen hennes og jeg som advokat og tidligere bistandsadvokat vært klar på helt siden før alle de straffbare handlingene skjedde. Nå er vi tilbake dit hvor vi er avhengig av god og riktig hjelp. Det er en sårbar situasjon. Da er det viktig at psykiatrien spiller på lag med oss for å skaffe henne den hjelpen hun åpenbart har trengt i flere år.

Påtalemyndigheten

Til et annet tilbud er på plass, vil Mia fortsatt være tilknyttet

TVANG: Den nå 24 år gamle kvinnen har den siste tiden vært tvangsinnlagt på sikkerhetsposten ved Nordlandssykehuset i Bodø.

FOTO: TOM MELBY/ALEXANDER KJØNSØ KARLSEN

Sikkerhetsenheten ved Nordlandssykehuset, men da gjennom frivillig innleggelse.

Tirsdag ble Mia-saken diskutert på Stortinget. Hør og se hele debatten her.

- Hun er bevisst på at hun trenger hjelp. Det har også vært en del av vår argumentasjon overfor kontrollkommisjonen. Så blir det spennende å se hva man klarer å få til i løpet av de neste ukene, sier Vehusheia.

Fredag ettermiddag hadde ikke påtalemyndigheten tatt

initiativ til ny varetektssaksbehandling av Mia på bakgrunn av kontrollkomiteens oppheving av tvangsvedtaket. Politiet var gjort kjent med at kontrollkommisjon skulle vurdere Mias sak.

Kommisjonen

Kontrollkommisjonen er en tilsynsgruppe som består av fire personer som har som hovedoppgave å ivareta rettssikkerheten til personer som behandles innenfor psykisk helsevern. Består av en jurist (leder), en

lege og to andre medlemmer. En av disse skal selv ha vært pasient eller pårørende, eller ha representert pasientinteresser i stilling eller verv.

Kommisjonen er klageinstans for vedtak om tvunget psykisk helsevern (tvangsinnleggelse) og andre vedtak om bruk av tvang, for eksempel tvangsmedisinering eller bruk av tvangsmidler.

■ Den nå 24 år gamle kvinnen ble varetektssatt første gang i oktober 2017, siktet for angrep med kniv på to sykepleiere.

■ Foruten mer enn 200 dager i fengsel, har hun tilbrakt 182 dager i privat helseinstitusjon, og drøyt 100 dager på psykiatriens sikkerhetsposter.

■ En siktelse på to forhold er på denne tiden blitt til en seks punkter lang tiltale.

■ Fengslene har registrert 41 forsøk på selvskading og selvmord. Sikkerhetscelle og belteseng er gjentatte ganger blitt brukt. AN publiserte historien om «Mia» 23. februar.

VARETEKT: «Mia» har sittet mange måneder i varetekt. Dersom det blir rettsak, blir den trolig ikke berammet før i løpet av høsten.

Tre mulige veier videre for «Mia»

Nå skal statsadvokaten i Nordland se på «Mia»-saken.

ANDERS BERGUNDHAUGEN
ab@an.no
755 05 050

BODØ: Politadvokaten opplyser at saken mot den 24 år gamle kvinnen, som i 2017 ble siktet for angrep med kniv på to sykepleiere, nå er oversendt

Nordland statsadvokatembe-
ter.

Hovedforhandling i straffesaken mot henne var forhåndsberammet til begynnelsen av mai, men saken ble, på grunn av skifte av domstol, utsett på ubestemt tid.

Etter hva AN forstår, fins det nå tre mulige veier videre.

1) Kvinnen blir kjent tilregnelig, og det blir tatt ut tiltale.

2) Hun blir ikke kjent tilregnelig, og saken mot henne henlegges.

3) Hun blir ikke kjent tilregnelig, men det blir tatt ut tiltale for tvunget psykisk helsevern, fordi hun vurderes som farlig.

Kvinnen har ikke vært varetektsfengslet siden i mars, men hun har vært innlagt hos helsevesenet.

ode ideer

Å å få flere innbyggere

GODE IDEER: Ti arkitekter har klekket ut gode ideer, under ledelse av arkitektprofessor Sami Rintala (foran t.v.). Bak t.v. prosjektleder Petter Kjærnes.

FOTO: HANNA-LISA SKAU

Prosjektet koster totalt to millioner kroner

Gildeskålprosjektet startet i 2018 og sluttføres høsten 2019 og har bestått av følgende aktiviteter.

- Dialogmøter i regi av senter for økologisk økonomi og etikk, samt idekasser. (Involvering av lokalsamfunnet)

- Workshop og dialog i barnehager i regi av Kreativt gjenbruks-senter i Salten.
- Problemløsning i samarbeid med Nord universitet.
- Historien og framtidvisjoner (kobling av barneskoleelever og eldre senter i kommunen for å styrke identitet og gjennomfø-

- re kreative prosesser)
- «Innovasjonscamp» for elever på barne- og ungdomsskolen, samt VGS i regi av Ungt Entreprenørskap Nordland.
- Skape interesse for investering.
- Arkitektoniske løsninger for sentrumsutvikling fra interna-

sjonale arkitektstudenter.

- PR, markedsføring og kommunikasjon
- Tilrettelegging for etablering av Festival (involvering av forening og lag).
- Workshop med komplementær gruppe nærings- og utviklingsaktører.

TIL SALGS: De gamle lokalene til Sparebanken er igjen til salgs.

FOTO: LARS ROBERTSEN

Vil selge banken

LARS ROBERTSEN
lr@an.no
755 05 050

BODØ: For vel to år siden kjøpte selskapet Sambogården AS de tidligere sparebanklokalene i Bodø. Nå vurderer de å selge eiendommen.

- Vi har mange prosjekter vi jobber med. Derfor vurderer vi å selge eiendommen vår i Storgata 40, sier Ragnvald Anderson.

Hans selskap ANS Anderson eier en tredjedel av sparebanklokalene. Office Link AS og Anderson+Brekke eier de to andre tredjedelene.

Kontor- og administrasjonsbygget er på 4370 kvadratmeter og tomta er på 2262 kvadratmeter.

I dag er Office Link leietaker i eiendommen. Og de legger beslag på 800 kvadratmeter.

Sparbank-bygget ble lagt ut med en prisantydning på 43 millioner kroner i desember 2015. Etter det Avis Nordland erfarer betalte Sambogården AS 31,5 millioner kroner for eiendommen i 2017.

- Jeg vil ikke kommentere hva vi ga. Men vi gjorde en god handel da vi kjøpte det, sier Anderson.

Han opplyser at de i utgangspunktet ønsker å beholde den delen av eiendommen som er vernet og selge det resterende.

- Kunstforeningen vil leie 500 kvadratmeter inn i den vernede delen, sier han og legger til:

- Vi er åpne for å selge alt.

Øyene får eget kommunalt utvalg

I september i fjor bestemte bystyret at det skulle opprettes et nytt kommunedelsutvalg i Bodø - Væran kommunedelsutvalg.

BODØ: 3. oktober skal bystyret behandle valget av representanter til utvalget. Velforeningene i Væran har gjennomført valg møter og fremmet sine for-

slag på faste medlemmer og vararepresentanter.

Nils Peder Thommesen er valgt som fast medlem for Bliksvær velforening. Eva Haugsnes og Leif Kristiansen er varamedlemmer.

Tor-Inge Olaussen skal representere Helligvær velforening, mens valgte varamedlemmer er Ørjan Pedersen, Nina Peder-

sen og Eirik Rånes.

Birgit E. Amundsen er valgt som fast medlem for Landegode velforening. Anette H. R. Åsland, Aleksander Sivertsen og Stig Atle Sivertsen er varamedlemmer.

Marit Skogsholm skal inn i kommunedelsutvalget for Vokkøy og Vetterøy velforening. Tommy Ingebrigtsen og

Harald Marthinussen er varamedlemmer.

Olaug Olsen er valgt som fast medlem for Givær velforening. Johnny Olsen og Vidar Sivertsen er varamedlemmer.

Utvalget skal selv velge leder og nestleder.

RÅD: Marit Skogsholm stiller for Vokkøy og Vetterøy velforening i kommunedelsutvalg.

Nå er Mias nye tiltale klar.

Advokat mener tiltaler

På listen over fornærmede står kvinnens forsvarer. Det betyr trolig at psykisk syke «Mia», som i de senere år har vært kateball mellom kriminalomsorg og hjelpeapparat, må ha ny forsvarer til rettsaken.

ANDERS BERGUNDHAUGEN
ab@an.no
959 19 193

BODØ: Jeg har aldri anmeldt henne for noe som helst, sier en sterkt kritisk advokat Gunhild Vehusheia.

På legevakta

«Tirsdag 19. september 2017 ca. kl. 02.30 i Storgata 40 i Oslo forskapte hun å gripe med hendene mot halsen til Gunhild Vehusheia, hun lyktes ikke i få tak rundt halsen da andre tilstedeværende kom til og holdt henne borte».

Slik lyder det femte punktet i tiltalebeslutningen fra Statsadvokaten i Nordland. Forholdet vurderes som forsøk på brudd på straffelovens paragraf 271 «å ha øvet vold mot en annen person eller på annen måte krenket ham fysisk».

Storgata 40 er adressen til legevakta i Oslo. Hendelsen er omtalt i Avisa Nordlands omfattende reportasje om «Jenta ingen kan hjelpe» - hvor kvinnen har fått det fiktive navnet «Mia».

En reportasje som startet med et fengslingsmøte i Salten tingrett, hvor den da 21 år gamle kvinnen møtte med bamse og smokk - og så ut og oppførte seg som et barn. Allerede da med mange akuttinnleggelsler bak seg.

Da historien kom på trykk, hadde hun sittet 200 dager i varetekt, og gjort en rekke forsøk å ta sitt liv.

Få støttespillere

Følgende avsnitt fra reportasjen beskriver hendelsen som nå er blitt del av tiltalen:

«Advokat Gunhild Vehusheia finner Mia, som har klart å røm-

me fra leiligheten, og tar henne med seg til overgrepsmottaket på legevakta i Oslo.

- Det skjedde så fort - det var som om et annet menneske overtok kroppen til Mia. Hun skiftet uttrykk i ansiktet og fikk en annen utstråling. Samtidig var det for meg helt tydelig at det ikke var Mia. Når hun så «våkner til», holdt fast av vaktene og forstår hva som har skjedd, så begynner hun å gråte. Da er hun den lille jenta igjen og så lei seg og redd for at nå, Gunhild, nå vil du ikke ha noe mer med meg å gjøre.»

» Påtalemyndigheten har gravd fram et gammelt forhold etter at tiltalebeslutningen var klar.
GUNHILD VEHUSHEIA
Advokat

Det ville Vehusheia, som har vært en av Mias svært få nære støttespillere over tid. Tidligere som hennes bistandsadvokat. Siden desember 2018 som forsvarer.

På eget initiativ

Nå viser det seg likevel at hendelsen har fått konsekvenser for hennes mulighet til å forsvare den unge kvinnen når saken hennes skal for retten, og Mia står tiltalt for i psykotisk tilstand å ha foretatt en rekke ellers straffbare handlinger.

- Jeg ble eitrende forbannet da jeg i posten mottok kopi av bekreftelse på anmeldt forhold. Jeg har aldri anmeldt henne for noe som helst. Oslo legevakt har ikke anmeldt henne. Det har påtalemyndigheten gjort på eget initiativ, sier Vehusheia.

- Jeg tenkte aldri at dette var et forhold som verken kunne eller skulle anmeldes. Det dreide seg om en desperat ung kvinne som var utsatt for seksuelt overgrep og som var veldig redd, fortsetter hun.

- Gravd fram gamle ting

Vehusheia poengterer at det forelå en tiltalebeslutning allerede i desember 2018.

- Da var ikke dette punktet med. Påtalemyndigheten har gravd fram et gammelt forhold

VENTETID: Mia venter fortsatt på at saken skal komme for retten. I mellomtiden har tiltalen blitt utvidet.

FOTO: TOM MELBY

etter at tiltalebeslutningen var klar, og etter at den sakkyndige rapporten var klar. På dette tidspunkt burde de bare sendt saken til retten, som jeg har bedt om. Men i stedet etterforsker de «nye» forhold, og klarer da å lete fram et gammelt et som de selv anmelder, hevder Vehusheia.

- Helt nødvendig
For advokatens del, medfører status som fornærmet i saken at hun sannsynligvis ikke kan

opptre som forsvarer.

- Derfor har jeg sendt brev til retten hvor jeg redegjorde for konflikten, og ba om at dette ene tiltalepunktet ble skilt ut i en egen sak. Det vil ikke statsadvokaten, og jeg har ikke funnet noen hjemmel for å kunne kreve det - ut over fritt forsvarvalg. Dermed må hun sannsynligvis finne seg en ny forsvarer, sier Vehusheia.

Etter hva AN forstår skal Mia ha blitt etterforsket også for en handling overfor sin verge,

uten at dette har blitt del av tiltalen. Advokaten er sterkt kritisk til at man har funnet det nødvendig å gjøre henne til fornærmet i saken.

- Jeg opplever dette som helt nødvendig fra påtalemyndighetens side, sier Vehusheia.

Påtalemyndigheten er av en annen oppfatning.

- Det er tatt ut tiltale for overføring til tvungent psykisk helsevern. Et sentralt spørsmål i slike saker, er om det er gjentakelsesfare. Da er man nødt til å

IKKE SÅ LETT: Du betaler kun sukkeravgift på en av disse.

Samme innhold, ekstrem forskjell

Innholdet i disse to glassene er helt lik, men avgiftsforskjellen fra staten er likevel enorm: - Et greit eksempel, sier direktør i Virke.

TRONDHEIM: - Selger du en leskedrikk i flaske, så betaler du sukkeravgift på denne, selv om den er sukkerfri. Om du selger den samme drikken

som er i flasken i pulverform slipper du sukkeravgiften.

Det sier Jan Yttereng, daglig leder i selskapet Sorze4 AS, forklarer hvordan sukkeravgiften fungerer i leskedrikkbransjen i Norge.

Yttereng selger både leskedrikk og kaffe til produsenter og forbrukere i Norge, uten å betale en krone i sukkeravgift. Han har nemlig funnet en åp-

ning i lovverket.

Mangelen på avgift gjelder til og med om pulveret inneholder sukker, forteller Yttereng, og lister opp flere eksempler på produkter som inneholder sukker, men som unngår sukkeravgiften.

- Det er for eksempel sukker i mange iste-varianter som selges i pulverform, og i en rekke sportsdrikker, ingen av disse

betaler man avgift på, sier han.

Harald Andersen, direktør i Virke handel mener sukkeravgiften, som den framstår i dag, er absurd.

- Det henger ikke på greip. Likt innhold bør behandles likt, sier han til Nettavisen.

Andersen mener reglene må endres, slik at vi får en nøytralitet i avgiftssystemet, noe vi ifølge han ikke har i dag.

er oppsiktsvekkende

KRITISK: Advokat Gunhild Vehusheia stiller flere spørsmål rundt den nye titltalen. **FOTO: ALEXANDER KJØNSØ KARLSEN**

STATSADVOKAT THOR ERIK HØISKAR. (FOTO: Espen Bless Stenberg)

gå inn på tidligere forhold, og da er det temmelig åpenbart at samtlige forhold må være med, kommenterer statsadvokat Thor Erik Høiskar.

Åtte punkter

Mia ble første gang varetektsfengslet i oktober 2017, siktet for angrep på to sykepleiere i hennes egen bolig, og for å ha forsøkt å ta med seg kniv inn på et legekontor.

Etter nærmere to år, hvor kvinnen i all hovedsak har vært

underlagt kriminalomsorg eller psykiatri, er tiltalebeslutningen datert 26. august 2019 på åtte hovedpunkter:

- Forsøk på grov kroppsskade.
- Flere tilfeller av vold og trusler mot offentlig tjenestemann.
- Flere tilfeller av vold mot helsepersonell.
- For ved skremmende/plagsom opptreden/hensynsløs atferd å ha krenket en annens fred.

- Forsøk på voldsutøvelse mot en annen person.
- Voldsutøvelse mot annen person.
- Flere tilfeller av skadeverk.
- Flere tilfeller av trusler.

Ambulansefly

Av hendelser som er tidfestet etter at Avisa Nordlands rapportasje ble publisert i februar, er at Mia skal ha forsøkt å åpne døra i et ambulansefly under transport, og dermed skapt en skremmende situasjon for øvri-

ge personer på flyet.

Hun skal også ha satt fyr på sengetøy og en skjermvegg tilhørende et sykehus, slik at det oppsto røykutvikling.

Ifølge statsadvokaten legges påstand om tvungen psykisk helsevern ned i saker hvor tiltalte ikke er strafferettslig tilregnelig, men hvor påtalemyndigheten mener samfunnet har behov for vern.

- Visse vilkår må være tilstede, for eksempel at tiltalte har begått alvorlige voldshandlin-

ger og at det er fare for gjentakelse. Da må man se på det som er gjort før. Derfor må vi ta med også voldshendelser som rammer en person som av en eller annen grunn ikke ønsker å anmelde forholdet, sier Høiskar.

Saken er, så vidt AN er kjent med, ikke berammet for tingretten.

Visit Narvik tilført 1,5 millioner kroner

- Vi har gått inn med midler for å styrke egenkapitalen.

ANN-KRISTIN HANSEN
annah@fremover.no
755 05 050

NARVIK: Det sier styreleder i Visit Narvik, Ragnar Norum til Fremover.

Visit Narvik er eid av Forte

Narvik og Narvikgården, med henholdsvis 75 prosent og 25 prosent.

- Eierne har gått inn med 1,5 millioner kroner for å styrke egenkapitalen, forteller Norum.

- Hvor mye har hver eier gått inn med?

- De har gått inn i henhold til eierprosenten, forklarer Norum.

Det betyr at Forte Narvik har gått inn med 1,125 millioner kroner, mens Narvikgården har bidratt med 375.000 kroner.

Visit Narvik er det Norum kaller et «fellesgodeselskap». Da Narvikgården og Forte Narvik valgte å overta som eiere, var de klar over at det er vanskelig å skape lønnsomhet i denne typen selskap. Til nå har det vært overført midler fra

egenkapitalen for å dekke underskudd.

- Vi overtok eierskapet i 2015. Siden da er selskapet gradvis bygd opp og styrket. Det har vært en bevisst strategi at eierne skulle bidra i vekstperioden. Nå ser vi at strategien begynner å virke, sier styrelederen.

Siden 2015 anslår han at eierne har gått inn med cirka fire millioner kroner i egenkapital.

TILFØRT KAPITAL: Styreleder i Visit Narvik, Ragnar Norum.

I dag skal Mia møte i retten

Har innkalt 36 vitner til

Det er satt av seks dager til hovedforhandlingen, som starter fredag.

ANDERS BERGUNDHAUGEN
ab@an.no
959 19 193

BODØ: - Påtalemyndigheten mener det både er en alvorlig og omfattende tiltale, der flere av postene har et høyt skadepotensiale. Særlig punkt én, som omhandler forsøk på grov kroppsskade, sier konstituert statsadvokat Stian Pedersen Mojlansen.

Han er aktor i rettssaken mot «Mia», som skal behandles i tingretten i dag - og hele den kommende uken.

Fortalte sin historie

Kvinnen er nå i midten av 20-årene. Mia er ikke hennes egentlige navn.

Avisa Nordland har fulgt henne siden andre fengslingsmøte høsten 2017, og publiserte i februar 2019 en større reportasje hvor det blant annet framkom at hun i løpet av drøye 200 dager som varetektsfengslet hadde forsøkt å skade seg selv alvorlig eller ta sitt eget liv 41 ganger.

Kort tid etter at reportasjen var publisert, opphørte varetektsfengslingen og kvinnen ble overført til helsevesenet.

Tiltalt for 17 forhold

I løpet av en treårsperiode har den opprinnelige siktelsen for angrep med kniv på helsepersonell blitt til en åtte punkter lang tiltale, som omfatter i alt 17 forhold.

Fem fra 2017, ti fra 2018, og to fra 2019.

Pedersen Mojlansen tror man vil få bruk for samtlige av dagene som er satt av til rettssaken.

- Det vil bli ført til sammen 30 vitner fra påtalemyndighetens side. Og så er det varslet ytterligere vitneførsel fra forsvarer på til sammen seks vitner, opplyser han.

Psykotisk tilstand?

Saken vil bli gjennomført på samme måte som en ordinær straffesak, men er spesiell.

- Ifølge tiltalebeslutningen

OMFATTENDE TILTALE: Stian Pedersen Mojlansen er konstituert statsadvokat, og aktor i saken mot «Mia».

FOTO: POLITIET

som foreligger skal tiltalte i psykotisk tilstand ha foretatt de handlingene som er omfattet av tiltalen, sier Pedersen Mojlansen - og forklarer:

» Påtalemyndigheten mener det både er en alvorlig og omfattende tiltale.

STIAN PEDERSEN MOJLANSEN
Konstituert statsadvokat

- Vurderingstema vil være om tiltalte har gjort handlingene som er beskrevet. Neste spør-

mål blir i så fall om tiltalte var i psykotisk tilstand på gjernings-tidspunktet. Hvis så er tilfelle, vil det endelige spørsmålet bli om vilkår for dom for overføring til tvungent psykisk helsevern er tilstede.

To sakkyndige vitner vil forklare seg om tilregnelighets-spørsmålet, før retten tar stilling til deres konklusjon. Dersom tiltalte anses som ikke strafferettslig tilregnelig for sine handlinger, er utgangspunktet frifinnelse. Såfremt det ikke foreligger fare for andres liv, helse eller frihet.

Noe påtalemyndigheten mener at det gjør i Mias tilfelle, ifølge tiltalebeslutningen.

- Tiltalte må bli vurdert utilregnelig, og det må være gjentakelsesfare, forklarer Pedersen Mojlansen, om vilkårene som må til for at noen skal kunne dømmes til tvungent psykisk helsevern.

Et mulig utfall av rettssaken, er altså frifinnelse. Et annet teoretisk alternativ, er at de sakkyndige endrer oppfatning, og anser Mia for å være tilregnelig. I så fall vil hun kunne straffes på vanlig måte dersom

retten kommer til at hun har begått de handlingene hun er tiltalt for. Med fengsel.

Sykehuset blir ansvarlig

En dom på overføring til tvungent psykisk helsevern, slik påtalemyndigheten legger opp til, vil medføre at sykehuset gjøres ansvarlig for behandling og å forhindre ny alvorlig kriminalitet.

En faglig ansvarlig psykiater eller psykologspesialist vil da bestemme hvordan. Det kan skje ved opphold i døgninstitusjon eller ved dagbehandling.

FYRVERKERI: Ifølge rektor Even Ågnes, var dette dingsen som ble avfyrt på Bankgata skole, onsdag formiddag. **FOTO: EVEN ÅGNES**

Her er fyrverkeriet som ble avfyrt

Onsdag formiddag kom det meldinger om at det var avfyrt fyrverkeri på Bankgata skole.

ESPEN BLESS STENBERG
espen.bless.stenberg@an.no
406 48 661

BODØ: Meldingene som kom inn til Avisen Nordland var til dels sprikende, da politiet meldte om knallskudd, mens foreldre beskrev situasjonen som langt mer dramatisk. Ifølge to for-

eldre som AN var i kontakt med, gikk fyrverkeriet veggimellom. Nå sier rektor Even Ågnes at det ikke dreier seg om et stort batteri med raketter, men derimot noe som utarter seg som en fontene når den blir avfyrt.

- Hendelsen skjedde i korridoren utenfor vaktmesterens kontor. Vaktmester tok hånd om gjenstanden og fikk den ut av skolen, sier Ågnes til AN.

Rektoren forklarer at det er snakk om et lite rør, på størrelse med en

sprittusj.

- Jeg står med den i hånda. Det er en relativt liten sak, men flere elever i kantina fikk det med seg. Den gav fra seg et ganske høyt smell, sier Ågnes.

- Den er ikke beregnet på innendørs bruk, legger han til.

En kvinne som var i kontakt med AN fortalte at dette ikke er første gang at det er blitt avfyrt noe inne på skolen. Det skal ha skjedd flere ganger denne uka.

rettssak

«MIA»: AN møtte kvinnen første gang under et fengslingsmøte høsten 2017.

FOTO: ALEXANDER KJØNSØ KARLSEN

Sa nei til å lukke

Det er stor risiko for at Mia ikke klarer å forklare seg hvis det er media og offentlighet tilstede, mener forsvarer. Nå er det klart at saken likevel vil gå for åpne dører.

ANDERS BERGUNDHAUGEN
ab@an.no
959 19 193

BODØ: - Vi har begjært lukkede dører slik at situasjonen rundt hennes forklaring skal bli så god at hun kan forklare seg. Hun har ikke vært avhørt, og det er av stor betydning at saken opplyses ved at hun forklarer seg, sa forsvarer Anja Støback Bjørsvik onsdag morgen.

Advokaten poengterte at det er stor risiko for at hennes klient ikke vil få til å forklare seg hvis det er media og offentlighet tilstede. Det er også begrunnelsen retten har fått.

Domstolens beslutning

Onsdag ettermiddag fikk AN bekreftet fra tingretten at domstolen har besluttet at saken går som normalt, altså uten at pressen stenges ute.

«Mia» er ikke kvinnens egentlige navn, men ble brukt i for-

bindelse med at AN fortalte hennes historie i en omfattende reportasje vinteren 2019.

- Uheldig lang tid

Rettsaken starter i dag, fredag. Det er satt av seks dager til tingrettens behandling. Tiltalen er åtte punkter lang, og omfatter 17 forhold. Statsadvokaten har varslet påstand om dom til tvungent psykisk helsevern.

- Det er en omfattende tiltale med mange forhold. Mange av dem ligger langt tilbake i tid. Kun to av dem er fra 2019. Det er uheldig for tiltalte at det har gått så lang tid fra forholdene skjedde til saken skal behandles, sier Støback Bjørsvik.

Og legger til at de mest alvorlige forholdene skal ha skjedd i 2017.

Overtok i oktober

Forsvareren forventer at tiden i retten vil oppleves krevende for tiltalte.

- Ikke på grunn av forholdene i seg selv, men fordi saken går over så mange dager og på grunn av hennes situasjon. Jeg er opptatt av at hun skal ivaretas, og av at prosessen skal være forsvarlig. Det er også grunnen til at jeg har bedt om lukkede dører, sier Støback Bjørsvik.

VILLE LUKKE: Advokat Anja Støback Bjørsvik fikk ikke innfridd ønsket om å lukke retten.

TILTALEN

Kvinnen i midten av 20-årene er tiltalt for - i psykotisk tilstand - å ha utført en rekke ellers straffbare handlinger:

- Hun skal ha løpt mot helsepersonell med kniv, men blitt hindret i å nå fram, for så å rive seg løs og påføre risp på helsepersonellens arm. Kroppsskaden anses som grov fordi det er brukt kniv.
- Hun er også tiltalt for flere tilfeller av vold og trusler, særlig overfor utsatte yrkesgrupper.
- Hun skal ha forsøkt å åpne døra i et ambulansely mens det befant seg i luften, samt gjort skadeverk på helseinstitusjoner - blant annet ved å forsøke å sette fyr på en skjermvegg på sykehus.